

**UNESCO ÖĞRENEN KENTLER AĞI ÇERÇEVESİNDE
TÜRKİYE KÜRESEL KENTSEL AĞLARIN ETKİNLİĞİ**

**Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Doktora Tezi
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı**

Tancu SÖYLEYİCİ

Danışman: Prof. Dr. Sülün Evinç TORLAK

**ARALIK 2022
DENİZLİ**

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırılmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğini beyan ederim.

İmza :

Öğrenci Adı Soyadı: Tancu SÖYLEYİCİ

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimimden başlayarak doktora sürecine kadar Pamukkale Üniversitesindeki eğitim hayatımda bilgi, destek ve yardımını bir an olsun esirgemeyen, maddi manevi anlamda hep yanımda olan “Hocaların Hocası” ve danışmanım Sayın Prof. Dr. Sülün Evinç TORLAK’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu tezde jüri üyesi olma nezaketini gösteren, değerli vakitlerini harcayıp tezin yazımında yol gösterici olan Dr. Öğretim Üyesi Mısra CİĞEROĞLU ÖZTEPE, Dr. Öğretim Üyesi Ali Arda YÜCEYILMAZ ve Doç. Dr. Pınar SAVAŞ YAVUZÇEHRE hocalarıma şükranlarımı sunarım.

Doktora döneminde benimle aynı kaderi paylaşan, her daim desteklerini ve dostluklarını hissettiğim çok özel Kıbrıs grubuna (Figen KESKİN, Şenol BATI ve Yetkin ÖKTEM), iş arkadaşım Tahsin Gökhan GÜNAYDIN’a teşekkürlerimi sunuyorum.

Son olarak tüm eğitim ve özel yaşamımda, doktora tez çalışmalarım sürecince özveri, destek ve sevgilerini hiç esirgemeyen eşim Nihal, oğlum Ahmet Ozan ve kızım Beste Mina, annem Havana, babam Ahmet SÖYLEYİCİ’ye teşekkür ve saygılarımı sunarım.

ÖZET

UNESCO ÖĞRENEN KENTLER AĞI ÇERÇEVESİNDE TÜRKİYE KÜRESEL KENTSEL AĞLARIN ETKİNLİĞİ

SÖYLEYİCİ, Tancu

Doktora Tezi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sülün Evinç TORLAK

Aralık 2022, XIII + 236 Sayfa

Küreselleşmenin etkisi en çok kentler üzerinde hissedilirken, kentlerin mevcut sorunları da ağırlaşmıştır. Sorunlara çözüm geliştirmek, fikir paylaşmak adına kent yönetimleri “ağ tipi” örgütlenmelere yönelmiştir. UNESCO himayesinde yürütülmekte olan Öğrenen Kentler Ağı da bu kapsamda yerel yönetimleri bir araya getirmektedir. Amaç, kentlerde sürdürülebilir kalkınmayı, kentsel gelişimi sağlamaktır. Amaca ulaşmanın yolu da “halkın bilgi seviyesinin arttırılmasıyla sağlanır” felsefesine dayanmaktadır. Bu noktada yerel yönetimlere çok görevler düşmektedir.

2020 yılının hemen başında tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 Pandemisi, kentleri yakından etkilemiş, birçok alanda onarılması güç etkileri olmuştur. “Küresel düzeyde yaşanan sorunların çözümü ancak küresel aktörlerin iş birliğiyle sağlanabilir” varsayımına dayanılarak küresel bir örgütün önderliğine ihtiyaç duyulmaktadır. Pandemiyle etkin mücadele için insanların tedbirleri hızla ve doğru öğrenmesi, uygulaması, mücadele sürecine katılıp, katkı vermesi yaşamsal önem arz etmektedir. Mücadelede Öğrenen Kentler Ağının temelini oluşturan “hayat boyu öğrenme” etkili bir mekanizma olarak kullanılabilir.

Çalışmada Türkiye örneği çerçevesinde Öğrenen Kentler Ağı Sisteminin hem kentsel gelişime hem de Pandemiyle mücadeleye katkısı ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Ağ üyesi kentlere yön gösterecek olmasının yanında Ağa üye olmak isteyen diğer kentlere de rehber olabileceği çalışmanın önemini arttırmaktadır. Öğrenen Kentler Temel Kriterlerine dayalı oluşturulan anahtar kavramların, kentlerin Faaliyet Raporlarında geçiş sıklığına bakılarak “gömülü bilgi” ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır. Analizler neticesinde elde edilen bulgular ışığında Öğrenen Kentlerin etkinliği ortaya konularak öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenen Kentler, Küresel Kent Ağları, Hayat Boyu Öğrenme, Pekin Bildirgesi, Pandemi

ABSTRACT

THE EFFICIENCY OF TURKEY'S GLOBAL URBAN NETWORKS WITHIN THE FRAMEWORK OF UNESCO LEARNING CITIES NETWORK

SÖYLEYİCİ, Tancu

Doctoral Thesisin Public Administration

Advisor: Sülün Evinç TORLAK, Prof. Dr.

December 2022, XIII + 236 Pages

While the effect of globalization was felt mostly on the cities, the existing problems of the cities aggravated. In order to develop solutions to problems and share ideas, city administrations have turned to "network type" organizations. The Learning Cities Network, which is carried out under the auspices of UNESCO, brings together local governments in this context. The aim is to provide sustainable development and urban development in cities. The way to reach the goal is based on the philosophy that "it is achieved by increasing the knowledge level of the people". At this point, local governments have many responsibilities.

The COVID-19 pandemic, which took the whole world under its influence at the beginning of 2020, has affected cities closely and has had irreparable effects in many areas. The leadership of a global organization is needed based on the assumption that "the solution to the problems experienced at the global level can only be achieved with the cooperation of global actors". It is vital for people to learn and implement the measures quickly and accurately, to participate in the struggle process and to contribute to the effective fight against the pandemic. "Lifelong learning", which forms the basis of the Learning Cities Network in Struggle, can be used as an effective mechanism.

In the study, the contribution of the Learning Cities Network System to both urban development and the fight against Pandemic is tried to be revealed within the framework of the example of Turkey. In addition to being a guide to the cities that are members of the Network, it increases the importance of the work that can be a guide for other cities that want to become a member of the Network. "Embedded knowledge" was tried to be revealed by looking at the frequency of transition of the key concepts created based on the Learning Cities Basic Criteria in the Activity Reports of the cities. In the light of the findings obtained as a result of the analyzes, the effectiveness of Learning Cities has been revealed and suggestions have been developed.

Keywords: Learning Cities, Global City Networks, Lifelong learning, Beijing Declaration, Pandemic

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLOLAR DİZİNİ.....	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	ix
HARİTALAR DİZİNİ.....	x
GRAFİKLER DİZİNİ.....	xi
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xiii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜRESELLEŞME VE KÜRESEL KENTSEL AĞLAR

1.1. KÜRESELLEŞME.....	4
1.1.1. Küreselleşmenin Tanımı	4
1.1.2. Küreselleşmenin Nedenleri	7
1.1.2.1. Teknolojik Nedenler	7
1.1.2.2. Ekonomik Nedenler.....	7
1.1.2.3. İdeolojik Nedenler	8
1.1.3. Küreselleşmenin Boyutları	9
1.1.3.1. Ekonomik Boyut.....	9
1.1.3.2. Siyasal Boyut.....	11
1.1.3.3. Kültürel Boyut.....	11
1.1.3.4. Sosyal Boyut.....	12
1.1.3.5. Çevresel Boyut	12
1.1.4. Küreselleşmenin Sonuçları	13
1.1.4.1. Ekonomik Sonuçları	13
1.1.4.2. Siyasal Sonuçları	14
1.1.4.3. Kültürel Sonuçları	15
1.1.4.4. Çevresel Sonuçları.....	15
1.1.5. Küreselleşmenin Kentler Üzerine Etkisi	16
1.1.5.1. Ekonomik Etkisi	16
1.1.5.2. Siyasal Etkisi	17
1.1.5.3. Sosyal Etkisi	17
1.1.5.4. Kültürel Etkisi	18
1.1.5.5. Çevresel Etkisi.....	18
1.2. KÜRESEL KENTSEL AĞLAR.....	19
1.2.1. Kentsel Ağ Tanımı	19
1.2.2. Kentsel Ağların Amacı.....	20
1.2.3. Kentsel Ağ Türleri	21
1.2.4. Kentsel Ağ Örnekleri	22
1.2.4.1. İş Birliği Ağları.....	22
1.2.4.2. Uzmanlaşmış Ağlar	25
1.2.4.3. Hizmet Paylaşımı Ağları	28

İKİNCİ BÖLÜM

UNESCO VE ÖĞRENEN KENTLER

2.1. UNESCO	33
2.1.1. UNESCO Kurumu	33
2.1.2. UNESCO'nun Tarihçesi	34
2.1.3. UNESCO'nun Faaliyetleri	35
2.1.4. UNESCO'nun Organizasyon Yapısı	39
2.1.4.1. Yönetim Organları	39
2.1.4.2. Bilim Enstitüleri ve Merkezler	39
2.1.5. UNESCO'ya Bağlı Kentsel Ağlar	42
2.1.5.1. Dünya Mirası Kentler Örgütü	43
2.1.5.2. UNESCO Yaratıcı Kentler Ağı	44
2.1.6. UNESCO Türkiye Millî Komisyonu	46
2.1.6.1. UTMK Amacı	46
2.1.6.2. UTMK Organizasyon Yapısı	46
2.1.6.3. UTMK Görevleri	47
2.2. ÖĞRENME VE ÖĞRENEN KENTLER	48
2.2.1. Öğrenme	48
2.2.1.1. Öğrenmenin Tanımı	48
2.2.1.2. Öğrenmenin Türleri	49
2.2.1.3. Öğrenmenin Aşamaları	51
2.2.2. Hayat Boyu Öğrenme	52
2.2.2.1. Hayat Boyu Öğrenme Tanımı	53
2.2.2.2. Hayat Boyu Öğrenme Gelişimi ve Kapsamı	54
2.2.2.3. Hayat Boyu Öğrenme İşlevleri	55
2.2.2.4. Türkiye'de Hayat Boyu Öğrenme	56
2.2.3. Öğrenen Kentler	57
2.2.3.1. Öğrenen Kentin Tanımı	57
2.2.3.2. Öğrenen Kentlerin Kapsamı	58
2.3. UNESCO ÖĞRENEN KENTLER AĞI	59
2.3.1. UNESCO Öğrenen Kentler Ağının Tanımı	60
2.3.2. UNESCO Öğrenen Kentler Ağının Tarihsel Gelişimi	61
2.3.3. UNESCO Öğrenen Kentler Ağının Temel Belgeleri	62
2.3.3.1. Öğrenen Kentleri İnşa Etme Pekin Bildirgesi	62
2.3.3.2. Öğrenen Kentlerinin Temel Özellikleri Belgesi	65
2.3.4. UNESCO Öğrenen Kentler İlkeleri	68
2.3.5. UNESCO Öğrenen Kent Ağı Üyelik Süreci	70
2.3.6. UNESCO Öğrenen Kent Ödülü	72
2.4. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADA ÖĞRENEN KENTLERİN ROLÜ	73
2.4.1. Yeşil ve Sağlıklı Öğrenen Kentler	75
2.4.2. Adil ve Kapsayıcı Öğrenen Kentler	76
2.4.3. İstihdam Yaratan ve Girişimci Öğrenen Kentler	77

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİYOLOJİK AFETLER VE COVID-19

3.1. BİYOLOJİK AFETLER VE SALGINLAR	79
3.1.1. Afetler	79
3.1.1.1. Afetin Tanımı	79

3.1.1.2. Afet Yönetimi.....	80
3.1.2. Biyolojik Afetler.....	82
3.1.2.1. Biyolojik Afet Tanımı	82
3.1.2.2. Biyolojik Afet Yönetimi.....	83
3.1.2.3. Biyolojik Afetlerin Etkileri.....	84
3.1.3. Salgınlar ve Pandemiler	86
3.1.3.1. Pandemik Afet Tanımı	86
3.1.3.2. Tarihte Yaşanan Pandemiler.....	87
3.1.3.3. Pandemi Yönetimi.....	89
3.1.3.4. Pandeminin Etkileri.....	91
3.2. COVID-19 PANDEMİSİ.....	92
3.2.1. COVID 19 Tanımı	92
3.2.2. COVID-19 Gelişim	93
3.2.2.1. Dünyada COVID-19 Gelişimi.....	94
3.2.2.2. Türkiye’de COVID-19 Gelişimi.....	96
3.2.3. COVID-19 Pandemisinin Yönetimi	97
3.2.3.1. Küresel Aktörler	98
3.2.3.2. Merkezi Yönetimler.....	99
3.2.3.3. Yerel Yönetimler	99
3.2.4. COVID-19 Pandemisinin Etkileri	100
3.2.4.1. Kentlere Etkisi	100
3.2.4.2. Sosyal Etkisi	101
3.2.4.3. Ekonomik Etkisi	101
3.2.4.4. Çevresel Etkisi.....	102
3.2.4.5. Eğitime Etkisi	102
3.3. COVID-19 PANDEMİSİYLE MÜCADELE ÇALIŞMALARI.....	103
3.3.1. Pandemiyle Mücadele Alanları.....	103
3.3.1.1. Pandemiyle Mücadele Alanları-Dünyadan Örnekler	105
3.3.1.2. Pandemiyle Mücadele Alanları- Türkiye’den Örnekler	109
3.3.2. Öğrenen Kentlerin Pandemiyle Mücadelesi	115
3.3.2.1. Öğrenen Kentlerin Pandemi Mücadelesi- Dünya Örnekleri	115
3.3.2.2. Öğrenen Kentlerin Pandemiyle Mücadelesi - Türkiye Örnekleri.....	122

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE ÖĞRENEN KENTLER KÜRESEL AĞININ ETKİNLİĞİ

4.1. ARAŞTIRMANIN TANITIMI.....	126
4.1.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı.....	126
4.1.2. Araştırmanın Varsayımı ve Yanıt Aranılan Sorular	126
4.1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	127
4.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	127
4.2.1. Veri Kaynakları	127
4.2.2. Veri Elde Etme Yöntemi	128
4.2.3. Veri Analiz Yöntemi.....	128
4.2.4. Araştırmanın Hipotezleri.....	129
4.3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE ANALİZLER.....	130
4.3.1. İçerik Analizleri.....	130
4.3.1.1. Öğrenen Kent Olmadan ve Olduktan Sonra Kentlerin Analizi	130
4.3.1.2. Öğrenen Kent ile Benzer Kent Kıyaslaması.....	137
4.3.1.3. Pandemi Sürecinde ÖK Değerlendirilmesi	145

4.3.2. Belediyelerin İnternet Sayfalarının Analizi.....	152
4.3.2.1. Belediyelerin Öğrenen Kent Sistemi İlişkisi	152
4.3.2.2. Belediyelerin Öğrenme Faaliyetleri	154
4.3.3. Derinlemesine Mülakatlar	157
4.3.3.1. Deneklerin Mülakat Yanıtlarının Analizi.....	157
4.3.3.2. Deneklerin Likert Ölçeğinde ÖK Değerlendirmesi.....	159
4.3.4. Kentlerin Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine Ulaşma Analizi	162
4.3.5. Ödüllü Öğrenen Kentlerin Analizi	164
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ ÖNERİLERİ.....	171
KAYNAKÇA.....	180
EKLER.....	193
ÖZGEÇMİŞ.....	236

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Öğrenme Türleri	50
Tablo 2. Öğrenen Kentin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile olan Bağlantısı	74
Tablo 3. Tarihteki Büyük Salgınlar.....	89
Tablo 4. Alanlarına göre Pandeminin Etkileri	91
Tablo 5. COVID-19 Vakasında İlk 10 Ülke Dağılımı	95
Tablo 6. COVID-19 Nedeniyle Ölen Sayısında İlk 20 Ülke Dağılımı	95
Tablo 7. ÖK Öncesi ve Sonrası Kentlere Ait Kodlama Tablosu	130
Tablo 8. Hipotezlere göre ÖKÖ ve ÖKS Kıyaslaması	136
Tablo 9. ÖK ile BK Kodlama Tablosu	138
Tablo 10. Hipotezlere göre ÖK ve BK Kıyaslaması.....	144
Tablo 11. Hipotezlere göre Pandemi Sürecinde Ağın Etkinliği.....	151
Tablo 12. Öğrenmeye Dair Kent Analizi	154
Tablo 13 Öğrenmeye Dair Kent Analizi (Devamı).....	155
Tablo 14. 2015 yılı Ödüllü Kentlerin Faaliyet Alanları	165
Tablo 15. 2017 yılı Ödüllü Kentlerin Faaliyet Alanları	166
Tablo 16. 2019 yılı Ödüllü Kentlerin Faaliyet Alanları	167
Tablo 17. 2021 yılı Ödüllü Kentlerin Faaliyet Alanları	168
Tablo 18. Yıllara göre Ödüllü Kentlerde Alan Dağılımı	169

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Öğrenmenin Kentsel Kalkınmada Rolü	59
Şekil 2. Öğrenen Kentlerin Temel Özellikleri (UNESCO UIL, 2013: 5).....	66
Şekil 3. Afet Yönetiminin Aşamaları.....	82
Şekil 4. Son 20 Yılda Görülen Salgın Hastalıklar	89

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 1. UNESCO Öğrenen Kentler Üyesi Kentler.....	72
Harita 2. 10 Ekim 2022 Tarihi İtibari Vaka Dağılımı.....	94
Harita 3. 2015 yılı Ödüllü Öğrenen Kentler.....	197
Harita 4. 2017 yılı Ödüllü Öğrenen Kentler.....	206
Harita 5. 2019 yılı Ödüllü Öğrenen Kentler.....	217
Harita 6. 2021 yılı Ödüllü Öğrenen Kentler.....	222

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1. Küreselleşme hangi boyutta ele alınmalıdır?.....	10
Grafik 2. Tespit edilen COVID-19 vaka sayıları	96
Grafik 3. COVID-19 Nedeniyle Ölüm Sayıları	97
Grafik 4. Türkiye’de Günlük olarak Yapılan PCR Test Sayıları	97
Grafik 5. ÖKA Katılımın Bireysel Boyuta Etkisi	131
Grafik 6. ÖKA Katılımın Bireysel Güçlenme-Sosyal Uyuma Etkisi	131
Grafik 7. ÖKA Katılımın Kapsayıcı Eğitime Etkisi	131
Grafik 8. ÖKA Katılımın Aile-Toplumda Öğrenmeye Etkisi.....	132
Grafik 9. ÖKA Katılımın İşyerinde Öğrenmeye Etkisi	132
Grafik 10. ÖKA Katılımın Öğrenmede Kaliteye Etkisi.....	132
Grafik 11. ÖKA Katılımın HBÖ Kültürünü Teşvikine Etkisi	133
Grafik 12. ÖKA Katılımın Yerel Boyuta Etkisi.....	133
Grafik 13. ÖKA Katılımın Ekonomik-Kültürel Gelişmeye Etkisi.....	133
Grafik 14. ÖKA Katılımın Teknoloji Kullanımına Etkisi	134
Grafik 15. ÖKA Katılımın Yönetişim ve Kararlara Katılıma Etkisi	134
Grafik 16. ÖKA Katılımın Siyasi Kararlılığa Etkisi.....	135
Grafik 17. ÖKA Katılımın Kaynakların Etkin Kullanılmasına Etkisi	135
Grafik 18. ÖKA Katılımın Sürdürülebilir Kalkınmaya Etkisi	135
Grafik 19. ÖKA Katılımın Kentlere Etkisi	136
Grafik 20. Bireysel Boyutta ÖK ile BK Kıyaslaması	138
Grafik 21. Bireysel Güçlenme - Sosyal Uyumda ÖK ile BK Kıyaslaması.....	138
Grafik 22. Öğrenme Kalitesinin ÖK ile BK Kıyaslaması.....	139
Grafik 23. Aile-Toplumda Öğrenmede ÖK ile BK Kıyaslaması.....	139
Grafik 24. İşyerinde Öğrenmede ÖK ile BK Kıyaslaması.....	139
Grafik 25. Kapsayıcı Eğitimde ÖK ile BK Kıyaslaması	140
Grafik 26. HBÖ Kültürünü Teşvikinde ÖK ile BK Kıyaslaması.....	140
Grafik 27. Yerel Boyutta ÖK ile BK Kıyaslaması.....	141
Grafik 28. Ekonomik - Kültürel Gelişmenin ÖK ile BK Kıyaslaması	141
Grafik 29. Teknoloji Kullanımının ÖK ile BK Kıyaslaması	141
Grafik 30. Siyasi Kararlılıkta ÖK ile BK Kıyaslaması	142
Grafik 31. Yönetişim ve Kararlara Katılımda ÖK ile BK Kıyaslaması.....	142
Grafik 32. Kaynakların Etkin Kullanılmasının ÖK ile BK Kıyaslaması	143
Grafik 33. Sürdürülebilir Kalkınmada ÖK ile BK Kıyaslaması	143
Grafik 34. Tüm Boyutlar İtibariyle ÖK ile BK Kıyaslaması	144
Grafik 35. Pandemi Sürecinin (PÖ, PD, PS) Bireysel Boyuta Etkisi	145
Grafik 36. Pandemi Sürecinin Birey Güçlendirme - Sosyal Uyuma Etkisi	146
Grafik 37. Pandemi Sürecinin Kapsayıcı Eğitime Etkisi	146
Grafik 38. Pandemi Sürecinin Aile-Toplumda Öğrenmeye Etkisi	146
Grafik 39. Pandemi Sürecinin İşyerinde Öğrenmeye Etkisi	147

Grafik 40. Pandemi Sürecinin Öğrenmede Kaliteye Etkisi	147
Grafik 41. Pandemi Sürecinin HBÖ Kültürünü Teşvikine Etkisi	147
Grafik 42. Pandemi Sürecinin Yerel Boyuta Etkisi	148
Grafik 43. Pandemi Sürecinin Ekonomik - Kültürel Gelişmeye Etkisi	148
Grafik 44. Pandemi Sürecinin Teknoloji Kullanımına Etkisi	149
Grafik 45. Pandemi Sürecinin Siyasi Kararlılığa Etkisi.....	149
Grafik 46. Pandemi Sürecinin Yönetişim ve Kararlara Katılıma Etkisi	149
Grafik 47. Pandemi Sürecinin Kaynakların Etkin Kullanılmasına Etkisi.....	150
Grafik 48. Pandemi Sürecinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Etkisi.....	150
Grafik 49. Pandemi Sürecinin Kentlere Etkisi	150
Grafik 50 Afyonkarahisar Kentinin Kriterlere göre Değerlendirilmesi.....	159
Grafik 51 Balıkesir Kentinin Kriterlere göre Değerlendirilmesi	159
Grafik 52 Hatay Kentinin Kriterlere göre Değerlendirilmesi	160
Grafik 53 İzmir Kentinin Kriterlere göre Değerlendirilmesi	160
Grafik 54 12 Kriter Üzerinden ÖK Değerlendirmesi.....	161
Grafik 55 12 Kriter Üzerinden ÖK Değerlendirmesi.....	161
Grafik 56 Hedefler bazında ÖK ve BK Değerlendirmesi	162
Grafik 57 ÖK ve BK SKH Ulaşmada Genel Değerlendirmesi	163
Grafik 58 Boyutlarına göre Ödüllü Kentlerin Faaliyet Alanları (2015)	165
Grafik 59. Boyutlarına göre Ödüllü Kentlerin Faaliyet Alanları (2017)	166
Grafik 60. Boyutlarına göre Ödüllü Kentlerin Faaliyet Alanları (2019)	167
Grafik 61. Boyutlarına göre Ödüllü Kentlerin Faaliyet Alanları (2021)	168
Grafik 62. Ödüllü Kentler ile Ülkemiz ÖK Faaliyet Alanlarının Karşılaştırması	169

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

AB	Avrupa Birliği
BK	Benzer Kent
ESD	Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim
GNLC	UNESCO Öğrenen Kentler Küresel Ağı
HBÖ	Hayat Boyu Öğrenme
IBE	Uluslararası Eğitim Bürosu
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
ÖG	Öğretim Görevlisi
ÖK	Öğrenen Kent
ÖKA	Öğrenen Kent Ağı
ÖKÖ	Öğrenen Kent Öncesi
ÖKS	Öğrenen Kent Sonrası
ÖKSö	Öğrenen Kent Sorumlusu
PD	Pandemi Dönemi
PÖ	Pandemi Öncesi
PS	Pandemi Sonrası
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
TDK	Türk Dil Kurumu
UIL	Hayat Boyu Öğrenme Enstitüsü
UNESCO	BM Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
UTMK	UNESCO Türkiye Millî Komisyonu

GİRİŞ

Küreselleşmeyle; insan, sermaye, mal hareketliliği artmış ve kentler de bu süreçten paylarına düşeni almıştır. Etki alanı daralan ulus devletin yarattığı boşluğu, kent yönetimleri doldurmaya çalışmıştır. Artık devletlerin rekabetinden değil kentlerin rekabetinden söz edilmeye başlanmıştır. Kentler, diğer kentlerin önüne geçebilmek, küreselleşmeden en fazla paya sahip olabilmek için büyük bir yarış içine girmiştir. Ulus devletinin etkisinin daraldığı bu süreçte; kentler üretim, ticaret ve tüketim faaliyetleri ile öne çıkmaktadır.

Yaşanan dönüşümden etkilenen kentler, tarihi, kültürel ve doğal değerlerini hızla yitirmekte ve kimliklerini kaybetmektedir. Kimliksizleşen kentler ekonomik, sosyal, fiziki olarak birbirine benzeşmekte ve yaşanması zor alanlara dönüşmektedir. Özellikle yerel yönetimler kentin sürdürülebilirliği konusunda alternatif organizasyonlara yönelmeye başlamışlardır. Kentler, ekonomik ve kültürel gelişim amacıyla bölgesel ve uluslararası ortaklıklar kurmakta, kaynak ve hizmet değişimi, bilgi ve deneyim transferi ile birbirini tamamlamak için bir ağın parçası olmaktadır. Sürdürülebilir, Yaşanabilir, Yavaş, Akıllı, Sağlıklı, Paylaşan, Yaratıcı Kentler adı altında yeni yeni kent yaklaşımları ortaya konmuş, tartışılmaya başlanmıştır. Tartışmalarda; yerel kalkınmanın sağlanması, kentler arasındaki dengesizliğin ortadan kaldırılması, kent ekonomisinin canlandırılması, kültürel, doğal ve tarihi dokunun korunması, kentsel yaşanabilirliğin artırılması için Kentsel Ağlar geliştirilmeye başlanmıştır.

2020 yılı başında tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 Pandemisi ile yaşanan panik, dünyanın böyle bir afete ne kadar hazırlıksız olduğunu ortaya koymuştur. Avrupa Birliği gibi kurumsallaşmış örgütler bile, en çok ihtiyaç duyulan dönemde çözüm odaklı bir iş birliği geliştirememiştir. Gelecekte de bu tür pandemilerin yaşanma olasılığı artmaktadır. Bu durum, küresel düzeyde, toplumsal olarak hazır olunması gerektiğini bize göstermektedir. Pandemi ile mücadelede, insanların sürece katılımının önemi açıkça anlaşılmıştır. Toplum sağlığının korumasında insanların tedbirleri hızla ve doğru öğrenmesi, uygulamaya koyması, katkı verip mücadele sürecine katılması yaşamsal önem arz etmektedir. Bu noktada, pandemilerin doğurduğu

olumsuz etkilere karşı ilkeler ve standartlar saptayacak, önlem almayı sağlayacak, dayanışmacı ve toparlayıcı küresel bir örgüte ihtiyaç duyulmaktadır.

Küreselleşme, öğrenme sistemlerini yakından etkilemiş ve sistemde değişimi zorunlu kılmıştır. Yaşanan değişim ile de yeni öğrenme sistemleri ortaya çıkmıştır. Ancak yeniden şekillenen öğrenme sistemlerindeki yetersizlik tartışma konusu olmuş, Pandemi döneminde de yetersizlik iyice ortaya çıkmıştır. Örgün eğitimle bireyin elde ettiği kazanımları yeterli kalmayıp hayatının birçok alanında ve aşamasında öğrenme sürecinin devam etmesi gerekmiştir. Kişilerin hayatları boyunca kazandıkları bilgi, beceri ve değerleri geliştirecek, uygulanmasını sağlayacak destekleyici bir sürece ihtiyaç duyulmaktadır. İhtiyacın karşılanmasının yolu da Hayat Boyu Öğrenmeden geçmektedir. Hayat Boyu Öğrenmeyi amaç edinen Öğrenen Kentler, öğrenmenin her zaman, her yerde sağlandığı ve “herkes için öğrenmeyi” kolaylaştıran kentlerdir. Halkın ve örgütlerin beceri, bilgi ve değerlerini geliştirmelerini sağlamak üzere tüm öğrenme olanaklarını kullanmaktadır. UNESCO Öğrenen Kentler Küresel Ağı, kentlerde herkes için Hayat Boyu Öğrenmeyi destekleyen, gelişmesini sağlayan uluslararası bir ağıdır. Ağın amacı, halkın bilgi seviyesini artırarak bireysel ve kentsel gelişimi sağlamaktır. Bu öngörülerden yola çıkarak çalışmada, UNESCO çatısı altında kurulan Öğrenen Kentler Ağ Sisteminin, yetersiz kalan öğrenme sistemine çözüm olabilecek bir sistem olup olmadığı tartışılacaktır. Genel kanı “Ülkemizde Küresel Ağlara dahil olan belediyeler genellikle sistemi prestij amaçlı kullanır, etkin olarak bu bağlantılardan yararlanılmamaktadır”. Bu varsayımdan hareketle tezde şu sorulara yanıt aranmaktadır.

1. Öğrenen Kent Ağına üye olan kentlerin Ağı etkin olarak kullanıp kullanmadığını saptanmak
2. Pandemi döneminde karşı karşıya kalınan sorunlara yönelik Öğrenen Kent Ağına dahil kentlerin etkinliğini değerlendirmek
3. Öğrenen Kent Ağına katılımın kentlere olan katkısını ortaya koymaktır.

Pekin Bildirgesi ile ortaya konulan Öğrenen Kentler Temel Özellikleri belgesine dayalı olarak oluşturulan anahtar kavramların kentlerin yıllık Faaliyet Raporlarında geçiş sıklıkları ölçülerek “gömülü bilgi” açığa çıkartılmıştır. Nicel hale getirilen bulgular çoklu karşılaştırmalı analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Çalışmanın güvenilirliğini sağlamak üzere de ilgili kişilerle mülakatlar ve kentlerin internet analizi yapılmıştır.

Küreselleşme ve Küresel Kentsel Ağlar başlıklı Birinci Bölümde; iki ana kısımdan oluşmaktadır. Küreselleşmenin aktarıldığı birinci kısımda Küreselleşmenin tanımı, nedenleri, boyutları, sonuçları ve kentler üzerine etkisi ele alınmıştır. İkinci kısımda kentsel ağ sistemleri ele alınmıştır. Kentsel ağların tanımı, amaçları, türleri ve örneklerine yer verilmiştir.

Çalışmanın, UNESCO ve Öğrenen Kentler başlıklı İkinci Bölümünde; UNESCO tanıtılmıştır. Kuruluşun tarihsel gelişimi, faaliyet alanları, organizasyon yapısı ele alınmış, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu tanıtılmıştır. UNESCO Öğrenen Kentler Küresel Ağı sisteminin anahtar kelimelerini oluşturan öğrenme, hayat boyu öğrenme ve öğrenen kent kavramlarına yer verilmiştir. Bölüm sonunda da Öğrenen Kentler Küresel Ağı, tarihsel gelişimi, temel belgeleri, ilkeleri ve üyelik süreci ele alınarak UNESCO tarafından seçilen Ödüllü Kentlerinin örnek çalışmalarına yer verilmiştir. Öğrenen Kentler Küresel Ağının sürdürülebilir kalkınmadaki rolü ortaya konulmuştur.

Üçüncü Bölümde; Biyolojik Afetler ve COVID-19 başlığı altında Afet, Biyolojik Afet, salgın ve pandemi kavramları ele alınmıştır. COVID-19 Pandemisi incelenmiş ve son kısımda COVID-19 ile mücadelesinden örnek çalışmalar aktarılmıştır.

Dördüncü Bölümde:

1. Öğrenen Kentler Ağının etkinliğinin değerlendirilmesinde nitel araştırma Tekniği Gömülü Teori Yöntemleri kullanılmış
2. Sözcük sayımına dayalı İçerik Analizi yapılmış. Veriler “Çoklu Karşılaştırmalı Yöntem” ile değerlendirilmiş
3. İnternet ortamında Öğrenen Kentler takip edilerek medya okuması yapılmış
4. Çalışmanın geçerlilik-güvenirlilik sağlamak üzere mülakatlar yapılmış
5. Öğrenen Kentlerin amacı Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine ne kadar yaklaşmış tespit edilmiş
6. Öneriler geliştire bilmek için Ödüllü Öğrenen Kentler analizi yapılmış, başarılı kentler incelenmiştir.

Çalışmanın son bölümünde de hipotezler doğrultusunda ÖKA etkinliğine ilişkin değerlendirmeler ve tespit edilen bulgular çerçevesinde sonuç ve öneriler geliştirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜRESELLEŞME VE KÜRESEL KENTSEL AĞLAR

1.1. KÜRESELLEŞME

Sanayi devrimi sonrası başlayıp ilerleyen yıllarda da hızını artıran küreselleşme, süreci hala devam etmekte ve tüm dünyayı etkisi altına almaktadır. Kimine göre iyi kimine göre kötü olan küreselleşme birtakım sorunları da beraberinde getirmektedir. Yaşanan sorunlara cevaben, ağ tipi örgütlenmeler ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda küreselleşme ile küresel ağların birbirini tamamladığı söylenebilir. Her iki kavram ile ilgili açıklamalara aşağıda verilmiştir.

1.1.1. Küreselleşmenin Tanımı

Küresel sözcüğü 400 yıla aşkın kullanılmasına karşın küreselleşme terimi 1960’larda kullanılmaya başlanmış ve 1980’li yıllarda da kullanımı sıklaşmıştır (İçli, 2001: 163). Özellikle akademik çalışmalarda küreselleşmenin ne olduğu, nedenleri ve sürecin olumlu ya da olumsuz sonuçları ele alınarak açıklanmaya çalışılmaktadır (Dumanlı Kürkçü, 2013: 1).

Kimilerine göre bir zorunluluk kimilerine göre de bir dayatma olarak gösterilen küreselleşme, her yönü ile karmaşık ve çok yönlü bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Henüz ortak bir tanımının yapılmamış olması, başlangıç noktasıyla ilgili farklı görüşlerin olması, etki alanının (ekonomi, sosyal, kültürel gibi) çeşitliliği ve hala dinamik bir süreç olması nedeniyle kavrama farklı açılardan ele alınması gerekmektedir (Dumanlı Kürkçü, 2013: 1-2).

Küreselleşme, sürecinin tamamlanmamış olması, etkilerinin hala devam etmesi ve dinamik bir olgu olması nedeniyle tanımı üzerinde hala tartışılan bir kavramdır. İngilizce “globalization” kavramının karşılığı olan küreselleşme, mekânsal sınırların ortadan kaldırılması ile dünyanın tek bir yer olarak algılanması olarak tanımlanabilir (Kayan, 2015: 272). İktisadi Terimler Sözlüğüne göre; “*Uluslararası düzlemde yaygınlaşmış iktisadi etkinliklerinin işlevsel anlamda birbirine eklemlenmesi*” olarak

tanımlanmaktadır (TDK, 2018). BM İnsan Hakları Komisyonu, küreselleşmeyi “*sadece ekonomik olmayan sosyal, siyasal, çevresel, kültürel ve hukuksal boyutları da olan bir süreç*” olarak tanımlamaktadır (Öymen atfen Tağraf, 2002: 36).

Mazı ve Ercins küreselleşmeyi uluslararasılaşma olarak tanımlamaktadır. Diğer bir ifade ile ülkeler arasındaki sınır ötesi ilişkidir. Bu ilişkiler sıklaştıkça ülkeler arasındaki ticari, kültürel, sosyal ilişkiler devletlerin uygulamalardan etkilenmeyip ülkeler birçok anlamda birbirine bağımlı hale gelmektedir (2009: 58).

Küreselleşme hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler için karşı konulmaz bir olgu olarak görülmektedir. Ulaşım, iletişim, haberleşme ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler dünyayı tek bir pazar haline getirmiştir (Kayan, 2015: 272). Yıldırım küreselleşmeyi; tüm dünyaya yayılan ve kuşatması altına alan kapitalizmin diasporası olarak görmektedir. Küreselleşmenin yenedünya düzeni, yerelleşme, post-modernizm ve neo-liberalizm gibi kavramlarla ayrı düşünülmemesi gerektiğini ifade etmektedir (2004: 43).

Küreselleşme ile ulus devletin etki alanı daralmakta, uluslararası sermayenin alanı genişlemektedir. İletişim teknolojisinde yaşanan gelişmeler, uluslar üstü örgütlenmelere evrensel meşruiyet sağlamak ve homojen bir kültürün yaratılması gibi toplumsal ve toplumlararası ilişkiyi nitelenmek ve yaşanan değişimi açıklamak üzere ortaya atılmış bir kavramdır (Altun, 2001: 88-89).

Küreselleşme gibi geniş bir olguyu bir tanım ile açıklamaya çalışmak kolay değildir. Ekonomiden siyasete, sosyal politikalardan kültüre, sosyolojiden medyaya birçok alandaki tartışmalara konu olduğu gibi ideolojik temelli olarak da tartışılmaktadır (Göngen, 2013: 118). Birbirinden oldukça farklı, hatta birbirine tamamen zıt tanımlamalar nedeniyle küreselleşme tartışması ideolojik-söylemsel bir çatışma kimliğine bürünmektedir (Şen, 2008: 147). Ortak bir tanımlamanın olmaması yanında, konuyla ilgili zıt iki görüş öne çıkmaktadır. Bunlar (Çeken vd., 2008: 81-82):

1. Küreselleşme çağdaşlaşma ve gelişme yolunda bir zorunluluk olarak görülmektedir. Küreselleşme, önüne geçilemeyecek ve geçilmemesi gereken hatta desteklenmesi gereken bir süreçtir. Bu görüşte olanlar uluslararası ticaret ve yatırımların yaygınlaşacağını, ülkenin hızlı büyümesi yönünde fırsatlar yaratacağını ve dünyada refah artışına yol açacağını ileri sürmektedir.

2. Küreselleşme emperyalizmin, neo-liberalizmin 21. yüzyıldaki görünür hali olup karşı çıkılması gereken bir olgudur. Bu görüşe göre küreselleşme herkese özgürlük, refah, mutluluk vaadinde bulunsa da gerçekte küreselleşme, sömürgecilik gibi olağanüstü bir şiddetin üzerine kurulmuştur.

Bozkurt'a atfen Esgin küreselleşmeye ilişkin görüşleri üçlü bir sınıflamaya tabi tutmaktadır (2001:187):

1. Küreselleşme ulus devleti ve ulusalcılığı zayıflatmakta hatta yok etmektedir. Bundan dolayı ulusları, uluslararası sermayenin hegemonyasına soktuğu ileri sürülmektedir. Bu görüşe mensup olanları da "küreselleşme karşıtları (kuşkucular)" olarak tanımlanmaktadır.
2. "Aşırı küreselleşmeciler (radikaller)" olarak tanımladığı görüşe göre de küreselleşmenin bir zorunluluk olduğu ve küresel yenedünya düzeninin olanaklarından faydalanılması gerektiğini savunur.
3. Küreselleşmeye karşı ya da taraf olma konusunda temkinli olan, hatta diğer iki görüşü reddeden "dönüşümcüler"dir.

Neo-marksist akım küreselleşmenin, merkezi sermayenin az gelişmişliğin sürdürülebilmesinin önündeki engellerin kaldırılması olarak yorumlarken, yönetim disiplini savunucuları yeni sömürgeciliği konunun dışında tutmayı tercih etmişlerdir. Post Modern akım ise küreselleşmenin kapitalizm-modernizm ile doğrudan bağlantılı olduğunu ve bunun etkisinin ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre değişebileceğini belirtmektedirler (Kaya, 2017: 3).

Farklı içerik ve farklı anlamlarda kullanılan küreselleşme kavramının bir özelliği de kişiden kişiye farklılık gösterebilmesidir. Küreselleşme (Altun, 2001: 88):

- Kimilerine ve yaygın olan anlayışa göre temelde iyi ve kaçınılmaz bir süreç,
- Kimilerine göre emperyalizmin son hali ve dünyanın Batılaşması,
- Kimilerine göre de herkesin hakkında konuştuğu masalsi bir aldatmacadır.

Ancak küreselleşme ile siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda dünyanın daha çok bütünleşmiş olması her alandaki mesafenin daha önemsiz hale gelmektedir. Küreselleşme tek taraflı bir süreç olmayıp, daha çok çift taraflı ve hatta süreç zıt eğilimler içererek gelişmektedir (Dumanlı Kürkçü, 2013: 3).

1.1.2. Küreselleşmenin Nedenleri

Literatürde küreselleşmeyi ortaya çıkaran birçok neden gösterilmesine karşın genel anlamda bu nedenleri teknolojik gelişmeler, ideolojik faktörler ve ekonomik nedenler olarak üç ana başlık altında açıklamak mümkündür (Bozkurt, 2000: 26-28).

1.1.2.1. Teknolojik Nedenler

Ulaştırma alanında yaşanan “Makineleşme Dönemi” ulaştırma sistemlerinin kapasitesini, hızını, etkinliğini ve yayılma alanını genişletmiş ve küresel ticaretin artmasında önemli rol oynamıştır. Özellikle 1970’lerden sonra uluslararası ulaşımda ana değişim, ticaretin küreselleşmesi, dağıtım sistemlerinin daha etkin olması ve hava ulaşımının büyük çaplı ilerlemesi olmuştur. (Candemir, 2005:17-19).

Haberleşme teknolojisinin yaygınlık kazanması dünyayı küresel köy haline getirmiş, mesafe kavramını ortadan kaldırmıştır. Haberleşme alanında yaşanan değişim etkisini özellikle finans ve hizmet piyasasında göstermiş ve etki alanı gün geçtikçe artmaktadır. Günümüzde ulaşım ve haberleşme maliyetlerinin azaltmaya yönelik teknolojik gelişmeler küreselleşmenin yayılma alanının genişlemesinde etkili olmuştur (Candemir, 2005: 16-19).

1.1.2.2. Ekonomik Nedenler

Berlin Duvarı’nın yıkılması ve Sovyetler Birliği’nin çöküşü ile sosyalizmin bir seçenek olma gücünün zayıflamış ve kapitalizm koşullarının egemen olduğu bir dünya düzenini ortaya çıkarmıştır. Gelişmeler dünyada sınır aşan iktisadi, sosyal ve teknolojik alışverişi hızlandırmıştır (Candemir, 2005:14).

Bunun yanında dünya nüfusunun artması, bilimsel ve teknolojik alandaki gelişmelerin ulaşım ve iletişim kolaylaştırması ve birçok ülkenin serbest piyasa ekonomisine geçmesi küresel sermayenin dolaşımını arttırmıştır. Ancak serbest ticaret ekonomisi dış ticaret ekonomisini artırmasının yanında beraberinde ülkelerin birbirine bağımlılıklarını arttırmıştır. Süreci ulus ötesi bir ekonomiye doğru bir metamorfoz olarak nitelendirilirken önemli olan, dünyada sermaye akışının hızlanması ve ulusal piyasaların küresel ekonomiye bağımlı olarak belirlenmesidir (Kocacık, 2001: 194).

1.1.2.3. İdeolojik Nedenler

Sosyalist Doğu Blok'unun çökmesiyle ve özellikle ABD'nin dünyada en büyük ekonomik güç olması piyasa ekonomisine dayalı kapitalist sisteme olan geçişi hızlandırmıştır. Küresel ekonomi sınırları ortadan kaldırmış ve küreselleşme önündeki en büyük engel sorunu aşılmıştır (Çeken vd., 2008: 86). Dünya Bankası, İMF¹, Dünya Ticaret Örgütü gibi kuruluşları devreye sokarak yapılan dayatmalar küreselleşme önündeki yasal ve idari engeller kaldırmaktadır (Kayan, 2015: 292).

Birleşmiş Milletler (BM), Dünya Bankası, İMF, Dünya Ticaret Örgütü gibi uluslararası kuruluşların almış oldukları kararlar politik, ekonomik, hukuksal, toplumsal düzeyde evrensel bir standart oluşturmakta ve ülkeler arası karşılıklı bağımlılığı genişletmektedir. Sonuç olarak başta ulus devlet olmak üzere siyasal aktörler karar alma ve bu kararları uygulama kapasitelerini kaybetmeye başlamışlardır (Şen, 2008: 155).

Tağraf yapmış olduğu çalışmasında küreselleşmenin nedenlerini açıklamaktan ziyade küreselleşme sürecini hızlandıran nedenler üzerinde durmuştur. Çalışmaya göre süreci hızlandıran nedenler (2002: 39-45);

- Üretimdeki ve ürüne olan talepteki benzeşme sonucunda dünyanın farklı bölgelerinde benzer ürün sunumu
- Ar-Ge çalışmalarındaki yüksek maliyetinin ancak küresel pazardaki yoğun satış ile karşılanabilecek olması
- Üretimdeki ölçek ekonomisinin ve maliyetlerinin artışının diğer ülkelere ihracatı ve küresel faaliyetlerde bulunma zorunluluğunu getirmesi
- Devlet yardımları, ayrıcalıklı vergi uygulamaları ve diğer yardımlar gibi hükümet politikalarının rolü
- Dünya genelinde kaynak ve işgücündeki düşük maliyetli bölgelere avantajlarından yararlanmak için üretim faktörlerinin kaydırılması
- Mevcut dağıtım kanallarına ilave edilen veya yeni ortaya çıkan kanalları sınırlı miktarda pazar payına sahip şirketlerin ürettikleri ürünlere olan talebi arttırması
- Taşıma, iletişim ve depolama maliyetlerindeki azalma şeklinde ifade etmektedir.

¹ International Monetary Fund

1.1.3. Küreselleşmenin Boyutları

Küreselleşmeyi sadece ekonomik yönüyle ele alarak sınırlandırılması yanlıştır. Geçmişte küreselleşmenin en önemli boyutu ekonomik iken günümüzde başta kültürel, siyasal, çevre ve ekonomik birçok boyutu bulunmaktadır. Diğer yandan bütüncül bir ilişkinin parçaları olarak ekonomik, sosyo-kültürel, teknolojik, siyasal ve politik yönlerinin birbirinden kesin çizgilerle ayrılması mümkün değildir (Çelik, 2012: 60; Kayan, 2015: 274).

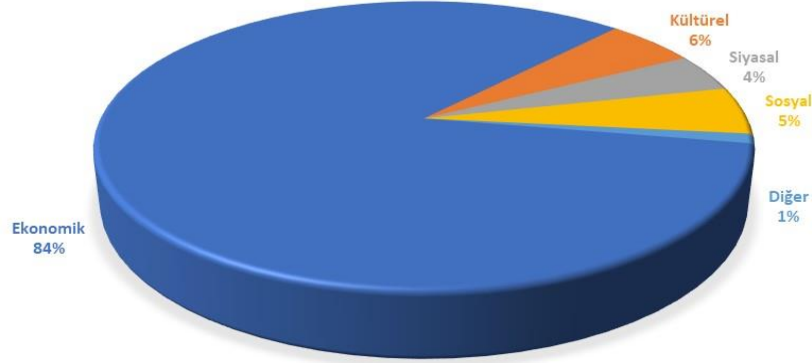
BM İnsan Hakları Komisyonunca yapılan tanımında görüleceği gibi küreselleşme tek başına ne ekonomik ne siyasi ne üretim ne de sermaye ile ilgili bir durum değildir. Sayılanları içinde barındıran ve tümünü kuşatan bir olgudur. Küreselleşme ekonomik temelli olmakla beraber ekonomiden siyasete, sosyal politiklardan kültüre, sosyolojiden medyaya birçok alanda geniş etkilere sahiptir. Teknoloji, iletişim ve bilişim alanlarında yaşanan gelişmelere paralel olarak küreselleşme, tüm alanları etkisi altına almaktadır. Bu nedenle küreselleşmeyi ekonomik, siyasal, kültürel ve çevresel boyut olarak sınıflandırılmak mümkündür (Öymen atfen Tağraf, 2002: 36; Elçin, 2012: 14; Tümtaş ve Ergun, 2016: 135).

1.1.3.1. Ekonomik Boyut

Küreselleşmenin ekonomik boyutu, özellikle gelişmiş ülkeler tarafından ön plana çıkarılmakta ve daha baskın hale gelmektedir. Özellikle uluslararası sermaye kar maksimizasyonu amacına ulaşmak için sadece üretim ve karı artırma eğiliminde olmayıp aynı zamanda dünya ölçeğinde bir pazarı hedeflemektedir. Bu anlamda dışa açılım ve liberalleşme hareketleri siyasal küreselleşmenin önüne geçmektedir. Genel olarak uluslararası ticaretin ve yatırımın yayılmasına karşılık gelen ekonomik küreselleşme, beraberinde dünya çaplı ekonomik örgütlenmenin hız kazanmasını, piyasa ekonomisinin gelişmesini, serbest ticaretin yayılmasını, sermayenin serbest dolaşımını, dış ticaret hacminin ve çok uluslu şirketlerin faaliyetlerinin genişlemesini getirmiştir (Aktel, 2001: 196-197).

Yapılan bir araştırmaya göre “küreselleşmenin hangi boyutta ele alınmasının daha anlamlı olabileceği” sorusuna katılımcıların %84’ü ekonomik boyutta ele alınması gerektiğini ve küreselleşmenin gücünü ekonominin işleyişinden aldığını belirtmektedir. Her ne kadar çok boyutlu tartışılrsa da küreselleşme esasen ekonomik temelli bir

süreçtir. İlgili soruya ilişkin detaylar Grafik 1’de verilmiştir (Gavcar ve Dirlik, 2005: 88; Göngen, 2013: 118).

Grafik 1. Küreselleşme hangi boyutta ele alınmalıdır?

Ekonomik gücü elinde bulunduran ülkeler güçsüz ülkelere birtakım isteklerde bulunmakta ve hatta bu istekleri dayatmaktadır. Dayatmaların başında ulus-devlet ve bürokrasi kaynaklı engellerin kaldırılarak uluslararası sermayenin engelsiz dolaşımının sağlanması gelmektedir. Uluslararası sermayenin muhatabının devlet değil, yerel yönetimler ve özel sektörün olması, ekonomik alanda müdahaleci devlet anlayışının terk edilerek serbest piyasaya dayalı liberal sistemin uygulanmasının takip eden isteklerdir (Bayer Bravo, 2008: 135-136).

Ülke ekonomilerinin entegrasyonu ile dünya tek bir pazar haline getirilmekte, mal, sermaye ve emek dolaşımına olan engellerin ortadan kaldırılması ile dünya ölçeğinde karşılıklı etkileşimde yoğunlaşmakta ve yaygınlaşmaktadır. Ekonomik küreselleşmenin ticaretin, finansın ve üretimin küreselleşmesi olarak üç alt unsuru bulunmaktadır (Karadeniz Teknik Üniversitesi, 2018).

- Ticaretin küreselleşmesi, artan ticari faaliyetler karşısında ülkeler arasında karşılıklı bağımlılığın, benzerliğin ve iş birliğinin artmasını ifade eder.
- Finansın küreselleşmesi, devlet güdümlü uluslararası para sisteminden serbest piyasanın güdümündeki uluslararası para sistemine olan geçişi ifade etmektedir.
- Üretimin küreselleşmesi de geçmişte ülkelerin iç pazara, kısıtlı olarak da dış pazara yönelik seri üretim tekniğine dayalı klasik üretiminin terk edilerek küresel pazarı hedefleyen üretim sistemine geçilmesinin ifadesidir.

1.1.3.2. Siyasal Boyut

Küreselleşme her düzey yönetim alanında değişimi kaçınılmaz kıldığı gibi ulus devlet de yerelleşme, hesap verebilirlik, şeffaflık, esneklik, her düzeyde katılım, demokratikleşme gibi eğilimlerin gücü karşısında şekillenmeye zorlanmaktadır. Ortak kimliğe sahip, ortak amaçlar ile birbirine bağlanmış insan topluluklarının bir araya gelmesi ile meydana gelen ulus devlet, küreselleşmeyle birlikte otoritesini kaybetmiş ve yönetme yetisini ulus üstü kuruluşlara devretmiştir. Ulus devletinin temel politikası devletin küçülmesi, özelleştirme yoluyla devletin ekonomi alanından çekilmesi, yerelleşmeyi de içeren siyasal reformlar gibi stratejiler üzerine kurgulanmıştır (Karadeniz Teknik Üniversitesi, 2018).

Küreselleşmenin siyasal alandaki etkisi ulus devlet kavramına, özellikle siyasal ve yönetim alanında getirdiği değişimdir. Küreselleşme öncesi uluslararası arenada temel belirleyici rolündeki ulus devlet, küreselleşmenin sonucunda yetkilerini ulus üstü örgütlerle paylaşmaya, hatta birçok yetki ve otoritesini bu örgütlere devretmeye başlamıştır. Ulus devletinin yerini alan örgütlerin hem ekonomik hem de siyasal gücü ele almaları toplumda yeni bir yapının ve kültürün ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Devlet yönetimin aktörleri artmış ve uluslararası kurumlar, sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimler önem kazanmışlardır. Diğer yandan güçlü ülkelerin ulusal politikalarını kendinden daha güçsüz olan ülkelere dayatma olgusu küreselleşmenin siyasal boyutunu ortaya koymaktadır. Bu dayatmalar, sosyal ve ekonomik boyuttaki destek ile daha da güçlendirilmektedir (Bayer Bravo, 2008: 135; Güven, 2017: 6-7).

1.1.3.3. Kültürel Boyut

Küreselleşme kültürde tek tipleşmeyi beraberinde getirirken, inanç ve dinlerin şekillendirilmesi kültürel boyutunu ortaya koymaktadır. Üretilen politikalar aracılığıyla da küresel çıkarılara uygun olarak din ve ideolojiler küresel güce bağlanmaktadır (Erkal, 2017: 372-373). Farklı ülkelerde yaşayan insanlara tek tip inanç ve değer sisteminin, tek tip yaşam şeklini ve tek tip ürün tüketimini dayatan küreselleşme ile uluslar kültürel alanda homojenleştirmektedir (Elçin, 2012: 14).

Teknolojik alanda yaşanan gelişmeler neticesinde iletişim imkanları artarak toplumlar arası etkileşim de artmıştır. Etkileşim sonucu ulus kimliğinin yerini farklı etnik, dinsel, sosyal ve siyasal kimlikler almıştır. Yaşam ve giyim tarzı, benzer

beslenme alışkanlıkları birbirine benzeyerek toplumlar tek boyutlu bir kültürel kimliğe bürünmekte ve geleneksel yapılarından uzaklaşmaya başlamaktadırlar (Çekiç, 2010: 158-159). Dayatılan küresel kültür, yerel kültürü etkisi altına alarak tüketim alışkanlıklarının, gelenek ve göreneklerin benzeştiği evrensel bir kültürü ortaya çıkarmaktadır (Çelik, 2012: 69).

1.1.3.4. Sosyal Boyut

AİDS, uyuşturucu kullanımı, terör, çevre kirliliği gibi toplumsal sorunlar ile insan hakları, demokrasi, katılım, kadın erkek eşitliği gibi konularda ülkelerin ortak bir noktada buluşması küreselleşmenin sosyal boyutunu oluşturur (Çelik, 2012: 69).

Bazı çevreler, küreselleşmenin en önemli boyutu olarak sosyal boyutu göstermektedir. Ekonomik refahı yakalayan gelişmiş ülkeler, ülke içinde sosyal barışı ve sosyal adaleti de sağlamaktadır. Bu ülkelerde güvenliklerini tehdit eden bir mikro milliyetçilik, sosyal çatışma, terör tehlikesi yoktur. Ancak bu ülkelerin bazılarında küreselleşme adı altında etnik farklılıkları istismar etme, sosyal gruplar arası farklılıkları büyütme, sosyal düzeni bozucu politikaları uygulama gibi faaliyetler yürütülmektedir (Bayer Bravo, 2008: 136).

1.1.3.5. Çevresel Boyut

Küreselleşmenin; havanın, suyun ve toprağın kirlenmesi, sera etkisi, ozon tabakasının incelmeye, iklim değişikliği, gürültü gibi sorunların neden olduğu bir gerçektir. Başlangıçta etkisi bölgesel olarak nitelendirilirken günümüzde çevre sorunları küresel nitelik kazanmıştır. Sorunlar karşısında milletler birbirlerine bağımlı hale gelmiş, hiçbir devlet başka devletlerin yaşamış olduğu çevre sorunlarına kayıtsız kalamamıştır (Çelik, 2012: 69).

Çevre sorunları, endüstrileşme ve kapitalizmin gelişimine paralel olarak ortaya çıkmıştır. İlk Batıda başlayan endüstrileşme ile ortaya çıkan sorunlar, endüstrileşmenin yayılması ile bölgesel boyuttan küresel boyuta geçmiştir. Dünya çapında üretim yapan çokuluslu şirketler kar paylarını artırmak üzere dünyanın her yerinde üretim tesisleri kurmaktadır. Artış ile çevre üzerinde baskı ve çevresel sorunların etkisi artırmıştır (Tuna, 2000: 2; Elçin, 2012: 15).

Ekonomik alanda gelişme hedefindeki ülkeler ihtiyaç duydukları hammaddeye erişebilmek için özellikle az gelişmiş yâda gelişmekte olan ülkelerin doğal kaynaklarını kullanmaktadır. Doğal kaynaklara ulaşımında da maliyetler ön planda tutulmakta çevresel etki göz ardı edilmektedir. Diğer yandan gelişmiş ülkeler çevreye zararlı olabilecek üretim teknolojilerini yine bu ülkelere transfer etmektedir. Bu şekilde kendi ülkelerinde gelişmiş olan çevreye duyarlı hukuk sisteminden ve toplumsal baskıdan kurtulmuş olmaktadır (Elçin, 2012: 14-15).

1.1.4. Küreselleşmenin Sonuçları

Küreselleşmenin büyük yâda küçük sayısız etkileri ve önemli sonuçları vardır. Küreselleşme sadece ülkeleri değil tüm dünyayı etkisi altına almış ve birçok alanda etkisini göstermiştir. Küreselleşmenin getirdiği yenilikler küreselleşme yanlısı ya da karşıtı ülkelerde köklü değişikliklerin oluşumunda başrol oynamaktadır. Gelişmiş ülkelere yararlar sağlamasına karşın gerek ülke içi gerekse ülkeler arasında zengin ve yoksul arasındaki uçurumun giderek daha da büyümesine sebep olmuştur. Özellikle üçüncü dünya ülkeleri olarak adlandırılan geri kalmış ülke insanının fiziksel ve sosyal açıdan daha kötü şartlarda yaşamasına zemin hazırlamıştır (Çeken vd., 2008: 90-91; Kayan, 2015: 274). Teknoloji ve bilgiye yatırım yapanlar, küreselleşmenin nimetlerinden faydalanmakta, ülke ve bölge kalkınmasına katkı sağlamak yanında gelişmemiş olan bölgeler ile aralarındaki farkı açmaktadırlar (Çekiç, 2010: 156).

1.1.4.1. Ekonomik Sonuçları

Bilgi teknolojisinde yaşanan gelişim, sosyo-ekonomik ve kamu yönetimi alanını yakından etkilemiştir. İktisadı alandan devletin çekilmesiyle idari, siyasi ve ekonomik açıdan daha özgürlükçü yapıya sahip organizasyonlar ortaya çıkmış ve yerleşmeye giden bir süreci beraberinde getirmiştir. Devletin boş bıraktığı toplumun, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarında etkin rol üstlenebilecek organizasyonlara ihtiyaç artmış ve bu boşluk yerel örgütler ile doldurulmaya çalışılmaktadır (Bakır Kanlı, 2016: 2).

Ulus-devletler uluslararası alanda temel aktör görünmesine karşın ekonomik ve siyasal alanda güç, çok uluslu şirketlerdedir. Gücü elinde bulunduran şirketler ekonomik hedeflerine ulaşmak adına sınır tanımayan girişimlerde bulunmaktadır. Ekonomi alanında da uluslararası örgütlerin (İMF ve DB gibi) yönlendirmeleriyle uluslararası ilişkileri bağımlı hale getirmekte, ulus-devletin yönlendirme ve çözümleme

yeterliliklerini aşındırmıştır. Sonuç olarak ulus-devleti siyasal ve ekonomik gücünü kaybettiği için ülke sınırları içerisindeki dengesizlikleri giderebilme yeteneğini kaybetmiştir (Yıldırım, 2004: 44-45).

1.1.4.2. Siyasal Sonuçları

Küreselleşme etkileşime girdiği diğer toplumsal, ekonomik, sosyal olguları ya da kurumları etkilemekte ve yeni durumların, görünümünün oluşmasında etkin rol oynamaktadır. Küreselleşmenin en çok etkileşim içerisinde olduğu olguların başında ulus devlet, ulus gelmektedir (Güldiken ve Aslan, 2006: 183). Küreselleşme ulus devleti siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan tehdit etmektedir. Politika belirleme yetkisi ulus devletten küresel sermaye güçlerine geçmiştir. Özellikle ekonomik alanda özel sektörün kamunun önüne geçmesi ulus devletin kontrolü özel sektörün hegemonyasına terk ettiğinin göstergesidir (Çekiç, 2010: 159).

Avrupa ülkeleri başta olmak üzere küreselleşmenin etkisiyle küresel örgütler karşısında gücünü kaybeden ulus devletler, kaybolan güçlerini yerel yönetimlere aktararak yerindelik ilkesinin güç kazanmasına neden olmuştur. Hizmetin etkili ve hızlı sunumu, hesap verebilirliği, bireyin ve katılımın ön planda olduğu yönetim anlayışı yerelleşmeyi beraberinde getirmiştir. Ulus devletinin bir anlamda varlığını sürdürdüğü, halkın içinde aktif rol aldığı, hukuk ve demokratik değerlere saygılı ve birçok aktörü içeren yönetim modeli olarak “yönetişim”² kavramı gündeme gelmektedir. Yerelleşme, sadece merkezi yönetiminin taşra örgütüne yetki genişliği çerçevesinde yetki devretmesini ifade etmemektedir. Ulus devletinin ekonomik alanda geri planda olduğu ve yetkilerinin özel sektöre, sivil toplum kuruluşlarına devri anlaşılmaktadır (Çekiç, 2010: 155).

Küresel ölçekteki gelişim karşısında, küresel olan ile yerel olanın gerilimli ilişkisi, ikisinin birbirine benzeşmesi ve yakınlaşması ile sonuçlanmaktadır. Küreselleşme süreci, benzeşme ve yerelleşme olmak üzere iki dinamiği içinde barındıran ve iki dinamiğin etkileşim ve dönüşüm sürecidir. Yaşanan dönüşüm kimi yazarlar tarafından küresel olanın da yerel olanın da melezleşmesi olarak değerlendirilmektedir (Dumanlı Kürkcü, 2013: 10).

² “Âdemi merkezi yönetim anlayışının benimsendiği, devletin kendisi yapmaktan çok toplumun aktörlerine yapabilir kıldığı, daha çok düzenleyici rol üstlendiği ve sorumluluk dengesinin sivil toplumda olduğu bir yönetimi” ifade etmektedir.

1.1.4.3. Kültürel Sonuçları

Küresel kültürün yerel kültüre nüfuzu, kültürde homojenleşmeye, melezleşmeye ve benzeşmeye neden olmakta buna bağlı olarak da küreselleşme tek düzen bir küresel kültürün ortaya çıkmasında rol oynamaktadır. Yaşamsal alanda toplumlar birbirlerine bağımlı hale gelmektedir ki en gelişmiş ülkeler bile bu bağımlılıktan etkilenmektedir. Bağımlılık durumu insanların yaşam biçimleri de hızlı değişmekte din, dil, ırk ayrımı olmaksızın tüm dünyada örnek bir tüketim kültürü oluşmaktadır. Batı merkezli olduğu savunulan küresel kültür tüketim aracılığı batı tarzı yaşantıyı dayatmaktadır (İçli, 2001:166). Kültürel alanda yaşanan değişim, iletişim teknolojisinde yaşanan hızlı gelişimin bir sonucudur. “Saf” kültürün yerini yemekten giyinmeye kadar benzeşen, tek tipleşmiş kültürün aldığı ifade etmektedir (Aktel, 2001: 200).

Bilginin küresel düzeyde dolaşımı, paylaşım ve yayılması toplum yapısında da değişimi beraberinde getirmektedir. Nüfus yapısının farklılaşması, ekonomik dönüşüm, aile biçimleri ve yaşam tarzlarının değişmesi değişim konularından sadece bazılarıdır (Balay, 2004: 63). Küreselleşmeyi Batılılaşma olarak gören anlayış küreselleşmenin etkisinin sadece sosyal ve ekonomik açıdan olmadığını, yerel değerlerin ve kimliklerin kaybolduğunu ifade etmektedirler (Mazı ve Ercins, 2009: 58).

1.1.4.4. Çevresel Sonuçları

Küreselleşmeyi ekonomik büyümeyi destekleyen olumsuz bir güç olarak gören Biyoçevreciler, çevresel tahribatın sebebi olarak küreselleşmeyi göstermektedir. Gelişmiş ülkeler ekolojik denge ve çevresel sorunlara duyarlı iken gelişmekte olan ülkelerde aynı duyarlılıktan söz edilemez. Hatta Marksist görüşe göre ekonomik kalkınma çevresel duyarlılıktan daha önemlidir (Mazı ve Ercins, 2009: 64-65).

Belli bir taşıma kapasitesinin olduğuna inanılan çevreye, özellikle sanayileşmiş ülkelerin tüketim alışkanlıkları taşınmaz yükler yüklemektedir. Gelişmiş ülkeler çevreye duyarlı teknolojiler kullanır iken çevre standartları düşük ve çevreye zararlı üretim modellerini üçüncü dünya ülkelerine teşvik etmekle kalmayıp bu modelleri ihraç etmektedirler. Hatta gelişmiş ülkeler kendi tehlikeli atıklarını da gelişmemiş ülkelere ihraç ederek bu atıkların tehlikesinden uzaklaşabileceklerini düşünmektedir. Ancak bir coğrafi bölgede ortaya çıkan çevresel sorun eninde sonunda dünyanın diğer bölgelerini etkisi altına alacağı kaçınılmazdır. (Çelik, 2012: 60; Mazı ve Ercins, 2009: 64-65).

1.1.5. Küreselleşmenin Kentler Üzerine Etkisi

Küreselleşme sürecinde sosyoekonomik anlamda yaşanan birçok köklü dönüşüm tüm ülkeleri etkilerken, mekânsal anlamda bu dönüşümün öncelikli olarak yaşandığı, etkilerinin en yoğun hissedildiği yerler kentlerdir. Ulaşım, iletişim, haberleşme ve teknoloji alanındaki gelişmeler mesafeleri yok ederek kentsel mekânlarda değişim ve yeniden yapılanmayı zorunlu hale getirmiştir. (Tümtaş ve Ergun, 2013: 135).

Küreselleşme öncesi gelişmiş merkezlerde toplanan sermaye, küreselleşmeyle dünya çapında hareket etmeye, üretim birimlerini bazı mekânlarda toplamak yerine kârlılık için farklı bölgelere doğru yönelmişlerdir. Gelişmiş ülkelerin büyük kentlerinde yığılmış olan sermaye, mikro ekonomiden makro ekonomiye, sınırlı alandan küresel alana doğru kaydırılmıştır. Coğrafi ayrışma ve yere bağlı uzmanlaşma olanaklarının artması mekânı giderek daha önemli hale getirmiştir. Sonuç olarak kentlerin ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel özellikleri üzerinde değişimler olmuş, (Yaylı, 2014: 338).

1.1.5.1. Ekonomik Etkisi

Ulus devletin özellikle ekonomik alanda yitirdiği işlevini üstlenen kentler değişime uğramış ve uluslararası sermaye için cazibe merkezi haline gelmiştir. İnsan, sermaye ve mal hareketliliği artmış ve kentler de bu süreçten paylarına düşeni almıştır. Artık devletlerin rekabetinden değil kentlerin birbiriyle olan rekabetinden söz edilmeye başlanmıştır. Uluslararası sermayenin bir parçası durumuna gelen kentler, diğer kentlerin önüne geçebilmek, küreselleşmeden en fazla paya sahip olabilmek adına büyük bir yarış içine girmiştir (Kayan, 2015: 273; Özcan ve Çakır Sümer, 2015: 239; Yönten Balaban ve İrdem, 2017: 259).

Kentler gücünü ülkelerden değil ülkeler güçlerini kentlerden almaktadır. Kentlerde yaşanan dönüşümün temel nedeni ekonomik kaynakların gelişip çeşitlenmesi, tarım sektörünün etkisini kaybedip yerinin sanayi sektörüne bırakmasıdır. Üretim merkezleri ile ticari faaliyette bulunabilen ve üretim yelpazesini genişletip yatırımcının önündeki engelleri kaldırabilen kentler rekabet gücünü ve ekonomideki üstünlüğünü artırabilmektedir (Akıncı vd., 2004: 90; Pustu, 2006: 146).

Liberal politikalar, kamu hizmetleri sunumunda değişimi beraberinde getirmiştir. Kamu hizmetlerinin kamu tarafından yerine getirilme zorunluluğu ortadan kalkmış ve

kamu hizmetleri piyasa fiyatları üzerinden fiyatlandırılarak maliyet tümüyle kullanıcıya yüklenmektedir (Keleş, 2005: 564-565). Kamu hizmet sunumu ve kentsel gelişimdeki düzenleyici rol özel sektöre aktarılmakta, hizmetlerde yeni kamu işletmeciliği mantığı ile yaklaşılmaktadır. Kamu yararı ya da kentli yararı terk edilerek ekonomik gereklilik yâda karlılık kente yönelik kararlarda etkili olmaktadır (Kiper, 2004: 15).

1.1.5.2. Siyasal Etkisi

Küresel sermayenin yatırım maksadıyla bölgesel kuruluşları ve yerel yönetimleri muhatap alması ulus devletlerin otoritesini sarsmakta ve işlevlerini yitirmesine sebep olmaktadır. Ulus devletlerin yitirdikleri işlevleri başta metropoller olmak üzere kentler tarafından yerine getirilmekte ve her yönden küresel işlevlerin odak noktası ve kurgulayanı konumuna gelmektedirler. Ekonomik ve siyasal anlamda karar alma ve yönetim yetisi, ulus devletten küresel kentlere devredilmektedir. Karar alma yetkisi başkentler kadar ve hatta onlardan daha çok küresel kentlerin hegemonyasına geçmiştir (Özcan ve Çakır Sümer, 2015: 239; Tümtaş ve Ergun, 2016: 136).

Yerleşme ile kentlerin işlevleri artmakla kalmayıp işlev alanları da gittikçe genişlemektedir. Söz konusu işlevlerin gerçekleştirme yeteneğine göre kentler küresel kent, dünya kenti, bilgi kenti gibi adlar altında bir sınıflamaya tabi tutulmaktadır (Özcan ve Çakır Sümer, 2015: 240). Küresel Kent, ekonomik etkinliklerin yoğunlaştığı, imalat sanayisinin ön planda olduğu, girdilerin işlenerek diğer kent, bölge ve hatta ülkelere ihracatın yapıldığı merkezlerdir. Çok uluslu şirket merkezlerinin bulunduğu bu kentler, ekonomik ve siyasal kararların alındığı ve dünya ekonomisine yön vermektedirler (Kayan, 2015: 271). Dünya kenti, farklı piyasa ve üretim bir araya geldiği, uluslararası sermayenin toplandığı, finans, iletişim ve ulaşım faaliyetlerinin yoğunlaştığı, iç ve dış göçün yoğunlaştığı merkez olma özelliğindedir (Pustu, 2006: 147). Bilgi kenti, bilginin sürekli olarak üretildiği, paylaşıldığı, güncellendiği, bu sayede de bilgiye dayalı kalkınmanın sağlandığı kentlerdir. Kentler ancak sahip oldukları bilgilerini etkin olarak kullandıkları oranda diğer kentlere üstünlük kurabilmektedir (Duran vd., 2017: 125).

1.1.5.3. Sosyal Etkisi

Kapitalist mantıkla ulus devletin, konut, eğitim, sağlık, kültür, ticaret, ulaşım gibi alanlarda müdahalesinin istenmemesi kentlerde mekânsal ayrışmayı tetiklemiştir. Sınıf eksenli bu ayrışmada sınıf kimliği diğer kimliklerin önüne geçmektedir. Ortaya

çıkan yeni eşitsizlikler ile şekillenen kentlerde varlıklı ve yoksul mekânlar ortaya çıkmış ve yoksullara ait mekânlar gözden uzak tutulmaya, izole edilmeye çalışılmıştır. Hatta hızla artan konut talebi, kentsel arsa stoku olarak görülen yoksul kesime ait yaşam alanları kentsel dönüşüm projesi adı altında karşılanmaya çalışılmaktadır. Kentsel dönüşüm projesi ile yoksul kesim yerinden edilerek varlıklı kesime yeni yaşamsal alanlar oluşturulmaktadır (Tümtaş ve Ergun, 2013: 141-142).

Uluslararası sermayenin yönelimi başta dış ticareti gelişmiş ülke kentleri ile gelişmekte olan ülkelerin çok az kentine olmaktadır. Bu da küreselleşme sürecindeki her kentin uluslararası sermaye, yatırım ve ticaretten aynı oranda yararlanmadığını ifade etmektedir (Kayan, 2015: 278-279). Sermayenin yönelimini gerçekleştirmek ve tercih edilebilir olmak adına kentler yapısal bir değişim geçirmek durumundadır. Değişim kentin hem imajında hem de sundukları yaşam kalitesi alanında yaşanmaktadır (Tümtaş ve Ergun, 2013: 139-140).

1.1.5.4. Kültürel Etkisi

Tüketim toplumu normuna giren kentte tek tip kültür ve yaşam tarzını benimsenmesini geçerli kılan, sosyal kutuplaşmanın yanında zengin ve fakir arasındaki uçurumun yansıdığı bir yerleşim birimi haline gelmiştir (Yönten Balaban ve İrdem, 2017: 259). Öte yandan dönüşüm sadece kentlerin işlevlerinde değil kent kimliğinde de yaşanmaktadır (Özcan ve Çakır Sümer, 2015: 239). Kentlerde yaşanan değişim ile benzer yaşam biçiminin, benzer giyim tarzının ve benzer eğlenme şeklinin ortaya çıktığını, kentsel yaşantının giderek birbirine benzemektedir. Sonuç olarak küreselleşme tek tip toplum ve tek tip tüketici kitlesi oluşturma isteğindedir (Kayan, 2015: 279).

Küreselleşme ile kentler kendine özgü farklılıkları kaybetmekte ve birbirine benzeyen mekânlar haline gelmektedir. Yaşanan değişim kentleri sadece mekânsal anlamda etkilemeyip, kentin sosyo-kültürel öğelerini değiştirmekte ve yeni bir kent kültürü ortaya çıkarmaktadır. Kentler kendine özgü kimliklerini koruyamamakta ve ortak bir kültürün parçası olmaktadır (Özcan ve Çakır Sümer, 2015: 239).

1.1.5.5. Çevresel Etkisi

Uluslararası sermaye sahipleri güçlerini göstermek ve kar imajını yüksek tutabilmek adına çok katlı binalar, rezidanslar, gökdelenler ve ihtişamlı binalar yapmayı

tercih etmektedir. Küresel sermayeyi kendine çekebilmek adına kent yönetimleri bu tür yapılaşmaya izin vermekte ve hatta teşvik etmektedir. Sonuç olarak kentın estetiği bozulmakta ve çevre zarar görmektedir (Kayan, 2015: 281).

“Tek tipleşen” toplumun yanında kentsel tasarımda dünyanın hemen hemen her yerinde Alışveriş Merkezi (AVM) tipi yapılaşmaları beraberinde getirmektedir. Vazgeçilmez sosyal alan olarak görülen AVM sadece kültür emperyalizmi ile etkisini göstermemekte benzer yapı özellikleri ile kentın tarihi ve kültürel dokusunu da tahrip ederek kent kimliğinin yok olmasına neden olmaktadır (Yönten Balaban ve İrdem, 2017: 259). Oysaki kent kimliklerinin oluşmasında en önemli girdisi olan tarihsel-kültürel mirası ormanlar, tarım alanları, sulak alanlar, kıyılar gibi doğal kaynaklarla birlikte korunması gereken varlıklardır (Kiper, 2004: 14).

1.2. KÜRESEL KENTSEL AĞLAR

Kolonileşme döneminde (16. Yüzyıl) kentler, ülke politikaları çerçevesinde birleşen ve ortak fayda sağlamak amacıyla bir araya gelmişlerdir. 20. Yüzyıla gelindiğinde ise kentler, ortak sorunlarına çözüm bulmak, kültürel diyalogu arttırmak ve ekonomik kazanım sağlamak gibi sorunlar ve/veya konular çerçevesinde ağlar ve iş birlikleri aracılığıyla bir araya gelmektedirler (Kundak, 2013; 82). Özellikle de 1970’li yıllarda yaşanan ekonomik bunalım sonrası birtakım sorunlarla karşı karşıya gelen kentler çözüm bulmak adına kendi sınırlarını aşan ulusal, bölgesel, uluslararası ve hatta küresel düzeyde çeşitli ağlar, birlik ya da organizasyonlar ile iş birliğine girmişlerdir (Sipahi, 2016: 786).

1.2.1. Kentsel Ağ Tanımı

Çöteli ve Yenen, Kentsel Ağ teriminin iki anlam ifade ettiğini belirtmektedir. İlk olarak “aynı bölgede bulunmamalarına karşın benzer çevrelere sahip olan, bilgi ve deneyim paylaşan kentler kulübü”, ikincisi “aynı bölgedeki komşu kasaba ve kentlerin ekonomik eylemlerini çekmek amacıyla iş birliği geliştirmeye çalışan kentler” şeklindedir (2012: 58). Kavramın temelini “ağ yapı” kavramı oluşturmaktadır. Ağ yapılar “iş birliği yapan kuruluşların arasındaki ilişkilerinden oluşan, bu ilişki ağı içinde kuruluşları birbirlerine eklemleyen yapı” olarak tanımlanmaktadır (Göksu, 2018: 3).

Ağ tipi örgütlenmede kentler arasındaki ilişki “tamamlayıcılık” niteliği taşımaktadır. Bu nitelik, kentlerin karşılıklı, farklı ve birbirilerine yarar sağlayan rolleri vasıtasıyla kentsel işlevlerin tamamlanması durumudur. Hiyerarşik yapıya sahip olmayan örgütlenmede kentler arasında iş birliği temeline dayanmaktadır (Çöteli ve Yenen, 2012: 58). Kentlerin bir küresel ağı üyesi olarak diğer kentlere benzeşmesi önemli değildir. Önemli olan ağ içerisinde belirgin özellikleri ile ön planda olması ve diğer kentlerin önüne geçmesidir (Akyos ve Danış, 2011: 141).

1.2.2. Kentsel Ağların Amacı

Kent yönetimlerinin artan görev ve sorumlulukları, kamu hizmetlerine olan talebin artması ve çeşitlenmesi karşısında ortaya çıkan sorunların çözümünde yerel yönetimleri zorlamaktadır. Bu nedenle ortak sorunlara sahip kentler birbiriyle kentsel ağlar vasıtasıyla ilişki kurmakta ve sorunları daha hızlı ve daha az maliyetle çözmek üzere bir araya gelmektedir. Amaç sadece mevcut sorunların çözümü ile sınırlı olmayıp kent kültürünün ve tarihinin korunması, ekoloji, sürdürülebilirlik, ekonomik ve sosyal alanda iş birliği, bilgi ve tecrübe paylaşımı gibi birçok konularda kentler arası dayanışmayı kapsamaktadır (Akman, 2017: 486).

Sorumlulukların paylaşımı ya da görevlerin bölünmesi devleti az önemli ya da etkisiz yapmaz, aksine paydaşı ne kadar fazla olan bir yönetim anlayışı, etkili kamu politikalarının, normların, yasaların ve standartların geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Hatta bir kentin tüm fonksiyonları yerine getirmesinin zorluğu farklı kentlerin farklı fonksiyonları üstlendiği bir ağ sistemiyle aşmakta, stratejik bağlantılar kurulmaktadır (Ersavaş Kavanoz, 2013: 106).

Ekonomik gelişme ile kentler arasında bir etkileşim olduğu gibi ekonomik gelişmeler kentleri olumlu ya da olumsuz olarak etkilemektedir. Kentler küresel ekonomiye katılımını arttırmak, küreselleşmeyi olumlu hale dönüştürmek için küresel nitelikli ağların parçası olmak eğilimindedirler. Ulaşım ve iletişim teknolojisinde yaşanan gelişmelerle coğrafi mesafeler etkisini yitirerek farklılıkların ortadan kaldırıldığı bir “ağlar” bütününün ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. (Akyos ve Danış, 2011: 140). Ağlar vasıtasıyla kentler birbirinden öğrenmekte, politikalar transfer etmekte ve kentsel sorunların çözümüne ilişkin dayanışmayı artırmaktadır (Köseoğlu, 2019: 58).

Kapitalist ekonomik mücadelede kentlerin rekabet gücünün artmasının kentler arasında iş birliği kültürünün gelişmesiyle mümkün olabileceği anlaşılmıştır. Kentler arasında ağ tipi yapılanmaya gidilmesi önem kazanmış ve kentlerin yerel kalkınmasında “Ağ tipi örgütlenme” anahtar unsur olarak ele alınmaya başlamıştır (Erkuş Öztürk, 2009: 73-74). Amaç kentlerin ekonomik, kentsel ve toplumsal gelişimini hızlandırmaktır. Bu çerçevede kentler yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde iş birliği yapmaktadır (Akman, 2017: 485; Kundak, 2013: 82).

Kalkınmada kentler arasında bir denge oluşturmak, özellikle orta ölçekli kentlerin ekonomik olarak desteklenmesini sağlamak üzere kentler bölgesel ve uluslararası iş birliğine yönelmektedir. Kentler kaynaklarını birleştirmekte, birbirlerini tamamlamakta, fonksiyonları geliştirmekte, olanak ve hizmetlerini paylaşmaktadır (Kahramanmaraş Valiliği, 2010: 19).

1.2.3. Kentsel Ağ Türleri

Kentler arasında yerel olduğu kadar, bölgesel ve küresel ölçekli kurulan köprüler kenti ulusal alandan uluslararası alana taşımaktadır. Kentle ilgili sorunlara çözüm olmak üzere farklı amaç ve farklı isimlerle kentleri birbirine bağlayan kentsel ağlar ortaya çıkmıştır (Akman, 2017: 486). Özellikle küreselleşmenin bir sonucu olarak yeni kamu yönetimi, yönetim, yerleşme politikalarının hız kazanması ulusaltı yönetimlerin uluslararası arenada daha aktif olarak katılımı beraberinde getirmekle birlikte ağlar sayısal olarak hızla artış göstermiştir (Mutlu ve Demirkaya, 2018: 60).

Ekonomik ilişkiler, artan bilişim ve iletişim olanakları sayesinde ağlar içinde örgütlenmekte ve yürütülmektedir. Hatta toplumsal hayatı düzenleyen kural ve yapılarda ağlar tarafından örgütlenmektedir. Toplumsal, kültürel ve siyasal ilişkiler, ekonomik alanda üretim, ticaret ve finans ilişkileri, üretim, ticaret, finans, siyaset, medya, yerel yönetimler ya da sivil toplum ağları gibi farklı ağlar üzerinden yürütülmektedir (Kaygusuz: 2018).

Kentsel ağlar yukarıdan aşağıya veya aşağıdan yukarıya, açık veya kapalı, bağlantıları güçlü veya zayıf, kısa veya uzun ömürlü, politika belirleyen veya uygulayan, formal veya informal olarak farklı türlerde ortaya çıkmaktadır. Coğrafi düzlemde de uluslararası, ulusal, bölgesel ve yerel/kentsel olarak ortaya çıkmaktadır (Aydınlı ve Memiş, 2014: 71).

Ağ tipi örgütlenme yapısı, farklı ölçeklerde (yerel, ulusal ve küresel) ve farklı düzeylerde (dikey ve yatay) değişik ilişki tiplerinin oluşmasına neden olmaktadır (Erkuş Öztürk, 2009: 73-74). Kentsel Ağ türleri (Kahramanmaraş Valiliği, 2010: 19);

- Ortak amaçlar fonksiyonel ve organizasyonel iş birliğinin benzer biçimde uzmanlaşmış ağlar
- Birbirini beslemek için farklı alanlarda uzmanlaşmış kentleri bağlayan ağlar
- Mal ve hizmet değişiminin esnek sistemi içerisinde birbirine bağlı ağlar
- Ekonomik ve/veya kültürel ortak çıkarları paylaşan ağlar gibidir.

Yukarıda açıklanan kentsel ağ türlerini, İş birliği Ağları, Uzmanlaşmış Ağlar, Hizmet Paylaşımı Ağları, Yarışan Kentler Ağı olarak nitelendirmek mümkündür. İşbirliğine dayanan ittifakların başarısı kentlerin gelişim dinamikleri ile doğru orantılı olup kentler bu birlikteliğin sağlamış olduğu avantajlar ile bölgesel bir güce dönüşebilmektedir. Uzmanlaşmaya dayalı, ekonomik ya da kültürel gelişim amacıyla kurgulanan kentsel ağlar; kentler arasında kaynak ve hizmet değişimi, bilgi ve deneyim transferi gibi amaçlarla kurulmaktadır (Göksu, 2018: 3-5).

1.2.4. Kentsel Ağ Örnekleri

1.2.4.1. İş Birliği Ağları

Sakin Kentler (Cittas Slow): İtalyanca Città (şehir) ve İngilizce Slow (sakin) kelimelerinden oluşan Cittaslow, Türkçeye “Sakin Kent” olarak çevrilmiştir. Sakin Kentler hareketi temelde Yavaş Hareketinden (Slow Movement) etkilenmiş, hızlı yaşam tarzına alternatif bir yaklaşım olarak gelişmiştir. Cittaslow hareketi küreselleşmenin olumsuz etkilerine karşı, yerel sürdürülebilirliği ön planda tutan, çevre, ekonomi ve eşitliği temel alan, kaliteli kentsel yaşamı korumayı ve gelişimini hedefleyen alternatif bir kent sistemi olarak sunulmaktadır (Sipahi, 2016: 790-791).

Sakin kentlerin hedefleri arasında, kentlerin kendi gelenek ve göreneklerine, el sanatlarına, yemeklerine ve tarihsel kimliklerine sahip çıkmak olduğu belirtilmektedir. Amaç kentlerde kirliliği azaltmak, yaya ve bisiklet yollarını, park ve yeşil alanları arttırmak yönünde projeler geliştirip uygulamak, temiz enerji kaynaklarını geliştirmek, tarihi alanların restore edilmesi, yerel pazarı ve organik ürünleri desteklemek, yerel kültürü korumak, turizm tesisleri ile bunların hizmet ve kalitesini arttırmak ve bunun için

yerel aktörlerin iş birliğini geliştirmektir. Cittaslow organizasyonu tarafından belirlenmiş kimi zorunlu kimi de perspektif olmak üzere Çevre, Altyapı Politikaları, Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları, Tarıma, Turizme, Esnaf ve Sanatkârlara Dair Politikaları, Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim ile ilgili planlar, Sosyal Uyum Politikaları ve Ortaklıklara İlişkin Politikalar 72 kriter bulunmaktadır (Yağcı ve Avcıkurt, 2018: 291, Citta Slow, www.cittaslow.org erişim tarihi: 01.02.2018).

Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi: Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS³) dünyadaki kültürel miras alanlarına sahip çıkılması ve korunmasını sağlamak üzere kurulmuş bir kuruluştur. Uluslararası Kültürel Varlıkların Korunması ve Restorasyonu Çalışmaları Merkezi (ICCROM⁴) adaylığının yanında UNESCO Dünya Mirası Sözleşmesinde Dünya Mirası Komitesi Danışma Kurulu'dur. Konseyin temelini, uluslararası alanda kültürel miras kavramının ilk kez kullanıldığı Atina Konferansı (1931) oluşturmaktadır (ICOMOS, www.icomos.org, erişim tarihi: 01.08.2019).

Alanında bilgi yaymak adına bir bilgi-işlem merkezi kurulmuş, ICOMOS arşivi oluşturulmuştur. Tüm insanlara ait kültürel mekanları korunmasında rol almaktadır. Arap bölgesindeki Dünya Mirası Uzmanlarının kapasitelerinin güçlendirilmesi ile Arap Bölgesinden, Arap Ülkelerine, Danışma Organlarına ve tüm Dünya Mirası paydaşlarına Dünya Miras Sözleşmesinin etkili bir şekilde uygulanmasında yardımcı olacak güçlü bir uzmanlar ağı oluşturmayı amaçlamaktadır. ICOMOS üyeleri tarafından onaylan Heritage@Risk programının amacı, tehdit altındaki miras yerlerini, anıtları ve alanları tespit etmek, tipik vaka çalışmaları ve eğilimleri sunmak ve bireysel veya küresel çözüm önerileri paylaşmaktır (ICOMOS, 2019).

C-40 Kentleri (C-40 Cities): İklim değişikliği ile mücadele kapsamında 2005 yılında C-20 ismi ile kurulan C-40 Kentleri, dünyanın 94 metropol kentini birleştirerek daha sağlıklı ve sürdürülebilir bir kentin inşası için oluşturulan küresel bir Ağdır. 700 milyona aşkın kentliyi ve küresel ekonominin dörtte birini temsil eden C-40 kentlerinin yerel yöneticileri, Paris Anlaşması ile ortaya koyulan hedefleri yerel düzeyde gerçekleştirmeyi ve soluduğumuz havayı temizlemeyi taahhüt etmektedir (C-40 Kentleri, www.c40.org, erişim tarihi: 01.08.2019).

³ International Committee on Monuments and Sites

⁴ International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property

C-40, kentlerin iklim değişikliği çabalarını desteklemek üzere çeşitli alanlarda faaliyet gösteren birçok ağı bir araya getirmektedir. İklim değişikliğine neden olan kent kaynaklı etkinin hafifletilmesi, uyumlu ve sürdürülebilir hale getirilmesi Ağın temel amacıdır. Kent ve halk üzerinde sera gazı emisyonlarının ve iklim değişikliğinin etkisinin azaltılması hedeflenmektedir. Ağ aracılığıyla kent yöneticileri iklim değişikliğiyle mücadeledeki başarılarını ve karşılaşılan zorluklar hakkında bilgi alışverişinde bulunmakta ve birlikte hareket etmektedir. (C-40 Kentleri, 2019).

Gelişen Dünyada Kentsel Hareketlilik İşbirliği: Gelişen Dünyada Kentsel Hareketlilik İşbirliği (CODATU⁵) 1980 yılında Dakar'da düzenlenen Dünya Kentsel Ulaşım Konferansında ortaya çıkmıştır. Hedef, kentsel hareketlilik üzerine eğitim faaliyetleri ve bilgi transferi ile sürdürülebilir ulaşım politikaları teşvik etmektir. Gelişmekte olan ülke kentlerinin sorunlarına çözüm sağlamak üzere geliştirmekte olan ülkelerle bir araya getirerek bilgi paylaşımı sağlamaktadır (CODATU www.codatu.org, erişim tarihi: 01.08.2019).

CODATU'nun belli başlı faaliyetleri; ulaştırma sektörü ile alakalı tüm faaliyetlerin düzenlenmesi ve koordine edilmesi, kent planına ulaştırmanın dahil edilmesi, nüfusun ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir ulaşım sisteminin geliştirilmesi, toplu taşıma hizmetinin yaya dostu kent planlaması ve bisiklet dostu politikalarla birleştirilmesi, toplu taşıma araçlarını teşvik etmeye yönelik otomobil trafik yönetimi ve park politikaları ile desteklenmesi, ulaşım sistemlerinin geliştirilmesine ve ulaşımın sürdürülebilir hale getirilmesi şeklinde özetlenebilir (CODATU, 2019).

Bölgeler 20 (Regions 20): Bölgeler 20 (R20) farklı bölge yönetimlerinin, STK, BM, Kalkınma Bankalarının, Temiz Teknoloji Şirketlerinin ve Akademik çevrelerin iş birliği ile 2011 yılında kurulan uluslararası organizasyondur. Merkezi İsviçre'nin Cenevre kentinde bulunan R20 dünya çapında kurulan bölgesel ofislerle yakın iş birliği içinde çalışmaktadır (R20, <https://regions20.org>, erişim tarihi: 01.08.2019).

Kuruluşun amacı, fosil yakıt kullanımını sınırlandırarak karbon salınımını azaltıcı ve küresel ısınmayı düşürücü projeler geliştirmek, iklim değişikliğine karşı iyi uygulamaları yaymak ve bölgelerde yeşil ekonomi farkındalığını artırmaktır. Yenilenebilir enerji, enerji tasarruflu aydınlatma ve atık yönetimi alanlarında projeleri

⁵ Cooperation for Urban Mobility in the Developing World

geliştirmek ve finanse etmek için tasarlanmış olan R20 sadece iklim değişikliği alanında çalışmalar yürütmemektedir. Ulaşım ve mobilite, atık yönetimi, gıda güvenliği, yenilenebilir enerjiler, enerji güvenliği ve enerji verimliliği alanında da ortaklık aracılığıyla kuruluşun yürüttüğü çalışmalardan bazılarıdır (R20, 2019).

Adapte Belediye Başkanları (Mayors Adapt): AB'nin iklim ve enerji hedeflerine ulaşma çerçevesinde yerel yönetimleri bir araya getiren girişimidir. Yerel iklim ve enerji eylemleri için dünyanın en büyük hareketi olan Mayors Adapt, Avrupa Çevre Ajansı (European Environment Agency) tarafından desteklenmektedir (Adapte Belediye Başkanları, <http://mayors-adapt.eu>, erişim tarihi: 01.08.2019).

Katılım için kentin büyüklüğü küçüklüğü yâda enerji ve iklim politikalarının uygulamasının hangi aşamasında olursa olsun, tüm yerel makamlara açıktır. Sözleşmeye dâhil olan kentlerin vizyonu, toprakların kirlenmesini önlemek, kaçınılmaz iklim değişikliğinin etkilerine uyum sağlama kapasitesini güçlendirmek ve halkın güvenli, sürdürülebilir ve ekonomik enerjiye ulaşmalarını sağlamaktır. Diğer yandan kentlerin altyapı politikalarının iklimsel etkilere uyumlu hale getirilmesi, dayanıklı kentlerin inşası önemli bir etkidir. Resmi olarak sözleşmeye dâhil olan kentler sera gazı salınımında %40'lık bir azalmayı ve iklim değişikliği etkilerinin azaltılmasına yönelik Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı geliştirmeleri gerekmektedir. (Adapte Belediye Başkanları, 2019).

1.2.4.2. Uzmanlaşmış Ağlar

Uluslararası Kent Yöneticileri Teşkilatı: Uluslararası Kent Yöneticileri Teşkilatı (ICL⁶), yerel, ulusal ve küresel düzeyde kentsel stratejilerin oluşturulmasında rol oynayan aktörlerin karşılıklı etkileşimine dayanmaktadır. Ağ ile kentsel gelişiminin yönetimi ve kentsel politikaların geliştirilmesi hedeflenmektedir. Sürdürülebilir kentsel gelişim sağlamak, bilgi ve uzmanlık kazandırmak üzere yerel ve merkezi yönetimleri, kent yöneticileri ve akademisyenleri bir araya getirmektedir (ICL, www.cityleaders.org, erişim tarihi: 01.08.2019).

Amaç; kent yöneticisine, uygun, yenilikçi ve modern araçlarla kentlerinin gelişimine ilham vermek ve teşvik etmektir. Teşkilatın, sürdürülebilir kentsel gelişim

⁶ International City Leaders

alanında bilgi açığının kapatılmasına yönelik köprü kurmak, kentsel zorlukların çözümüne yönelik pratik ve teknik bilgi alışverişinde bulunmak, güven ve kanıta dayalı politikaları yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde ortaklıklar yaratmak, herkes için müreffeh bir kent yaratmada yenilikçi uygulamaları teşvik etmek gibi yönelimleri bulunmaktadır (ICL, 2019).

Avrupa Bölgeler Meclisi: Avrupa Bölgeler Meclisi (AER⁷), AB üyesi ya da üyesi olmayan bölgeleri bir araya getiren Avrupa'nın en geniş bağımsız bölge ağıdır. Ülkemizden birçok Büyükşehir Belediyesinin üyesi olduğu Ağ, bölgeler bazında alınan kararlarda danışman olarak hizmet vermektedir. AER, 1985 yılında Avrupa'da yerel yönetim ağırlıklı politikaları desteklemek çerçevesinde idari bölümleri temsil etmek üzere (Conseil des Régions d'Europe / Avrupa Bölgeleri Konseyi olarak) kurulmuştur. 1986 yılında da Avrupa Konseyi tarafından statüsü, bölgeleri temsil eden Avrupa kuruluşu olarak onanmıştır (AER, www.aer.eu, erişim tarihi: 01.08.2019).

Farklı alanlarda yürütülen projeler sadece Avrupa'yı kapsamamakta, küresel alanda iş birliğine dayanmaktadır. Tematik politikalar büro ve komiteler aracılığıyla yürütülmektedir. Bürolar örgütün temel prensipleri üzerine odaklanır iken komiteler bölgeler ile ilgili tematik konuları ele almaktadır. Kuruluşun Avrupa'daki bölgelerin kapasitesini (ekonomik kalkınma, yerelleşme, gençlik, demografik değişim, sağlık, yenilik, enerji ve uyum politikaları gibi) geliştirmek ve çıkarlarını korumak gibi iki temel misyonu bulunmaktadır (AER, 2019).

Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı: Merkezi Barselona'da bulunan Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı (UCLG⁸) küresel anlamda yerel ve bölgesel yönetimleri bir araya toplayan aktif bir teşkilat olarak tanımlanabilir. Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği (IULA), Dünya Birleşmiş Kentler Federasyonu (FMCU-UTO) ve Metropol Kentler Birliği örgütlerinin birleşmeleri ile kurulmuştur. Demokratik yerel özerkliği savunan teşkilatın amacı, yerel yönetimler ile uluslararası örgütlerle arasında iş birliğinin sağlanmasını, yerel yönetimlerin değerlerini, amaçlarını ve çıkarlarını korumaktır (UCLG, <https://www.uclg.org>, erişim tarihi: 01.08.2019).

⁷ Assembly of European Regions

⁸ United Cities and Local Governments

Yerel ve bölgesel yönetimler halka en yakın yönetim organı olmaları yanında temel hizmetlerin sunumu, kent planlaması, ulaşım ve çevrenin korunması noktasında doğrudan sorumluluğu bulunmaktadır. UCLG yönetimlerin sorumluluklarını yerine getirmesinde politikalar oluşturmakta, yerel ve küresel ölçekli sorunların çözümüne ilişkin stratejiler geliştirmektedir. Teşkilatın amacı yoksulluk, artan eşitsizlik, güvensizlik, ekolojinin bozulması ve iklim değişikliği gibi alanlarda faaliyette bulunan yerel, ulusal ve uluslararası teşkilatları bünyesinde toplamaktır (UCLG, 2019).

Dünya Kentsel Kampanyası (WUC): Dünya Kentsel Kampanyasının (WUC⁹) temelini 1996'da İstanbul'da gerçekleştirilen Habitat II Konferansı'na dayanmaktadır. WUC ortaklığı kapsayıcı, üretken, güvenli, yeşil, sağlıklı ve iyi planlanmış kentler elde etmek, olumlu bir kentsel değişim konusunda farkındalık yaratmak üzerine kurulmuştur (WUC, www.worldurbancampaign.org, erişim tarihi: 01.08.2019).

Ortaklığın amacı, sürdürülebilir bir kentsel gelişim sağlamak üzere hükümetler ve STK, yerel otoriteler, özel sektör, araştırma topluluğu, sendikalar, milletvekilleri, meslek kuruluşları, gençlik ve kadın gruplarını bir araya getirmektedir. WUC, 2010 yılında kabul edilen Paris Prensipleri temel almaktadır. Bunlar; uygun ve özellikle yoksul kesimlere yönelik arsa, altyapı, hizmetler, ulaşım ve konut sağlama, sosyal olarak kapsayıcı, cinsiyet eşitliğine duyarlı, sağlıklı ve güvenli gelişme, çevreci ve karbon verimlisi sağlam yapılar, katılımcı planlama ve karar verme, uygun istihdam ve mali kaynakları teşvik eden enerjik ve rekabetçi yerel ekonomi, ayrımcılık yapmayan ve eşit haklar sağlayan bir kent ve kentlerle toplulukları, ortaya çıkabilecek zorluklar ve değişimi planlı bir şekilde yöneterek güçlendirmektir (WUC, 2019).

Kentler İttifakı (Cities Alliance): Kentler İttifakı kentsel yoksulluğun azaltılması ve şehirlerin sürdürülebilir kalkınmanın teşvik edilmesi için küresel bir ortaklıktır. Kentler İttifakı, hükümetler, kalkınma ajansları, hükümetler arası ve çok taraflı kuruluşlar, STK, yerel yetkililer, dernekler, vakıflar, özel sektör şirketleri, bilgi ağları, üniversiteler, uluslararası birlikler ve siyasi başkanlar arasında kurulmuştur. İttifak, özellikle gecekondulaşma ve gecekondulaşmanın yaşandığı kentlerin yönetimi için kurulmuştur (Kentler İttifakı, www.citiesalliance.org, erişim tarihi: 01.08.2019).

⁹ World Urban Campaign

Kentleşme ile ortaya çıkan sorunların çözümüne ilişkin Kentler İttifakı ulusal ve yerel yönetimleri uygun politika çerçevelerini geliştirmeye, yerel becerileri ve kapasiteyi güçlendirmeye, stratejik kent planlamasını üstlenmeye ve yatırımı kolaylaştırmaya yardımcı olan uzun vadeli programlı yaklaşımları teşvik etmektedir. Ülke ve inovasyon programları olmak üzere iki program bulunmaktadır. *Ülke programı*, bir ülkenin durumu ve ihtiyaçlarına göre uyarlanmış, kentsel ölçekli bir kalkınma sağlamak için tutarlı ve sürdürülebilir bir şekilde finanse edilmesi yoluyla sunulan uzun vadeli programlardır. *Inovasyon programı*, özellikle hızlı kentleşmekte olan kentlere yeni fikirler ve kentsel sorunlara yaklaşım konusunda çözümler hedefleri sunmaktadır (Kentler İttifakı, 2019).

Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi: Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR¹⁰), 41 Avrupa ülkesini bir araya getiren, yerel ve bölgesel düzeyde en geniş temsile sahip kuruluştur. 1951 yılında yerel özerkliğe dayanan birleşik, barışçıl ve demokratik bir Avrupa'nın inşası kuruluşun temel gayesidir. CEMR günümüzde, 41 ülkeden 60 ulusal birlik aracılığıyla, 150.000 belediye ve bölgesel yönetimi temsil etmektedir (CEMR, www.ccre.org, erişim tarihi: 01.08.2019).

CEMR, Avrupa'da yerel yönetim özerkliği, yönetişim ve halk katılımının geliştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla çalışmalarını Demokrasi, Vatandaşlık ve Yönetişim, Kaynak Etkinliği, Çevre, İklim ve Enerji, Uluslararası Katılım ve iş birliği, Ekonomik, Sosyal ve Bölgesel Uyum ve Yerel ve Bölgesel Kamu Hizmetleri Yönetimi olmak üzere 5 tematik alan etrafında şekillendirmektedir (CEMR, 2019).

1.2.4.3. Hizmet Paylaşımı Ağları

Güneydoğu Avrupa Yerel Yönetim Birlikleri Ağı: Üsküp merkezli Güneydoğu Avrupa Yerel Yönetim Birlikleri Ağı (NALAS¹¹), 80 milyondan fazla insanın seçimi ile seçilen yaklaşık 9000 yerel makamı temsil etmektedir. Ağ 2001 yılında Güney Doğu Avrupa İstikrar Paketi ve Avrupa Konseyi himayesinde kurulmuş, 2005 yılında da resmi bir birlik olarak tescillenmiştir. Prensip olarak Avrupa Yerel Özerklik Şartı'nı kabul eden birliğin Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği Bölgeler Komitesinde gözlemci statüsü bulunmaktadır (NALAS, www.nalas.eu, erişim tarihi: 01.08.2019).

¹⁰ Council of European Municipalities and Regions

¹¹ Network of Associations of Local Authorities South East Europe

NALAS, yönetişimi anahtar olarak görmekte, merkezi yönetim ve uluslararası kuruluşlar iş birliğinde yerelleşme sürecini desteklemektedir. Bölgede uzlaşa ve istikrar sağlamak üzere ortaklıklar kurmakta ve Avrupa entegrasyon sürecine katkıda bulunmaktadır. Özellikle yerel halkın yararına hizmetlerin sunumunu ve Güney Doğu Avrupa'daki yerel yönetimlerin gelişimine katkı sağlamak üzere bilgi merkezi olarak kendini geliştirmektedir. Yerel finans, kent planlaması, katı atık ve su yönetimi, sürdürülebilir turizmin geliştirilmesi, kurumsal gelişim ve enerji verimliliği gibi konular ağın öncelikleri olup bunun için farklı projeler ve somut faaliyetler yürütülmektedir (NALAS, 2019).

Küresel Kardeş Kentler (Sister Cities International): 1956'da kurulan Ağ, özellikle II. Dünya Savaşı sonrası yerel aktörlerin barış ve refahın yeniden inşasında etkin rol almasını amaçlamaktadır. Ağın temelini, yerel ilişkiler kurularak, farklı kültürlerin kaynaşmasını ve bu sayede yeni çatışmaların önüne geçmek oluşturmaktadır (Küresel Kardeş Kentler, www.sistercities.org, erişim tarihi: 01.08.2019).

Önceleri sadece Amerika ve Avrupa'da faaliyet gösteren teşkilat, günümüzde Afrika, Latin Amerika, Doğu Asya ve Güney-Doğu Asya bölgelerine de genişlemeye başlamıştır. Bilgi merkezi niteliği taşıyan Küresel Kardeş Kentler, kültür ve sanat, gençlik ve eğitim, ticaret ve iş, sosyal kalkınma ve teknik tecrübe paylaşımını amaçlamaktadır. Kent diplomasisi üzerine araştırmalar ve çalışmalar yapan teşkilat, bireysel olarak kentlileri, iş adamlarını ve kentlerdeki STK'ları motive ederek aktif rol almalarını hedeflemektedir. Ayrıca dünya yaşanan sorunlar karşısında da yerel düzeyde ele alınması teşkilatın diğer misyonunu oluşturmaktadır (Küresel Kardeş Kentler, 2019).

Küresel Belediye Başkanları Forumu: Merkezi Hong Kong'da bulunan Küresel Belediye Başkanları Forumu (GMF¹²) ekonomi ve kültürde kentler arası iş birliğini geliştirmek, sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek, gelişmiş kent yönetim kavram ve tekniklerini yaygınlaştırmak, işletmeler arasında küresel topluluk, dostluk ve işbirliğini teşvik etmek, kentler arasında ortak bir öğrenme ağı oluşturmak ve kentsel kalkınma ve ilerlemeyi yaymak amaçlanmaktadır (GMF, www.globalmayorsforum.org, erişim tarihi: 01.08.2019).

¹² Global Mayors' Forum

GMF her yıl konsey tarafından düzenlenen bir konferanstır. GMF kentsel gelişim üzerine odaklanmakla birlikte forumda sürdürülebilir kalkınma, uluslararası iş birliği, modern kalkınma uygulamaları, halka ilişkiler, makro faaliyetler düzenleme gibi birçok konuya değinilmektedir. Forumda temel hedef ulusal sınırları aşarak kamu ve özel sektör temsilcilerini bir araya getirmektir (GMF, 2019).

Kıyı Bölgeleri Konferansı: Kıyı Bölgeleri Konferansı (CPMR¹³), Avrupa'nın orta kesimiyle kıyılar arasında dengeli kalkınmayı desteklemek üzere 1973 yılında kurulmuştur. Maastricht Anlaşması'yla (1992) Avrupa Bölgeler Komitesinin oluşumunda önemli rol oynayan CPMR, başta Avrupa Komisyon ve Avrupa Parlamentosu olmak üzere, Avrupa enstitüleriyle iş birliği içerisinde faaliyetlerini yürütmektedir (CPMR, <https://cpmr.org>, erişim tarihi: 01.08.2019).

Sosyal, ekonomik ve bölgesel uyum, denizcilik politikaları ve mavi büyüme, ulaşılabilirlik konularına odaklanan CPMR aynı zamanda yönetim, enerji ve iklim değişikliği, mahalli kalkınma alanlarında da faaliyet göstermektedir. Faaliyetlerinin temelinde AB Uyum Politikası yatmaktadır. CPMR 2000'lerin başlarından bu yana "Bölgesel Uyum" fikrini desteklemekte ve tüm Avrupa Bölgeleri için Bölgesel Politika çağrısında bulunmaktadır. Demografik nedenlerden dolayı nüfus yoğunluğu düşük olan bölgeler konferansın odak noktasını teşkil etmektedir (CPMR, 2019).

Metropol Kentler Birliği (METROPOLIS): METROPOLIS¹⁴ Metropol kentleri bir çatı altında toplamak ve kentsel sorunlarına çözüm üretmek üzere 1985 yılında kurulmuştur. Çözüm üretmede temel aktör olarak yerel yönetimleri gösteren birlik, demokratik bir yerel yönetimi desteklemektedir. Günümüzde Afrika, Amerika ve Karayipler, Asya ve Pasifik ile Avrupa'dan olmak üzere 138 büyükşehri temsil eden birlik aynı zamanda Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatının metropol kentleri bölümünü idare etmektedir (METROPOLIS, <https://www.metropolis.org>, erişim tarihi: 01.08.2019).

Birliğin odak noktasını, metropollerin ve büyükşehirlerin yönetiminde katılımlı, uzmanlık ve deneyim paylaşımının yanı sıra, içinde çevresel, ekonomik, sosyal ve kültürel alanları kapsayan bir kentsel kalkınma üzerine projeler oluşturmaktadır.

¹³ Conference of Peripheral Maritime Regions

¹⁴ World Association of the Major Metropolises

Uluslararası alanda çıkarlarının savunulması, sorunlara yönelik yenilikçi çözümlerin ortaya konulması, özellikle gelişmekte olan ülkelerin metropol kentlerine finansal ve teknik desteğin sağlanması ve üyeler arasında karşılıklı bilgi ve deneyim paylaşımının geliştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir (METROPOLIS, 2019).

İslami Başkent ve Kentler Kurumu: İslami Başkent ve Kentler Kurumu (OICC¹⁵), İslam Konferansı Örgütü'nün bağlı bir üyesi olarak 1980 yılında kurulan uluslararası bir organizasyondur. Üyeleri İslam nüfusunun yoğun yaşadığı kentler olup Mekke ve Cidde'de olmak üzere iki merkezi bulunmaktadır. Kurumun politik olarak etkinliği olmayıp, insan yerleşimlerinin sürdürülebilir gelişimi çerçevesinde hedeflere ulaşmak üzerine odaklanmıştır (OICC, www.oicc.org, erişim tarihi: 01.08.2019).

Üyeler arasında dayanışma ve etkileşimi amaçlayan OICC aynı zamanda İslami kentlerin kimlik ve kültürel mirasının korunmasına yönelik çalışmalar yürütmektedir. Kentlerin ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel koşullarının iyileştirilmesine yönelik kapsamlı sistemler, planlar ve standartlar geliştiren OICC buna yönelik çalışmalar düzenlemekte ve düzenli olarak İslami Başkentler ve Kentler Dergisini yayınlamaktadır. Kurumun BM'ye bağlı UN-ECOSOC, UNICEF, UNIDO ve UN-DPI gibi organlarında danışmanlık statüsü bulunmaktadır. Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik teknik ve modern teknolojilerin paylaşımı ve İslami Başkent ve Kentler İşbirliği Fonunun desteğinde kentlere hedeflerine yönelik finansal destek sağlanmaktadır (OICC, 2019).

Kentsel Gelişme Küresel Fonu: Kentsel Gelişme Küresel Fonu (FMDV¹⁶) 7 Ekim 2010'da METROPOLIS ve Birleşmiş Kentler Yerel Yönetimleri teşkilatlarının yanı sıra 35 üyenin katılımı ile Barselona'da kurulmuş küresel bir ağıdır. Kuruluşun temel hedefi mali kaynaklarının geliştirilmesi ve bu amaç doğrultusunda kentler arasında koordinasyon geliştirmektir. FMDV'nin politikalarına katılmak koşuluyla kamu, özel ve sivil toplum örgütleri fona üye olabilmektedirler (FMDV, www.fmdv.net, erişim tarihi: 01.08.2019).

Merkezi Paris'te bulunan FMDV'nin aynı zamanda üyeleri ile yakın temas kurmasını ve projeler yürütebilmesi için Afrika, Latin Amerika ve Orta Doğu bölge ofisleri ve Türkiye ve Brezilya'da ulusal temsilcilik ofisleri bulunmaktadır. FMDV'nin

¹⁵ Organization of Islamic Capitals and Cities

¹⁶ Global Fund for Cities Development

kuruluş amaçlarının başında, kentler arası iletişimden iş birliğine, sürdürülebilir kentleşmeden kültürler arası diyaloga, iklim değişikliğinden toprak ve suyun korunmasına kadar farklı alanlardaki projelerin uygulanması için kaynak yaratılması gelmektedir. Yerel, ulusal ve uluslararası düzede ihtiyaç duyulan mali kaynağın yaratılması için diğer yerel yönetimlerin teknik ve mali destek, fon yaratma girişimlerinin oluşturulmasını ve uygulanmasını desteklemektir (FMDV, 2019).

Avrupa Tarihi Kentler ve Bölgeler Birliği (Heritage Europe): Avrupa Tarihi Kentler ve Bölgeler Birliği, kısa adıyla Miras Avrupa (Heritage Europe), Avrupa Konseyi tarafından Ekim 1999'da “Ortak Bir Miras; Avrupa” girişiminin bir parçası olarak “Avrupa Tarihi Kentler ve Bölgeler Birliği” olarak kurulmuş bir kuruluştur. Miras Avrupa, Avrupa’da 1200'den fazla tarihi ve miras kenti ve bölgeleri temsil etmektedir (Avrupa Tarihi Kentler ve Bölgeler Birliği, www.historic-towns.org, erişim tarihi: 01.08.2019).

Birlik, kültürel miras özelliğine sahip kentlerin karşılaştıkları problemlerin çözümüne ilişkin faaliyetler yürütmek ve kentleri temsil etmektir. Kültürel mirasın sürdürülebilir yönetimi, iyi uygulama örneklerinin belirlenmesi ve yaygınlaştırılması, güncel haber ve yenilikler konusunda paylaşımlarda bulunulması, Miras Avrupa politikasını geliştirmek ve uzman desteği vermek üzere kuruluşlarla ortak çalışma yapılması ve konferanslar, toplantılar veya çeşitli etkinliklerle ortaklığın geliştirilmesi birliğin ana faaliyet alanlarıdır (Avrupa Tarihi Kentler ve Bölgeler Birliği, 2019).

İKİNCİ BÖLÜM

UNESCO VE ÖĞRENEN KENTLER

2.1. UNESCO

Ulus devletler, küreselleşme karşısında sadece güçlerini değil, sorunlar karşısında da çözüm üretme kabiliyetlerini de kaybetmişlerdir. Bu kapsamda devletler, küreselleşmeyle ekonomi, eğitim, güvenlik, çevre gibi konularında ortaya çıkabilecek sorunlar karşısında çözüm üretmek amacıyla birtakım iş birlikleri geliştirmişlerdir. Avrupa Birliği, Dünya Sağlık Örgütü, Gıda ve Tarım Örgütü, OECD gibi örgütler bu amaçla bir araya gelen iş birliklere örnektir. UNESCO da yaşanan sorunlara çözüm odaklı bir örgüt olarak yer almaktadır.

2.1.1. UNESCO Kurumu

Birleşmiş Milletler (BM) bünyesinde kurulmuş olan kurum, eğitim alanında faaliyet göstermektedir. Uluslararası bir kurum olarak UNESCO adını, İngilizce "*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*" baş harflerinden almaktadır. Dilimize "*Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu*" olarak çevrilmiştir (UTMK, 2018).

Temel ilkesi; insanlar arasında dil, din, ırk ve cinsiyet farkı gözetmeden insan hak ve özgürlüklerine saygıdır. Tüm görüşme ve yazışmalar BM tarafından tanınan Arapça, Çince, Fransızca, İngilizce, İspanyolca ve Rusça dillerinde yürütülmektedir (Oğuz, 2007: 5). Kuruluş Sözleşmesinin birinci maddesinde belirtildiği üzere amaç; eğitim, bilim ve kültür alanında uluslararası iş birliği sağlayarak dünya barışına katkı sağlamak, adalet, hoşgörü ve birlikteliğe dayalı bir kültürün yaratılmasıdır (Tarhan ve Altun, 2016: 60, UNESCO, 2018). Yoksulluğun kaldırılması, sürdürülebilir kalkınma ve paylaşılan ortak değerlere dayalı kültürlerarası diyaloga katkı sağlanmak kurumun diğer amaçları arasında yer almaktadır (UNESCO, 2018). Özellikle II. Dünya Savaşı sırasında Avrupa'da yıkılan okulları, kütüphaneleri ve müzeleri yeniden inşa etmeyi amaçlayan UNESCO, bunun dışında da okuryazarlığı ve özgür eğitimi yaygınlaştırmak için üye devletlerin çabalarını desteklemeyi ve tamamlamayı, konferanslar vasıtasıyla

fikir ve bilgi alışverişini teşvik etmeyi amaçlamaktadır (Mingst, 2018). UNESCO iki temel amaç üstlenir (Altun ve Ata, 2013: 109).

1. Dünya çıkarımı ve insani amaçları içeren BM hedeflerine hizmet etmek
2. Tüm yönleriyle eğitim, bilim ve kültürü desteklemek ve geliştirmektir.

2.1.2. UNESCO'nun Tarihçesi

Milletler Cemiyeti'nin fizibilite çalışması yapmak üzere kurduğu Uluslararası Entelektüel İş Birliği (Intellectual Cooperation) komisyon olarak çalışmalarına 1919 yılında başlamıştır. Aralık 1925'te uluslararası eğitimin geliştirilmesine yönelik bir STK olarak Uluslararası Eğitim Bürosu (IBE¹⁷) kurulmuştur. II. Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle de örgüt çalışmaları büyük ölçüde sekteye uğramıştır (UNESCO, 1987: 1).

Yaşanan iki büyük Dünya Savaşı sonrası, barışın sağlanmasında yalnız siyasi ve ekonomik önlemlerin yeterli olamayacağı görülmüştür. Barışın, eğitim, bilim ve kültür yoluyla sağlanabileceği anlaşılmış ve bunun için bir dizi eylemler hayata geçirilmiştir (Safran ve Ata, 1996: 11). Atlantik Bildirgesi ve BM Deklarasyonunun imzalanmasıyla bazı Avrupa Ülkeleri, 1942'de Müttefik Eğitim Bakanları Konferansı (CAME) olarak Londra'da toplantılar başlatmıştır. Çin, Birleşik Krallık, ABD, SSCB tarafından kabul edilen Moskova Deklarasyonu (1943) ve Dumbarton Oaks Konferansı (1944) ile uluslararası bir organizasyonun gerekliliği vurgulanmıştır (UNESCO, 1987: 2). Konferansa katılan liderler, dünya çapında eğitimin yeniden yapılandırılması, bir eğitim ve kültür örgütünün kurulması için çağrıda bulunmuşlardır (Briney A, 2018). 16 Kasım 1945'te 44 ülke temsilcisinin katılımıyla düzenlenen Londra Konferansıyla UNESCO Kuruluş Sözleşmesi kabul edilmiş, 1946 yılında da kurulmuştur¹⁸. Genel Konferansın ilk oturumu 19 Kasım-10 Aralık 1946 tarihlerinde Paris'te yapılmıştır. UNESCO Daimî Genel Merkezi 1958 yılında Paris'te açılmıştır¹⁹ (UNESCO, 2018). Türkiye, sözleşmeyi ilk imzalayan 20 devlet (bkz. Ek 1) arasında olup "Kurucu Üye" statüsündedir. Sözleşme, 20 Mayıs 1946 tarih ve 4895 sayılı Kanunla onanmıştır (Arabacı, 2008: 54).

¹⁷ International Bureau of Education

¹⁸ 1945 CAME önerisi ile BM, Uluslararası Entelektüel İş birliği Enstitüsü ve Cenevre'deki Uluslararası Eğitim Bürosu ilişkilerini düzenlemek üzere bir komite kurulur. Aynı yıl San Francisco'da BM Uluslararası Organizasyon Konferansı eğitim ve kültür örgütü kurulmasını önerir (Valderrama, 1995: 21).

¹⁹ 1958, Marcel Breuer (ABD), Pier-Luigi Nervi (İtalya) ve Bernard Zehrfuss (Fransa) tarafından tasarlanan UNESCO Daimî Genel Merkezi Paris'te açılmıştır.

Kuruluşundan bu yana önem kazanan UNESCO, üye sayısı devamlı artmış, faaliyet alanları da genişlemiştir. Bugün üye sayısı 193'ü asil, 12'si ortak üye olmak üzere 205 üyesi bulunmaktadır. Bazı ülkeler (Cook Adaları ve Filistin) BM üyesi olmamasına karşın UNESCO üyesidir. Coğrafi dağılımında dengeyi sağlamak üzere 193 üye ülke alt seçim gruplarına (*I. Grup*: Batı Avrupa ve Kuzey Amerika Devletleri, *II. Grup*: Doğu Avrupa Devletleri, *III. Grup*: Latin Amerika ve Karayıp Devletleri, *IV. Grup*: Asya ve Pasifik Devletleri, *Va Grubu*: Afrika Devletleri ve *Vb Grubu*: Arap Devletleri) ayrılmıştır (UNESCO, 2018).

1956'da Güney Afrika Cumhuriyeti, bazı yayınlarda ele alınan "ırksal sorunlar" konularının ülkenin iç sorunlarına müdahale ettiği gerekçesiyle örgütten çekilmiştir. 1994'te de Nelson Mandela'nın önderliğinde UNESCO'ya geri dönmüştür. 80'lerde UNESCO, önceliklerinin değişmesi ve bütçesinin sürekli genişlemesi nedeniyle bazı Avrupa Ülkeleri ve özellikle ABD tarafından eleştirilmiştir. Hatta bazı ülkeler bu nedenlerle organizasyondan çekilmiş, ancak zamanla da geri dönmüşlerdir. 1984'te ABD, 1985'te Birleşik Krallık ve Singapur'un çekilmesiyle UNESCO'nun bütçesi önemli ölçüde azalmıştır. 1997'de Birleşik Krallık, 2003'te ABD, 2007'de Singapur UNESCO'ya geri dönmüştür. 2005'te Brunei Darussalam, 2007'de Karadağ, 2011'de Güney Sudan ve Filistin UNESCO'ya kabul edilmiştir. Ancak Filistin'in kabulünü tepki gösteren İsrail, UNESCO'ya aidatlarını ödememe kararı almıştır. ABD'de kabul edilen bir yasayla Filistin'i tam üye olarak kabul eden herhangi bir BM örgütüne maddi yardımda bulunulmayacağı maddesi gerekçesiyle ABD'de aidatlarını ödememiştir. İki yılın sonunda aidatlarını ödemeyen İsrail ile ABD'nin oy hakları dondurulmuş ve iki devlet 2018'de üyelikten çekilmiştir (Mingst, 2018, UNESCO, 1979: 61, UNESCO, 1987: 19, UNESCO, 2003: 4, UTMK, 2018). 8 Kasım 2021 tarihinde Åland Adaları on ikinci ortak üyesi olarak kabul edilmiştir (UNESCO, 2021: 2).

2.1.3. UNESCO'nun Faaliyetleri

UNESCO faaliyetlerini, beş program alanında gerçekleştirmektedir. Bu alanlar; eğitim, doğa bilimleri, sosyal ve beşerî bilimler, kültür, bilgi ve iletişim olup UNESCO tarafından yürütülmekte olan programlar (UNESCO, 2018):

Eğitim: Eğitimin, sosyal ve ekonomik kalkınmada temel rol oynadığını inanan UNESCO, bütüncül ve insancıl nitelikte bir eğitimi geliştirmek için dünya çapında

çalışmaktadır. Eğitim alanında hükümetlerin, STK'ların ve halkın dâhil edildiği paydaşların koordinesiyle hedeflere ulaşmak için küresel çabalara öncülük etmektedir (UNESCO, 2003: 5; UNESCO, 2018).

Doğa Bilimleri: Doğa biliminin teşvik edilmesi ve geliştirilmesi için sürdürülen programdır. 1968'de düzenlenen konferansta doğanın sömürülmesine karşı sürdürülebilir kalkınmaya dikkat çekilmiştir. Organizasyon o zamandan bu yana çevre kaynaklarının kullanımına ve yönetimine yönelik bazı uluslararası programlar geliştirmiştir. Tatlı su, deniz, ekoloji, yer bilimleri ve temel bilimler gibi alanlarda UNESCO öncülük yapmakta ve özellikle gelişmekte olan ülkelere temel bilimler, mühendislik ve teknoloji konularında destek vermektedir (UNESCO, 2003: 7; UNESCO, 2018).

Sosyal ve Beşerî Bilimler: Toplumsal kalkınmayı desteklemek ve kültürlerarası diyalogu geliştirmek için kapsayıcılık, küresel dayanışma, ayrımcılığı önleme, cinsiyet eşitliği gibi değerleri geliştirmeği amaçlamaktadır. Güvenlik, çatışmaları önleme, küreselleşme ve sosyal uyum gibi konularda felsefi, etik ve bilimsel konularda önemli bir rol oynamaktadır. Bu kritik konuları ele almak üzere de bilim adamlarını, filozofları, araştırmacıları ve sanatçıları bir araya getirmektedir. Bilim ve teknoloji alanında etik kurallar, standartlar ve yasal belgeler geliştirmektedir. 1997 yılında kabul edilen İnsan Genomu ve İnsan Hakları Evrensel Beyanname, insan klonlanması gibi kritik konularda yasal bir referans görevi görmektedir (UNESCO, 2003: 9; UNESCO, 2018).

Kültür: Kültürel miras ve çeşitlilik kavramlarını, toplumlar arasında yakınlaşma, diyalog, sosyal uyum ve kimlik kaynağı oluşturup açık ve katılımcı toplumlar oluşturulmasına katkı sağlanması amaçlamaktadır. 1972 yılında kabul edilen Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının korunmasına ilişkin Sözleşmesinde; yeryüzündeki bazı yerlerin evrensel değeri olduğu ve bu nedenle insanlığın ortak mirasının bir parçası olması gerektiği ifade edilmektedir. Sözleşmeye taraf devletlerin ulusal hukukuna saygı çerçevesinde dünya mirasının korunmasının bir bütün olarak uluslararası toplumun görevi olduğu kabul edilmektedir. Önemli çalışma alanlarından biri; üye ülkelerde bulunan tarihi eserleri ve yapıları Dünya Mirası kabul ederek koruma altına almasıdır. 2001 yılında kabul edilen Kültürel Çeşitlilik Evrensel Bildirgesiyle, kültürler ve medeniyetler arası çatışmaları reddederek kültürel çeşitliliğin kalkınmanın temeli olarak gösterilmektedir. (UNESCO, 2003: 6; UNESCO, 2018).

Bilgi ve İletişim: Uluslararası İletişimin Geliştirilmesi ve Herkes için Bilgi programlarının altında yer alan İletişim ve Enformasyon Programı, bilgiye erişimi, medyanın kalkınmasını ve ifade özgürlüğünü hedeflenmektedir. Hükümetler tarafından desteklenen program, önceliğin yoksullar, kadınlar, gençlerin olduğu ve tüm toplumun bilgiye erişimde fırsat eşitliği sunmak üzere çalışmaları kapsamaktadır. UNESCO'ya göre sürdürülebilir kalkınmanın itici gücü iletişimin geliştirilmesi ve bilgiye ulaşımın sağlanmasıdır. Dünya Belleği Programı aracılığıyla, evrensel değere sahip mirası korumak ve kayıt altına almak üzere dijital kayıtlar uluslararası bir danışma kurulunca tutulmaktadır (UNESCO, 2003: 8; UNESCO, 2018).

Temel 5 programın yanı sıra, amaçlara ulaşmak için UNESCO, disiplinler arası yaklaşım gerektiren bazı öncelikler üzerinde çalışmaktadır. Bunlar (UNESCO, 2018):

- Afrika
- Cinsiyet Eşitliği
- İklim Değişikliği
- Kültür Barışı ve Şiddetsizlik
- Medeniyetler Arası Diyalog
- Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim
- Hoşgörü ve Beklenti
- Biyoçeşitlilik
- HIV ve AIDS
- Eğitimde Bilgi ve İletişim
- Yerli Halk
- Az Gelişmiş Ülkeler
- Savaş ve Felaket Sonrası Yanıtlar
- Bilimsel Eğitim
- Küçük Adalar Gelişen Devletleri
- Gençlik

UNESCO'nun öncelikli konuları olan Afrika ve Cinsiyet Eşitliğinin yanında, herkese ve hayat boyu öğrenme (HBÖ) için kaliteli eğitim sağlamak, sürdürülebilir kalkınma için bilim ve eğitim politikasını harekete geçirmek, ortaya çıkmakta olan sosyal ve etik sorunlarla mücadele etmek, kültürel çeşitliliği, kültürlerarası diyalogu ve barış kültürünü teşvik etmek, bilgi ve iletişim yoluyla kapsamlı bilgi toplumları kurmak hedefleri bulunmaktadır (UNESCO, 2018).

1950'lerde BM'ye az gelişmiş ülkelerin de katılımıyla UNESCO kaynaklarını, okuryazarlığın yükseltilmesi, az gelişmişlik ve yoksullukla mücadeleye yönlendirmiştir. Irkçılık alanında da UNESCO önemli kazanımlar sağlamıştır. Antropologların ve diğer bilim adamlarının 1950'de başlattıkları ırkçılığa karşı söylemler, 1978 tarihinde Paris'te düzenlenen genel konferansında ırkçılığa karşı bir deklarasyon yayınlanması ile

sonuçlanmıştır. Kuruluşundan itibaren yürütülen bazı faaliyetler UNESCO tarafından mihenk taşı olarak kabul etmektedir. Bunlar (UNESCO, 2018):

- **1948:** Üye devletlerden ücretsiz ilkökul eğitimi zorunlu ve evrensel hale getirilmesi tavsiyesinde bulunuldu.
- **1952:** UNESCO Hükümetler Arası Konferansı'nda Evrensel Telif Hakkı Sözleşmesi kabul edildi. Sözleşmeye, edebiyat ve sanatsal eserlerin korumasına taraf olmayan devletlerin dâhil olmaları sağlandı.
- **1960:** Assuan Barajının (Mısır) yapımıyla sular altında kalacak olan Ebu Simbel Tapınağı için UNESCO öncülüğünde Nubia kampanyası yürütüldü. Kampanya ile tapınak yüksek bir yere taşınarak koruma altına alındı.
- **1968:** UNESCO İnsani ve Biyosfer Programının başlangıcı olarak kabul edilen, çevre ve gelişmeyi uzlaştırmayı amaçlayan ilk hükümetler arası konferans "Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı" düzenlendi.
- **1972:** Dünya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Sözleşmesi kabul edildi. Dünya Mirası Komitesi 1976 yılında kuruldu. Miras alanları 1978 yılından itibaren Dünya Mirası Listesi'nde yerini almaya başladı.
- **1974:** 22. Barış Ödülünü UNESCO aldı
- **1975:** Birleşmiş Milletler Üniversitesi Tokyo'da kuruldu.
- **1978:** Irk ve Irksal Önyargıya dair Deklarasyonu kabul edildi.
- **1980:** UNESCO Afrika Genel Tarihi iki cilt yayınlandı. Özellikle Orta Asya ve Karayipler olmak üzere benzer serilere odaklandı.
- **1990:** Herkes için Eğitim Konferansıyla (Jomtien) çocukların, gençlerin ve yetişkinlerin temel eğitimlerinin sağlanması için küresel bir hareket başlatıldı.
- **1992:** Kütüphanelerde, müzelerde, arşivlerde bulunan ve Dünya Belleği (Memory of the World) olarak nitelendirilen uluslararası, ulusal ve bölgesel öneme sahip belgesel mirasları (ses kayıtları, film, videokaset, gazete, fotoğraf, dijital belge vb.) korumak üzere UNESCO Dünya Belleği Programı başlatıldı.
- **1998:** 1997'de UNESCO tarafından geliştirilen ve benimsenen İnsan Genomu ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi BM tarafından onaylandı.
- **2000:** Dünya Eğitim Forumu, Dakar'da hükümetlerin 2015 yılına kadar herkes için temel eğitimi almayı taahhüdünün yerine getirilmesi kararını aldı.
- **2001:** UNESCO Kültürel Çeşitlilik Evrensel Bildirgesi kabul edildi.
- **2008:** 1937'de Mussolini birliklerinin Roma'ya götürdüğü 1700 yıllık Aksum Dikilitaşı, Kuzey Etiyopya'daki orijinal yerine yeniden dikildi.
- **2009:** UNESCO Genel Konferansı, Genel Direktörlük görevi ilk kadın olarak Bulgaristan'dan Irina Bokova seçti.

2.1.4. UNESCO'nun Organizasyon Yapısı

UNESCO'nun organizasyonunu yönetim organları oluşturmaktadır. Özel amaçla kurulan bilim enstitüleri ve merkezler çalışmalara destek sağlamaktadır. UNESCO çalışmalarını komisyonlar aracılığıyla yürütmektedir.

2.1.4.1. Yönetim Organları

Merkezi Paris'te bulunan UNESCO'nun Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve Büro İşleri olmak üzere üç organı bulunmaktadır. Organların görev ve sorumluluklar (T.C. Resmî Gazete, 20 Mayıs 1946, sayı: 4895):

Genel Kurul: Üye devlet hükümetlerinin sayısı 5'i geçmemek üzere seçtiği temsilcilerden oluşan Genel Kurul; kurumun politikalarını ve çalışma planını belirlemekte, programlarını ve bütçesini kabul etmekte ve aynı zamanda Yürütme Kurulu üyelerini ve Genel Direktörü seçmektedir. Genel Kurul 1946-1953 yılların arasında yılda bir, 1954 yılından beri iki yılda bir toplanmaktadır.

Yönetim Kurulu: UNESCO'nun genel yönetimini üstelenen kurul, Genel Kurulun çalışmalarını hazırlamakta ve kararlarının uygulanmasını sağlamaktadır. 18 üyeden oluşan kurul dört yıl için Genel Kurulunca seçilir. Seçimler, büyük ölçüde kültürel çeşitlilik ve coğrafi dağılım göz önünde bulundurularak yapılmaktadır. Kurul yılda iki kez toplanmaktadır.

Büro İşleri: Genel Kurul tarafından altı yıl için seçilen bir Genel Direktör ve Genel Direktör tarafından görevlendirilen personellerden oluşan Büro İşlerinin başlıca görevi, iki yıllık UNESCO programlarının uygulanması için gerekli bütün teknik çalışmaları yürütmektir.

2.1.4.2. Bilim Enstitüleri ve Merkezler

Enstitüler ve Merkezler UNESCO tarafından yürütülmekte olan uluslararası, ulusal ve bölgesel programlarına destek sağlayan özel organizasyonlardır. 8 enstitü ve 2 merkezin yanında Kategori 2 olarak nitelendirilen ve programların uygulanmasına katkı sağlayan 94 yardımcı Enstitü ve Merkez bulunmaktadır (UNESCO, 2018). Bunlar:

Uluslararası Teorik Fizik Merkezi (ICTP²⁰), Trieste (İtalya): Gelişmekte olan ülkelerde bilimsel uzmanlığı geliştirmek, bilim insanlarına ihtiyaç duydukları sürekli eğitim ve beceriler sağlama amacını taşır. Çalışmalarla, gelişmekte olan ülkelere beyin göçünün engellenmesi amaçlanmaktadır. ICTP mezunları büyük üniversitelerde, araştırma merkezlerinde ve gelişmekte olan ülkelerin bilim ve teknoloji bakanlıklarında üst düzeylerde görev yapmaktadır. Bazıları da ülkelerin ulusal ve uluslararası politikalarının oluşturulmasında katkı sağlamaktadır (UNESCO ICTP, 2018).

Uluslararası Teknik ve Mesleki Eğitim ve Öğretim Merkezi (UNEVOC²¹), Bonn (Almanya): Uluslararası arenada teknik eğitim, mesleki eğitim ve öğretim ile ilgili programların yürütülmesinden sorumlu merkezidir. Programla barış, adalet, eşitlik, yoksulluğun azaltılması ve sosyal uyum gibi konularda destek sağlanmaktadır. Merkez, istihdam ve istihdama iş ve beceri geliştirme eğitim politikalarının ve uygulamalarının geliştirilmesinde yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda, Herkes için Eğitim ve Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimi'ni desteklemektedir (UNESCO UNEVOC, 2018).

Su Eğitimi Enstitüsü (IHE²²), Delft (Hollanda): Dünyanın en büyük uluslararası su eğitimi organizasyonudur. Ortak üniversitelerin iş birliğiyle akredite Master ve Doktora derecesi vermektedir. Doğa bilimleri, sosyal bilimler, yönetim ve yönetimle birlikte su mühendisliği, su yönetimi, çevre ve sanitasyon alanlarında birbirini tamamlayan ve güçlendiren eğitim, araştırma ve kapasite geliştirme faaliyetleri yürütmektedir (UNESCO IHE, 2018).

İstatistik Enstitüsü (UIS²³), Montreal (Kanada): Eğitim, bilim, kültür ve iletişim konularında uluslararası verilerin resmi ve güvenilir kaynağıdır. Ulusal istatistik ofisleri, bakanlıklar ve diğer istatistiksel kuruluşlarla birlikte çalışmaktadır. Enstitü, ülkelerin gelişim hedeflerindeki ilerlemeyi kıyaslayabilmeleri ve değişime endeksli etkili politikalar üretimine yardımcı olmak üzere karşılaştırılabilir veriler toplamakta ve bunları geliştirerek analiz etmektedir (UNESCO UIS, 2018).

Uluslararası Eğitim Planlama Enstitüsü (IIEP²⁴), Paris (Fransa) ve Buenos Aires (Arjantin): BM bünyesinde kurumun hedefleriyle uyumlu eğitim politikalarını

²⁰ Institute Centre for Theoretical Physics

²¹ International Centre for Technical and Vocational Education and Training

²² Institute for Water Education

²³ Institute for Statistics

²⁴ International Institute for Educational Planning

planlayan, geliştiren ve yöneten özel organizasyondur. Eğitim, teknik destek, politika araştırması, bilgi paylaşımı programları aracılığıyla eğitim aktörlerinin kapasitelerinin geliştirilmesi yönünde çalışmalar yapmaktadır (UNESCO IIEP, 2018).

Eğitimde Bilişim Teknolojileri Enstitüsü (IITE²⁵), Moskova (Rusya): Eğitim ve HBÖ katılımı ve eşitliği geliştirmek, etkin pedagoji ve iyi uygulamalar yoluyla öğretmenlerin eğitim kalitesini iyileştirmek, küresel diyalog ve ağlar yoluyla eğitimde dönüşümü gerçekleştirmek, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine (SKH) yönelik bilgi ve iletişim entegrasyonu sağlamak hedeflenmiştir (UNESCO IITE, 2018).

Afrika'da Kapasite Geliştirme Enstitüsü (IICBA²⁶), Addis Ababa (Etiyopya): Afrika'daki bulunan tek UNESCO enstitüsüdür. 54 üyenin eğitim alanında kapasitelerini geliştirmek enstitünün önceliğidir. Hem kurumsal hem de bireysel etkin kapasite oluşturma hedeflenmektedir. Kurumlar sadece okullar değil, eğitimin temeli olan ilkeleri, değerleri, bilgiyi oluşturan kurumları da kapsar (UNESCO IICBA, 2018).

Latin Amerika ve Karayipler Yüksek Öğrenim Enstitüsü (IESALC²⁷), Karakas (Venezüella): Başta Latin Amerika ve Karayipler bölgesi olmak üzere yükseköğretimin gelişimine ve dönüşümüne katkı sağlayan UNESCO kuruluşudur. Yükseköğretimin hedef ve stratejileri için kamu ve özel uzman kurumları ile iş birliğini teşvik ederek Latin Amerika ve Karayipler'deki yükseköğrenim ile ilgili konulara ilişkin araştırma çalışmalarını ve üye devletlere ulusal, bölgesel düzeyde kamu politikalarının oluşturulmasında rol oynamaktadır (UNESCO İESALC, 2018).

Hayat Boyu Öğrenme Enstitüsü (UIL²⁸) Hamburg (Almanya): UNESCO'nun eğitimle ilgili enstitü olup, Öğrenen Kentler Ağının (ÖKA) baş sorumlusudur. HBÖ için küresel yetkiye sahip tek BM organizasyondur. Üye devletlere HBÖ, yetişkin ve sürekli eğitim, okuryazarlık, eğitimin yaygınlaştırılması konularında destek vermektedir. HBÖ ile bütüncül ve entegre eğitimi hedefleyen enstitünün önceliği az gelişmiş ve özellikle Afrika ülkeleridir. Eğitim alanında ihtiyaçların karşılanması ve savaştan etkilenen ülkelerde eğitimin geliştirilmesi için çalışmalar yürütmektedir. Yoksulluk, cinsiyet eşitliği ve dezavantajlılar enstitünün diğer faaliyet alanlarıdır. (UNESCO UIL, 2018).

²⁵ International Institute for Information Technologies in Education

²⁶ International Institute for Capacity Building in Africa

²⁷ International Institute for Higher Education in Latin America and the Caribbean

²⁸ UNESCO Institute for Lifelong Learning

Eğitim ve öğrenim haklarının kullanılmasına ilişkin koşulların tanınması ve kullanılmasını sağlamayı görev edinen UIL, yetişkin ve sürekli eğitim, okuryazarlık ve yaygın eğitim konularına odaklanarak HBÖ ilişkin araştırma, kapasite geliştirme, ağ iletişimi ve yayıncılığını üstlenmektedir. Uluslararası en eski eğitim dergisi HBÖ Dergisi'ni yayınlamaktadır (UNESCO UIL, 2018).

UIL, UNESCO Genel Merkezi, enstitüler ve yerel, bölge ve saha ofisleri ile yakın iş birliği içinde çalışmaktadır. Yönetim Kurulu, her yıl çalışma programını ve bütçesini onaylamak üzere toplanmaktadır. Genel Direktörü tarafından, cinsiyet dengesi ve coğrafi dağılım dikkate alınarak on iki üyeden oluşturulur. UIL'in çalışanları; eğitim ve sosyal bilim araştırmacıları, kütüphaneciler, yayıncılar ve halkla ilişkiler personeli ile idari, sekreterlik ve teknik personelden oluşmaktadır. Kurumun yapısı, HBÖ Politikaları ve Stratejileri, Yetişkin Eğitim ve Öğretim Programı, Yayınlar ve İdare Programı, Kütüphane, Okuryazarlık ve Temel Beceriler Programlarından oluşur. Enstitü aynı zamanda çok sayıda stajyer, bilim insanı ve araştırmacıya ev sahipliği yapmaktadır. Hamburg Üniversitesi ile yakın iş birliği bulunan enstitü aynı zamanda Hamburg Kentinin yerel imkânlarından ve tesislerinden yararlanmaktadır (UNESCO UIL, 2018).

Uluslararası Eğitim Bürosu (IBE²⁹), Cenevre (İsviçre): 2030 SKH kapsamında, herkes için eşit kalitede eğitimin sunulması ve sunumu etkileyen kritik alanlarda teknik destek sağlayan ve üye devletlerin eğitim müfredatlarında yaşadıkları sorunlar ile ilgili ortak küresel eğitim anlayışı geliştiren organizasyondur (UNESCO IBE,2018).

Onursal ve İyi Niyet Elçileri: Elçilik unvanı sanat, bilim, edebiyat, eğlence, spor alanlarında ün yapmış, geniş kitlelere UNESCO'nun amaç ve ilkelerine destek sağlamak üzere katkı sağlayanlara verilmektedir. Resmî törenle verilen elçilik unvanı, liste olarak UNESCO web sayfasında güncel olarak tutulmaktadır. Onursal ve İyi Niyet Elçileri yıllık toplantısında elçiler son bir yıldaki faaliyetlerini ve deneyimlerini paylaşmakta, gelecek ile ilgili proje ve planları tartışmaya açmaktadırlar (UNESCO, 2018).

2.1.5. UNESCO'ya Bağlı Kentsel Ağlar

Küreselleşmenin neden olduğu sorunlar çözüm sunmak adına birtakım iş birliklerinin kurulması zaruri olmuştur. Bu amaçla UNESCO da birtakım ağlara ev

²⁹ International Bureau of Education

sahipliği yapmaktadır. Öğrenen Kentler Ağı dışında Kurumun yürütmüş olduğu ortaklıklar Dünya Mirası Kentler Örgütü ve Yaratıcı Kentler Ağıdır.

2.1.5.1. Dünya Mirası Kentler Örgütü

Dünya Mirası Kentler Örgütü (OWHC³⁰), Dünya Mirası Listesi'nde yer alan mirasların yönetiminin geliştirilmesi ve uygulanmasını destek sağlamak üzere 1993'te Fas'ın Fes kentinde kurulmuştur. Örgüt, 300'den fazla kenti, 164 milyondan fazla insanı temsil etmektedir. Yerel yönetimler, miras yöneticisi olarak belediye başkanları tarafından temsil edilmektedir (OWHC, 2019). Dünya Mirası Kentler Listesi'ne Ülkemizden de kültürel ve doğal miras olarak kentler alınmıştır³¹ (UTMK, 2022).

OWHC temel amacı, Dünya Miras Sözleşmesinin uygulanmasının desteklemesi, kentsel mirasın korunması ve yönetilmesi, bu konuda iş birliğinin, bilgi ve uzmanlık değişiminin teşvik edilmesi ve üyeler arasında dayanışmanın geliştirilmesi olarak özetlenebilir. Bunun için OWHC, tarihi kentlerin korunması ve geliştirilmesi, ortaya çıkabilecek stratejik ve idari zorluklara ilişkin kongreler, konferanslar, seminerler ve çalıştaylar olmak üzere birçok etkinlik düzenlemektedir. Ayrıca üye kentlerine, dünya miraslarının korunmasını, tanınmasını ve geliştirilmesini teşvik etmeyi ve desteklemeyi amaçlayan birçok program ve proje sunmaktadır³² (OWHC, 2019).

Yıllık üyelik ücretini ödeyen Dünya Mirası kentin belediye başkanları örgütün Genel Kurulunu, Genel Kurul tarafından seçilen 8 üye de örgütün Yönetim Kurulunu oluşturmaktadır. Genel Kurul tarafından atanan Genel Sekreter, örgütün üyeleri tarafından kabul edilen görevleri yerine getirilmesinden, örgütün günlük idaresinden, personel yönetimini ve işe alımından sorumlu organı olup altı bölgesel sekreteryaya Genel Sekreterliği desteklemektedir. Altı Bölge Sekreteryası (OWHC, 2019):

³⁰ Organization of World Heritage Cities

³¹ İstanbul [1985], Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası (Sivas) [1985], Hattuşa (Boğazköy) - Hitit Başkenti (Çorum) [1986], Nemrut Dağı (Adıyaman - Kahta) [1987], Xanthos-Letoon (Antalya - Muğla) [1988], Safranbolu Şehri (Karabük) [1994], Troya Antik Kenti (Çanakkale) [1998], Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi (Edirne) [2011], Çatalhöyük Neolitik Kenti (Konya) [2012], Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı (İzmir) [2014], Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğunun Doğuşu (Bursa) [2014], Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri [2015], Efes (İzmir) [2015], Ani Arkeolojik Alanı (Kars) [2016], Afrodisias (Aydın) [2017], Göbeklitepe Arkeolojik Alanı (Şanlıurfa) [2018], Arslantepe Arkeolojik Alanı (Malatya) [2021] kültürel olarak, Göreme Milli Parkı ve Kapadokya (Nevşehir) [1985], Pamukkale-Hierapolis (Denizli) [1988] doğal miras.

³² Dünya Mirası İzinde Gençlik, Jean-Paul-L'Allier Miras Ödülü, Uluslararası Video Prodüksiyon Yarışması, Dünya Miras Kentlerinin Dayanışma Günü, Belediye Başkanları ve Miras, Kentsel Mirasa Yakınlaştırma, OWHC Hibeleri, Örnek Olaylar, vb.

- 1- Kuzeybatı Avrupa ve Kuzey Amerika Bölgesi: Regensburg (Almanya)
- 2- Orta ve Doğu Avrupa Bölgesi: Varşova (Polonya)
- 3- Güney Avrupa ve Akdeniz Bölgesi: Córdoba (İspanya)
- 4- Avrupa-Asya Bölgesi: Kazan (Rusya Federasyonu)
- 5- Asya-Pasifik Bölgesi: Gyeongju (Güney Kore)
- 6- Latin Amerika Bölgesi: Morelia (Meksika)

2.1.5.2. UNESCO Yaratıcı Kentler Ağı

Yaratıcı Kentler Ağı (UCCN³³), “UNESCO Kültürel Çeşitlilik Küresel İttifakı” kapsamında 2004 yılında kurulmuştur. Müzikten tasarıma, görsel sanatlardan sahne sanatlarına kadar pek çok yaratıcı alan ve ekonomik eksen çerçevesinde kentlerde sürdürülebilir kalkınmada uluslararası iş birliğine dayalı bir ağıdır. Ağ ile kentlerin sahip oldukları değerlerin ekonomik değeri olan hizmet veya ürünlere dönüşümü, yaratıcı endüstrinin teşviki, kent potansiyelinin ortaya çıkarılması hedeflenmektedir. Politikaları geliştirme yetkisi sadece tek bir idari birim tarafından değil, kamu, özel, kâr amacı gütmeyen sektörler ve STK arasında paylaşılmaktadır. Ekonomik kalkınmadan, yerel ve küresel yatırım, teknoloji ve iletişim, sanat, kültür, turizm, sosyal refah ve eğitime kadar birçok alanı kapsamaktadır. Yaratıcı Kentin oluşturulması ve desteklenmesi hem kent ekonomisine hem de ülke ekonomisine katkı sağlamakta ve rekabet gücünü artırmaktadır. Kentler Ağa, edebiyat, sinema, müzik, zanaat ve halk sanatları, tasarım, medya sanatları ve gastronomi olmak üzere farklı alanlarda aday olabilmektedir (Arınç, 2017: 94; Akın ve Bostancı, 2017: 111; Kerimoğlu, 2017: 110).

Yaratıcılık kavramı, sadece sanatsal bileşene değil aynı zamanda fikri mülkiyete de dayanan geniş bir pazar için üretilen ekonomik faaliyetleri kapsamaktadır. "Üretime dönük faaliyetler" (sahne veya görsel sanatlar gibi geleneksel kültürel etkinlikler) ile "satışa dönük faaliyetler" (reklamcılık, yayıncılık veya medya ile ilgili faaliyetler gibi piyasaya yönelik) ayrımı yapan BM Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD), “satışa dönük faaliyetlerin” düşük üretim maliyetinden ve kolayca transfer edilebilmesinden dolayı ticari değerinin yüksek olduğunu savunmaktadır (Memişoğlu ve Kalağan, 2016: 522).

³³ UNESCO Creative Cities Network

Yaratıcılık ve kent arasında karşılıklı ve güçlü bir ilişkinin olduğu savunulan Yaratıcı Kentler için kültür merkezli ve ekonomi merkezli yaklaşım olarak iki farklı kavramsal tanım mevcuttur. Kültür merkezli yaklaşıma göre Yaratıcı Kentler, farklı ve kapsamlı sanatların ve kültürün mekânı olarak tanımlanırken, ekonomi merkezli yaklaşıma göre Yaratıcı Kentler, ekonomik yeniliğin, yaratıcı yeteneğin ve yaratıcı endüstrilerin mekânı olarak tanımlanmaktadır (Akın ve Bostancı, 2017: 111). Yaratıcı Kentler fikri iki temel nedene dayandırılmaktadır. Küreselleşme ile ekonomideki değişen koşullar karşısında avantaj sağlamak, sektörlere nazaran yaratıcı ekonominin artan öneminin anlaşılmasıdır (Kerimoğlu, 2017: 110).

Kentler belirtilen ekonomik ve sosyal kalkınma için en büyük potansiyele sahip oldukları alanları seçmesi önem arz etmektedir. Kentlerin Ağa dâhil olmadaki temel amaç; teknik bilgi, uzmanlık, deneyim ve iyi örnek uygulamaların alışverişini sağlamak, ekonomik ve sosyal kalkınmanın teşvik edilmesidir. Ancak dikkat edilmesi gereken bir husus kentlerin geliştirilmesi ve desteklenmesi için yerel, bölgesel ve en önemlisi de ulusal düzeyde politikaların oluşturulmasıdır (Memişoğlu ve Kalağan, 2016: 529).

Yaratıcı merkezler ve sosyo-kültürel kümeler olarak tanımlanan ve farklı gelir düzeyi ve demografik özelliğe sahip üye kentler ortak bir misyon çerçevesinde birlikte çalışmaktadır. Katılım süreci, kentler öncelikle ağın misyon bildirgesinde belirtilen hedeflere katkı sağlamak için istekli olduklarını, bu doğrultuda paylaşımına hazır olduklarını, bağlılık ve kapasitelerini gösteren bir başvuru belgesi göndermelidir. Katılım sürecini tercihen belediyeler tarafından sürdürülmeli ve birçok grupların katılımı sağlanmalıdır (Arınç, 2017: 94-95). Katılımla ilgili başvuru hem sekreterlik uzmanlarınca hem de bağımsız ya da sivil toplum örgütlerinin veya üniversitelerin dâhil olduğu bağımsız örgütlerin uzmanlarının incelemesi neticesinde verecekleri uygun görüş ile UNESCO tarafından kabul edilmektedir (Ajanovic ve Çizel, 2015: 5). Ağa dahil kentler, her dört yılda bir üyelik izleme raporu sunmak zorundadırlar. Başarılı bir raporun hazırlaması gereği kentlerin öz değerlendirme raporu hazırlayarak potansiyellerini ölçme tavsiye edilmektedir (Akın ve Bostancı, 2017: 111). Ülkemizden yedi kentimiz Yaratıcı Kentler Ağı üyesidir³⁴ (UTMK, 2022).

³⁴ Gaziantep – Gastronomi (2015), Hatay – Gastronomi (2017), İstanbul – Tasarım (2017), Kütahya – Zanaat ve Halk Sanatları (2017), Afyonkarahisar – Gastronomi (2019), Kırşehir – Müzik (2019), Bursa-Zanaat ve Halk Sanatları (2021).

2.1.6. UNESCO Türkiye Millî Komisyonu

Ülke düzeyindeki çalışmalar, ülkelerin kendi bünyesinde kurdukları Milli Komisyonlar tarafından yürütülmektedir. Kuruluş Sözleşmesinin 7. Maddesi “*Her üye devlet, tercihen devleti ve benzeri organları geniş ölçüde temsil eden bir Millî Komisyonun oluşumuyla; eğitimsel, bilimsel ve kültürel faaliyetlerle ilgilenen belli başlı organlarını UNESCO’nun çalışmalarıyla bağdaştırmak amacıyla özel şartlarına uygun düzenlemeler yapacaktır*” kapsamında UNESCO Türkiye Milli Komisyonu (UTMK) kurulmuştur³⁵. MEB bağlı komisyonun çalışma yeri Ankara’dadır (UTMK, 2018).

2.1.6.1. UTMK Amacı

UTMK amacı; eğitim, bilim, kültür ve iletişim alanında faaliyette bulunan kamu ve özel kurum ve kuruluşlarını, çalışmalar hakkında bilgilendirmek, faaliyetlere katılım sağlamak, eğitimi yaygınlaştırmak, kültürü korumak, bilgi ve bilimi desteklemek, toplumda farkındalık yaratmak, hükümete danışmanlık yapmak kamuoyunu ve hükümeti bilgilendirmek ve UNESCO’ya aracılık yapmak şeklindedir (UTMK, 2018).

2.1.6.2. UTMK Organizasyon Yapısı

UTMK belirtilen Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Denetim Kurulu, İhtisas Komiteleri, Genel Sekreterlik organlarından oluşmaktadır³⁶ (UTMK, 2018).

Genel Kurul: Hükümet temsilcileri, eğitim, bilim, kültür ve iletişim konularıyla ilgili resmi ve özel kurum ve kuruluşların temsilcileri ile bu alanlarda tanınmış 77 kişiden oluşmaktadır. Başkanlığını Milli Eğitim Bakanının yaptığı Genel Kurul üyeleri Millî Eğitim Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından belirlenen 19 temsilci, diğer kamu kuruluşları kategorisinden seçilen kurumların 12 temsilci, Yükseköğretim Kurumlarından seçilen 25 temsilci, özel kuruluşlardan seçilen 10 temsilci ve 10 tanınmış kişiden oluşmaktadır. Genel Kurul üyelerinin bakanlık temsilcileri atama yolu ile diğer kurum temsilcileri ve kişiler içinse 4 yılda bir yapılan seçimle oluşur. Aksi karar olmazsa, MEB başkanlığında 4 yılda bir toplanan Genel Kurul; yeni Genel Kurulu, Yönetim Kurulu ve Denetim Kurulu üyelerini belirler, Yönetim Kurulu raporlarını görüşür ve karara bağlar.

³⁵ 25 Ağustos 1949 tarih 3-9862 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı

³⁶ 19 Haziran 2004 tarih ve 25497 sayılı RG yayınlanan UTMK Yönetmeliği’nin 8 maddesi

Yönetim Kurulu: Genel Kurul tarafından 4 yıl için seçilen 11, MEB atanmış 2, Dışişleri ve Kültür ve Turizm Bakanlığınca atanmış birer üye olmak üzere toplam 15 üyeden oluşmaktadır. Yönetim kurulu, üyeleri arasından gizli oyla başkan ve 2 başkan vekili seçer. Gönüllülük esasına dayanan ve maaş almayan başkan, başkan vekilleri ve yönetim kurulu olağan şartlarda ayda bir kez toplanır ve Başkanlık ve Sekreteryaya tarafından yürütülmesi gereken konuları karara bağlar. Başkan UTMK temsil eder, Yönetim Kurulu tarafından alınan kararların icrasından sorumludur.

Denetim Kurulu: MEB Teftiş Kurulu Başkanlığı müfettişleri arasından atanmış 1 üye ile Genel Kurul temsilcileri arasından seçilen 2 üye ile toplam üç kişiden oluşur. Millî Komisyon bütçesinden yapılan her türlü gider hesaplarını ve bunların dayanaklarını inceler. Genel Kurula sunulmak üzere bütçe yılı sonunda o yılın kesin hesabını ve giderlerin bütçe ile hizmetlere uygunluğunu açıklayan yıllık raporları hazırlar. Denetim Kurulu üyeleri gönüllü olarak, maaş almadan çalışırlar.

İhtisas Komiteleri: Yönetim Kurulunca gerekli görülen alanlarda, hükümete ve topluma danışmanlık yapmak üzere kurulur. Bir Yönetim Kurulu üyesi başkanlığında, en az 5 en fazla 15 kişiden oluşan komitelerdir. Uzmanlıkları yanında toplumun çeşitli kesimlerini temsil eden kişilerden oluşan (kurum, kuruluş, STK, üniversite, kadın, genç vb.) İhtisas Komitesi gönüllülük esasına göre, maaş almaksızın çalışmaktadır.

Genel Sekreterlik: Yönetim Kurulu ve İhtisas Komiteleri çalışmalarının yürütülmesinden ve alınan kararların uygulanmasından sorumlu olan genel sekreterlik, UNESCO'nun merkezi ile yurtiçi ve yurtdışı kuruluşlarla olan ilişkileri sağlamakla görevlidir. Belirsiz Süreli İş Sözleşmesine göre tam gün ve maaşlı olarak çalışan genel sekreterlik 1 Genel Sekreter, 2 Genel Sekreter Yardımcısı, her biri eğitim, doğa bilimleri, sosyal ve beşerî bilimler, kültür ve bilgi ve iletişim sektörlerinde görevli 5 uzman ile birer kişi olmak üzere sayman, muhasebeci, halkla ilişkiler, sekreter, teknik eleman, şoför ve büro yardımcısından oluşmaktadır.

2.1.6.3. UTMK Görevleri

UTMK görev ve sorumlulukları 19.06.2004 tarihli Resmî Gazetesi ile tanımlanmıştır. Buna göre; UNESCO'nun görev alanına giren konularda ilgili bakanlıklar ve özel kurumlar ile iş birliği yapmak, bilgilendirmek ve hükümete UNESCO ile alakalı her konuda danışmanlık etmek, UNESCO'nun amaçlarını ve

faaliyetlerini kamuoyu ile paylaşmak, UNESCO projelerinin yürütülmesi ve ulusal faaliyetler yapmaktadır. UTMK; Kültür ve Turizm Bakanlığı, Millî Eğitim ve Dışişleri Bakanlığı ile çalışmalar yürütmektedir. UNESCO'dan burs alacak kişilerin tespit görevi Millî Komisyondadır (T.C. Resmî Gazete, 19 Haziran 2004, sayı: 25497).

2.2. ÖĞRENME VE ÖĞRENEN KENTLER

Birtakım sorunların çözümü olarak bireyin öğrenmesi gösterilmektedir. Öğrenen birey, sorunlar karşısında daha etkin bir konuma sahip olmaktadır. Yine birey olarak insanlar toplumun parçası olarak birlikte yaşamaktadır. Bu birliktelik köy, kasaba, kent gibi formlarda olmakla beraber bireyin öğrenmesinde bu formların önemi yadsınamaz. Bu kapsamda öğrenme, HBÖ ve öğrenen kent kavramlarının ele alınması önem arz etmektedir.

2.2.1. Öğrenme

Öğrenmek insanlık tarihi kadar eskidir. İnsan, hayatını sürdürebilmesi için gerekli olan bilgi, beceri ve davranışları öğrenerek kazanır. Öğrenme belli bir zaman diliminde gerçekleşmesinin yanında hem çeşitli türlerden hem de çeşitli aşamalardan oluşmaktadır.

2.2.1.1. Öğrenmenin Tanımı

Literatürde öğrenmenin, pek çok tanımı yapılmasına karşın, üzerinde uzlaşılan evrensel bir tanımı yapılamamıştır. Yılmaz öğrenmeyi, insanların içinde buldukları ortamda hayatını devam ettirmesi ve hayattan doyum alabilmesi için gerekli olan bilgi, deneyim, görgü, beceri ve eylemi kazanma süreci olarak tanımlamaktadır (2009: 175). Öğrenme kavramı, bakış açılarına göre değişmiş, her kuramı oluşturan tarafından kendine göre tanımlanmıştır. Kimine göre insan davranışlarının, yaşantı ya da tekrar yoluyla kalıcı olarak değiştiği bir süreç, kimine göre de bireyin çevresiyle olan etkileşiminden, yeni davranışlar kazanması veya mevcut davranışlarındaki değişim süreci olarak tanımlanmaktadır (Tan, 2014: 189).

Tanımlardan elde edilen sonuç, öğrenmenin bir süreç olduğu, sürekliliğinin olması gerektiği, yaşantı ve tekrarlar sonucunda ortaya çıkan bir davranış olduğudur. Aynı zamanda da öğrenme, sosyal, psikolojik, fiziksel ve çevresel gibi unsurlardan etkilenen ve bu unsurları etkileyen bir süreçtir (Yılmaz, 2009: 175).

Farklı yaklaşımlarda, nasıl öğrenildiği, öğrenmenin ne olduğu deney ve gözleme dayanarak açıklanmaktadır. Dört tür yaklaşım bulunmaktadır (Yılmaz, 2009: 177-178).

1. *Davranışçı öğrenme yaklaşımı*: Birey, belli uyarılara belli davranışlar göstererek tepki vermesidir. Bu yaklaşımda “yaparak öğrenme” esastır.
2. *Bilişsel öğrenme yaklaşımı*: Bireyde, öğrenmenin yarattığı zihinsel süreçler (anlama, algılama, düşünme, bellek, hatırlama gibi) üzerinde durmaktadır.
3. *Duyuşsal öğrenme yaklaşımı*: Sağlıklı benlik ve ahlak gelişimi vurgulanır. Öğrenmenin benlik ve ahlak gelişimi gibi sonuçlarıyla ilgilenir.
4. *Nörofizyolojik öğrenme yaklaşımı*: Öğrenme ile beyin hücreleri arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Öğrenme biyokimyasal bir değişim olarak açıklanır.

Kazanılması istenilen bilgi, beceri ve tutumlar farklı etkileşimler sonucunda elde edilir. Bireyler bazen uygulayarak, bazen okuyarak, bazen izleyerek, bazen de tartışarak öğrenmeye çalışırlar. Bireyin öğrenmesini sağlamak üzere izlenecek yolda birçok faktör etkili olmaktadır. Bireyin yaşı ve içinde bulunduğu ortam ile imkanları, eğitiminin bilgi ve beceri düzeyi, öğretilmesi hedeflenen konu gibi faktörler öğrenmeyi farklılaştırmaktadır. Bu kapsamda farklı öğretim yöntemleri, teknikler, stratejiler ve teknolojilerin geliştirilmesi gerekmektedir (Ersoy, 2018: 3).

2.2.1.2. Öğrenmenin Türleri

Öğrenme insanın doğumundan ölümüne kadar devam eden aktif bir süreçtir. Ancak insanın karakteristik yapısı ve içinde bulunduğu şartlara göre farklı öğrenme türleri olabilir. Öğrenme kişinin cinsiyetine, yaşına göre farklılık gösterebileceği gibi öğrenecek olan canlının türüne göre de değişebilmektedir. Örneğin “koşullanma yoluyla öğrenme” hayvanlar üzerinde etkili iken “model alma yöntemiyle öğrenme” çocuklarda etkilidir. Öğrenme türlerini koşullanma yoluyla öğrenme ve bilişsel öğrenme ana başlıkları altında açıklamak mümkündür. Koşullanma yoluyla öğrenme, klasik koşullanma yoluyla ve edimsel koşullanma yoluyla, bilişsel öğrenme de örtük öğrenme, model alarak öğrenme ve kavrayarak öğrenme olmak üzere alt türleri bulunmaktadır (Saygın, 2017). Güneş’e göre öğrenmenin türleri ve düzeyleri Tablo 1’de verilmiştir (2015: 15).

Tablo 1. Öğrenme Türleri

YAKLAŞIM	ÖĞRENME TÜRÜ
Geleneksel Yaklaşım	<ul style="list-style-type: none"> • Bilgi aktarma/alma • Tekrarlama/ ezberleme
Davranışçı Yaklaşım	<ul style="list-style-type: none"> • Deneme ve yanılma • Şartlandırma
Bilişsel Yaklaşım	<ul style="list-style-type: none"> • Bilgi işleme • Taklit etme • Gözleme/model alma
Yapılandırıcı Yaklaşım	<ul style="list-style-type: none"> • Etkinliklerle öğrenme • Özümleme /anlama • Bilgiler arasında bağ kurma • Zihinsel yapıları değiştirme

Geleneksel Öğrenme: Bilinen en eski uygulamalardan biri olup öğrenme aktarılan bilginin tekrarlanmasına ya da ezberlenmesine dayanır. Bilgiler sözlü veya yazılı olarak aktarılmaktadır. Ezberleme yoluyla öğrenmede bilgiler kısa sürede unutulmaktadır. Bilginin unutulmaması için tekrar edilmesi gereklidir.

Davranışçı Öğrenme: Bilginin yerine davranışa önem verilmiş ve davranışların tekrarlanmasıyla öğrenme gündeme gelmiştir. Deneme yanılma yöntemi ile birtakım denemeler yapılır, etkili olmayanlar azaltılırken etkili olanlar artırılarak çözüme gidilir. Öğrenmenin en ilkel şekli olarak kabul edilen şartlandırmayla öğrenmede bilgiler küçük parçalara bölünmekte ve zincirleme yöntemi kullanılmaktadır.

Bilişsel Öğrenme: Davranışçı öğrenmenin uygulamaları incelenerek olumlu ve olumsuz yönlerinin senteziyle ortaya çıkmıştır. Bilgi işleme yoluyla öğrenmede insan beyni bilgisayara benzetilmektedir. Beyin görsel, işitsel, sözel, simgesel, anlamsal, hızlı, yavaş gibi çeşitli belleklere sahiptir. Beş duyu organı vasıtasıyla iletilen bilgiler bu belleklere iletilerek işlenmektedir. İşlenen bilgiler ön bellekle birleştirilerek yeni bilgiler ortaya çıkmakta ve eski bilgiler yeni anlamlar kazanmaktadır. Taklit ederek öğrenmede; bireyler bazı bilgileri çevresindekileri taklit ederek öğrenmektedir. Günlük hayatta bilgi ve becerilerin çoğu bu yolla öğrenilmektedir. Bireyin başkasını izleyerek ya da onu model alması yoluyla öğrenmesi gözleyerek veya model alarak öğrenme olarak ifade edilmektedir. Kız çocuğunun annesini, erkek çocuğunun babasını model alması gibi.

Yapılandırıcı Öğrenme: Taklit ederek öğrenmenin ağırlık verildiği davranışçı öğrenmeye tepki olarak ortaya atılan Yapılandırıcı Öğrenme; bilgiler dışarıdan ezber yoluyla değil birey tarafından yapılandırılarak oluşmaktadır. Etkinliklerle Öğrenmede; bireyin öğrenmesini sağlamak üzere düzeyine uygun görev ve etkinlikler verilmektedir.

Özümleyerek Öğrenme ile birey çevresiyle olan etkileşimiyle bilgiyi almakta ve zihnini geliştirmektedir. Anlayarak Öğrenmede bireyin aktif katılımıyla bilgiler keşfedilmekte, anlamlandırılmakta ve zihninde yapılandırılmaktadır. Bilgiler arasında bağ kurarak öğrenmede birey soyut ve somut kavramlar arasında bağ kurmakta ve bunları birleştirerek yeniden anlamlandırmaktadır. Yapılandırıcı Öğrenmede; bireyin davranışı değil zihinsel yapısı değişmektedir. Zihinsel yapıları değiştirerek öğrenmede ön bilgilerle yeni bilgiler uyumlu ise zihinsel yapılandırma yapılmakta, tersi durumda ise zihinsel çatışma olmaktadır. Çatışma durumunda birey ön bilgileri kontrol etmekte ve bilgilerin uyumu için zihninde birtakım değişikliklere gitmektedir.

Diğer bir sınıflandırmada öğrenme türleri, öğrenenlerin sayısına göre ifade edilmektedir. Buna göre (Tan, 2014: 189-190);

1. *Bireysel Öğrenme*: Bireyin istediği konuları, yeteneği ve öğrenme hızı, stili vb. özelliklerine göre öğrenmesidir.
2. *Grup Düzeyinde Öğrenme*: Kısa vadede, özel bir amaca ulaşmak üzere bir araya gelen grupların öğrenmesini ifade eder. Uzun vadede, gruplar örgütsel sorunlara çözüm bulmak üzere bir araya gelmektedir. Grup düzeyinde öğrenme bireysel öğrenme ile örgüt öğrenmesi arasındaki köprüdür.
3. *Örgütsel Öğrenme*: Bir örgütün, sürekliliği, gelişimi ve büyümesi için iş gücü becerisini kullanarak faaliyetlerini geliştirme sürecidir.

2.2.1.3. Öğrenmenin Aşamaları

Literatürde öğrenmenin aşamaları iki farklı şekilde tanımlanmaktadır. İlki uygun öğrenme alanının oluşturulmasına ilişkin planlama, uygulama, değerlendirme aşamaları, diğeri de bireyin zihinsel gelişimine ilişkin bilinçsiz yetersizlik, bilinçli yetersizlik, bilinçsiz yeterlilik ve bilinçli yeterlilik aşamalarıdır. Her ikisinde de aşamalar birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Ersoy'a göre öğrenmenin bireyleri yönlendirmesi ve uygun öğrenme ortamının sağlanması için üç aşamadan oluşmaktadır. Bunlar (Ersoy, 2018: 4-5):

1. *Planlama Aşaması*: Bireye ne öğretileceği, neyin öğrenmesine ihtiyaç olduğu, öğrenmenin nasıl, ne zaman, niye yapılacağı konularına odaklanılır. Planlama sonunda, belirlenen amaca ulaşmak için gerekli bir taslak ya da neyin geliştirileceğine dair bir plan ortaya çıkar.

2. *Uygulama Aşaması*: Hazırlanan planın uygulamaya konulduğu, farklı öğretim yaklaşımları, teknikleri ve öğretim materyallerinin seçimi, derlenmesi veya oluşturma aşamasıdır.
3. *Değerlendirme Aşaması*: Kullanılan materyalin etkinliği ile bireyin öğrenme düzeyinin değerlendirildiği; plan, geliştirme ve uygulama süreçlerinin birlikte ele alındığı ve gerekli değişikliklerin ortaya çıkarıldığı aşamadır.

Zihinsel gelişim durumlarına göre öğrenme 4 aşamadan oluşmaktadır. Bunlar (Güneş, 2015: 15-16; Bozkurt, 2020):

1. *Bilinçsiz ve yetersiz*: Birey bu düzeyde hem bilinçsiz hem de yetersiz olup yetersiz olduğunun farkında değildir. Birey herhangi bir konuda bilgisizdir, becerisinin olmadığını dahi farkında değildir. Bu aşama cehalet aşaması olarak da ifade edilmektedir.
2. *Bilinçsiz ve yeterli*: Bu aşamada birey bilinçsizdir ancak bazı uygulamaları taklit ve tekrar yoluyla yapabilir. Herhangi bir konuda bilgisiz, yetersiz ya da hatalı olduğunun farkındadır. Bu aşama farkına varma aşaması olarak ifade edilirken henüz bireyin düşünce düzeyinde olduğu aşamadır.
3. *Bilinçli ve yetersiz*: Birey bilinçli ancak henüz yeterli olmadığını farkındadır. Bu aşamada birey seçim yapma durumundadır. Yetersiz olduğunu kabul ederek öğrenmeye karar verirse kendini geliştirmeye başlar. Öğrenme ve Uygulama Aşaması olarak da ifade edilen aşama öğrenmenin en zorlu aşamasıdır. Eski bilgilerin üzerine yeni bilgiler eklenmekte ve bu da yeniye karşı bir tutum oluşmasına neden olabilmektedir. Diğer zorlu yanları bilinmezlik, belirsizlik ve deneyimsizliktir.
4. *Bilinçli ve yeterli*: Birey bilinçli, yeterli ve öğrenmektedir. Önceleri yeni bilgiler karşısında güçlük çeker iken zaman içinde kazandığı yöntemlerle kendini geliştirir ve öğrenme hızını artırır. Refleks aşaması olarak ifade edilen aşamada birey bilgiyi o denli içselleştirmiştir ve uzun süredir uygulamaktadır ki, artık uygulamayı düşünmeden otomatik olarak gerçekleştirmektedir.

2.2.2. Hayat Boyu Öğrenme

Yaşanan baş döndürücü hızdaki gelişmeler, hayatın her alanında gerek iş gerek sosyal yaşamda sürekli ve büyük değişimler yaratmaktadır. Yaşamı sürdürmek için

gerekli olan bilgiler kısa sürede geçerliliğini yitirmektedir. İş dünyasında iş bulunması, işi olanların durumunu koruması için devamlı yeni şeyler öğrenmeleri ve niteliklerini geliştirmeleri gerekmektedir (Samancı ve Ocakcı, 2017: 712)

2.2.2.1. Hayat Boyu Öğrenme Tanımı

HBÖ: kişisel, toplumsal ve ekonomik alanda bireye bilgi, beceri ve yeterlilik kazandıracak olan her türlü öğrenme etkinlikleri şeklinde tanımlanmaktadır (Taşcı vd., 2015: 198). Başka bir tanıma göre de hayat boyu kazanılan anlayışları, değerleri, becerileri ve bilgileri artırıp güçlendiren, bunları gerçek yaşamda uygulayabilmeyi sağlayan destekleyici bir süreci ifade etmektedir. (Candy atfen Göksan vd., 2009:143). OECD göre, *“bireysel öğrenme; resmi ya da gayri resmi olarak bireyler tarafından bilgi, beceri ve anlayışın kazanılması anlamına gelir ve HBÖ ifade eder. Toplum, daha esnek ve teknolojik bir güncel iş gücüne sahip olmayı öğrenirken, bireyler öğrenme yoluyla daha fazla ücret ve istihdam olanakları elde ederler”* olarak tanımlanmaktadır (Gül ve Atak Çobanoğlu, 2017: 1545). MEB tarafından yayınlanan 2014-2018 dönemi HBÖ Strateji Belgesinde *“kişisel, toplumsal, sosyal ve istihdam ile ilişkili bir yaklaşımla bireyin; bilgi, beceri, ilgi ve yeterliliklerini geliştirmek amacıyla hayatı boyunca katıldığı her türlü öğrenme etkinlikleri”* olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2014: 7).

HBÖ, insan hayatının başlangıcından sonuna kadar devam eden bir süreçtir. Bu süreçte örgün eğitimin yaş ve mekân sınırlamasından bağımsız olarak bireyin öğrenme yoluyla kazandığı her türlü bilgi, beceri, tutum ve davranışları kapsamaktadır. Mekân sınırlaması olmaksızın evde, işte, okulda kısaca her türlü toplumsal alanda gerçekleşmektedir. Diğer taraftan yaş, eğitim durumu ya da sosyal statü gibi sınırlamalar da söz konusu değildir (Samancı ve Ocakcı, 2017: 712).

HBÖ kısaca ömür boyu, gönüllü ve kendine özgü temelinde kişisel veya mesleki sebeplerle yeterliliğin değişip gelişmesidir. Sosyal içerme, rekabetçilik, aktif vatandaşlık ve kişisel gelişim ile istihdam edilebilirlik HBÖ arka alanında yer almaktadır. Esas itibarıyla istihdam piyasasının zorlaması ve bireyin azmiyle ortaya çıkan bir olgudur (Toprak ve Erdoğan, 2012: 70).

HBÖ, örgün eğitime alternatif olmayıp, örgün eğitim ile eksik ve yetersiz verilen bilgi ve becerinin sonradan tamamlanması veya farkına varılmamış yeteneğin keşfi olarak değerlendirilebilir (Göksan vd., 2009:144). HBÖ ile toplumsal değişim ve

gelişim içerisindeki bireyin sürece uyum sağlaması, ekonomik gelişim için gerekli insan kaynaklarının istihdam edilmesi amaçlanmaktadır (Samancı ve Ocakçı, 2017: 711)

2.2.2.2. Hayat Boyu Öğrenme Gelişimi ve Kapsamı

HBÖ başlangıcını, 1919 yılında Dünya Yetişkin Eğitimi Derneği'nin³⁷ kurulması ve bu derneğin 1929 yılında toplanan "Dünya Konferansına" kadar götürmek mümkündür. 1919 yılında derneğin yayınlamış olduğu raporda yetişkin eğitiminin evrensel ve hayat boyu sürdürülmesi gerektiği vurgulanmıştır. İkinci Dünya Savaşı'na kadar yetişkin eğitimi gönüllülük esasına dayanan ve yarı zamanlı yapılan etkinlikler olarak algılanmıştır. Artan ilgi ve eğitime sağladığı kazanımları nedeniyle 1949 yılında İkinci Dünya Konferansı Danimarka'nın Elsinore kentinde toplanmıştır. 1960 yılında da Kanada'nın Montreal Kentinde yapılan konferansta yetişkin eğitiminin amaç ve işlevleri ele alınarak devletlerin gelecekteki politikalarını HBÖ çerçevesinde ele alınması gerektiğinin kararı alınmıştır (Aksoy, 2013:28-29).

Terim olarak HBÖ ilk 1960 yılında UNESCO konferansında ifade edilmiş, daha sonra da UNESCO Eğitim Enstitüsü'nce ele alınarak geliştirilmiştir. 1970 ve 1980'lerde birçok araştırmacı, teorik ve uygulamalı olarak konu üzerinde çalışmıştır. HBÖ, Avrupa Konseyi tarafından "education permanente"³⁸ OECD tarafından ise, "recurrent education"³⁹ olarak ifade edilmiştir (Óhidy atfen Günüş, Odabaşı ve Kuzu, 2012: 310). HBÖ, gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkelerde ilgi gösterilen bir yaklaşım olmuştur. 1990 küresel kriz sonrası, istihdam sorununun çözümü olarak görülüp, birçok ülke tarafından desteklenmiştir. Yaklaşımı benimseyen ülkelerde, eğitim sistemleri yeniden yapılandırılmıştır (Aksoy, 2013: 26; Şahan ve Yasa, 2017: 1851-1852).

HBÖ, Avrupa ve AB'de eğitim politikalarının temelini oluşturmaktadır. Özellikle AB Komisyon kararları ve projeler, öğrenmeye özel bir önem vermiş, kararların hayata geçirilmesini üyelerinden istemiştir. 1995 yılında öğrenmenin önemini vurgulayan "Öğrenen Topluma Doğru" adlı bir çalışma yapılmıştır. 1996 yılı AB tarafından HBÖ yılı olarak ilan edilmiştir. Ekonomik ve sosyal alandaki değişim, bilgi temelli topluma geçiş, yaşanan nüfusun varlığı gibi nedenlerle eğitim ve öğretimde

³⁷ Derneğin kuruluş amacı; İngiliz Silahlı Kuvvetlerinde ve kritik görevlerde bulunan bireylerin hızlıca, yeniden eğitime ihtiyacının karşılanması amacıyla

³⁸ Sosyal ve kültürel değişimlerin şekillendiği

³⁹ Ekonomik ve teknolojik değişimlerin şekillendiği

yeni politikaların gelişimini zorunlu kılmıştır. Politika ve uygulamaların tasarımı HBÖ çerçevesinde geliştirilerek hayata geçirilmiştir (Akbaş ve Özdemir, 2002; Şahan ve Yasa, 2017: 1852; Toprak ve Erdoğan, 2012: 70).

UNESCO göre “beşikten mezara öğrenme” olarak insan hayatının her dönemini kapsayan bir süreçtir. Sürecin kapsamı, örgün eğitim ile sınırlı kalmayıp yaş ve mekân sınırlamasından bağımsızdır. Bireyin, bilgi, beceri, tutum ve davranışında eğitimle kazanımlarını kapsar (Samancı ve Ocakçı, 2017: 712). HBÖ; evde, okulda, işte, bireyin olduğu her yerde olabilir. Örgün ya da yaygın, mesleki ya da teknik, hizmet içi ya da hizmet dışı tüm alanları kapsamaktadır. Aslolan eğitim faaliyetlerinin örgün eğitim sonrası devam etmesidir. Bu noktada yetişkin ve halk eğitimi önem kazanmaktadır (Günüç vd., 2012: 310; Miser atfen Şahan ve Yasa, 2017: 1851).

Birey merkezli olması, okul dışı öğretime önem vermesi, okulun rolünü değiştirmesi, eğitim sisteminde devletin aktif rolünün sosyal taraflara devredilmesi, öğrenmeyi belli bir zaman ve mekân ile sınırlandırmaması HBÖ, daha önce ortaya atılan eğitim kavramlarından farkını ortaya koymaktadır (Güleç vd., 2012: 35).

2.2.2.3. Hayat Boyu Öğrenme İşlevleri

HBÖ kişisel gelişim ve kendini gerçekleştirme, ekonomik gelişim, sosyal içerme ve demokratik anlayış ve eylem için olmak üzere üç ana işlevi vardır. Amaç bireyin kendi kişisel, sosyal ve mesleki gelişimini sağlamaktır (Toprak ve Erdoğan, 2012: 70; Taşcı vd., 2015: 198; Günüç vd., 2012: 311).

1. *Kişisel Gelişimi-Bireysel Boyut:* Bireyin alanında kendi kişisel gelişimini sağlaması ve iyi bir performans göstermesi amaçlamaktadır. Birey fiziksel, psikolojik, sosyolojik birtakım etmenlere maruz kalmaktadır.
2. *Sosyal Gelişim-Toplumsal Boyut:* Bir amaç doğrultusunda bilgi paylaşımı ve mevcut bilginin gelişimi için grup olarak bir araya gelmesini amaçlanmaktadır. Bu durumda birey, sosyal becerilerini geliştirerek ve diğer bireylerle iletişime geçmektedir.
3. *Ekonomik Gelişim-Mesleki-Örgütsel Boyut:* Bireyin mesleki performansını yükseltmek için işlevsel bilginin geliştirilmesi amaçlanır. Mesleki gelişimde yüksek öğretim kurumlarının önemi artmaktadır. Kurum, kuruluş ve diğer organizasyonların üniversitelerle iş birliği içinde olması gerekir.

HBÖ eğitim türler itibari ile yetişkin eğitimi, sürekli eğitim, mesleki eğitim ve öz güdülemeye dayalı eğitim olmak üzere dört ana kategorideki eğitimi kapsamaktadır. HBÖ terimini, birey düzeyinde ele alırsak, dört ana işlevi vardır. Söz konusu dört işlev ile her bireyin bir öğrenme kaynağına dönüşümünü sağlayacak toplumsal bir değişim hedeflenmektedir (Toprak ve Erdoğan, 2012: 70; Aksoy, 2013: 31).

1. Bireyin, yetişkinliğinde kendini idare edecek düzeye gelmesini sağlamak,
2. Eğitimin, birey hayatının tüm alanlarını kapsamaması,
3. Bireyin hayat tecrübesinin, eğitim işlevi görmesi,
4. Eğitimin, hayatın tamamında kimlik bulmasıdır.

2.2.2.4. Türkiye’de Hayat Boyu Öğrenme

Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de HBÖ popüler hale gelmiş ve kalkınma planlarında, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda, HBÖ Strateji Belgesinde kavram kullanılmıştır. Milli Eğitim Temel Kanununda “Sürekli Eğitim” ile “Her Yerde Eğitim” olarak vurgulanmıştır. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında “İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi”, Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında “Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi” ve Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında “Güçlü Toplum” başlıkları altında ele alınmıştır. 2000 yılında Türkiye’de HBÖ Genel Müdürlüğü kurulmuş ve açıklanan Memorandumunda HBÖ tanımlanması ve yaygınlaşmasının gerekliliği bildirilmiş ve 21. yy. HBÖ genel çerçevesi belirlenmiştir. 2004 yılında AB Eğitim ve Gençlik Programlarına tam üyelik hakkı kazanılmasıyla Ulusal Ajans tarafından: Comenius Programı (Okul Eğitimi), Erasmus Programı (Yüksek Öğretim), Leonardo da Vinci Programı (Mesleki Eğitim), Grundtvig Programı (Yetişkin Eğitimi) yürütülmüştür (HBÖ Portalı, 2021; Şahan ve Yasa, 2017: 1852-1853).

2000 yılında hazırlanan Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında MEB, tüm bireylerin HBÖ anlayışıyla bilgiye ulaşmayı sağlayan, rehberlik yapan, üretime dönük öncelikli olduğu bir sistemin geliştirilmesi öngörülmüştür. Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında gelişen ve değişen işgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılayabilecek istihdama yönelik HBÖ stratejilerinin geliştirilmesi istenmektedir. HBÖ anlayışının geliştirilmesi için e-öğrenme dâhil tüm yaygın eğitim imkânlarının sağlanacağı belirtilmektedir (Samancı ve Ocakçı, 2017: 716-717).

HBÖ konusunda Türkiye'nin verdiği önem, MEB bağlı "Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü" kurulmuş olmasıdır. Amaç müdürlükçe tek merkezden politikaların planlanması ve yürütülmesidir. Türkiye'de HBÖ Programı, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı bünyesindeki Ulusal Ajansın koordinasyonu ile yürütülmektedir. MEB tarafından 2009 yılında ilk HBÖ Strateji Belgesi yayımlanarak ulusal öncelikler ve paydaşların görev ve sorumlulukları belirlenmiştir. 2010 yılında da ulusal düzeyde koordinasyonun sağlanması için komite kurulmuştur (Toprak ve Erdoğan, 2012: 86-87; MEB, 2014: 7; Günüş vd., 2012: 311).

HBÖ Strateji Belgesinde; "HBÖ Programı ile; bireylerin, çalışma hayatının gerektirdiği bilgi ve iletişim teknolojileri, yabancı dil, finansal okuryazarlık, problem çözme, eleştirel düşünme, iletişim, liderlik, kariyer planlama ve iş arama gibi temel beceriler ile sanatsal ve sportif becerilere sahip olması amaçlanmak" olduğu belirtilmektedir (MEB, 2014: 8-9).

2.2.3. Öğrenen Kentler

Öğrenmenin; birey, kurum, kuruluş, örgütler üzerindeki olumlu etkisinin anlaşılmasıyla, kent yönetimleri tarafından da öğrenme süreçlerine önem ve öncelik verilmeye başlanmıştır. Kentler, sadece insanların yaşadığı ve çalıştığı mekânlar değildir. Aynı zamanda, boş zamanını değerlendirdikleri, kültürel ve sosyal faaliyetlerde buldukları ve eğitim gördükleri yerlerdir (Hamilton ve Jordan, 2010: 2).

2.2.3.1. Öğrenen Kentin Tanımı

UNESCO Öğrenen Kenti (ÖK): *"temel eğitimden yüksek öğretime kadar kapsayıcı öğrenimi teşvik eden, aile ve toplumlarda öğrenmeyi tekrar canlandıran, işyerlerindeki öğrenmeyi faaliyete geçiren, modern öğrenme teknolojilerinin kullanımını arttıran, öğrenmenin kalitesini ve gücünü geliştiren, HBÖ kültürünü teşvik eden, bu amaç doğrultusunda kaynaklarını etkili şekilde harekete geçiren kent"* olarak tanımlamaktadır (UNESCO, 2018).

Farklı bir tanımda; temel refahın, sosyal istikrarın, kişisel gelişimin artırılmasında, öğrenmenin anahtar rolünü tanıyan, bireylerin öğrenme potansiyelini geliştirmek üzere kentlilerin, fiziki ve nihai kaynaklarını yaratıcı ve hassas bir şekilde harekete geçiren kenttir. Öğrenmenin her zaman, her yerde ve herhangi biri tarafından sağlanabildiği ve öğrenen ortaklıklar oluşturmak için tasarlanmış kentin yeniden

yapılandırılması hareketidir. Aynı zamanda eğitim kaynaklarının, yerel yönetimlerle, yerel örgütlerle ve ülkelerle bağlantılı olarak halkın öğrenen kitlelere dönüşümünü sağlayan bir eğitim hareketidir. ÖK; yaşanan olağanüstü küresel değişiminde kendini nasıl yenileyeceğini öğrenmeye çalışan kenttir (Kwon ve Schied, 2009; 201). Hamilton ve Jordan'a göre ÖK: sakinlerinin ihtiyaç ve isteklerinin karşılamak üzere tüm öğrenme kaynaklarını kullandığı ve yerel sorunlara yerel çözümler sunabilen kenttir (2010: 2).

2.2.3.2. Öğrenen Kentlerin Kapsamı

ÖK, yerel kapasiteyi arttırmak için “herkes için öğrenmeyi” kolaylaştırarak, sosyal, ekonomik ve teknolojik değişimi ele almaya kararlı yerel topluluklardır. Bu kentler, bilgiyi, sosyal ağları ve yerel, çevresel ve ekonomik kaynakları kullanarak, yerel halkın ve örgütlerin beceri, bilgi ve değerlerini geliştirmelerini sağlar. ÖK, sadece kentin esneklik ve uygulanabilirlik kapasitesini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda sürdürülebilirlik ve rekabetçilik kapasitesini de geliştirmektedir (Candy, 2003; 1).

ÖK, sosyal oluşum ve ekonomik gelişim sağlanması amacıyla bütün kent sakinlerinin dahil edildiği, kaynakların, kurumsal yapıların, modern teknolojilerin ve karmaşık değerlerin sentezini yapabilen yapılanmalardır. Yapılanma içerisine kamu ve özel sektör, yerel yönetimler ve STK'lar, sanayici, tüccar, esnaf, öğrenci, işçi, ev hanımı olmak üzere tüm paydaşlar dahil edilmektedir (Emekli, 2014: 29-30).

HBÖ'yi bir örgütlenme ilkesi ve sosyal amaç olarak kullanan ÖK, sürdürülebilir ekonomik gelişme ve sosyal kapsayıcılık ile ilgili hedeflere ulaşma yolunda, sivil, özel, gönüllü ve eğitim sektörlerinin iş birliğini teşvik etmektedir. Temel refahın, sosyal istikrarın ve kişisel tatminin geliştirilmesinde öğrenmeyi anahtar olarak gören kent, yerel halkın potansiyelini geliştirmek için bireysel, fiziki ve finansal kaynaklarını harekete geçirmektedir. Kentlilerin değişimi olumlu tepki vermelerini sağlayan, yapısal ve zihinsel bir çerçeve sağlamaktadır (Candy, 2003; 1). Öğrenmenin kentsel kalkınmada rolü Şekil 1'de verilmiştir (Longworth, 2017; 8-41).

Şekil 1. Öğrenmenin Kentsel Kalkınmada Rolü

ÖK, temel öğretimden yüksek öğretime kadar kapsayıcı öğrenmeyi teşvik eder, iş yerlerinin sürdürülebilir gelişimine yatırım yapar, toplulukların gayretini canlandırır, bireysel güçlendirme, kültürel zenginlik, sosyal bütünleşme sağlar. Bu kentler; HBÖ kültürünü besler, yerel, bölgesel ve uluslararası ortaklıkların değerlerinden yararlanır ve çevresel sorumluluklarını yerine getirir. ÖK inşası ekonomik ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak üzere tüm kaynaklarının gücünün ve kapasitesinin kullanımı ile başarılır (Osborne, 2014; 24-25).

2.3. UNESCO ÖĞRENEN KENTLER AĞI

Yeni küresel rekabet karşısında, kentler ve bölgeler ulusal politikalarla daha çok desteklenmektedir. Kentler de yatırım çekme, yerel ekonomik kalkınmayı sağlama, çevresel kaliteyi iyileştirme ve kaynakların etkin kullanılmasına yönelik küresel ağlarla çözüm arayışına girmişlerdir (Campbell, 2009; 3). Çözüm odaklı uluslararası örgütlenmeler geçtiğimiz yarım yüzyıl boyunca artmıştır. Söz konusu eğitim alanı olunca birçok uluslararası kuruluş (UNESCO, OECD, AB ve DB), örgütsel alanda küresel eğitimin gelişiminde kilit aktör olmuştur. Bu kuruluşlar, uluslararası tartışmalar ve politika girişimleri yoluyla eğitim üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Lee ve Friedrich, 2008; 1).

2.3.1. UNESCO Öğrenen Kentler Ağının Tanımı

Öğrenmedeki bilgi birikimi öğrenen birey, öğrenen örgüt, öğrenen organizasyon, öğrenen bölge, öğrenen kent gibi kavramları ortaya çıkarmıştır. Öğrenen birimler arasındaki örgütlenmeler de sinerji yaratan yatay örgütlenmelerin ortaya çıkmasına etken olmuştur (Erkan, 2004: 155). UNESCO ÖKA bu örgütlenmelerden bir tanesidir,

UNESCO ÖKA (GNLC⁴⁰), kentlerde herkes için HBÖ stratejilerini destekleyen, gelişmesini sağlayan bir ağıdır. UNESCO ÖKA'yı "*fikir, teknik bilgi ve en iyi uygulamaları sağlayan uluslararası politika odaklı ağ*" olarak tanımlamaktadır. Ağ ile üyeler arasında kalkınmanın her seviyesinde fikirlerin paylaşılması ve mevcut sorunlara çözüm bulma amaçlanmaktadır. ÖKA, on yedi SKH, özellikle de SKH 4 (kapsayıcı ve hakkaniyete dayanan nitelikli eğitimi sağlamak ve herkes için yaşam boyu öğrenim fırsatlarını teşvik etmek) ve SKH 11 (kentleri ve insan yerleşimlerini kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir kılmak) gerçekleştirilmesini desteklemektedir. (UNESCO, 2018).

ÖKA; kentlerin farklılıklarını bir zenginlik olarak görmekte ve üyelerini ortak bir zeminde buluşturmaktadır. ÖKA, Ağa dahil olan kentlerde HBÖ uygulamalarını destekleme ve geliştirme çabasıdır. Bu doğrultuda (UNESCO, 2018):

- Kentler arasında karşılıklı diyalog ve iş birliğine dayalı öğrenmeye olanak sağlar
- Bağlantılar kurulmasını sağlar
- Ortaklıklara zemin hazırlar
- Kapasite geliştirmeye olanak tanır ve
- ÖK inşasını cesaretlendirmek ve ilgili sürecin yürütülmesine gerekli araç ve dokümanları temin eder.

Temel olarak ÖKA şu özellikleri içermektedir: Yöntem açısından, ÖKA tüm kaynakları tam olarak kullanmaktadır. Kamu ve özel kurumlar, STK'lar da dahil olmak üzere tüm kurum ve kuruluşlar herhangi bir şart olmaksızın ÖK vizyonuna katılabilirler. Diğerleri, hedef ve yönelimle yerel toplumun gelişimi ile ilgilidir. Kent bireylerinin kendini geliştirme, sosyal içerme ve ekonomik rekabet konularında geliştirmeye odaklıdır (UNESCO, 2015a, 19).

⁴⁰ Global Network of Learning Cities

2.3.2. UNESCO Öğrenen Kentler Ağının Tarihsel Gelişimi

OECD'nin 1970'lerde finanse ettiği bir proje ile HBÖ Kentleri yaratma fikri tüm dünyaya yayılmıştır. Projeye 36 ülkeden 335 kent katılım sağlamış ve kentler “HBÖ Kent” olarak adlandırılmıştır (Kwon ve Schied, 2009; 201). 1972 yılında da Uluslararası Eğitimin Geliştirilmesi Komisyonu'nun UNESCO'ya sunduğu “Var olmak için Öğrenmek: Bugünün ve Yarının Eğitim Dünyası” raporu “öğrenen toplum” kavramını ortaya çıkarmıştır. Raporla iki temel sonuç ortaya çıkmıştır. İlk olarak tüm kurumların öğrenme alanı olabileceği, ikincisi öğrenmeyle meşgul olan bireylerin öğrenmenin sağladığı fırsatlardan tam olarak istifade etmesidir. Uluslararası Eğitim Komisyonu'nun 1996 tarihli UNESCO raporunda hem okulda hem de ekonomik, sosyal ve kültürel hayatta öğrenme fırsatlarının artırılması ve çeşitlendirilmesi için aileler, sanayiciler, iş insanları, gönüllü dernekler, kültürel yaşamda aktif kişilerle daha fazla ortaklıklara ve iş birliklerine ihtiyaç olduğu belirtilmiştir (Osborne, 2014; 24).

ÖKA alt yapısı, UNESCO tarafından 2012'de oluşturulmaya başlanmıştır. İlk olarak 3-5 Temmuz 2012'de ÖK özelliklerini geliştirmek üzere bir çalıştay düzenlenmiştir. Çalıştaya PASCAL Gözlemevi, Bertelsmann Vakfı, CISCO Sistemleri, Pekin Belediyesinin yanında Çin Ulusal Eğitim Geliştirme Araştırma Merkezi, Kuveyt Üniversitesi ve Cape Yüksek Eğitim Konsorsiyumu ile GNLC temsilcisi olmak üzere profesyonel bir ekip katılmıştır. Uzun süren istişareler sonunda ÖK Temel Özellikleri ortaya konulmuştur (UNESCO, 2017a, 3, UNESCO, 2018).

Sosyal ve ekonomik kalkınmanın ölçülmesine yönelik çerçeve ve göstergeler; BM Kalkınma Programı (2007) tarafından geliştirilen İnsani Gelişim Endeksi ve ilgili endeksler, Binyıl Kalkınma Hedefleri için Gözden Geçirilmiş Resmi İzleme Çerçevesi: Hedefler, Amaçlar ve Göstergeler (BM, 2008), Bilgi Değerlendirme Metodolojisi: Dünya Bankası'nın Değişkenleri ve Kümeleri (2012), OECD Daha İyi Yaşam Endeksi (2012), İsteddiğimiz Gelecek: RIO+20 Raporu (BM, 2012), Yeni Bir Küresel Ortaklık: Yoksulluğun Ortadan Kaldırılması ve Sürdürülebilir Kalkınma ile Ekonomileri Dönüştürmek (BM, 2013) ve 2015 Sonrası Kalkınma Gündemi: Hedefler, Amaçlar ve Göstergelerden (Uluslararası Yönetişim İnovasyon Merkezi ve Kore Kalkınma Enstitüsü, 2012) ilham alınarak ortaya konulmuştur (UNESCO UIL, 2017a, 3).

Yapılan yoğun tartışmalar ve çalışmalar neticesinde temel ilkelerin ilk taslağı ortaya konulmuştur. Nisan ve Mayıs 2013'te özelliklerin uygunluğu ve veri toplamının

uygulanabilirliği konusunda bazı uzmanlara ve kentlere danışılmıştır. Uzman grubun onayına dayanarak Eylül 2013'te her biri UNESCO bölgesinden olmak üzere pilot kentler seçilmiştir. ÖKA başlatıldığı 2013 Ekim ayında Pekin'deki konferansta ayrıntıları açıklanan ÖK Temel Özellikleri geliştirilmiştir. ÖKA'na üyelik kabul işlemleri de ilk olarak 2015 yılında başlanmıştır (UNESCO UIL, 2015a, 10).

2.3.3. UNESCO Öğrenen Kentler Ağının Temel Belgeleri

Ağın işleyişi ÖK İnşa Etme Pekin Bildirgesi ile ÖK Temel Özellikleri Belgesi olmak üzere iki temel belgeye dayanmaktadır. Belgelerin yönlendirilmesiyle HBÖ'nin gücü kullanılarak Ağ, kentlerin sürdürülebilir bir geleceğinin güvence altına almak için rehberlik etmektedir. Belgeler;

2.3.3.1. Öğrenen Kentleri İnşa Etme Pekin Bildirgesi

Pekin Bildirgesi, HBÖ stratejilerinin yerel yönetim stratejisine dahil edilmesinin, kentlerin refahına ve sürdürülebilirliğine katkı sağlayacağı tezine dayanmaktadır. Bu öngöründen yola çıkılarak GNLC, ÖK geliştirmede on iki eylemi ortaya koymuştur. Eylemler, kapsayıcı, refahı düzeyi yüksek ve sürdürülebilir kentlerin inşasında HBÖ rolünü ana hatlarıyla ortaya koymaktadır.

1. Bireyleri güçlendirmek ve sosyal uyumu teşvik etmek: Kentliye kentleşmenin zorluklarını tahmin etme ve çözüme yetisi kazandırmak için bireyleri güçlendirmek ve sosyal uyum büyük önem arz etmektedir. Bunun için ÖK, kentlilerine okuryazar olma ve becerilerini geliştirmek üzere fırsatlar yaratır, kentin kamusal alanına aktif katılımını sağlamak üzere stratejiler geliştirir, cinsiyet eşitliğine güvence sunar ve güvenli, uyumlu ve kapsayıcı bir topluluk yaratmak üzere çalışmalar yürütür (UNESCO UIL, 2014: 3).

2. Ekonomik kalkınmanın ve kültürel zenginliğin artırmak: Ekonomik kalkınma, halkın hayat standardını yükseltmekte ve kenti ekonomik açıdan korumaktadır. Kültürel zenginliğin artırılması, yaşam kalitesinin, toplu halde yaşama ve etkileşim kurma biçimlerinin gelişimini sağlamaktadır. Ekonomik kalkınmanın ve kültürel zenginliğin artırılması için kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyümenin teşvik edilmesi, yoksulluğun azaltılması, herkesi kapsayan istihdam olanaklarının yaratılması, bilim, teknoloji ve yeniliklerin desteklenmesi, kültürel faaliyetlere erişimin sağlanması, aktivitelere katılımı özendirilmesi gerekmektedir (UNESCO UIL, 2014: 3).

3. *Sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek*: Yaşanabilir bir doğal çevrenin sağlanması, gelecek nesillere aktarılması için sürdürülebilir bir kalkınma hedeflenmelidir. Bu hedeflere sadece teknolojik çözümler, politik düzenlemeler veya mali teşvikler ile sağlanamaz. İnsanların düşünce ve davranış biçiminde de temel değişiklikleri gerektirir. HBÖ bu değişikliği yapmanın bir parçasıdır. Ekonomik ve diğer insani faaliyetlerinin çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması, doğal çevrenin korunması, kentlerin yaşanabilirliğin artırmak ve tüm ortamlarda öğrenme yoluyla sürdürülebilir kalkınmanın teşvik edilmesi ile sürdürülebilir bir kalkınma sağlanabilir (UNESCO UIL, 2014: 4).

4. *Eğitim sisteminde kapsayıcı öğrenmeyi teşvik etmek*: Cinsiyet, sosyal çevre, etnik yapı, dil, din veya kültürü ne olursa olsun tüm bireyler öğrenme fırsatlarına eşit erişime sahip olmalıdır. Eğitim sistemine tek bir kişinin dahi dahil edilmemesi bireysel gelişiminin ve topluma olan katkısının sekteye uğramasına neden olabilir. Bunun için eğitime erişimin genişletilmesi, örgün eğitime olan erişimin ilkökul seviyesinden üçüncü seviyeye çıkartılması, yetişkin, teknik ve mesleki eğitime erişimin ve katılımın artırılması, farklı öğrenme fırsatlarının sunulması, HBÖ sisteminin esnekliğinin artırılması ve göçmen aileler dahil tüm marjinal gruplara eğitime erişimin sağlanması gereklidir (UNESCO UIL, 2014: 4).

5. *Ailede ve toplumda öğrenmeyi canlandırmak*: HBÖ sadece eğitim kurum ve kuruluşlarla sınırlı olmayıp özellikle aile ve toplum ortamları çok önemlidir. Aile ve toplum ortamındaki öğrenme sosyal gelişimi ve yaşam kalitesini geliştirir. Aile ve toplum alanında öğrenmeyi geliştirmek üzere toplumsal alanlar ve mali kaynakların ayrılması, araştırmalarla toplumun ihtiyacı olan programların uygulanması, ihtiyaç sahibi aileler, göçmenler, engelliler, azınlıklar ve yaşlılar gibi hassas ve dezavantajlı gruplara özel önem vererek insanları öğrenmeye katılmaya motive edilmesi, tarih ve kültürün bireylere benimsetilmesi gerekmektedir (UNESCO UIL, 2014: 4-5).

6. *İşyerinde ve işyeri için öğrenmeyi kolaylaştırmak*: Teknolojik gelişmeler ve istihdam alanlarının genişlemesiyle çalışanların bilgi ve becerileri düzenli olarak geliştirmelidir. Bunun için özel ve kamu kurum ve kuruluşlarında öğrenmeye yönelik örgütlenmenin sağlanması, göçmen işçiler de dahil tüm işgücüne öğrenme fırsatlarının yaratılması, işyerlerinde öğrenmenin desteklenmesi için işverenlerin ve sendikacıların teşvik edilmesi, işsizlerin istihdamına yönelik öğrenme fırsatların sunulması hedeflenmelidir (UNESCO UIL, 2014: 5).

7. *Modern öğrenme teknolojilerinin kullanımını genişletmek*: Bilgi ve İletişim Teknolojisindeki (BİT) ve özellikle internetin gelişimi öğrenmeye yeni olanaklar sunmuştur. Modern kentler, tüm kent halkının bu teknolojileri öğrenme, kendilerini geliştirmelerine olanak sağlamalıdır. İzlenmesi öngörülen stratejiler; BİT öğrenme ve kullanılmasına uygun ortamların geliştirilmesi, yöneticileri, öğretmenleri ve eğitimcileri teknolojiyi kullanmak ve kullanımını öğretmek üzere eğitmek, halkın BİT araçlarına ve öğrenme programlarına erişimlerini genişletmek ve kaliteli e-öğrenme kaynakları geliştirmek şeklinde açıklanmaktadır (UNESCO UIL, 2014: 5).

8. *Öğrenmede kaliteyi artırmak*: Öğrenen birey bilgi, beceri ve yeterlilik kazanarak diğer bireylerle arasında önemli bir fark yaratmaktadır. Öğrenmenin, din, dil ve farklılıklarından kaynaklı sürtüşmeleri önlemek ve toplumsal barışın sağlanmasında önemli rolü bulunmaktadır. Bunun için ahlaki ve etik ilkelerin kabul edildiği tutum ve değerlerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bireye sadece ihtiyacı olan bilgiyi değil yaratıcılık ve becerisini geliştirecek bir eğitimin verilmesi, ahlaki, etik ve kültürel değerler konularında farkındalığının artırılması, hoşgörünün teşvik edilmesi, vizyonlu yönetici, öğretmen ve eğitimcilerin istihdam edilmesi, öğrencilere öğrenci dostu bir ortamın yaratılması, ihtiyaç sahibi öğrencilere destek verilmesiyle öğrenmede kalitenin artırılması amaçlanmaktadır (UNESCO UIL, 2014: 5-6).

9. *Hayat boyu öğrenme kültürünü teşvik etmek*: Öğrenmeye önem verilmesi, ödüllendirme, öğrenme alanlarında kutlama ve etkinliklerin düzenlenmesi, öğrencilerin toplumdaki konumunu güçlendirmek insanları motive etmektedir. İletişim medyasının, kütüphanelerin, müzelerin, dini ortamların, spor ve kültür merkezlerinin, parkların ve benzeri yerlerin öğrenme alanları olarak tasarlamak öğrenmeyi teşvik etmektedir. Halk katılımlı etkinlikleri düzenlemek ve desteklemek, herkese yeterli bilgi, rehberlik ve destek sağlamaya yönelik alternatif yollar geliştirmek ve resmi ya da özel her türlü öğrenme alanlarının gelişimi için sistemler geliştirmek öğrenme kültürünü gelişimine katkı sağlayacaktır (UNESCO UIL, 2014: 6).

10. *Siyasi irade ve kararlılığını güçlendirilmek*: Politikacılar ve yöneticiler ÖK vizyonunu gerçekleştirmek için birincil sorumluluğa sahiptir. Bunun için güçlü bir siyasi liderlik göstermek ve kentlerin ÖK dönüştürmek için kararlı bir taahhütün olması, HBÖ teşviki için stratejiler geliştirilmesi ve ÖK olma yolunda ilerlemenin sürekli olarak izlenmesi gereklidir (UNESCO UIL, 2014: 6-7).

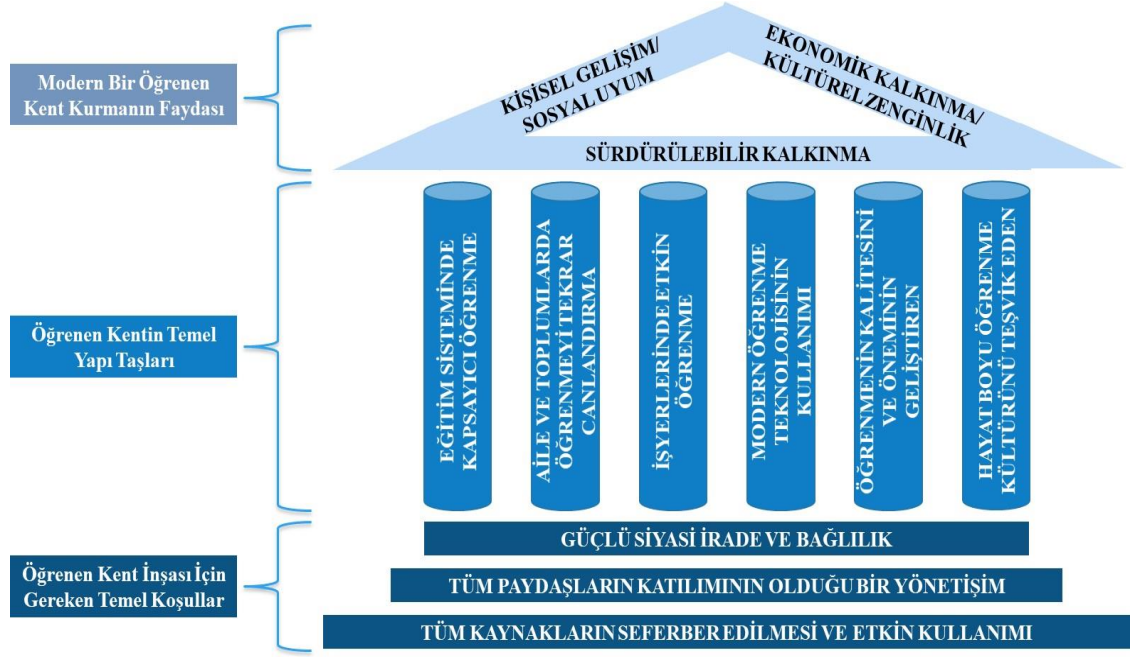
11. *Tüm paydaşların katılımının sağlandığı bir yönetim:* Tüm kesimlerin öğrenme ve eğitimde bir kilit rolü vardır. Alınacak kararlarda tam katılımın olması ÖK inşasına katkı sağlayacaktır. Katılımcı bir yönetim için kamu, özel ve STK'ların dahil olduğu mekanizmaların geliştirilmesi, kaynakların paylaşımı, fırsatları artırmak için ortaklıkların kurulması ve katkı sağlamaları teşvik edilmelidir (UNESCO UIL, 2014: 7).

12. *Kaynak seferberliği ve kullanımını arttırmak:* HBÖ benimseyen kentler halk sağlığı, ekonomik büyüme, suç oranında azalma ve artan demokratik katılımında önemli gelişmeler kaydetmektedir. Bu gelişmelerin genişletilmesi için yatırımların artırılması gereklidir. Bunun için her kesimin finansal yatırıma teşvik edilmesi, etkin kaynak kullanımı, finansal mekanizmaların geliştirilmesi, yoksul ve dezavantajlı gruplara destek sağlanması, farklı kentlerdeki kuruluşlarla fikir alışverişi, deneyim ve iyi uygulamaların paylaşımına yönelik mekanizmalar geliştirilmelidir (UNESCO UIL, 2014: 7).

2.3.3.2. Öğrenen Kentlerinin Temel Özellikleri Belgesi

Kentler kültürel, sosyal, etnik yapıları itibari ile birbirinden farklılıklar gösterirler. Ancak öğrenen bir kentin birçok özelliği herkes için ortaktır. Öğrenen bir kent, herkes için HBÖ kolaylaştırması ve evrensel eğitim hakkını sağlaması nedeniyle bir cazibe merkezi haline gelmektedir. Bununla birlikte ÖK ne olduğundan ziyade ne yaptığına göre tanınabileceği nitelikler vardır. Bir kent ÖK olma yolunda politik iradeye ve bağlılığa sahip ise ilerlemesini izleyebileceği bir dizi göstergeye veya temel özelliklere ihtiyacı olacaktır (UNESCO, 2015a, 10).

ÖK Temel Özellikleri Belgesi, ÖK temel özelliklerinin genel çerçevesini çizerken birtakım kriterleri ortaya koymaktadır. Bu kriterler ışığında ÖK, ilerlemelerini geliştirmekte ve gelişimlerini ölçme kabiliyetine sahip olmaktadır. Temel Özellikleri Belgesi, mevcut idari verilerin, anket verilerinin ve uzman analizinin bir birleşimine dayanmaktadır. Şekil 2'de gösterilen Kişisel Gelişim ve Sosyal Uyum, Ekonomik Kalkınma ve Kültürel Zenginlik ile Sürdürülebilir Kalkınma kavramsal çerçeveleriyle bağlantılıdır (Osborne, 2014; 24-25).

Şekil 2. Öğrenen Kentlerin Temel Özellikleri (UNESCO UIL, 2013: 5)

HBÖ ile sadece insanların yaşadığı ve çalıştığı sosyal koşulları değil aynı zamanda halkın güven ve aidiyet duygusunun geliştirildiği bir kentin inşası ile halkların *Kişisel Gelişimine ve Sosyal Uyumuna* katkı sağlayacaktır. Kentlinin yaratıcı düşüncesinin, eğitim seviyesinin, kültürel zenginliğin ve istidam olanaklarının artırılmasıyla kente *ekonomik kalkınmayı ve kültürel zenginliği* getireceğine inanılmaktadır. Yine iklim değişikliği, sürdürülebilirlik, ekolojik çeşitliliğin ve çevrenin korunmasına yönelik hem yöneticilerde hem de halkta farkındalık oluşturulması, beraberinde *Sürdürülebilir Kalkınmayı* getirecektir. ÖK temelini oluşturan yapı taşları aşağıda belirtilmiştir (Longworth, 2017; 38)

- Sosyal ve ekonomik beklentileri iyileştirmek için her seviyede öğrenme fırsatının sunulması, sayısal ve kalite olarak öğrenen bireylerin artırılmasına yönelik stratejilerin geliştirilmesi ve uygulanması gerekmektedir. Yani eğitim sisteminde kapsayıcı bir öğrenim sistemine geliştirilmelidir.
- Yaşanan hızlı değişime uyum sağlamak ve değişimin getirisi olan zorluklarla mücadele için bireylerin resmi ya da özel, örgün ya da yaygın her türlü bireysel ve topluluk eğitimine dahil edilmesi gerekmektedir.
- Kentin tüm kamu ve özel kuruluşlarının sürece dahil edilerek işsizliği azaltmaya ve istihdam artırmaya yönelik geliştirilen stratejilerin uygulandığı işyerinde ve işyeri için öğrenmeyi ifade etmektedir.

- Öğrenmenin etkisini ve etki alanını genişletmek üzere işte, evde, okulda ve ortak alanda yani kentin her yerinde BİT kullanımını artırmak üzere modern öğrenme teknolojilerinden yararlanmak üzere stratejiler geliştirilmelidir.
- Başarıya ulaşmak ve kazanımlar sağlamak için öğrenmenin tüm bireylerce kabul edilmesi gerekmektedir. Bunun için bireylerin dikkatini çekmek, öğrenmeyi istekli hale getirmek ve eğitimde kaliteyi artırmak için stratejiler geliştirilmelidir.
- Ekonomik, sosyal ve çevre alanında kalkınmayı gerçekleştirmek için bireylerin hayatlarının her döneminde öğrenmeye devam etmelerini sağlamak üzere bilgi ve iletişim sistemleri kente dahil edilmelidir.

Yukarıda belirtilen ve ÖK yapı taşlarını oluşturan eylemlerle Kişisel Gelişim ve Sosyal Uyum, Ekonomik Kalkınma ve Kültürel Zenginlik ile SKH kentin başarıya ulaşabilmesi için birtakım temel koşullar yerine getirilmelidir. Bunlar, güçlü bir siyasi irade ve öğrenme vizyonuna bağlılık, kent hizmetlerinde ve planlamasında birey ve örgüt düzeyinde tam katılım ve yönetim, kentin insani, sosyal, kültürel ve entelektüel kaynaklarının potansiyelini ortaya çıkarmak ve kullanmaktır (UNESCO UIL, 2015a: 11).

ÖK Temel Özelliklerinde toplam 42 adet özellik (Ek 2) bulunmaktadır. Bu özelliklerin çoğu nicel verilere dayanmakta, veriler yerel yönetimce sağlanmaktadır. Niteliksel özellikteki veriler ise genellikle yerel yönetim uzmanlarınca yapılan araştırmalara dayanırken bazıları da bağımsız meslek kuruluşları, STK vb. tarafından yapılan anket sonuçlarına dayanmaktadır (UNESCO UIL, 2015a: 11).

ÖK Konferansına katılan uzmanların yanı sıra ÖK belediye başkanları ve eğitim yöneticileri tarafından resmi olarak desteklenen Temel Özellikler, her kentin kendisini geliştirmesi yönünde rehber vazifesi görmektedir. Temel Özellikler ÖK olma yolunda kentler yardımcı olacağı gibi, ulusal ve uluslararası alanda ülke, bölge, kent ve toplum kalkınmasında da referans belgesi olarak kullanılabilir (UNESCO UIL, 2015a: 11).

Amaç kentler arası ayırım yapmak, bir kenti diğer kente göre üstün konuma getirmek değil, aksine her kenti ÖK olma yolunda kendi kültürel, ekonomik ve sosyal geçmişi ve gelenekleri ile geliştirmektir. Yoksulluğu azaltmak, ekonomik büyümeyi ve istihdamı arttırmak, demografik değişimi yönetmek, kültürel çeşitliliği ve eşitliği teşvik etmek, iklim değişikliği ile mücadele etmek, kamu güvenliğini sağlamak ve kentleşmeyle ilgili sorunların çözümüne odaklanmaktadır.

2.3.4. UNESCO Öğrenen Kentler İlkeleri

UNESCO uzmanlarınca istişare edilen, ÖK İnşasına Dair İlkeler ile Kentsel Toplulukların Potansiyelini Açma yayınlarından toplanan örnek olayların incelemesine dayandırılarak hazırlanan ve Ağa katılacak kentlere rehberlik etmek üzere birtakım ilkeler geliştirilmiştir. Planlama, Katılım, Kutlama, Erişim, İzleme ve Değerlendirme ile Finansman olmak üzere altı ÖK ilkesi bulunmaktadır (UNESCO UIL, 2015b: 2-5).

Planlama: Somut bir eylem planı için güçlü siyasi irade ve kararlılık gerekir.

- Kentin güçlüklerini ve önceliklerini belirlemek üzere kent yöneticileri ve temsilcilerini dahil edilmeli
- Farklı sektör ve paydaşların faaliyetleri konusunda bilgi edinilmeli
- Farklı sektör ve paydaşlar ile uygulanabilecek projeler geliştirilmeli
- Somut bir eylem planı hazırlanıp çekici bir plan ismi verilmeli
- Plan orta ve uzun vadeli hedefleri ortaya koymalı

Katılım: Tüm organizasyonlar ve halk kentin paydaşlarıdır.

- Farklı sektörlerden temsilcileri kapsayan bir komite oluşturulmalıdır. Bu komite, ÖK geliştirmek, uygulamak, izlemek ve finanse etmek için ilkeler konusunda fikir birliğinde olmalı
- Tüm paydaşların, ÖK planını tasarlamak ve uygulama konusundaki görev ve sorumlulukları açıkça tanımlanmış olmalı
- İnsanlara deneyimler katacak ve paylaşabilecekleri bir ÖK forumu oluşturulmalı
- Tecrübe, bilgi, fikir ve en iyi uygulama alışverişinde bulunmak üzere hem ulusal hem de uluslararası kentlerle ittifaklar oluşturmalı
- ÖKA'na değer katabilecek diğer ağlara veya ortaklıklara katılım sağlanmalı
- Yerel kalkınma ile ulusal kalkınmayı bağdaştırmak için Millî Eğitim Bakanlığı ve ilgili diğer bakanlıklarla temas kurulmalı.

Kutlama: ÖKA'na katılma sürecini kutlamalar ile başlatılmalı ve kutlamalar olağan hale getirilmelidir. Kentte yaşayan insanlar, organizasyonlar, örgütler vb. olabildiğince herkesin katılımın sağlanması önemlidir. Coşkulu bir kutlama, ÖK fikrinin gelişiminde önemli rol oynar.

- Herkesi kapsayacak festivaller ve organizasyonlar düzenlenmeli
- Kurslarda yapılan ürün, malzeme ve el işlerini sergilenmeli

- ÖK konferansları düzenlenmeli. Bir veya daha fazla kent davet edilip deneyim, bilgi, fikir ve iyi uygulamaları paylaşılmalı
- Medya kutlamalara davet edilmeli
- Düzenli kutlamalar düzenleyerek tüm paydaşların ilgisi yenilenmeli

Erişim: Öğrenme tüm bireyler için keyifli, kullanılabilir ve erişilebilir olmalı ve HBÖ teşvik etmelidir.

- Tüm kentliye yeterli bilgi, rehberlik ve destek sağlanmalı ve öğrenim haritaları çıkartılmalı
- Topluma yönelik öğrenim alanları oluşturulmalı ve tanıtılmalı
- Aile ve toplum öğrenimi için kaynak sağlanmalı
- Bireylerin öğrenme konusundaki ihtiyaç ve ilgisi tespit edilmeli
- Özellikle yaygın eğitim için standartları yüksek prosedürler geliştirilmeli
- Göçmen aileler, özel eğitime muhtaç kişiler, işsizler vb. dezavantajlı gruplara yönelik düzenlemeler yapılmalı
- Kamu ve özel kuruluşların öğrenen organizasyonlar olması yönünde yardımcı olunulmalı.
- Kentte ve kurumlarında öğrenci dostu ortamlar sunulmalı

İzleme ve Değerlendirme: İlerlemeler sürekli izlenmeli ve değerlendirilmelidir.

- Eylem planında hedef iyi tanımlanmalı.
- Süreci izlemek, halkın çıkar ve ihtiyaçlarını ölçmek ve veri toplamak için uygun yöntemler geliştirilmeli.
- İyileştirme için sürekli öneri ve rapor sunulmalı
- Tüm paydaşları bilgilendirmek ve geri bildirim almak stratejiler oluşturulmalı

Finansman: Birden çok amacı gerçekleştirmek maksadıyla ÖK haline gelmek ve süreci sürdürmek için sağlam ve adilane bir finans kaynağına ihtiyaç vardır.

- Eylem planındaki hedefleri gerçekleştirmek için yeterli mali kaynak güvence altına alınmalı
- Şirket, vakıf, hayırsever, yerel ve ulusal yönetimler ile ulusal ve uluslararası ortaklarla oluşturulacak çok paydaşlı sürdürülebilir bir maliyet paylaşım mekanizması geliştirilmeli
- Tüm paydaşlardan sağlanan kaynaklar etkin bir şekilde kullanılmalı

- Öğrenmenin maliyet fayda analizleri yapılarak fayda kanıtlanmaya çalışılmalı
- Marjinal gruplar ve bireyler için özel koşullar hazırlanmalı

2.3.5. UNESCO Öğrenen Kent Ağı Üyelik Süreci

UNESCO ÖKA'na dâhil olmak gönüllülük esasına dayanmakta olup üyelik tamamen ücretsizdir. Ağa katılmak için belediye, HBÖ sağlama ve öğrenen bir kent olma vizyonunu izlemelidir. Temel belgelerde, ÖK İnşa Etme Pekin Bildirgesi ve ÖK Temel Özellikleri Belgesinde belirtilen stratejiler, üyelik başvurusuna yansıtılmalı ve başvuruyu onaylayacak kentin belediye başkanı tarafından kabul edilmelidir (UNESCO UIL, 2015d: 2-3).

Ağın ve hizmetlerin gelişimini desteklemek, katkı sağlamak isteyen her kent belediye başkanı (veya ilgili yönetici) tarafından doldurulması gereken üyelik başvuru formunu UNESCO Ulusal Komisyonuna göndermesi gerekmektedir. Başvuru formu, GNLC web sitesi üzerinden ulaşılabilir olup elektronik olarak doldurulması gerekmektedir. Önemli olan husus, gönderilecek formun kentin belediye başkanı tarafından imzalanmasıdır. GNLC Koordinasyon Ekibine yapılan başvuru kopyalanarak başvuru sahibi tarafından, onaylanmak üzere UNESCO Ulusal Komisyonuna e-posta olarak göndermesi gerekmektedir. Başvuru ilgili Ulusal Komisyonu tarafından değerlendirilmektedir. Ulusal Komisyonunun başvuruya ilişkin kentlerden ek bilgi ve belge talep etme hakkı bulunmaktadır. Uygun görülen başvuru Ulusal Komisyon tarafından onaylanmaktadır.

Ulusal Komisyonunca yapılan değerlendirme sonucunda uygun görülen başvuru destek verdiğine dair imzasıyla GNLC Koordinasyon Ekibine iletilir. GNLC Koordinasyon Ekibinin de başvuruya ilişkin kentlerden ek bilgi ve belge talep etme hakkına sahiptir (UNESCO UIL, 2015d: 3). Değerlendirme sonucu kabul edilen üyelik başvurusu onaylanmaktadır. Buna ek olarak her iki yılda bir kentler ÖK projesi ile ilgili ilerleme raporunu GNLC Koordinasyon Ekibine gönderilmesi gerekmektedir (UNESCO UIL, 2020: 4).

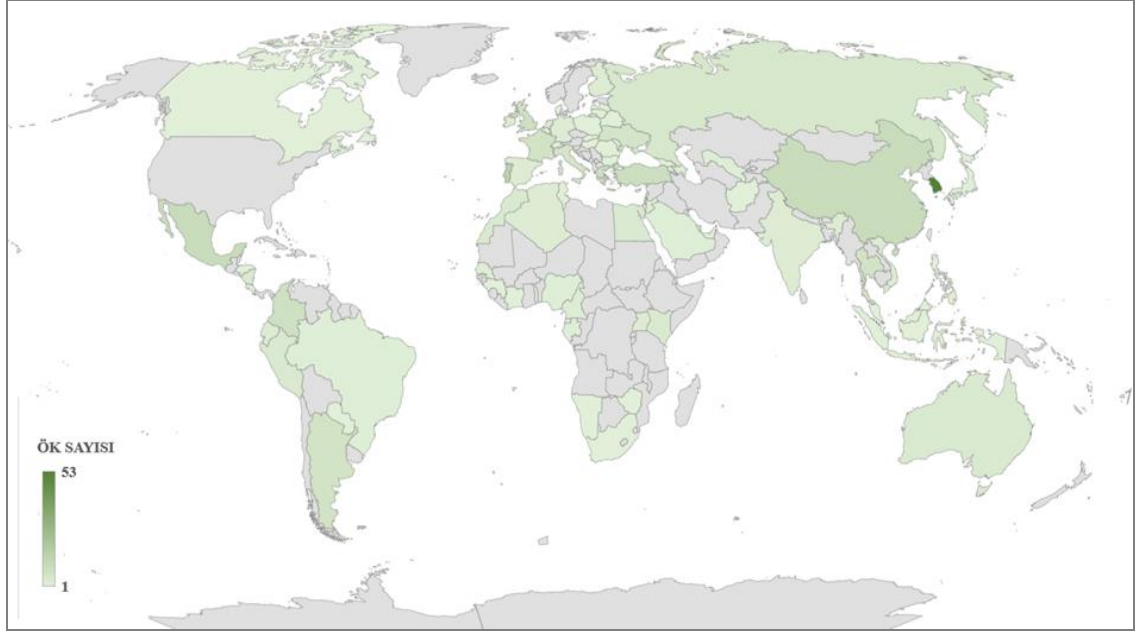
Üyelik kabulüne ilişkin tek kısıtlama, UNESCO Ulusal Komisyonlarının Ağa katılmak için ülke başına en fazla üç kentin başvurusunu onaylayabilmesidir. Başvurular iki yılda bir, GNLC tarafından ilan edilen dönemlerde (iki aylık süre) yapılabilmektedir. Başvuru süresinin sona ermesinden sonra Ulusal Komisyonu

tarafından onaylanan başvurular, GNLC Koordinasyon Ekibine bir aylık süre zarfında sunulmak durumundadır (UNESCO UIL, 2020: 4).

ÖKA imtiyazlı bir üyelik olmamasına karşın Ağın yönetimi GNLC Koordinasyon Ekibindedir. ÖKA açık, gönüllük esaslı ve esnek bir ağ olduğundan, ağın bir parçası olmak isteyen her kent yukarıda belirtilen şartlara göre katılabilmektedir. ÖKA üyelik ücreti talep etmemesine karşın, Ağın ve hizmetlerinin gelişimini desteklemek için, üyelerinden gönüllü finansal ve finansal olmayan katkıları memnuniyetle karşılamaktadır (UNESCO UIL, 2020: 5).

Üye kentler, GNLC Koordinasyon Ekibi ile kentleri hakkında herhangi bir yeni bilgiyi (ör. yeni Belediye Başkanı, yeni irtibat kurulacak kişi, yeni ÖK planı, Ağ kapsamında düzenlenen etkinlikler vb.) e-posta ile göndermeleri beklenmektedir. Yine üye kentler, ÖK politikalarını nasıl uyguladıklarını gösteren bir İlerleme Raporu göndermeleri istenmektedir. Sunulan raporların toplanması, etkili politikaların, stratejilerin, tedbirlerin, ortaklıkların ve ilerlemenin altını çizerek üye kentlerin somut kazanımlarının izlenmesini ve sürecin değerlendirilmesine katkı sağlamaktadır. İki yılda bir GNLC Koordinasyon Ekibine sunulan ilerleme raporları web sitesinde yayınlanan İlerleme Raporu şablonu kullanılarak learningcities@unesco.org adresine e-posta ile gönderilmesi gerekmektedir (UNESCO UIL, 2020: 4).

GNLC Koordinasyon Ekibi, İlerleme Raporlarını değerlendirmesinde ilerleme sağlanamamış olmasının tespitinde, iki yıllık ilerleme raporunun eksik sunulması veya sunulmaması halinde kentin üyeliği yenilenmemektedir. Yenilenmeyen üyelikler GNLC tarafından ilgili kente bildirilmektedir. Üyeliği yenilenmeyen kentler yukarıda belirtilen şartları yerine getirmek şartıyla tekrar başvuru yapabilmektedir (UNESCO UIL, 2020: 5). Bugün itibariyle 75 ülkeden 293 kent GNLC dâhil olmuştur.

Harita 1. UNESCO Öğrenen Kentler Üyesi Kentler

2.3.6. UNESCO Öğrenen Kent Ödülü

Öğrenen Kent Ödülü, ÖK Temel Özelliklerini uygulayarak, ÖK kurmada olağanüstü bir ilerleme kaydeden kentlere verilmektedir. Amaç; herkes için HBÖ desteklenmesine devam etmek, ÖK inşasındaki başarılı uygulamaları ortaya çıkarmak, ÖK gelişmesinde kaydedilen ilerlemeyi teşvik etmek ve ödüllendirmektir. İki yılda bir verilen ödüle UNESCO Ulusal Komisyonu aracılığıyla aday olunabilmekte ve her ülke bir kentini aday gösterebilmektedir (UNESCO UIL, 2015c: 1).

Yerel Toplulukların Potansiyelini Ortaya Çıkarmak (Unlocking the Potential of Urban Communities) adıyla UIL tarafından yapılan çalışma, ÖK Ödülü alan kentler hakkında incelemelere yer vermektedir. Çalışma, kentler tarafından gerçekleştirilen uygulamaları sergilemek, diğer kentler ile deneyim alışverişi ve iyi uygulamaları paylaşma amacındadır. İlk çalışma 2015 yılında ÖK Ödülüne layık 12 Kent, ikinci çalışma da 2017 yılında 16 Ödüllü Kent üzerine yapılmıştır. 2019 yılında yapılan seçmelerde en iyi uygulamaya sahip 10 kent, 2021 yılında da 10 kent daha ödül almaya layık görülmüştür (UNESCO UIL, 2017b: 11). Kentlerin Ödüllü Kent olarak ödül almasına ilişkin yürütmüş oldukları faaliyetler Ek 3'te verilmiştir.

2.4. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADA ÖĞRENEN KENTLERİN ROLÜ

2000 yılı Eylül ayında düzenlenen Binyıl Zirvesinde BM tarafınca kabul edilen ve 2015'e kadar ulaşılması planlanan Binyıl Kalkınma Hedefleri ile bu hedefler üzerine inşa edilen 2030 SKH ile 17 hedefin 2030 yılına kadar yerine getirilmesi amaçlanmaktadır (Özbakır, 2016: 2). Sürdürülebilir kalkınma için belirlenen hedeflerle, yoksullukla mücadele edilmesi, ekonomik büyüme, eğitim, sağlık, sosyal koruma ve işsizlik gibi birçok sosyal ihtiyacın karşılanması, kadına yönelik şiddetin azaltılması, kız ve erkek öğrencilere eşitlik ve kaliteli eğitim sistemi getirilmesi, bebek ölümlerinin azaltılması, toplu taşımacılığın özendirilmesi ve kaliteli konut, gelir eşitsizliğinin önlenmesi, az gelişmiş ülkelere ekonomik kalkınma, iklim değişikliği ile mücadele edilmesi ve çevrenin daha etkili korunması hedeflenmektedir (Peşkircioğlu, 2016: 8)

SKH ulaşmanın birincil sorumluluğu ülke düzeyinde olmasına rağmen, uygulama sadece hükümetlerin ve eğitim bakanlıklarının görev alanına girmemektedir. Kamu, özel, STK ve gençlik temsilcilikleri dâhil toplumun tüm kesimlerinin iş birliği büyük önem arz etmektedir. Yerel yönetimler, küresel hedeflere ulaşabilmek adına en iyi konumdadır. Bunun için yerel yönetimler özellikle kentleri kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir kılmak için teşvik edilmelidir (UNESCO UIL, 2017a, 5).

SKH, sürdürülebilir kentlerin inşası ve 2030 hedeflerine ulaşmak için HBÖ ilkeleri önemli ilkeler olarak kabul etmektedir. HBÖ yaklaşımıyla sürdürülebilir dönüşümün yerel düzeyde gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Yerel bağlamdaki bu ilkeler ile ÖK ilkeleri arasında birtakım bağlantılar mevcuttur. Özellikle SKH4 (*Herkes için kapsayıcı ve hakkaniyetli eğitimi sağlamak ve herkese hayat boyu eğitim imkânlarını teşvik etmek*) ile SKH11 (*Kentleri ve yerleşim yerlerini kapsayıcı, güvenli, güçlü ve sürdürülebilir hale getirmek*) ÖKA'nın SKH ortaya koymaktadır (UNESCO UIL, 2017a, 5).

ÖKA'na katılmayı hedefleyen kentler için rehber vazifesi görmekte olan ÖK Küresel Ağı Temel Özellikleri ile BM SKH arasında bağlantılar aşağıda yer alan tablo ile özetlenebilir (UNESCO UIL, 2017a, 20-21).

Tablo 2. Öğrenen Kentin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile olan Bağlantısı

Öğrenen Kentler Küresel Ağı Temel Özellikleri		2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri
Özellik 1.1 Bireyleri güçlendirmek ve sosyal bütünleşmeyi teşvik etmek	Hedef 4.6 Tüm gençlerin ve hem erkek hem kadın yetişkinlerin büyük bir miktarının okur-yazarlık ve matematiği yapabilmesinin sağlanması	Hedef 16.6. / Hedef 16.7. Her düzeyde etkili, hesap verilebilir ve şeffaf kurumlar kurulması ve duyarlı, kapsayıcı, katılımcı ve temsil edici karar verme mekanizmalarının oluşturulması
Özellik 1.1.3. Her seviyede duyarlı, kapsayıcı, katılımcı ve temsilci karar vermeyi sağlamak	Hedef 4.5. Eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmak, engelli ve çocuklar dâhil herkesin her düzeyde eğitim ve mesleki eğitime eşit olarak erişimini sağlamak.	Hedef 5.5. Kadınların siyasi, ekonomik ve sosyal hayatın karar verme süreçlerine katılımlarının ve karar verme mekanizmalarında eşit fırsatlar tanınmasının sağlanması
Özellik 1.3.1. Ekonomik ve diğer insan faaliyetlerinin doğal çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması	Hedef 11.6. Hava kalitesine ve belediye atık yönetimi ve diğer atık yönetimlerine önem vererek olumsuz çevresel etkilerin azalmasını sağlamak	Hedef 12.5. Katı atık üretiminin geri dönüşüm ve tekrar kullanma yoluyla önemli ölçüde azaltılmasının sağlanması
Özellik 2.2.3. Topluluk tarihini ve kültürünü, yerli öğrenme ve öğrenme yollarını eşsiz ve değerli kaynaklar olarak kabul etme	Hedef 4.7. 2030 kadar sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir yaşam tarzları için eğitim, insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, barış- şiddete başvurmama kültürünün geliştirilmesi, dünya vatandaşlığı ve kültürel çeşitliliğin ve kültürün sürdürülebilir kalkınmaya katkısının takdiri yoluyla bütün öğrenciler tarafından sürdürülebilir kalkınmanın iletilmesi için gereken bilgi ve becerinin kazanımının sağlanması	Hedef 11.4. Dünyanın kültürel ve doğal mirasını koruma ve koruma çabalarını güçlendirmek
Özellik 2.3.4. İşsiz gençler ve yetişkinler için uygun öğrenme fırsatlarının sağlanması	Hedef 4.3. Bütün kadın ve erkeklerin kaliteli teknik eğitim, mesleki eğitim ve üniversiteyi kapsayan yüksek öğretime eşit olarak erişimlerini sağlamak	Hedef 8.6. 2020'ye kadar işsiz ve eğitim görmeyen gençlerin oranında düşüş sağlanması

Kentlerde Sürdürülebilir Kalkınma; *yeşil ve sağlıklı kent* (çevresel sürdürülebilir kalkınma), *adil ve kapsayıcı kent* (bireysel yetkilendirme, kültürler arası diyalog ve sosyal uyum) ve *istihdam yaratan ve girişimci kent* (ekonomik kalkınma ve kültürel refah) boyutlarına bağlıdır. HBÖ faaliyetlerinin genellikle bu boyutların birkaçını etkileyeceği kabul edilmektedir. ÖKA, üyelerinin deneyimlerine dayanmakta ve kentlerde sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek için HBÖ ile ilgili eylemleri vurgulamaktadır. ÖKA üyelerince gerçekleştirilen faaliyetler sonucunda sürdürülebilir kalkınmaya olan katkısını üç başlık altında özetlenebilir:

2.4.1. Yeşil ve Sağlıklı Öğrenen Kentler

ÖK, iklim değişikliği, çevre kirliliği ile psikolojik ve fiziksel sağlık risklerinden korumaya yönelik farkındalık yaratmak adına Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimi bir araç olarak teşvik etmektedir. Güvenli içme suyu ve arıtma tesisleri yeşil ve sağlıklı kentler için temel şartı olarak kabul edilmektedir (UNESCO UIL, 2017a, 8).

ÖK, kamu ve özel sektörde etkin su kaynağı ve atık yönetimi için bilgi ve beceri geliştirir ve hijyen standartlarının iyileştirilmesine yardımcı olur. Hava kirliliğini azaltmak için, motorlu taşımacılığa alternatifler geliştirmekte, toplu taşıma ve özellikle bisiklet kullanımına yönelik altyapı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Fiziksel aktiviteler için spor tesis ve alanları halkın kullanımına açılmaktadır. Sağlık standartlarının yükseltilmesi için, sağlık çalışanlarının bilgi ve beceri gelişimi sağlanmakta, okullarda, toplumda ve ailelerde beslenme ve sağlık konusunda (cinsel ve üreme sağlığı dâhil) eğitim faaliyetlerini teşvik etmektedir. Ağa üye kentler tarafından yeşil ve sağlıklı yaşam ortamları kurmak için yapılan çalışma örnekleri aşağıda özetlenmiştir (UNESCO UIL, 2017a, 8-9).

- Okullarda çocuklar ile gençlere sağlık eğitiminin verilmesi ve öğretmenler için de sağlık eğitimin geliştirilmesi
- Başta dezavantajlı aileler olmak üzere halka sağlıklı yaşam konusunda sağlık çalışanlarının ev ziyaretleri
- Sağlıklı yaşam tarzları (örneğin kan şekeri izleme, diş hekimliği hizmetleri, fitness dersleri) ve gösterimler (ör., Anti-sigara filmleri) hakkında sağlık eğitimi etkinliklerinin düzenlenmesi
- Beden ve sağlık sorunları hakkında bilgi edinmelerine yardımcı olacak mobil klinikler kurulması

- Kadınları toplum sağlığı savunucularına dönüştürmek için çalıştay ve kurslar
- Hijyen ve sağlık konularıyla ilgili kolektif farkındalığı sağlamakla sorumlu bir sağlık komiteleri kurmak
- Bireylerin çevre koruma bilincini yükseltmek için geri dönüşüm gibi konulara odaklanan öğrenme aktivitelerini dâhil edilmesi
- Yolcuların hak ve yükümlülükleri konusunda halkın eğitilmesi ve alternatif kentsel ulaşımın teşvik edilmesi ve bisikletçiler için geçerli trafik kurallarını bildiren bisiklet okulu/kursunun kurulması
- Yerel düzeyde sürdürülebilir yaşam ve etkili atık ve kaynak yönetimi konusunda ailelere eğitim verilmesi
- Yeşil bir kent konsepti yaratılması için bireylere çöp kutularının ve geri dönüşüm tesislerinin tanıtılması

2.4.2. Adil ve Kapsayıcı Öğrenen Kentler

Her yaş ve her kesime uygun, çoklu, esnek ve tekrara dayanan bir eğitim ile HBÖ fırsatlarını kamu, özel ve örgün eğitim kurumları aracılığıyla sağlanması hedeflenmektedir (UNESCO UIL, 2017a, 12).

Yeterli düzeyde temel bilgiye ulaşmak, mesleki becerileri kazanmak yâda yeniden eğitim gibi hedeflere yönelik eğitim ihtiyacı duyan ancak eğitime ulaşmada zorluk çeken marjinal yâda savunmasız bireyler özel bir öneme sahiptir. ÖK, kadın ve kızlar, engelliler, göçmen, mülteci ve etnik azınlıklar gibi toplumdaki tüm grupların öğrenme ihtiyaçlarına karşılama yönelik katılımcı ve eşit öğrenme fırsatı sunar. Demografik değişim birçok ülkede yaşlı nüfus oranını yükselmekte, yaşlı nüfus dışlanmaması için ÖK, HBÖ teşvik etmektedir. Toplumsal eğitimin yanında kültürler arası ve nesiller arası sosyal ortamların oluşturulması, yaşanan demografik değişimin zorluklarına yanıt oluşturmaktadır. Cinsiyet ayrımcılığını ve etnik azınlıklarına karşı şiddeti sona erdirmeye amacındaki ÖKA, kent sakinlerinin ihtiyaçlarını karşılamak ve karar alma sürecinde dahil edilmeleri yönünde stratejiler geliştirir. Öğrenme ile bireylerde yaşanan değişim hem kentlerde hem de küresel alanda barış ve eşitlik kültürünün yayılmasına yardımcı olmaktadır. Eşitlik ve katılımı sağlamak için ÖKA üyesi kentler tarafından yürütülen çalışmalar (UNESCO UIL, 2017a, 12-13);

- Bütün bireylerin, özellikle mülteci ve göçmen, okuryazarlığı olmayan, okula gidemeyen ya da eğitimi bırakmış bireylere okuryazarlık kazanmalarını sağlayan

alternatif eğitimin yanında temel ve mesleki beceri geliştirmeye yönelik eğitim faaliyetleri

- İnsanların, kent ve sakinleri ile ilgili konularda katılmalarını sağlayan çevrimiçi öğrenim olanaklarının sağlanması
- Göçmen işçilere mesleki nitelikler kazandırmasını yanında eğitim ile topluma entegre olmalarının sağlanması
- Nesiller arası öğrenme girişimlerini teşvik edilmesi
- Özellikle kadınlar için kariyer rehberliği sağlayarak, liderlik pozisyonlarını üstlenmelerini sağlayacak niteliklerin kazandırılması
- Başta engelliler, yaşlılar ve okul çağına gelmemiş çocuklar olmak üzere herkes için okuma fırsatları sağlayan mobil kütüphaneler kurulması
- Yerel halkın kültürel miraslarına erişimini ve kültürlerarası hoşgörüyü teşvik etmek amacıyla yerel eğitim ve kültür kurumları ile ortak projelerin yürütülmesi
- Yaşlı, engelli gibi özellikli insanların kültürel faaliyet, fiziksel aktivite, el sanatları atölyeleri gibi programlar için eğitilmiş gönüllüleri harekete geçirmek
- Okullarda ve ailelerde “Barış Kültürü” programları aracılığıyla ayrımcı uygulamalar, dışlama, istismar ve şiddetin azaltılması çalışmaları
- Sosyal medya ve modern teknoloji ile desteklenen “Sivil Katılım Ağ” üzerinden halkın karar alma süreçlerine katılımın sağlanması.
- Gençleri, ÖK şekillendirmeye katkıda bulunmaya teşvik amacıyla gençlik konseylerinin kurulması ve gençlerin ÖK ağına dâhil edilmesi

2.4.3. İstihdam Yaratıcı ve Girişimci Öğrenen Kentler

ÖK, akademik ve mesleki eğitim arasında bir köprü vazifesi görmektedir. Temel eğitim, yüksek öğretim, işyeri eğitimi ve diğer toplumsal eğitim kurumları da dahil edilerek bireylere öğrenme fırsatı ve iş becerilerini geliştirmelerini sağlamaktadır. Gelişim sağlayan bireyler için istihdam olanakları artmaktadır. ÖK yoksullukla mücadele, yerel ekonomiyi güçlendirme ve sürdürülebilir kalkınma odaklı iş projeleri geliştirmek için hem gerekli altyapıyı ve hem de finansal destek için gerekli kaynakları sağlamaya çalışır (UNESCO UIL, 2017a, 16).

Ekonomik kalkınmanın sadece marjinal bir gruba fayda sağlaması, ekonomik eşitsizlikleri arttırabilir. Sürdürülebilir ekonomik kalkınma yaratmak için ÖK, işvereninden düşük gelirli işçiye, ticaretten kültüre kadar her kesim için eğitim fırsatları

sağlamalıdır. Sanatçı ve kültür kurumlarının çalışmalarını destekleyerek kültürel sürdürülebilirliğe katkı sağlanır. ÖK böylece ekonomik kalkınmanın yanında sosyal ve kültürel faaliyetleri ile girişimcilik kültürünü teşvik etmektedir (UNESCO UIL, 2017a, 16).

Gençlerin desteklenmesi ve sosyal alanlarda sorumluluk verilmesi girişimcilik kültürünü geliştirmektedir. Cinsiyet eşitliğinin sağlanması için kadınlara kamu ve özel her alanda liderlik pozisyonları açmak suretiyle desteklenmelidir. Ayrıca, özellikle serbest piyasada psikolojik ve fiziksel sağlık sorunlarının ve sömürünün önlenmesi için çalışma koşullarının iyileştirilmesine yönelik çalışma desteklenmelidir. İstihdam Yarattıcı ve Girişimci ÖK için yapılan çalışma örnekleri aşağıda özetlenmiştir (UNESCO UIL, 2017a, 16-17).

- Yetenek kazanmak veya geliştirmek için eğitim dışı / eğitilmiş olmayan gençlere ve yetişkinlere yönelik eğitim programları sunarak, istihdam olanaklarının sağlanması ve desteğin sürdürülmesi
- Düşük gelirli bireylere yaşam koşullarını iyileştirmek için yerel ürünlerin üretimini ve satışını teşvik edilmesi
- Engelli insanların eğitime katılımının ve istihdamı için yerel işverenlerle ortaklıkların kurulması
- İş arayan bireylere, iş ile ilgili bilgilerin anında yüklendiği ve bunlara erişimin olanaklı olduğu çevrimiçi iş veri tabanları oluşturulması.
- Öğrenciler için ikili ve işbaşı eğitimi sunan işletmelere rehberlik ve destek verilmesi
- Yerel işyeri temsilcileri ile mesleki eğitim ve beceri gelişimini sağlamak için planlama
- Bilgi ve becerileri geliştirmek için eğitimciler ve eğitmenlere yönelik mesleki gelişim fırsatlarının sunulması
- Araştırma odaklı fırsatlar sunan ve girişimciliği destekleyen üniversite-sanayi iş birliklerinin kurulması
- Küçük ve orta ölçekli işletme sahip ve yöneticilerinin liderlik ve girişimcilik becerilerini geliştirmek için program oluşturulması
- Etnik azınlıklar, göçmenler, düşük sosyoekonomik gruplar, kırsal alanlarda yaşayan bireyler ile kadınlara yönelik girişimciliği teşvik etmek için atölye çalışmaları ve rehberlik programları sağlanması

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİYOLOJİK AFETLER VE COVID-19

3.1. BİYOLOJİK AFETLER VE SALGINLAR

İnsanoğlu tarih boyunca birçok afetlerle karşı karşıya kalmış ve mücadele içinde olmuştur. Bilgi ve teknoloji ne kadar gelişmiş olursa olsun, pek çok afette insanoğlu hala çaresizdir. Önlenmeye yönelik yapılabilecekleri sınırlıdır. En geçerli yaklaşım, afetlerin etkilerini en aza indirmektir.

3.1.1. Afetler

Toplum ya da çevreyi olumsuz etkileyen, doğal (deprem, sel, heyelan, çığ, salgınlar gibi) ya da insan kaynaklı (nükleer, biyolojik, kimyasal, endüstriyel, taşımacılık kazaları gibi) olaylar “afet” olarak tanımlanır (Alpkoçak vd., 2019: 1053).

3.1.1.1. Afetin Tanımı

Afet: fiziki, ekonomik, sosyal kayıplar oluşturan, günlük yaşamı durduran veya kesintiye uğratan, imkânların yetersiz kaldığı olaylara denir. İnsanları ve yaşamı büyük oranda etkileyen, can ve mal kaybı yaşanmasına neden olan olaylar afet olarak nitelendirilir. Yani afet bir olaydan çok o olayın doğurduğu sonuçtur.

Afetlerin büyüklüğü; neden olduğu ölümler, yaralanmalar ve yol açtığı ekonomik ve sosyal yıkımlarla ölçülmektedir. Genel eğilim, ölüm sayısı üzerinden değerlendirme yapılmasıdır. Olayın fiziksel büyüklüğü ve yoğun yerleşim alanlarına olan uzaklığı, fakirlik ve az gelişmişlik, hızlı nüfus artışı, hızlı ve kontrolsüz kentleşme, çevrenin tahribi, eğitim eksikliği ile alınmamış önlemler afetlerin büyüklüğünü etkileyen faktörler olarak özetlenebilir (Erkal ve Değerliyurt, 2011: 149).

Afetlerin Sınıflandırılması

Türk Dil Kurumu, afet kavramı iki türü ile açıklar: 1- Çeşitli doğa olaylarının sebep olduğu yıkım, 2- Hastalıkların dokularda yaptığı bozukluklar (TDK, 2020). Türkiye Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) afetleri; doğal ve insan

kaynaklı afetler olmak üzere sınıflandırmaktadır (www.afad.gov.tr, 2021). Farklı bir gruplama da oluşum şekline göredir. Buna göre afetler; “*doğal afetler, insan kaynaklı (beşerî) ve biyolojik afetler*” şeklinde gruplandırılmaktadır (Dölek vd., 2021: 339). Dünyada gözlenen afet türleri: jeolojik, iklimik, sosyal, teknolojik, biyolojik afetler şeklinde sıralanmaktadır.

3.1.1.2. Afet Yönetimi

Afetlerin yarattığı yıkımlardan korunmaya, en az oranda etkilenmeye yönelik yapılan çalışmaların tümüne “Afet Yönetimi” denilmektedir (Erkal ve Değerliuyurt, 2011: 151). Dar anlamda Afet Yönetimi, afet esnasında yapılması gerekli olan faaliyetlerin koordine edilmesi, sürecin yönetilmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Bazen afetlerin ortadan kaldırılması şeklinde algılansa da bu yanlıştır. Afet Yönetimi, olası zararın en aza indirilmesi, can ve mal kaybının olabildiğince olmaması yönünde kurumlar arasında koordinasyon sağlanarak yapılacak çalışmaları ifade eden bir kavramdır (Alpkoçak vd., 2019: 1054). Bu doğrultuda bilimsel çalışmalar yapılmakta, stratejiler geliştirilmekte ve uygulanmaktadır.

Açıklamalı Afet Yönetimi Terimler Sözlüğünde kavram; “*Afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması amacıyla, afet öncesi, sırası ve sonrasında alınması gereken önlemler ve yapılması gereken çalışmaların planlanması, yönlendirilmesi, koordine edilmesi, desteklenmesi ve etkin olarak uygulanabilmesi için toplumun tüm kurum ve kuruluşlarıyla, imkân ve kaynaklarının belirlenen stratejik hedefler ve öncelikler doğrultusunda kullanılmasını gerektiren, çok yönlü, çok disiplinli ve çok aktörlü, dinamik ve karmaşık bir yönetim sürecidir*” şeklinde tanımlanmaktadır (2021)

Afet Yönetim Süreci, afet öncesi, afet esnasında ve afet sonrası olmak üzere üç aşamalıdır (Yılmaz Ersoy, 2009: 31-32).

Afet öncesinde;

- Teknik, idari ve yasal tüm önlemleri alarak olası afetlerden toplumun en az zarar ve fiziksel kayıpla kurtulabilmesini sağlamak,
- Afetin önlenmesi mümkün ise olayları önlemek, mümkün değilse kurtarma, ilk yardım ve iyileştirme çalışmalarının zamanında yapılmasını sağlamak,
- Afetin olası zararlarını azaltılmak için, afet yönetimini sürdürülebilir kalkınma çalışmalarının her aşamasına dahil etmek,

- Toplumun her kesimine eğitim vermek ve afetlere karşı bilinç kazandırmak.

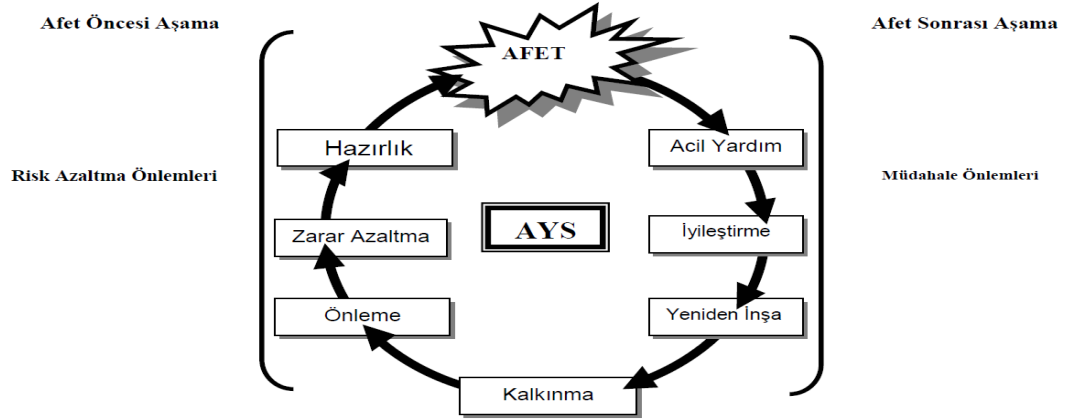
Afet esnasında;

- İletişim ve ulaşımı tekrar sağlamak,
- Arama kurtarma ve ilk yardım hizmetlerini başlatmak,
- Binaları boşaltma ve tahliye işlerinin yapılması ile insanların daha fazla zarar görmesini engellemek,
- Geçici barınma yerleri oluşturarak halka yiyecek, içecek, giyecek, yakacak gibi ihtiyaçlarının teminini sağlamak,
- Güvenlik önlemini almak,
- Oluşabilecek çevre sorunların önlenmesine ilişkin önlemler almak,
- Afetin meydana getirdiği hasarın tespitini yapmak,
- Olası yangın, patlama, bulaşıcı hastalık vb. ikincil afetleri önlemektir.

Afet sonrasında;

- Mümkün olduğu kadar insan hayatı kurtarmak ve rehabilitasyonunu sağlamak,
- Afet kaynaklı olası tehlike ve risklerinden insanların hayatlarını ve mallarını korumak,
- Mümkün olan en kısa zamanda ve etkili çalışmalarla halkın yaşamsal gereksinimlerini sağlamak ve hayatın normalleşmesini sağlamak,
- Olası ekonomik ve sosyal kayıpların en düşük düzeyde kalmasını ve yaraların ivedilikle sarılması sağlamak,
- Afetten etkilenen halka güvenli yeni bir yaşam çevresi oluşturmak.

Afet sonrası; sağlık, beslenme, barınma, sosyal, ekonomik ve çevresel sorunların ortaya çıkması olasıdır. Bu sorunların ortadan kaldırılamaması, ikinci bir afetin ortaya çıkmasına ya da etki alanını genişleterek kontrolden çıkmasına neden olabilir (Kaya ve Şahinöz, 2021: 22). Afet yönetiminin her safhasında, gerçekleştirilen faaliyetler birbiri ile iç içe, birbirine bağlantılı veya birbirini takip etmektedir. Bir önceki faaliyet bir sonrakini etkilemektedir. Süreklilik arz eden afet yönetim faaliyetlerinin anlaşılması için afetler, *halkası veya zinciri* (Şekil 3) olarak ifade edilmektedir (Özmen vd., 2005).

Şekil 3. Afet Yönetiminin Aşamaları

Afet Yönetiminin Aktörleri

Birçok sektörü ve kurumu barındırdığı için afet yönetimi çok disiplinli bir yapıya sahiptir. Afet yönetimi, en sade halktan en yetkili makama kadar herkese sorumluluk ve görev yüklemektedir. Afet yönetiminin başarılı olabilmesi için, faaliyetlerin yönlendirilmesi, koordinasyonu ve uygulanmasında tüm kurum ve kuruluşların sürece dahil olup, bütüncül bir yaklaşımın sergilenmesi gerekmektedir. (Tanyaş vd., 2013: 4). Devleti yöneten siyasi erk, merkezi yönetim, yerel yönetimler, güvenlik güçleri, medya, üniversiteler, STK'lar, uluslararası kuruluşlar, meslek odaları ve sendikalar ile halk afet yönetiminin başlıca aktörleridir. Başta kamu kurumları olmak üzere bazı aktörlere direk görev yüklenmiştir. Diğerleri gönüllülük esasına çalışırlar.

Afetlerin etkilerinin en aza indirilmesi, afet bilincinin toplumun her kesiminde oluşturulması ile mümkündür. Toplumsal bilincin oluşturulmasında erken yaşlarda verilen afet eğitimi önem taşımaktadır. Afet yönetimi bilincinin oluşuma yönelik eğitimleri halka en yakın kurum belediyelerin düzenlemesi beklenir.

3.1.2. Biyolojik Afetler

Biyolojik afetler; erozyon, orman yangını, böcek istilası ve salgınlar şeklinde alt türlerden oluşmaktadır. Afet türlerinin içinde en ölümcül sonuçlara yol açan türüdür.

3.1.2.1. Biyolojik Afet Tanımı

Biyolojik Afet: organizmaların ya da onların ürettiği toksinlerin insan, hayvan ve bitki yaşamını olumsuz etkileyen, organik kaynaklı ya da biyolojik taşıyıcıların neden olduğu olgu olarak ifade edilebilir. Sonunda ölümler, hastalıklar, yaralanmalar ve farklı

sağlık sorunları ortaya çıkabilir (Kırçiçek vd., 2020:28). Başka bir tanım; “*canlı organizmaların veya onların ürünlerinin sebep olduğu hastalığın veya toksinlerinin insan, hayvan ve bitki yaşamında geniş düzeyde hastalık, engellilik veya ölümüne neden olabilecek olgudur*” şeklindedir (İnal ve Üner, 2020: 1105).

Vektörlerin çoğalması, yetersiz altyapı, göçler, sağlıklı ve yeterli besine ulaşamama, ulaşım sorunları gibi nedenler, bulaşıcı hastalıkların biyolojik afetlere evrilmesinde önemli etkenlerdir (www.afad.gov.tr, 2021). İnsanların yaşam biçimleri, sağlıksız ortamlar, savaşlar, kıtlıklar, çevre kirliliği ve doğal afetler sonrası alınamayan önlemler sonucunda biyolojik afet olarak salgınlar ortaya çıkmaktadır (Kaya ve Şahinöz, 2021: 22). Virüslerin mutasyona uğraması ve ilaçlara karşı direnç geliştirmiş olmaları bir hastalığın biyolojik afete dönüşmesinde rol oynayabilir (Dölek, Durmuş ve Kuruyer, 2021: 339). Tespit etmenin zor olması ve hastalığın zamanla ortaya çıkması nedeniyle virüsler, biyolojik silah olarak kullanılabilir. Virüslerin kasten yayılması “biyoterorizm” olarak ifade edilir (Kırçiçek vd., 2020: 28).

3.1.2.2. Biyolojik Afet Yönetimi

Biyolojik afetlerle mücadelenin temelini afet yönetimi oluşturmaktadır. Afet yönetiminin önceliği farkındalık yaratmak, lojistik destek sağlamak ve gönüllülük esasına dayalı sosyal faaliyetleri teşvik edip yönetmek olarak ifade edilmektedir. Mücadelede tüm paydaşların olabildiğince farklı sektörlerden seçilmeleri ve sektörler arasında etkin bir koordinasyonun sağlanması önemlidir.

Biyolojik Afet Öncesi

Mücadelede en etkin yöntem, afet oluşmadan “hazırlıklı olma” ve “risk azaltma” stratejilerini geliştirmektir (Turan ve Hamza Çelikyay, 2020: 8-10). En etkili tedbir afet öncesi halkın eğitilmesi, bilgilendirilmesi, kişisel hazırlıkların yapılmasıdır. Afet eğitiminin, yaygınlaştırılması ve yaşamın parçası haline gelmesi gerekir (Tercan, 2020: 46). Bunun için HBÖ stratejileri önem kazanmaktadır. Eğitimlerle kent halkının bilinç düzeyi yükseltilerek, afet sırasında ve sonrasında, etkin mücadele katılmaları sağlanır.

Biyolojik Afet Sırasında

Biyolojik afet ortaya çıkınca önce kontrol edilmeye çalışılır. “Riskleri azaltma” stratejisi uygulanır. Amaç durumun kötüye gitmesini önlemektir. Afet planlarının uygulanması için zaman kazanılmış olunacaktır (Güngör, 2020: 828). Kontrol altına

alınamayan afetin, yerel sınırları aşır geniş bir coğrafyaya yayılması olasıdır. Bu strateji; riskleri, belirsizlikleri, zorlukları içerir (Akyüz, 2020: 169-170). Afet anında sorunun kontrolü ve korunması üç boyutta yapılır. Bunlar: 1-Kaynağa yönelik; 2-Bulaşma yoluna yönelik; 3-Sağlıklı bireye yönelik alınacak tedbirlerdir (Durmuş, 2020):

1. Kaynağa yönelik tedbirler

- Kaynağın tespiti
- Hastalığın bildirim
- Tanı konulması
- Tedavi
- İzolasyon, portör taraması, filyasyon
- Sürveyans
- Sağlık eğitimi
- Hayvanların imhası (hayvan kaynaklı ise)

2. Bulaşma yoluna yönelik tedbirler

- Dezenfeksiyon
- Gıda maddelerine denetim
- Sağlıklı suya ulaşım sağlama
- Sağlık eğitimi
- Kişisel hijyen ve koruyucu ekipman
- Sağlıklı konut
- İnsan dolaşımının kısıtlanması

3. Sağlıklı bireye yönelik tedbirler

- Aşı
- İlaç veya kimyasal madde kullanımı ile önleme
- Serumların koruyucu olarak kullanılması
- Karantina
- Sağlıklı beslenme

3.1.2.3. Biyolojik Afetlerin Etkileri

Biyolojik afetlerin doğrudan yâda dolaylı, bireysel yâda toplumsal, bölgesel yâda küresel olmak üzere birçok sonucu bulunmaktadır. Afetler başta sağlık olmak üzere, ekonomik ve sosyal kayıplara yol açar. Eğitim, enerji, finans, gıda, inşaat, otomotiv, tarım, turizm, ulaştırma, kültür, sanat vb. sektörleri yakından etkiler. Bu etkiler uzun ve kalıcı olabilir. Biyolojik afetlerin can kaybının yanı sıra ekonomik, sosyal ve siyasal pek çok olumsuz etkisi söz konusudur (Dölek vd., 2021: 339; Altun, 2018: 6).

İnsan Sağlığına Etkisi

Sonuçları itibariyle en önemli etki fiziki kayıplardır (ölümler ve yaralanmalar). Ölümlerin sayıca fazla olması felaketin afet olarak tanımlanmasında etkindir. Yaşanan birçok biyolojik afet nedeniyle insanlar hastalanmış, sakat kalmış ve hatta kitlesel ölümler meydana gelmiştir (Altun, 2018: 6). İnsan sağlığına bir etkisi de afet esnasında ve sonrasında yaşanan olayların psikolojik sorunlara neden olabilmesidir. Çözümüne yönelik zamanında önlemler alınmaması, psikolojik desteğin sağlanmaması, sorunların kalıcı hale gelmesine ve uzun vadede toplumsal sorunda dönüşmesine neden olabilir (Hanilçı, 2018: 21). Korku ve endişe içindeki bireyde; anksiyete, depresyon, uykusuzluk ve travma sonrası stres şikayetlerinde artış yaşanmaktadır. Kronik hastalıklar, maddi sıkıntılar, yaşam koşulları gibi sebeplerin eklenmesi bireylerin psikolojik olarak etkilenmesini artıran faktörlerdir. Afet dönemi verilecek psikolojik destekler önem kazanmaktadır (Acartürk ve Uygun, 2021: 3-5).

Ekonomik Etkisi

Ekonomik yapı afet esnasında bozulur, bu etki afet sonrasında da devam eder, hatta artar. İnsan sağlığının ve devamlılığının tehdit altında olduğu dönemlerde ülkeler afetle mücadeleye odaklanmakta ve ekonomiyi ikinci plana itmektedirler. Sanayi ve altyapı yatırımları için ayrılan kaynaklar, afetin neden olduğu yıkımı gidermek için kullanılmaktadır. Afetlerin yayılım alanı genişledikçe küresel ekonomi küçülmeyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu küçülme hemen hemen her alanı etkilemektedir, ancak en kısa dönemli ve en fazla etki hane halkı gelirleri üzerinde olmaktadır. Yaşanan işsizlikle, kişilerin ekonomi kaynaklarına erişimi zorlaşmakta buna bağlı olarak tüketim alışkanlıkları değişmektedir (Güngörer, 2020: 401; İlgen, 1995: 379; Altun, 2018: 8).

Sosyal Etkisi

Afetler; kişinin statüsüne, cinsiyetine, yaşına bakmadan her kesimi etkiler. Ancak, etkin afet yönetimi gelişmemiş toplumlar mücadelede daha zayıf kalmaktadır. Yoksul yerleşimlerin yoğunluğunun fazla olması ve kalabalık haneler, hijyen şartlarını sağlanmaması, beslenme bozuklukları ve müdahalelerde gecikmeler biyolojik afetlerden etkilenme düzeyini arttırır. Afetlere bağlı ekonomik daralmalarda ilk işlerini kaybeden kişiler burada yaşayanlardır. Kadınlar, çocuklar, yaşlılar, göçmenler gibi dezavantajlı gruplar diğer kesimlere göre daha fazla etkilenmektedir (Çelik vd., 2021: 6-8). Afet

sonrasında en fazla etkilenen kesim kentin bu bölgeleri ve ekonomik olarak zayıf olan aileler olmaktadır. Afetler kentlerdeki sosyal eşitsizlikleri artırıcı etkisi vardır.

Siyasi Etkisi

Biyolojik afetlerin sınır tanımayan bir özelliği vardır. Gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun afet dönemi devletten; toplumun her kesiminde ve tüm alanlarında etkin olması beklenmektedir. “Afetlerle mücadele için gerekli meşruiyete ve kaynağa sahip tek aktör ulus devletidir” görüşü ağır basmaktadır (Valiyeva, 2020: 391-392). Siyasi erk salgını önlemeye yönelik siyasi politikalar geliştirmekte ve bunları uygulamaya koymaktadır. Hatta alınan bazı kararlar eleştirmekte (izolasyon, zorunlu tedavi, sınırları kapatmak gibi), anti-demokratik bulunmaktadır. Ancak salgınla mücadelede katı kararların uygulanması kaçınılmazdır (Balcı ve Kardaş, 23.03.2020). Genellikle biyolojik afet dönemlerinde siyasette belirsizlik, düzensizlik ve ilkesizlik artmaktadır. Sivil toplumcu ve dayanışmacı siyaset, yerini devletin katı kontrolünün olduğu tepeden inmece, ihlallerin yaşandığı bir düzene bırakmaktadır. Zaman zaman ihlaller ülke bazında kalmayıp, uluslararası alanda da görülmektedir (Demirbaş vd., 2020: 187).

3.1.3. Salgınlar ve Pandemiler

Salgınlar, epidemik afet ve pandemik afet olmak üzere iki başlık altında ele alınır. Epidemik afet: belli bir bölgeyi veya nüfusun belli bir bölümünü etkileyen felaket olarak tanımlanabilir. Pandemik afet: epidemik bir hastalığın belli bir kıtayı hatta tüm dünyayı etkisi altına alıp, yayılmasıdır (Gül vd., 2020: 10).

3.1.3.1. Pandemik Afet Tanımı

Pandemi, biyolojik afettir. Pandemi terimi, Batı dillerinde karşılığı “küresel salgın” olarak dilimize girmiştir (Zülfikar, 2020: 15). Eski Yunancada tüm anlamına gelen “pan” ile insanlar anlamına gelen “demos” sözcüklerinden oluşan “tüm insanları etkileyen” anlamında kullanılan bir kavram olarak, günümüze kadar gelmiştir. Pandemi: Bir kıtayı, hatta tüm dünyaya yayılan ve etkisini gösteren salgın hastalıkların genel ismidir (Parıldar, 2020: 19).

Dünya Sağlık Örgütüne (WHO) göre pandemi, bir hastalığın dünya çapında yayılmasıdır (WHO, 2010). Sağlık Bakanlığı pandemiye; “*Bir hastalığın, enfeksiyon etmeninin veya sağlıkla ilgili bir sorunun çeşitli ülkelerde veya bir kıtada yayılması,*

hatta tüm dünya gibi çok geniş bir alanda yayılım göstermesi” olarak tanımlar (2017; 4). Pandemi; hastalıkların geniş bir kitleye yayılması (Yılmaz, 2020: 3), küresel olarak yayılan ve yüksek hastalık ve ölüm insidansı ile sonuçlanan enfeksiyondur (Çınar ve Özkaya, 2020: 37). Pandemi ile ilgili tanımlamalar Ek 4’te verilmiştir.

Savaşlar, aşırı nüfus artışı, plansız kentleşme, depremler, seller, fırtınalar, kıtlık, iklim değişikliği, çevre kirliliği gibi nedenler salgın oluşumunu etkiler. Günümüzde salgınlarının daha yaygın ve hatta küresel ölçekte olma nedeni; kentleşme oranının artışı ve kentlerde nüfus yoğunluğu gösterilmektedir (Parıldar, 2020: 19-23; Sarı ve Nayır, 2020: 962). Bunların etkisi ile insanlar kentlerde iç içe yaşamak zorunda kalmaktadır. Bu durum hastalıkların hızla yayılmasında önemli bir faktör olmaktadır.

Hastalıkların yayılımının bir nedeni de insan hareketliliğinin artmasıdır. 18-19. Yüzyıllarda; insanların yaya, atla, yelkenli gemilerle seyahat ettikleri dönemlerde hastalıkların yayılımı dar alanda olmuştur. Buharlı geminin, trenin ve uçağın ulaşımında kullanımı ve ulaşım ücretlerinin birçok kişi için ulaşılabilir olması, bu araçlara kolay erişim insan hareketliliğini arttırmıştır. Bunun sonucu, hastalıkların yayılım hızı ve yayılım alanlarında ciddi oranda artış olmuştur. Yayılım hızlı eskisine göre çok hızlı ve tehlikeli olmakta kısa zamanda hastalıklar dünyanın her köşesine ulaşabilmektedir (Yılmaz, 2020: 3; Erdal, 2020: 183-184).

3.1.3.2. Tarihte Yaşanan Pandemiler

Hastalığa etken olan mikroorganizmaların geçmişi insanlık tarihi kadar eskidir. Ancak, salgın hastalıkların tanınması ve tedavilerinin mümkün hale gelmesi çok uzun zaman almıştır. İnsanlığın ilk dönemleri; kişiler arası iletişim ve etkileşimin sınırlı olması yayılımı engellemiş ve hasta olma oranı düşük kalmıştır (Tunç ve Atıcı, 2020: 338). Günümüzde, önceki dönemlerdeki pandemilere göre, hastalık yayılımı çok hızlanmıştır.

Tarih boyunca insanlar, birçok salgınla⁴¹ karşı karşıya kalmış ve üstesinden gelmeyi başarmıştır. Bilinen ilk salgın, MÖ 668-664 arasında Britanya Adalarında

⁴¹ Veba (MÖ 668-664), Tifüs (MÖ 429-426), Çiçek (165-189), Viral Kanamalı Ateş (1545-1576), Kızamık (1592-1596), Sıtma (1600-1650), Leptospirosis (1616-1619), Sarı Humma (1648), İnfluenza (1732-1733), Dengue Ateşi (1778), Kolera (1816-1826), Epidemik Tifüs (1847-1848), Trypanosomiasis – Uyku Hastalığı (1896-1906), Tekrarlayan Ateş (1946), Poliomyelitis (1971), Meningitis (1996), SARS Coronavirus (2002-2003), Chikungunya Virus (2006), El-Ayak-Ağız Hastalığı (2008), MERS -Middle

yaşanan 664 Vebasıdır. Sonra MÖ 542-541 Avrupa'da Justinianus Vebası; MÖ 429-426 Atina Vebası; MÖ 266-250 Kıbrıs Vebası; MÖ 165-180 Avrupa, Asya ve Afrika'da etkili olan Antoninus Vebası kayda geçen önemli salgınlardır (Aslan, 2020: 35).

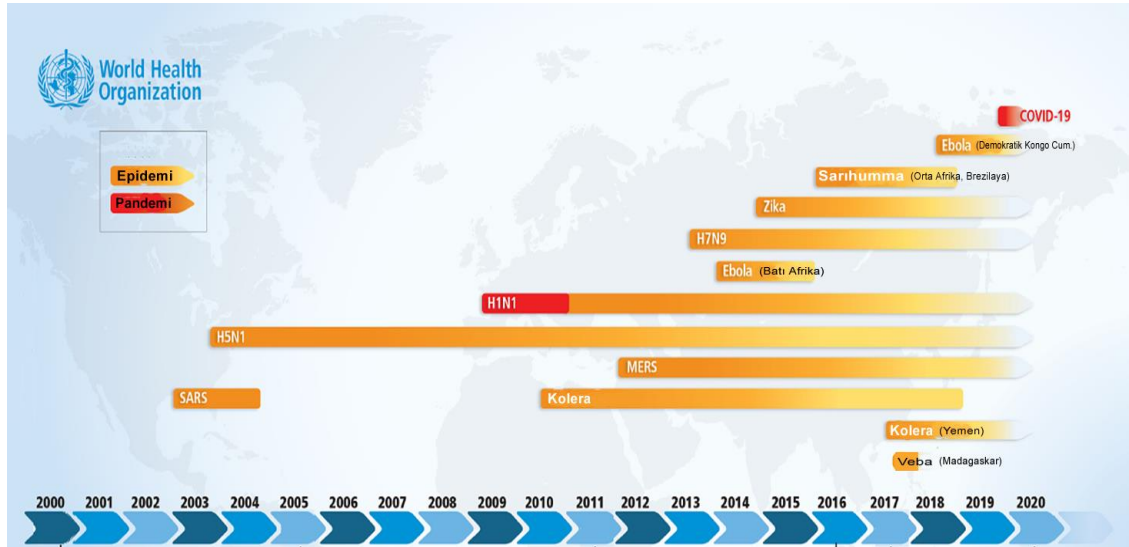
1918-1920 yıllarında yaşanan İspanyol Gribi, insanlık tarihinde yaşanan en büyük salgındır. 18 ay içinde 100 milyondan fazla kişinin ölümüne neden olmuştur. I. Dünya Savaşı'ndaki asker hareketliliği hastalığın yayılımında etkili olmuştur. Savaşın son günlerinde ortaya çıkan İspanyol Gribi, dört yıllık savaşın sona ermesinde etken fikri olduğu kanaati hakimdir. 1968-1969 yıllarında yaklaşık bir milyon insanı öldüren Hong Kong Gribi, farklı yıllarda (1976, 1988 ve 2009) ortaya çıkan Domuz Gribi ile ilki 1918-1919 ikincisi 2005-2008 yıllarında ortaya çıkan Kuş Gribi insanlığı etkileyen Pandemiler olarak tarihe geçmiştir. İnsanda bağışıklık sisteminin çökmesine neden olan, DSÖ'nün, Pandemi olarak kabul ettiği AIDS Afrika'da etkisini sürdürmektedir (Aslan, 2020: 36-38). Kolera, grip, menenjit, sıtma, sarıhumma gibi hastalıkların etkileri hala sürmektedir. Önlemler geliştirilmesine karşın; grip benzeri virüslerin hızla yayılım, mutasyon kabiliyeti, yeterli aşının üretilmemiş olması ve hastalığın yaşandığı ülkelerin sağlık sistemlerindeki zayıflık gibi nedenlerle salgına dönüşümü devam etmektedir (Budak ve Korkmaz, 2020: 65)

Tarihsel çerçevede bakılırsa; bazı salgınlara belli bir dönemle sınırlı kaldığı, bazılarının farklı dönemlerde tekrar ortaya çıktığı görülmektedir. Diğer yandan, tarihte görülen salgınlara bazıları hala sürerken, yeni yeni hastalıklar da ortaya çıkmaktadır. Tarihte yaşanan salgınlara Tablo 3'te verilmiştir (Kaplıca, 2020).

Tıp alanında ilerlemelerle; veba, çiçek, kolera gibi salgınlara karşı önlemler geliştirilmiştir. 1800'lerin sonlarından itibaren pandemiye yol açan etkenler, grip virüsü varyantları ve koronavirüsler olmuştur. Eski salgınlara neden oldukları ölüm sayılarına ulaşmasa da Domuz Gribi, MERS ve SARS dünya çapında salgınlara öne çıktılar. COVID-19 Pandemisinin, ölümcüllüğü ve yayılma hızı devam ettiği takdirde son yıllarda karşılaşılan salgınlara hepsini geçmesi muhtemel gözükmektedir (Kaplıca, 2020). Son yıllarda salgın türleri giderek artmış ve etki alanı genişlemiştir (WHO, 2020). Şekil 4'te son 20 yılda görülen salgınlara grafiği verilmektedir.

Tablo 3. Tarihteki Büyük Salgınlar

Tarih	Salgının Adı	Ölüm Sayısı	Etkeni
M.S. 165-180	Antoninus Vebası (Galen'in Vebası)	5 Milyon	Variola veya Rubeola (?)
541-542	Justinian Vebası	30-40 Milyon	Yersinia pestis bakterisi
735-737	Japon Çiçek Hastalığı	1 Milyon	Variola major Virüsü
1347-1351	Kara Ölüm (Hıyarcıklı Veba)	200 Milyon	Yersinia pestis bakterisi
1520	Yeni Dünya Çiçek Salgını	56 Milyon	Variola major Virüsü
1628-1630	İtalyan Vebası	1 Milyon	Yersinia pestis bakterisi
1665-1666	Londra Büyük Veba Salgını	100 Bin	Yersinia pestis bakterisi
1817-1923	Küresel Kolera Salgınları 1-6	1 Milyon	Vibrio cholerae bakterisi
1855-1960	Üçüncü Veba Salgını	12 Milyon	Yersinia pestis bakterisi
1800'lerin Sonları	Sarıhumma Salgını	100-150 Bin	Sarıhumma Virüsü
1889-1890	Rus Gribi	1 Milyon	H2N2 Virüsü
1918-1920	İspanyol Gribi	100 Milyon	H1N1 Virüsü
1957-1958	Asya Gribi	1.1 Milyon	H2N2 Virüsü
1968-1970	Hong-Kong Gribi	1 Milyon	H3N2 Virüsü
1981-2020	HIV/AIDS Salgını	39 Milyon	HIV virüsü
2002-2003	SARS	916	SARS-CoV virüsü
2009-2010	Domuz Gribi Salgını	13 Bin	H1N1 virüsü
2012-2014	MERS	858	MERS-CoV virüsü
2014-2016	Ebola Salgını	11.325	Ebola virüsü
2019'dan Günümüze	COVID-19	6.532.705	SARS-CoV-2 virüsü

Şekil 4. Son 20 Yılda Görülen Salgın Hastalıklar

3.1.3.3. Pandemi Yönetimi

İnsanlar, hastalıklara karşı ilk olarak bitkilerden şifa aramışlardır. Modern tıbbın gelişmesiyle salgınlarla mücadele yöntemleri çeşitlenmiş ve gelişmiştir. Salgınla mücadelede stratejiler geliştirilip yönetim planları uygulanmaktadır. Stratejiler afet

yönetimi gibi salgın öncesinden hazır olmaya dayanır. Salgın sırasında yapılacakların ve kimlerin ne rol üstleneceğinin yönetim planında yer alması gerekir. Salgın sonunda salgının olumsuz etkilerinin en kısa zamanda azaltılarak, hızla normal yaşama geçilmesi de yönetim planında yer alması beklenir.

Pandemi Öncesi

Kentler etkin bir mücadeleye hazırlıklı olmak için öncelikle mevcut durumlarının analizini yapmaktadırlar. Kentin tüm kurumları, tüm kaynakları, pandemilerde görev alabilecek STK'lar ve gönüllüler dahil tespit edilmelidir. Bunların pandemi sırasında görev ve sorumlulukları, kullanım şekli ve öncelikleri pandemi yönetim planında yer almalıdır. Pandemi öncesi her an pandemiyle karşılaşılacak gibi tüm sorumluluk üstlenenlere eğitim verilmeli ve gerekli tatbikatlar yapılmalıdır.

Pandemi Sırası

Pandemi İlanı: Bir hastalığı pandemi olarak nitelendirebilmek için hastalığın istikrarlı bir şekilde, dünyanın farklı yerlerinde, kitleler üzerinde görülmeye başlaması gerekmektedir. Ancak bir hastalığın yaygın olması, çok sayıda ölümlere neden olması pandemi olarak nitelendirilmesi için yeterli bir kriter değildir. DSÖ'ye göre pandeminin ilan edilmesi için şu üç koşulun oluşması gerekmektedir (Aslan, 2020: 36):

1. Öncesi olmayan bir hastalığın ortaya çıkması
2. Hastalık kaynağının insanlara bulaşıyor ve tehlikeli bir hastalığa sebep olması
3. Hastalığın kolay ve devamlı yayılmasıdır

Pandemi ilan yetkisi DSÖ'dedir. Yukarıda belirtilen koşulların oluşması durumunda ilan edilmektedir. Pandemi ilanı sonrası süreç küresel bir noktaya çekilmiş olmaktadır. Ölüm vakalarındaki ciddi artış ve pandemi ilanı ile ülkelerin, olağanüstü hâl uygulamalarının önü açılmış olmaktadır (Çınar ve Özkaya, 2020: 37). Pandemi sırasında alınan en etkili önlemler; karantina, izolasyon, dezenfeksiyon, aşılama, hastalık kaynağının bulunması, erken tanı ve tıbbi tedavidir (Tunç ve Atıcı, 2020: 338). Pandemiin etkisinin azaltılması, yayılımının yavaşlatılması için esnek çalışma, evden çalışma, dönüşümlü çalışma gibi uygulamalara geçilmekte, bireyler arası teması önlemek, sosyal mesafe sağlamak için kısmi veya tam zamanlı sokağa çıkma yasaklarına baş vurulmaktadır (Bozkurt, 2020: 112-113). Salgın sırasında hastalıklardan korunmak için çeşitli bireysel tedbirlerin alınması gerekmektedir. Bunların başında,

hijyen gelmektedir. Ayrıca, biyolojik ajanların vücuda girişi önlenme amaçlı koruyucu donanımların (maske, eldiven, gözlük, siperlik, elbise, önlük, bot vb.) kullanılması toplum sağlığı açısından son derece önem kazanmaktadır. En bilinen korunma yöntemi ise aşıdır (Tercan, 2020: 46).

3.1.3.4. Pandeminin Etkileri

Pandemi geçtikten sonra da salgının neden olduğu pek çok sorun ile mücadele etmek gerekmektedir. Pandemiler; can ve sağlık kaybı başta olmak üzere siyasal, sosyal, psikolojik, ekonomik pek çok konuda beklenen ve beklenmeyen olumsuz etkisi olmaktadır. (Bozkurt, 2020: 112-113). Tablo 4’te pandeminin etkileri verilmiştir (Tunç ve Atıcı, 2020: 3; Tokaç, 2020: 8-9).

Tablo 4. Alanlarına göre Pandeminin Etkileri

ALAN	SONUÇLARI
Demografik	Pandemiler nedeniyle gerçekleşen kitlesel ölümlerin dünya nüfusunu azaltıcı etkisi olmuştur. Örneğin Veba dünya nüfus etkilemiştir
Ekonomik	Ölümler ve göçler- ülkelerin ticaretini olumsuz etkiler. Tarım, hayvancılık ve sanayinin durması kıtlığa, aşırı pahalılığa neden olmaktadır.
Sosyal	Pandemiler sonucunda göçler yaşanmış, yerleşim yerlerinin yerleri bile değişmiştir. Göçler ile azalan işgücü ve artan ücretler sonucunda feodal sistemin ortadan kalkmasına sebep olmuştur.
Dini	Rönesans’ın başlamasında en önemli nedeni olarak veba gösterilmektedir. Martin Luther’in Katolik Kilisesine baş kaldırması Protestanlığı çıkışı, aydınlanmanın başlamasında Veba Salgını etkili olmuştur.
Siyasi	Pandemilerin bazı devletlerin yönetimlerin değişimine neden olmasının yanında, bazı devletlerin yıkılmasında da neden olmuştur. Tarihte bilinen Roma İmparatorluğunun Veba nedeniyle tarih sayfasından silinmesidir.
Askeri	Pandemi ordu içinde kolay yayılır. Ordular savaş yetisini kaybeder. Atilla’nın 2. Roma Seferi, salgın nedeniyle kesilmiştir. İspanyol Gribi 1. Dünya savaşının sonlanmasında önemli bir etken olduğu kanaati hakimdir.
Bilim	Hastalıkların tespit ve tedavi çalışmaları (aşı geliştirme) bilimsel katkı sağlamıştır. En ilginç; Veba Salgınında Cambridge Üniversitesi eğitime ara vermiş, İsaac Newton’un bu dönemde önemli buluşlar yapmıştır
Psikolojik	Hastalık sırasında insanların bunalımı, cinnet, şüursuzluk, şiddet, intihar, cinayet, psikolojik sonuçlar olarak kendini göstermektedir.
Sanat	Salgınlardan sanat dünyası da etkilenmiştir. Shakespeare’in Romeo ile Juliet’i ve Albert Camus’un La Peste (Veba) esin kaynağı veba olmuştur.

Tüm olumsuzluklar karşın, salgınlarla mücadele insanlığa bazı katkılar da sağlamıştır. Örneğin kolera; hasta bakıcılığının gelişimine, kişisel hijyenin öneminin anlaşılmasına, oral sıvı tedavisine, çiçek; çiçek aşısının bulunmasına, verem; zayıflatılmış canlı aşısının geliştirilmesine, veba; karantina önlemlerinin gelişimine, sifilis; cinsel yaşantıya kuralların getirilmesine yaramış, tedavi geliştirilmiş, sıtma; vektör kontrolünün temelini oluşturmuştur (Parıldar, 2020: 20). Pandemiyle mücadele

dönemleri uluslararası ilişkiler yumuşamakta ve normal zamanda rastlanmayan ölçüde yardımlaşma ve bilgi paylaşımı yaşanmaktadır.

3.2. COVID-19 PANDEMİSİ

İster doğal başlasın ister laboratuvar ortamından kasten ya da kazara yayılsın COVID-19 Pandemisi, küresel düzeyde insanlığı etki eden biyolojik afet özelliğine sahiptir. Küresel düzeyde etki göstermesi, normal hayatı ve insan faaliyetlerini yavaşlatması hatta durdurması, etkilenen toplumların hastalıkla mücadelede yetersiz kalması COVID-19'un boyutunu göstermektedir. Bu nedenle COVID-19 Pandemisi büyük afet olarak tanımlanmıştır (Tercan, 2020: 47).

3.2.1. COVID 19 Tanımı

COVID-19: hızlı yayılan bir solunum hastalığıdır⁴². 2019 sonunda ortaya çıkmış ve küresel bir tehlikeye dönüşmüştür. DSÖ tarafından 2019-nCoV, Uluslararası Virüs Taksonomi Komitesince de SARS-CoV-2 olarak tanımlanan virüsün neden olduğu hastalığın resmi ismi “Koronavirüs Hastalığı 2019” ve kısaltılmasını “COVID-19” olarak açıklamıştır (Alp ve Ünal, 2020: 2). Yapı olarak, 2002-2003 yıllarında görülen SARS virüsüyle ve 2012'den beri devam eden MERS virüsüyle ilişkili olduğu belirtilmektedir. COVID-19 Salgını, önceki SARS ve MERS salgınlarından daha geniş alanı etkilemiş tüm dünyaya yayılmıştır (Serçemeli ve Kurnaz, 2020: 41, Bozok ve Bozok, 2020: 166, Fauci vd., 2020: 1268).

COVID-19 etkeni olarak belirtilen koronavirüsler, insanları aynı zamanda hayvanları etkileyen RNA virüsleridir⁴³. Yuvarlak ve üzerinde çıkıntıları olan bir taca benzetildiği için, Latince “taç” anlamına gelen “korona” kelimesiyle adlandırıldılar. Alfa, beta, gama ve delta olmak üzere dört alt grubu bulunmaktadır. Tespitlere göre alfa ve beta koronavirüsler memelilerden (özellikle yarasalar) kaynaklanırken, gama ve delta virüsleri domuzlardan ve kuşlardan kaynaklanmaktadır. İnsanları enfekte edebilen koronavirüs alt tipleri arasında, beta-koronavirüsler ciddi hastalıklara ve ölümlere neden olabilir, alfa-koronavirüsler ise asemptomatik veya hafif semptomatik enfeksiyonlarla geçmektedir (Valeman ve Meyer, 2020: 278; Sertdemir, 2020: 18). Yaygın belirti olarak

⁴² ABD’de San Diego Üniversitesi’nde yapılan bir araştırmada, dünyayı sarsan Covid-19 Salgının solunum değil, damar hastalığı olduğu sonucuna varıldı (Euronews, 07.05.2021)

⁴³ İlk olarak 1966 yılında Tyrell ve Bynoe tarafından tanımlanmıştır.

ateş, halsizlik, kuru öksürük, kas ağrısı ve nefes darlığı, nadiren de baş ağrısı, ishal ve balgam görülmektedir. Yaşlılar, risk grubundaki kronik hastalar, zayıf bağışıklığı olan kişilerde şiddetli ve ölümcül seyretmektedir. Erkeklerde ölüm oranı kadınlara göre daha yüksektir (Tercan, 2020: 47).

Virüsün bu kadar etkili olmasının nedeni, 10-14 yılda bir kendini genetik olarak değiştirebilme yeteneğidir. Değişim ile hastalık farklı yaş gruplarını (bazen genç – bazen yaşlı) etkileyebilmektedir. Her genetik değişimle alışlagelen tedavi yöntemleri etkinliğini yitirmektedir. Günümüz COVID-19 Salgını da aynı değişimin bir ürünüdür. Mutasyon özelliği çok yüksek bir virüs olması, tedavi ve mücadele olanağını zorlaştırmaktadır (Erdal, 2020: 184).

Hastalık; damlacık yoluyla insandan insana çok hızlı bir şekilde bulaşmaktadır. Hastanın öksürme, hapşırma ile saçtığı sekresyonlara diğer insanların elle temas etmesi ve ellerini ağız, burun veya göz mukozasına sürmesi ile de bulaşmaktadır. Temas ya da dokunma ile bulaşmanın olması için iki parametre; dokunma süresi ve nem oranı önemlidir. Virüs taşıyan veya hasta kişi ile 1 m'den yakın mesafede 10 dakikadan fazla bulunmak, virüs bulaşma riski doğurur. Bulaştırıcılık süresinin semptom görüldüğü dönemden 1-2 gün önce başladığı düşünülmektedir. Bulaşın önüne geçmek için; sosyal izolasyon, mesafe, kişisel ekipman (maske, eldiven, siperlik) kullanımı, insanlar arasında temasın kesilmesi önem kazanmıştır (Özdemir Deniz ve Evcı Kiraz, 2020: 148; Aslan, 2020: 39). Günümüzde en önemli tedbir olarak aşılar geliştirilmiştir (Tercan, 2020: 47).

3.2.2. COVID-19 Gelişim

SARS-CoV-2 virüsü ilk olarak, Çin'in Hubei Eyaleti, Vuhan Kentinde yerel deniz ürünleri pazarında yarasadan insana geçmiştir. Kimilerine göre hastalığın etkeni laboratuvarında üretilip, yayılmıştır. Birçok bilim insanına göre de doğal mutasyona uğrayan bir virüstür. DSÖ Çin Ülke Ofisi, 31 Aralık 2019 tarihinde mevcut testlerle nedeni belirlenmeyen pnömoni olgusunu saptamıştır. İncelemeler sonucu 7 Ocak 2020 tarihinde yeni tip koronavirüs olduğu ilan edilmiştir (Alp ve Ünal, 2020: 2; Aslan, 2020: 36-38).

3.2.2.1. Dünyada COVID-19 Gelişimi

İlk vaka bildirimini, 13 Ocak 2020’de Tayland tarafından Çinli bir kadın için yapılmıştır. Şubat ayı sonlarında vaka bildiriminin yapılan ülke sayısında ve ülkelerin vaka sayılarında artış yaşanmıştır. Mart başında Çin’de yayılım hızının azalmasına karşın İran, Güney Kore ve İtalya’da hastalık nedeniyle ölümlerde artış yaşanmıştır. DSÖ COVID-19 Salgınına 30 Ocak’ta “uluslararası boyutta halk sağlığı acil durumu” olarak sınıflandırmıştır. Artan vakalar karşısında 11 Mart 2020 tarihinde DSÖ tarafından Pandemi ilan edilerek, süreç bölgesel düzeyden küresel düzeye çekilmiştir (Yıldırım, 2020: 50, Sağlık Bakanlığı, 2021).

Vaka sayıları ve ölümlerdeki artış, devletlerin olağanüstü hâl uygulamalarına geçmesi gerekmiştir. Hollanda, İngiltere ilk başta güçlü olanların ayakta kaldığı, zayıf olanların elemine edildiği “sürü bağışıklığı” yöntemini uygulamıştır. Ancak, hastalığın artmasıyla uygulamadan vazgeçilmiştir. Ayrıca bu ülkeler, uluslararası kuruluşlardan (AB, BM) bağımsız hareket ettikleri için tepki çekmişlerdir (Yıldırım, 2020: 50).

DSÖ’nün 10 Ekim 2022 tarihli verilerine göre, COVID-19 kaynaklı ölüm sayısı 6.532.705; vaka sayısı 617.597.680’dir. Harita 6’da küresel vaka dağılımı verilmiştir. Ünelere göre en yüksek vaka sayıları Tablo 4’te ve ölüm sayıları Tablo 5’te verilmiştir (08.10.2022 tarihi itibariyle). Hem vaka sayısı hem ölüm sayısında ABD başı çekmektedir. Türkiye vaka sayısında 11’inci, ölüm sayısında 19’uncu sırada yer almaktadır (covid19: 08.02.2022). Hastalık etkisini azaltsa da halen sürmektedir.

Harita 2. 10 Ekim 2022 Tarihi İtibari Vaka Dağılımı

Tablo 5. COVID-19 Vakasında İlk 10 Ülke Dağılımı

Sıra No	ÜLKE ADI	BÖLGE	VAKA SAYISI
1	Amerika Birleşik Devletleri	Amerika	95.260.865
2	Hindistan	Güneydoğu Asya	44.606.460
3	Brezilya	Amerika	34.699.017
4	Fransa	Avrupa	34.665.044
5	Almanya	Avrupa	33.826.367
6	Kore	Batı Pasifik	24.933.756
7	Birleşik Krallık	Avrupa	23.735.277
8	İtalya	Avrupa	22.692.912
9	Japonya	Batı Pasifik	21.460.295
10	Rusya Federasyonu	Avrupa	21.163.942
11	Türkiye	Avrupa	16.873.793
12	İspanya	Avrupa	13.431.098
13	Vietnam	Batı Pasifik	11.483.539
14	Avustralya	Batı Pasifik	10.191.312
15	Arjantin	Amerika	9.711.355
16	Hollanda	Avrupa	8.441.351
17	Çin	Batı Pasifik	7.942.654
18	İran	Doğu Akdeniz	7.550.691
19	Meksika	Amerika	7.090.965
20	Endonezya	Güneydoğu Asya	6.442.624

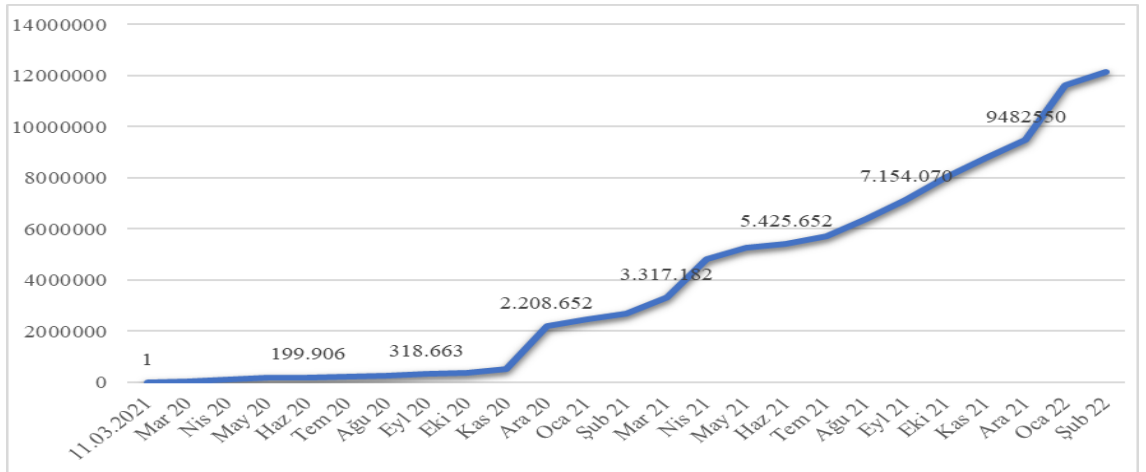
Tablo 6. COVID-19 Nedeniyle Ölen Sayısında İlk 20 Ülke Dağılımı

Sıra No	ÜLKE ADI	BÖLGE	ÖLÜM SAYISI
1	Amerika Birleşik Devletleri	Amerika	1.050.195
2	Brezilya	Amerika	686.573
3	Hindistan	Güneydoğu Asya	528.754
4	Rusya Federasyonu	Avrupa	387.991
5	Meksika	Amerika	330.139
6	Peru	Amerika	216.637
7	Birleşik Krallık	Avrupa	190.888
8	İtalya	Avrupa	177.356
9	Endonezya	Güneydoğu Asya	158.192
10	Fransa	Avrupa	151.793
11	Almanya	Avrupa	150.406
12	İran	Doğu Akdeniz	144.466
13	Kolombiya	Amerika	141.794
14	Arjantin	Amerika	129.937
15	Polonya	Avrupa	117.743
16	İspanya	Avrupa	114.262
17	Ukrayna	Afrika	109.206
18	Güney Afrika	Avrupa	102.185
19	Türkiye	Avrupa	101.139
20	Romanya	Avrupa	67.069

3.2.2.2. Türkiye’de COVID-19 Gelişimi

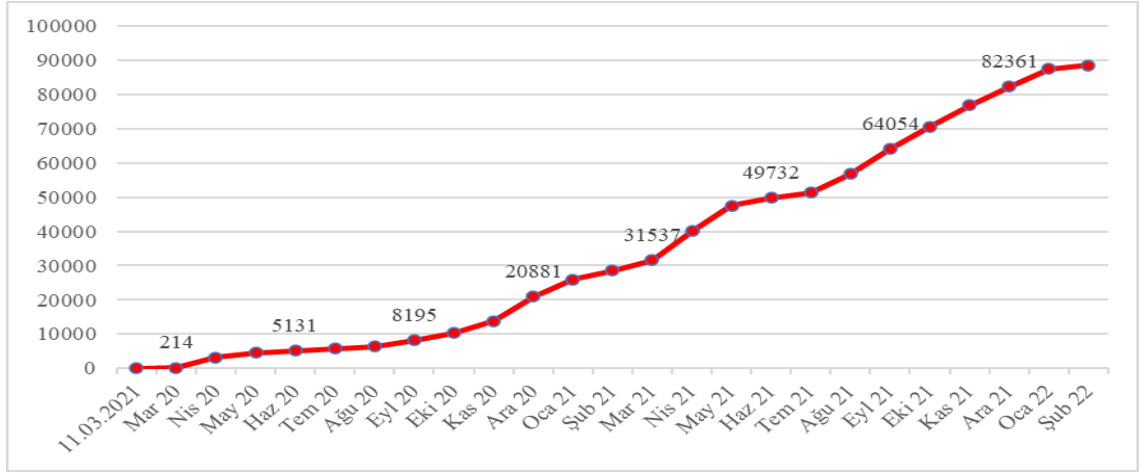
Ülkemizde Pandemiyle mücadele çalışması 2004 yılında Pandemi Hazırlık Planı çalışmaları ile başlamıştır. Sağlık Bakanlığı başkanlığında akademisyen ve uzmanlarının katkılarıyla hazırlanan Plan, 2006 yılında tanıtılmıştır. “*Küresel Bir Grip Salgın Konusunda Yapılması Gereken Hazırlıklar*” Resmî Gazetede yayınlanarak ilan edilmiştir (2006/23 resmigazete.gov.tr-RG). Bakanlık illerden, İl Pandemi Planlarını hazırlamasını istemiştir. Plana göre, Pandemi esnasında kurumlar arasında koordinasyonun sağlama görevi İl Koordinasyon Kuruluna verilmiştir. Belediyelerinde yer aldığı, kurulun yetki ve sorumlulukları belirlenmiştir (Sertdemir, 2020: 19).

Ülkemizde COVID-19 ile ilgili çalışmalar, 10 Ocak’ta başlamış ve 22 Ocak’ta Sağlık Bakanlığı başkanlığında ilk Bilimsel Danışma Kurulu toplantısı yapılmıştır. İlk vaka bildirimini 11 Mart 2020 tarihinde yapılmıştır (Sağlık Bakanlığı, 2020: 5). Vaka sayılarında artış başlamış, 31 Mart’ta 13.531 olan vaka sayısı Nisan sonu 120.204, Mayıs sonunda 163.942’ye yükselmiştir. Ülkemizde tespit edilen vaka sayıları Grafik 2’de, yaşanan vefat sayıları Grafik 3’te verilmiştir (Sağlık Bakanlığı, 2020: 5; <https://covid19.saglik.gov.tr/>).

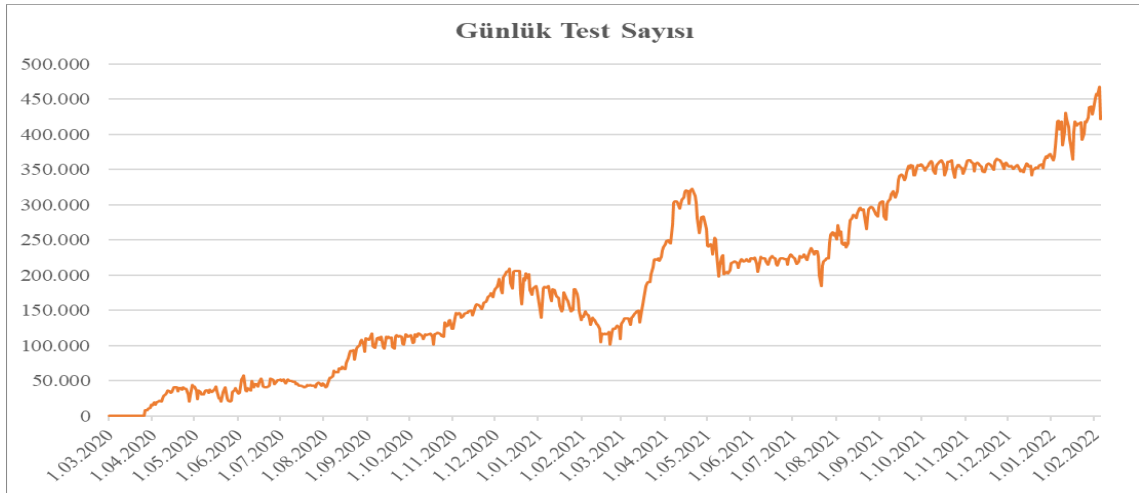
Grafik 2. Tespit edilen COVID-19 vaka sayıları

Grafiğe göre, vaka sayıları Kasım 2020’ye kadar yatay seyrederken Aralık 2020’de vaka sayılarında büyük artış olmuştur. Sonraki üç aylık dönemde kırılma olmasına karşın Nisan 2021’de tekrar sıçrama yaşanmıştır. Yatay seyir Nisan-Temmuz 2021’de de görülmektedir Ağustos-Aralık Dönemi tekrar yükselmeye başlamış ve Ocak 2022 vaka sayılarında büyük bir artış olmuştur.

Grafik 3. COVİD-19 Nedeniyle Ölüm Sayıları

Mart (2020) sonunda 214 kişi vefat etmiştir. Nisan-Haziran 2020, ölüm sayısı 1.640 civarında olduğu görülmektedir. 2020 yılı üçüncü çeyreğinde aylık ortalama ölüm sayısı 1.020 düşmüştür. Son çeyrekte sayı 4.230'a yükselmiştir. 2021 yılı ilk üç ayı 3.550 düzeyindedir, ikinci üç aylık dönemde 6.065, üçüncü çeyrekte 4.774, yıl sonu üç aylık dönemde vefat en yüksek düzeyine 6.100 kişiye ulaşmıştır. İlk vaka tespitinden 15 gün sonra testler başlamıştır. Uzmanlar günlük PCR test sayısı yetersiz bulunmuş, az test yapıldığı için, az vaka tespit edildiğini belirtmiştir. Grafik 4'te Günlük Test Sayıları (covid19. 06.02.2022).

Grafik 4. Türkiye'de Günlük olarak Yapılan PCR Test Sayıları

3.2.3. COVİD-19 Pandemisinin Yönetimi

COVİD-19 Salgını yaşanan son pandemi olarak kayıtlara geçmiştir. Daha önceki pandemilerde hastalık yayılımı bölgesel veya kıtalarla sınırlı iken COVİD-19'da yayılım küresel ölçekte gerçekleşmiştir (Sarı ve Nayır, 2020: 962). Salgınla mücadele

etmek, yayılımını azaltmak, etkilerini ortadan kaldırmak amacıyla dünya genelinde seferberlik ilan edilmiştir. Uluslararası örgütlerin yönlendirmesi ile, her ülkenin kendi iç işleyici çerçevesinde merkezi yönetimler ve yerel yönetimler görev üstlenmiştir.

3.2.3.1. Küresel Aktörler

Uluslararası örgütler COVID-19 Pandemi sürecinde aktif rol üstlenmişlerdir. Küresel örgütler uzmanlık alanlarında iş birliğini pekiştirmişlerdir. Uyulacak kuralların ve ilkelerin saptanması, standartların oluşturulması, bilgi ve deneyim paylaşımı ile üye devletlere destek vermişlerdir. Uzmanlık alanı sağlık olduğu için pandemiyle mücadelede küresel yönlendirici DSÖ olmuştur.

DSÖ; BM, çabası ile 1948’de kurulmuştur. Savaşlar ve büyük küresel felaketler sonrası sağlık alanında uluslararası iş birliği gereği anlaşılmıştır. DSÖ, Pandemi süresince kamuoyunu bilgilendirmiş, alınması gereken tedbirleri açıklamış, güncel verileri paylaşmıştır (Sakal, 2020). DSÖ, Avrupa Hastalık Önleme ve Kontrol Merkezi ile birlikte influenza salgınlarına karşı hazır olmak amacıyla ülkelerin pandemi mücadele planlarını hazırlamasına öncülük etmiştir. Bunun sonucu birçok ülke gibi Türkiye Pandemi Planını hazırlamıştır (Sertdemir, 2020: 18).

BM; Salgın Döneminde “Küresel Ateşkes Çağrısı” yapmış, çatışan on iki ülke çağrıya olumlu cevap vermiştir. Ancak BM, bünyesindeki DSÖ ile başarılı bir iş birliği kuramamıştır. Güçlü iki üye, ABD ve Çin arasında virüsün kaynağı üzerinden başlayan gerginlik giderek atmıştır. ABD, DSÖ’nü Çin’in ortağı olmakla suçlamış, örgüte mali desteği keseceğini açıklamış, örgütü ve pandemiyle mücadeleyi zayıflatmıştır (Akgün, 2020: 18-19).

AB Ülkeleri; salgın hızlanınca sınır kontrolü getirmiş, Schengen Anlaşmasını fiilen askıya alınmıştır. AB kapsayıcı ve koordineli bir iş birliği kuramamıştır. Üyeleri arasında yardımlaşma ve koordinasyon ikili düzeyde yürütülmüştür.

NATO; 2014 Zirve Bildirgesinde terörle mücadele, doğal afetler, iklim değişikliği, NATO’nun görev ve sorumluluk alanına dahil edilmiştir. Ancak, salgın hastalıklarla mücadeleye yer vermemiştir. (Akgün, 2020:18-19). COVID-19 Salgınında, Avrupa-Atlantik Acil Yardım Koordinasyon Merkezi, müttefikler arasında acil sağlık yardımlarının ulaşımı ve koordinasyonda görev üstlenmiştir.

G20; Mart 2020'de yapılan zirvede salgınla mücadelede uluslararası iş birliğinin önemi vurgulanmış, ancak karar alınamamıştır. Yine de dünya ekonomisinin çöküşünü önlemek için ilave kaynak paketleri açıklamıştır (Akgün, 2020: 18-19).

3.2.3.2. Merkezi Yönetimler

Pandemi ülke genelini ilgilendiren sağlık sorunudur. Hizmet sunumunun etkin, standart ve herkese eşit olabilmesi için merkezi yönetim yetkisi daha fazla olmaktadır (Bilgili, 2020: 229-230). Yayılımını yavaşlatmak için bireyler arası teması kesen ve azaltan önlemler almak gerekmiştir. Bu amaçla merkezi yönetimler daha çok yasaklar ve kısıtlamalar şeklinde birçok uygulamayı yürürlüğe koymuşlardır (Bozkurt, 2020: 112-113). Sosyal mesafe kuralı, kısmi veya tam zamanlı sokağa çıkma yasağı, seyahat ve toplu taşımaya getirilen kısıtlamalar, eğitim faaliyetlerinin durdurulması, zorunlu karantina, açık/kapalı alanlarda maske zorunluluğu kısıtlayıcı tedbirlerden bazılarıdır.

Pandeminin ekonomi üzerindeki olumsuz etkisinin azaltılmak için devletler destek paketleri açıklamışlardır. Sağlık hizmetlerinde kapasite artırımına gidilmiştir. İş yaşamının sürdürülebilirliği için esnek, evden, dönüşümlü çalışma ile sağlanmış, eğitimin devamlılığı için uzaktan eğitime geçilmiştir. Halkın bilinçlendirilmesi için medya kullanarak çeşitli faaliyet geliştirilmiştir.

3.2.3.3. Yerel Yönetimler

Pandemi ile mücadelede yerel yönetimler önemli sorumluluklar üstlenmiştir. Halka yakınlık avantajını kullanarak etkili çözümler üretmişlerdir. Merkezi yönetimler, pandemiyle mücadele stratejileri geliştirmekte, yerel yönetimler bu stratejileri uygulamaktadır. Yerel yönetimler, yerele yakınlığı nedeniyle acil durumlarda hızlıca yanıt verebilmiş, ihtiyaçları daha etkin karşılayabilmişlerdir.

Pandemiyle mücadele yerel yönetimlerin üstlendiği görevler şöyle gruplanabilir: Halkı bilgilendirme, denetim, dezenfeksiyon, sosyal yardımlar, ekonomik destek, eğitim hizmeti ve desteği, kültür-sanat-eğlence etkinlikleri, sağlık hizmetine yardım, psikolojik destektir (Kavas Bilgiç, 2020: 2088-2092)

Pandemi dönemi, yerel yönetimler mevzuat gereği yaptıkları görevler yanı sıra pek çok hizmeti üstlenmek zorunda kalmışlardır. Eğitim bunlardan biridir. Pandemide en fazla sekteye uğrayan sektör eğitimidir. Eğitim kurumlarının kapatılması belediyelere

örgün eğitimin devamlılığı konusunda sorumluluklar yüklemiştir. Birçok yerel yönetim eğitimin sürekliliği için kent kaynaklarını seferber etmiş, resmi ve özel sektör temsilcileri ile iş birliğine giderek, eksik olan ve ihtiyaç duyulan araç ve donanımı sağlama çabasına girmiştir.

Özellikle savunmasız kişilerin sağlık ve maddi yardım yerel yönetimler tarafından yerine getirilmiştir. Dezavantajlı grupların özel ihtiyaçları göz önüne alındığında görev daha da zorlaşmaktadır. Yerel işletmelere finansman ve yatırım desteği yapılmıştır (Önez Çetin, 2021: 56).

3.2.4. COVID-19 Pandemisinin Etkileri

Birçok pandemi gibi COVID-19'da hayatın olağan akışını bozmuş, pek çok soruna yol açmıştır. Yaşamın hemen her alanı üretim, tüketim, beslenme, çalışma, ev işi, cenaze, yolculuk alışkanlıkları etkilenmiştir. İnsanların; kalabalık, sınır, mesafe, sokak, açık alan, kapalı alan, kent, köy algıları değişmiştir (Çam, 2021: 75). Pandeminin etkilerini kentlere etkisi, sosyal, ekonomik ve çevresel olmak sıralamak mümkündür.

3.2.4.1. Kentlere Etkisi

Günümüzde dünya nüfusunun büyük bir çoğunluğu kentlerde yaşamaktadır. Kentte yaşamının birçok avantaj olmasına karşın, pandemi dönemi tehdit oluşturmuştur. Kentlerde nüfusun yoğun olması nedeniyle hastalığın yayılımı ve etkisi kırsal alana göre daha fazladır (Yılmaz, 2020: 2). Vaka ve ölüm oranları, nüfus yoğunluğunun fazla olduğu kentlerde yüksek olduğu bulgulanmıştır. Verilere göre; vakaların %95'inin kentlerde yaşanmıştır (Önez Çetin, 2021: 56). Kentin yoğunluğu az olan bölgelerinde, nüfusun pandemiden daha az etkilendiği de bilinmektedir.

Kentlerde yaşayanlar daha çok kapalı alanlarda durmak durumundadır. Gerek çalışma alanları gerek ihtiyaçlarını karşıladıkları ortamlar kapalı mekanlardır. Ulaşımında, toplu taşıma araçlarını kullanılmakta, uzun zaman yollarda ve kalabalık ortamlarda bulunmaktadır. Kentlerde insanlar daha çok apartman dairelerinde, kalabalık sitelerde, plaza denilen çok katlı bloklarda yaşamaktadırlar. Bu durum salgının yayılım olasılığını yükseltmektedir.

Pandeminin kentlere bir etkisi de kentlere göçü tersine çevirmesidir. Köyle bağımlı koparmamış, köyde yaşam olanağı olanlar, köye dönüş yapmışlar. Kıyı

kesiminde yaşam olanağı olanlar da sadece yaz ayları değil tüm yılı bu bölgelerde geçirmeye başlamışlardır. Bu ise, söz konusu bölgelerin de kentleşmesi anlamına gelmektedir. Ayrıca bu alanlarda yerel yönetimler ani gelişen hizmet talebi artışına yanıt vermekte zorlanmışlardır (Çam, 2021: 75).

3.2.4.2. Sosyal Etkisi

Hastalık ile ilgili belirsizlikler, endişeyi beraberinde getirmiş, insanlar üzerinde psikolojik travmalara neden olmuştur. “Evde kal” kampanyaları ile kentlilerin izole edilmesi fiziksel olumsuzlukların yanında yalnızlık, iletişimsizlik, etkileşim yetersizliği, yaşam tarzlarında değişiklik, sosyal hayattan izole gibi sosyal olumsuzlukları beraberinde getirmiştir (Özer Kaya, 2020: 1-3).

Pandemi sürecinden dezavantajlı gruplar, derinden etkilenmiştir. Yoksulların, işsizlerin, kronik hastaların, evsizlerin, şiddet görenlerin, kadınların, çocukların sorunlarını artırmıştır (Bozok ve Bozok, 2020:167-168; Kalaylıoğlu, 2020:3). Toplumsal ve sınıfsal eşitsizlikler derinleşmiştir. Pandemi dönemi, var olan eşitsizlikler artırırken, yeni eşitsizlik alanları yaratmıştır (Civelek ve Bozok, 2020: 159). Kadınların ev yükü artmış, şiddet yaygınlaşmıştır. Kentlerin yoksul kesimlerinde yaşayanların, sağlık hizmetlerine erişimi pandemi ile birlikte daha da zorlaşmıştır. Bunun sonucu olarak bu bölgelerde ölüm oranları daha fazla olmuştur (Çam, 2021: 69).

3.2.4.3. Ekonomik Etkisi

COVID-19 Pandemisi, ekonomik yıkımı beraberinde getirmiştir. Üretimin azalması, arazilerinin ekilememesi, enflasyon artışı, büyümenin azalması/gerilemesi, iktisadi araçların etkilenmesi, temel ihtiyaçların temin edilememesi gibi nedenlerle birçok işletme kapanmış yâda kapanma noktasına gelmiştir. Özellikle turizm sektörü seyahat ve sokağa çıkma kısıtlamaları ile darbe almıştır (Özer Kaya, 2020: 1-3).

İşgücü piyasasındaki durum kötüleşmiştir. Az gelişmiş ülkelerde işsizler ordusuna yeni işsizler eklenmiştir. COVID-19’un etkisini sektörel ele alındığında birincil olarak tarım ve petrol sektörünü etkilemiştir. İkinci sektör üretim endüstrisi iken eğitim, bilgi teknolojisi, sağlık endüstrisi, finans endüstrisi, otelcilik, turizm, konut, spor, medya ve araştırma geliştirme, gıda sektörleri üçüncül olarak etkilenen sektörlerdir (Eroğlu, 2020: 220).

Pandemi döneminde İçişleri Bakanlığı'nın genelgesi ile; umuma açık istirahat ve eğlence yerleri, spa ve spor salonlarının kapatılması, lokantaların paket servise dönmesi, marketlerin çalışma saati ve müşteri sayısı sınırlamaları toplu ulaşım araçlarında ve ticari taksileri getirilen sınırlamalar ekonomiyi olumsuz etkilemiştir (Özdemir Deniz ve Evcı Kiraz, 2020: 148). Genelge kapsamında 149.382 iş yeri (bar, pavyon, gece kulüpleri, diskotek, sinema, tiyatro, gösteri ve konser salonu, düğün salonu, müzikli lokanta/kafe, gazino, birahane, kıraathane, kafeterya, kır bahçesi, nargile salonu, internet salonu, her türlü oyun salonları, her türlü kapalı çocuk oyun alanları, çay bahçesi, dernek lokalleri, lunapark, yüzme havuzu, hamam, sauna, kaplıca, masaj salonu, SPA ve spor merkezleri faaliyetleri, ek genelgelerle berber, kuaför, güzellik merkezleri gibi) etkilenmiş ve faaliyetleri durdurulmuştur. İçkili ve/veya içkisiz tüm lokanta ve restoranlar ile pastaneler, sadece paket servis, gel-al benzeri şekilde hizmet verebilmesine imkân sağlanmıştır (Turan ve Hamza Çelikyay, 2020: 18-19).

3.2.4.4. Çevresel Etkisi

Salgının çevre üzerindeki en olumsuz etkisi katı atıklarda yaşanan artıştır. Sokağa çıkma yasakları nedeniyle insanlar daha çok tüketime yönelmeleriyle evsel atıklarda %50'ye varan artış yaşanmıştır. Tek kullanımlık maske ve eldivenler yerlere saçılmaktadır. Tıbbi atıklarda da rekor artış görülmüştür (OECD, 2020: 11).

Salgının çevre üzerinde olumlu etkisi de olmuştur. Yıllardır düşürülmesi için mücadele edilen CO² emisyonları salgında düşüş göstermiştir⁴⁴. Kısıtlamalar sırasında karayolları taşımacılığında %50-75, kentlerin trafik yoğunluğunda %95 azalma yaşanmıştır. Bu durum, hava kirlilik seviyelerinde %50'ye varan düşüslere neden olmuştur. Araçlarla bağlantılı bir kirletici olan nitrojen dioksit seviyeleri rekor düzeyde düşmüştür. Kısıtlamalar sonrasında bu oranlar yine eski seviyelerine dönmüştür (OECD, 2020: 10-11).

3.2.4.5. Eğitime Etkisi

Pandemi en fazla eğitim alanında değişim ve dönüşüme neden olmuştur. Okul öncesi eğitimden, yükseköğretime kadar 194 ülkede okullar, Mart 2020 tarihinden

⁴⁴ Nisanda dünyada oran %17 yılsonu %8 düşmüş, New York CO² emisyonları %38 inmiştir. Avrupa'da kapanmada günlük karbon emisyonu %58 azalmış, otomobil ve motosiklet emisyonları %88 azalmıştır (OECD, 2020: 10).

itibaren kapatılmıştır. Eğitime ara verilmesi; öğrenme kaybı, okulu bırakma oranında artış, beslenme bozuklukları⁴⁵ gibi pek çok sorunun doğmasına neden olmuştur. Okuldan uzak kalan gençler riskli davranışlar sergileyip, kötü alışkanlıklar edinmişlerdir (Balcı, 2020: 77). Özellikle okulu bırakmanın etkisi ile gençler arasında suç oranında artış endişe yaratmıştır (Sarı ve Nayır, 2020: 962). Kapanma dönemleri devamlı evde kalmak çocukların ve gençlerin ruhsal sağlığını da olumsuz yönde etkilemiştir.

Yüz yüze eğitimin imkânsız hale geldiği dönemde uzaktan eğitim alternatif eğitim modeli olmuştur. Ancak uzaktan eğitimde de bazı sorunlar yaşanmıştır. Özellikle teknolojik alt yapısı gelişmemiş gelir düzeyi düşük kesimlerde eğitime ulaşımında sorunlar ortaya çıkmıştır. Her öğrenci çevrimiçi eğitimden eşit düzeyde ve yeterince yararlanamamıştır (Serçemeli ve Kurnaz, 2020: 41-42).

3.3. COVID-19 PANDEMİSİYLE MÜCADELE ÇALIŞMALARI

Yerel yönetimler hizmetin sunumunda ve kamusal alanların yönetimi konusunda ilk sırada yer almakta ve dünya çapında da COVID-19 ile mücadelede liderlik vazifesi görmektedir. Yapılan araştırmalar ve merkezi hükümetlerin müdahalesine bakıldığında belediyelerin hazırlık, alt yapı, işgücü, fonlara ulaşabilme, merkezi yönetimle koordinasyonu ve iletişim gibi konularda üstün oldukları ve bu üstünlüklerinin COVID-19 mücadelesinde virüsün yayılımının kontrol altına alınmasında önemli roller üstlendikleri ortaya konulmuştur (Önez Çetin, 2021: 58).

3.3.1. Pandemiyle Mücadele Alanları

COVID-19'un kentlerde yayılımını önlemek ve olumsuz etkilerinden kenti korumak üzere, her ülke hastalık seyrine ve ülke koşullarına göre aynı amaçlı uygulamaları farklı yollardan yürürlüğe sokmuştur. Kent örnekleri incelendiğinde, yerel yönetimlerce pandemiyle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetleri: (1) Kamuoyunun süreç hakkında bilgilendirilmesi, (2) Sosyal destek ve yardım hizmetleri, (3) Eğitim hizmetleri, (4) Kültür, sanat ve psikolojik destek ve (5) Sağlık hizmetlerine destek şeklinde özetlemek mümkündür (Kavas Bilgiç, 2020: 2088-2092).

⁴⁵Dünyada 368 milyon öğrencinin beslenmesini okulları sağlamaktadır. Okullar kapanınca da destek sekteye uğramıştır.

(1) *Kamuoyunun süreç hakkında bilgilendirilmesi:* COVID-19 Pandemisinde kamuoyunun bilgilendirilmesi gerektiğinin önemi daha da artmıştır. Hastalık konusunda bilgilendirmenin yanı sıra mücadele kapsamında yeni kurallar, alınan tedbirler, getirilen kısıtlamalar ve pandeminin seyri hakkında sağlık verilerinin (günlük vaka sayısı, iyileşen ve hastalığa yakalanan sayısı gibi) paylaşımını kapsamaktadır. Dikkat çeken konu, uluslararası örneklerde bilgilendirme faaliyetlerinin yürütülmesinde yerel yönetimler daha etkin olduklarıdır.

(2) *Sosyal destek ve yardım hizmetleri:* Sosyal devletin bir gereği olarak dezavantajlı gruplara sunulan her türlü sosyal içerikli faaliyeti kapsamaktadır. Bu faaliyetlerin sunumu merkezi yönetimin yanı sıra yerel yönetimler tarafından yapılmaktadır. Pandemide döneminde yapılan yardımlara bakıldığında dünya genelinde en çok maddi ve gıda yardımlarının olduğu görülmektedir. Bunların dışında da yerel yönetimler, dışarıya çıkamayanların ihtiyaçlarının karşılanması, barınma sorunu olanlara geçici konaklama imkanının sunulması, sokak hayvanlarının beslenmesi gibi uygulamaları hayata geçirmişlerdir.

(3) *Eğitim Hizmetleri:* Pandemi sürecinde en çok etkilenen sektörlerin başında eğitim yer almaktadır. Pandeminin ilanından sonra birçok ülke uzaktan eğitime sistemine geçmiştir. Bu kapsamda yerel yönetimler tarafından sağlanan en önemli hizmet, ücretsiz internet hizmetinin sağlanmış olmasıdır. Bir diğer hizmet de özellikle dezavantajlı öğrencilere bilgisayar ve tablet dağıtımının yapılmasıdır.

(4) *Kültür, sanat ve psikolojik destek:* COVID-19'un insanlar ve toplum üzerinde birtakım olumsuz etkilerinin (sosyal ve kaygı, korku, endişe, stres gibi psikolojik etkiler) olabileceğine yer verilmiştir. Hastalığın sosyal ve psikolojik etkilerini hafifletmek amacıyla belediyeler tarafından kültür ve sanat etkinlikleri (web sayfası üzerinden tiyatro, gösteri, eğlence, spor gibi etkinliklerin gösterimi) ve psikolojik ihtiyaçlara destek (psikolojik danışma hattı) gibi hizmetler sunulmuştur.

(5) *Sağlık hizmetlerine destek:* Pandemi sürecinde yerel yönetimlerin sağlık hizmetlerinin devamlılığına yönelik destek sağladıkları görülmektedir. Sağlık personeline ücretsiz ulaşım ve barınma imkânı sağlanması gibi direkt desteklerinin yanında maske dağıtımı, dezenfeksiyon işlemleri, toplu alanlarda termal kamera taraması yapılması gibi dolaylı destekleri de olmuştur.

3.3.1.1. Pandemiyle Mücadele Alanları-Dünyadan Örnekler

Ülkeler, benzer alanlarda aynı amaçlarla Pandemiyle mücadelede etmişler, farklı uygulamalar geliştirmişlerdir. Bu başlık altında ortak amaçlar çerçevesinde ülkelerin getirdiği örnek teşkil edebilecek farklı uygulamalara yer verilmektedir. Olası Pandemilere hazırlık çalışmalarında için fikir verebilmesi açısından önemli görülmüştür. Pandemi dönemi pek çok faaliyet durdurulmuş, sokağa çıkma yasağı, eğitime ara verilmesi, zorunlu olmayan üretimin durdurulması, halka açık kapalı alanların yasaklanması, spor salonları, eğlence yerlerinin kapatılması, toplantıların iptali, lokantaların paket servise dönmesi, marketlerde çalışma saatleri ve kişi sayısı kısıtlamaları, maske ve mesafe kuralları, esnek mesai uygulamaları hemen her ülkenin baş vurduğu önlemler olmuştur.

Bilgilendirme

Pandemide halkın bilgilendirilmesinin önemi artmıştır. Pandemi seyri, hastalıkla ilgili bilgiler, günlük vaka verileri, vaka yoğunluğu, uyulması gereken önlemler, yeni kurallar, kısıtlamalar paylaşılmıştır. Sürecin seyri konusunda da sağlıklı ve hızlı veri aktarımı önem taşımıştır. Bilgilendirmeleri pek çok ülkede yerel yönetimler yapmıştır. Cenevre Belediyesi, hastalıkla ilgili verileri web sayfasında paylaşmıştır. Berlin Belediyesi, haftalık bülteninde Salgına ilişkin kısıtlamalar, yeni kurallar, mücadele yöntemlerine yer vermiştir, Benzer rehberi Barselona Belediyesi ticari işletmelerin tabii oldukları kurallar için yayınlamıştır. Zürih'te önlemlere dair posterler asılmıştır. Bilgilendirmeler genelde çok dilli yapılmış, anadili farklı olanlar da yararlanmıştır (Bayraktar, 2020: 2).

Farklı iletişim kanalları da kullanılmış, Seul'da trafik radyosu ve TV kanalı afet yayınına dönmüştür. Cenevre'de "AlertSwiss" uygulaması ile acil durum alarmları, uyarılar kentlilere duyurulmuştur (Bayraktar, 2020: 2). Singapur Belediyesi, hükümetin mesajlarını 4 dilde düzenli olarak WhatsApp üzerinden paylaşmıştır. New York Belediyesi, hastalığın seyri, karantina bölgeleri, gerekli bilgi ve duyuruları yayınlayan bir sistemi devreye sokmuştur (WHO, 2020: 7-11). Meksika, Radyo, televizyon, internet aracılığıyla; hastalığın seyri, korunma yolları, yayılımın önlenmesi bilgilendirmeleri yapılan "Susana Distancia Programı" başlatılmıştır. Kore Cumhuriyeti, maske kullanımını teşvik etmek amacıyla kamu spotu yayınlamıştır. Başta Nairobi olmak üzere Kenya'da birçok kentin yerel yönetimi ile dini liderleri birlikte çalışarak

ibadet edenlere COVID-19'dan kendilerini nasıl koruyacakları bilgisini paylaşmıştır (WHO, 2020: 7-11).

Türkiye'de, kararları İçişleri Bakanlığı, genelgeler yoluyla duyurmuştur. Kararlara aykırı hareket edenlere oldukça yüklü idari para cezaları uygulanmıştır⁴⁶ (Bilgili, 2020: 227). Sayısal verileri Sağlık Bakanlığı günlük olarak vermiştir. İl bazında veri aktarımı (gayri resmi), tabip odaları, STK'lar, belediyelerin mezarlık müdürlükleri yapmıştır (Bayraktar, 2020: 2). Hayat Eve Sığar (HES) uygulaması ile hastalık yayılım haritaları geliştirilmiştir.

Sosyal Destekler

Dezavantajlı gruplara sunulan her türlü desteği kapsar. Yerel yönetimler, dışarıya çıkamayanların ihtiyaçlarını karşılamış, Pandemi döneminde dünya genelinde en çok gıda yardımı yapılmıştır. Tunus Belediyesi başta yaşlılar, savunmasız kişilere gıda dağıtmıştır. Kerala Kenti, kapanma dönemi insanlar aç kalmasın diye, açık mutfaklar kurup, ucuza yemek dağıtmıştır. Türkiye'de hükümete bağlı gönüllü vefa grupları benzer hizmetleri sunmuştur. Barınma sorunu olanlara geçici konaklama imkânı sunulmuş, sokak hayvanları beslenmiştir. Barselona Belediyesi, turizm firmaları ile kentte bulunan 200 apartman için yapmış olduğu anlaşmayı feshederek kentin savunmasız kişi ve ailelerine tahsis etmiştir. Rio de Janeiro Belediyesi yaşlı izolasyonu için otellerle anlaşmıştır (WHO, 2020: 7-11).

Eğitim Desteği

Yayılmı önlemek için birçok ülkede uzaktan eğitime geçilmiştir. Ancak eğitime erişimde eşitsizlikler yaşanmıştır. Yerel yönetimler ücretsiz internete erişim gibi geçici önlemler almıştır. Dezavantajlı öğrencilere bilgisayar ve tablet dağıtımı yapılmıştır. Boston 1 Milyon Projesi ile bedava cep telefonu ve erişim noktası sağlamıştır. New York ihtiyacı olan öğrencilere netbook dağıtımı yapmıştır. Yokohama Belediyesi, interneti olmayan öğrencilerin dersleri yerel TV kanalından izlenmesini sağlamıştır. Milan, okullara cihaz ve internet bağlantısı için bağış kampanyası başlatmıştır. Toronto, dar gelirli mahalleler, bakım evleri, sığınma evlerine ücretsiz internet erişimi sağlamıştır. Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler ile BM Habitat teşkilatları,

⁴⁶ Para cezaları hukuku dayanak konusunda eleştirilmiştir. İki yıl sonra da henüz ödenmeyen cezalar affedilmiştir.

pandemiyle mücadelenin öğrenilmesine ve deneyimlerin paylaşılması ilişkin web seminerleri serisini başlatmıştır (WHO, 2020: 7-11, OECD, 2020: 12).

Ulaşım

Birçok ülkede toplu taşımalar yasaklanmıştır. Moskova Belediyesi aksine Moskova metrosunun işlevine devam etmesi için çaba harcamıştır. Metronun içi ve yolcuların temas ettiği tüm alanlar, yürüyen merdivenler, turnikeler, bilet otomatları, kapı kolları saat başı dezenfekte edilmiştir. Metro en güvenli kent ulaşım şekli olmaya devam etmiştir. Pandemi sürecinde pek çok yerel yönetim, sağlık personeline ücretsiz ulaşım sağlanmıştır. Letonya'da toplu taşımalarda ikili koltukta, tek kişi sınırlaması getirilmiştir. Bogota da insanlar yürüyerek ve bisikletle işe gidip gelmeleri için kentin bazı yolları araç trafiğine kapatılmıştır (WHO, 2020b, OECD, 2020: 12).

İş Birlikleri ve Gönüllü Katılımı

Londra'da, ihtiyaç karşılanmasında gönüllüler ve halk sağlığı uzmanları görev üstlenmiş "Mutual Aid Cell" organizasyonu başlatılmıştır. Nijerya'da Lagos, Abuja ve Kano kentleri birçok sektörün katılımıyla kapsamlı bir "İş Birliği" kurulmuş, Pandemiye hazırlık konularında önerileri geliştirilmiştir. Merkezi New York'ta bulunan "Bloomberg Philanthropies" kuruluşu, Sağlıklı Kentler Ağı içinde, kentlerin COVID-19 mücadelesi konusunda bilgi alışverişi yapabilecekleri "paylaşım ağı" oluşturmuştur (WHO, 2020: 7-11).

Sağlık Desteği

Pandemi sürecinde, sağlık personeline ücretsiz barınma imkânı sağlanmıştır. Maske dağıtımı, dezenfeksiyon, termal kamera taraması gibi destekler olmuştur. COVID-19'un insanlar psikolojisi üzerinde olumsuz etkisi olmuş, hafifletmek amacıyla kültür ve sanat etkinlikleri (online tiyatro, gösteri, eğlence, spor) ve psikolojik destek (danışma hattı) gibi hizmetler sunmuştur.

İslamabat'ta özel hastaneler, hasta yatakları, yoğun bakım servisleri, ventilatör cihazları paylaşmıştır. Yeni Delhi'de, Nehru Stadyumu karantina tesisine, Madrid buz pateni pisti morga, Londra'da bir kongre merkezi COVID-19 hastanesine dönüştürülmüştür. İtalya'da kentlerin sağlık personeli artırılmak için tıp fakültesi son sınıf öğrencileri mezun edilmiştir. ABD'de sağlık tesislerine talebi azaltmak için arabalarda test yapılmıştır.

Abidjan, Johannesburg, Lagos kent yönetimleri; kentlilere, sosyal hizmet uzmanları ve sağlık tesislerine korucu ekipman ve önleyici malzemeler dağıtmıştır. Sousse, N'Djamena, Rabat Belediyeleri yayılımı engellemek maksadıyla kamusal alanları dezenfekte etmiştir. Kampala yerel yönetimi, taksi ve otobüs seferlerini iptal etmiş, acil hastaların sağlık kuruluşlarına ulaşımını sağlamak üzere ambulans istasyonları devreye sokmuştur. Merkezi ve yerel yönetimlerin koordinasyonu ile salgın merkezi haline gelen Nairobi, Kinshasa, Niamey kentleri başta kentlerden çıkışlar kontrol altına alınmıştır. Bu sayede bu kentlerden yayılım kontrol altına alınmıştır. Vuhan'da izolasyon hastaneleri yapılmıştır.

Ekonomik Destek

ABD: salgınla mücadele fonları oluşturmuş, aşı, ilaçlar ve teşhis kitleri geliştirilmesine yönelik teşvikler sağlamıştır. Güney Kore: teşhis testleri geliştirilip üretmiştir. İspanya: sağlık sistemini, işletmeleri desteklemek için milyarlarca Euro destek paketleri açıklamıştır. Almanya: ekonomi destek paketleri açıklanmıştır. Fransa: sigorta primleri ve vergi ödemeleri ertelenmiştir. Hastane kapasitelerini artırmak için kaynak sağlamıştır. Sağlık sistemini, işletmeleri desteklemek için milyarlarca Euro destek paketleri açıklamıştır. Suyun kıt olduğu Kenya ve Etiyopya'da, su tüketimini sınırlamak için Akıllı Musluklar kullanılmıştır. Düşük maliyetli sabunlar imal edilmiştir. Sao Paulo Belediyesi sokaklara çeşmeler yerleştirmiştir.

Fransa'nın Brest Kentinde, dezavantajlı aileler belirlenip, gıda kuponu dağıtılmıştır. Pazaryerlerinin kapatılması gıda üreticilerini de olumsuz etkilemiş, üreticinin işaretlendiği coğrafi bilgi sistemi çözümü sunulmuştur. Sistemde; üreticinin konumu, satılan ürünü, sipariş ve teslimat seçenekleri, iletişim bilgileri yer almıştır. Sistem, belediyenin web sayfasında ve sosyal medyada tanıtılmıştır. Osan, Kent Fonu oluşturup, dar gelirlilere destek verilmiş, gıda paketi dağıtılmıştır (WHO, 2020a, UNESCO UIL, 2020b).

Pandemi yerel yönetimlere birtakım zorluklar getirmesine karşın yeterli araç ve donanım sağlanması halinde pandemiyle mücadelede vazgeçilmez bir aktör olduğu vurgulanmıştır. Ancak çoğu durumda belediyeler yerele yakınlığının sağladığı avantajlarını kullanarak öncülük etmelerinden ziyade merkezi yönetimin direktifleri doğrultusunda hareket ederek krizi ele alma sorumluluğunu tam olarak üstlenmemişlerdir (WHO, 2020).

3.3.1.2. Pandemiyle Mücadele Alanları- Türkiye’den Örnekler

Pandemiyle mücadele kapsamında Ülkemizde ilk çalışma 2004 yılında Pandemi Hazırlık Planının hazırlanması ile başlamıştır. Çalışma, Sağlık Bakanlığı başkanlığında akademisyen ve konunun uzmanlarının katkılarıyla hazırlanarak 2006 yılında Pandemi Hazırlık Planı adıyla tanıtılmıştır. Plan ile illerin kendi İl Pandemi Planını hazırlanması istenmiş ve ülke genelinde uygulanmıştır. Uygulanan plan “Küresel Bir Grip Salgın Konusunda Yapılması Gereken Hazırlıklar” adıyla resmî gazetede yayımlanarak ilan edilmiştir. Pandemi esnasında kurumlar arasında koordinasyonun sağlanması için İl Koordinasyon Kurulu yetki ve sorumlulukları belirlenmiş olup belediyeler de kurulda yer almaktadır. Pandemi Hazırlık Planında belediyeler, pandemiyle mücadelede aktif görevler üstlenmektedir (Sertdemir, 2020: 19).

Uluslararası alanda görüldüğü gibi Ülkemizde de yerel yönetimler pandemiyle mücadele sürecinde aktif rol almıştır. Mevzuatın kendilerine vermiş olduğu yetkiler çerçevesinde mevcut kaynaklarla yerel ihtiyaçları karşılamaya çalışmıştır. Hatta bazı belediyeler, getirmiş oldukları yenilikçi uygulamalar ile gündeme gelmiştir (Kavas Bilgiç, 2020: 2092).

Kentlerin pandemi sürecinde yapmış oldukları faaliyetleri, bilgilendirmeler, denetimler, bulaşmayı önleme, ekonomik destek, sosyal destek, eğitime destek, sosyal ve kültürel etkinlikler başlıkları altında toplamak mümkündür. Adı geçen faaliyetler belediyelerin bağlı oldukları mevzuat kapsamındaki görevleridir. Ülkemiz örneği çerçevesinde kentlerin yürüttükleri faaliyetler iki boyut ve iki başlık altında değerlendirilecektir. Araştırmaya örnek olan ve belli kriterler çerçevesinde seçilen Benzer Kentler birinci boyutunu, Öğrenen Kentler de ikinci boyutunu oluşturacaktır. Kentlerin yürütmüş oldukları genel faaliyetler birinci başlığını, kent özelinde yürütülen farklı Pandemiyle mücadele faaliyetleri ikinci başlığını oluşturacaktır. “Pandemiyle Mücadele Alanları-Türkiye’den Örnekler” bölümünde Benzer Kentler, “Öğrenen Kentlerin Pandemiyle Mücadelesi-Türkiye Örnekleri” bölümünde de Öğrenen Kentlerin Pandemi sürecindeki faaliyetleri değerlendirilecektir.

Bilgilendirme

Halkın Pandemi konusunda bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi salgınla mücadele kapsamında büyük önem taşımaktadır. Yerel yönetimler yazılı (el ilanı, afiş, kitapçık gibi), görsel ve sosyal medya araçları ve web ortamı üzerinden halkın

bilgilendirmesini başarılı bir şekilde sağlamıştır. Halkın dikkatini çekmek isteyen yerel yönetim tarafından trafik ışıkları üzerinden “Evde Kal” çağrısı yapılmıştır.

Denetleme

Belli aralıklarla maske takma, sosyal mesafe uyum, gıda güvenliği ve kurul kararlarının uygulanması için denetimler yapılmıştır. Toplu taşıma araçlarına getirilen yüzde 50 kapasite kuralına uyulup uyulmadığına dair denetimler yapılmıştır. HES kodu ile kentlerin ulaşım kartlarının eşleştirilmesi yapılarak vakaların dolaşımına engel getirilmeye çalışılmıştır.

Bulaşığı Önleme

Düzenli aralıklarla kentin tüm bu alanlarda dezenfekte çalışmaları yapılmıştır. Kentin farklı noktalarına ateş ölçümü, maske ve dezenfeksiyon hizmeti verilmiştir. Sınav merkezlerinin dezenfeksiyonu sağlanmış öğrencilere maske ve su dağıtılmıştır. Sınava girecek olan öğrencilere dezenfektan jel ve çocuk maskesinden oluşan hijyen paketi dağıtımı yapılmıştır. Tedbir amaçlı tüm kamu kurumları dezenfekte edilirken cadde ve sokaklara ilaçlama yapılmıştır.

Ekonomik Destek

Faaliyeti durdurulan esnaftan, yıllık ilan-reklam vergileri ve çevre ve temizlik vergilerinin alınmaması, belediyenin kiracılarından kira alınmaması desteği sağlanmıştır.

Eğitim Desteği

Uzaktan eğitim döneminde ihtiyaç sahibi çocuklara gerekli teknolojik alt yapı sağlanmış, tablet ve kırtasiye yardımları yapılmıştır. Evde kalan çocukların boş zamanlarını değerlendirebilmeleri amacıyla kitap dağıtımı yapılmıştır.

Etkinlikler

65 yaş üstü bireylerin ile kronik hastaların temel ihtiyaçlarının karşılanmaları için ekipler görevlendirilmiştir. Bireylerin ihtiyaç duydukları evde sağlık hizmeti verilmiştir. Sokak hayvanlarına mama ve su dağıtılması için ekipler görevlendirilmiştir.

Antalya Büyükşehir Belediyesi⁴⁷

- ✓ Koronavirüs bilgilendirme web sitesi oluşturulmuştur

⁴⁷ Antalya Büyükşehir Belediyesi resmi internet sayfasından faydalanılarak derlenmiştir

- ✓ Büyükşehir bünyesinde görevli personele pandemi ve karantina hakkında “Pandemi Sürecinde Ruh Sağlığımız” bilgilendirme eğitimi verilmiştir
- ✓ Korku, kaygı, endişe yaşayanlar için “Psikolojik Destek Hattı” kurulmuştur
- ✓ Otobüsçü esnafına yakıt desteği sağlanmıştır
- ✓ Bağış kabul merkezi aracılığıyla sosyal güvencesi olmayan ve işsiz kalan bireylere gıda yardımı, ihtiyaç sahibi ailelere gıda kolisi yardımı, mobil aşevi ve Halk Et Market uygulaması ile muhtaç ailelere yemek yardımı yapılmıştır
- ✓ Özel tiyatrolara destek olmak amacıyla “Pandemi Günlerinde Tiyatro Buluşmaları” etkinlikleri düzenlenmiştir
- ✓ Çiçek üreticisine destek amaçlı saksı çiçeği satın alınmıştır
- ✓ Yerel gösteri ve sahne sanatçılarında destek olmak amacıyla “Çocuk Şenliği” gösterileri düzenlenmiştir
- ✓ Yerel müzik gruplarına destek amacıyla “Müzik Şehrin Kalbinde” konserleri düzenlenmiştir
- ✓ Pazaryerlerinin kapalı olması nedeniyle üreticiye destek amaçlı sebzeler satın alınmış ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılmıştır
- ✓ ATABEM aracılığıyla üniversite adaylarının sınav hazırlık kurs desteği, sosyal yardım alan ailelerin sınav ücretleri karşılanmıştır.
- ✓ Doğan Hızlan kütüphanesindeki kitaplar Büyükşehir Belediyesi ve kütüphane web sayfasından e-kitap olarak okuyucuların hizmetine sunulmuştur
- ✓ “Çalışma Salonları Kapalı Bahçe Hizmette” sloganıyla güvenli çalışma alanları oluşturulmuştur
- ✓ Mobil Kuaför TIR aracılığıyla kuaför bulunmayan kırsal bölgelerde yaşayan halka kuaför hizmeti verilmiştir
- ✓ Alanya Hasta ve Hasta Yakınları Tesisi, Pandemi döneminde Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi COVID bölümünde çalışan doktor, hemşire ve ilgili sağlık çalışanlarına tahsis edilmiştir
- ✓ Özel günlerde kent sokaklarında Büyükşehir Bando ve Orkestrası halka konserler verilmiştir
- ✓ Türk Halk Müziği konserler çekimleri yapılarak sosyal medya ve web TV üzerinden yayın yapılmıştır
- ✓ Ramazan etkinlikleri kapsamında çevrimiçi tiyatro gösterileri yapılmıştır
- ✓ Sosyal mesafe kuralına uygun “Gezen Sinema” ve “Sahilde Sinema Var” açık hava sinema gösterimi yapılmıştır

Aydın Büyükşehir Belediyesi⁴⁸

- ✓ Hizmet binası girişine yerleştirilen termal kameralar vasıtasıyla riskli tespit edilen kişiler ilgili sağlık kuruluşuna sevki gerçekleştirilmiştir
- ✓ Kapatılan kahvehane, oyun salonu, kantin, yurt işletmeciliği gibi alanlarda çalışanlara yönelik gıda paketi dağıtımı yapılmıştır
- ✓ “Askıda Su Faturası” kampanyası başlatılmıştır
- ✓ “Ata Tohumları” projesiyle üretilen fideler 65 yaş üstü bireylere ücretsiz dağıtılarak hem evde vakit geçirmeleri hem de yerel üretime katkı sağlanmıştır
- ✓ “Aydın Sahne” konserleriyle kapatılan eğlence yerlerinde çalışan müzisyenlere destek sağlanmıştır
- ✓ Pazaryerlerinin kapalı olması nedeniyle üreticiye destek amaçlı ellerindeki ürün (sebzeler, meyve, turunç) satın alınmış ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılmıştır
- ✓ Sınava girecek olan öğrencilere destek olmak amacıyla test kitabı hazırlanarak dağıtımı yapılmıştır
- ✓ Üniversite adayı gençlere “Tercih Tırı” vasıtasıyla tercih danışmanlığı hizmeti verilmiştir
- ✓ Halka moral olmak maksadıyla Büyükşehir Belediyesi Orkestrası tarafından bir seri konserler verilmiştir.
- ✓ Uzun dönem evde kalan bireylerin beden sağlığına yönelik sabah sporu etkinlikleri gerçekleştirilmiştir.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi⁴⁹

- ✓ “Fıstık Gibi” Projesi ile 7 farklı sektörü kapsayan çalışanlara yönelik eğitim verilmiştir.
- ✓ Yerel ürünlerden oluşan ve bağışıklık sistemini güçlendirici “Esnafa Destek Halka Şifa” paketleri COVID-19 hastalarına ve sağlık çalışanlarına dağıtılmıştır.
- ✓ Gaziantep Valiliği, Güneydoğu Anadolu İhracatçı Birliği, NAKSAN A.Ş. ve Büyükşehir Belediyesi ortaklığında GASMEK bünyesinde maske üretimi yapılarak ücretsiz olarak dağıtılmıştır.
- ✓ Hem üreticiye hem ihtiyaç sahibine destek amacıyla patates çiftçiden alınarak dağıtımı yapılmıştır

⁴⁸ Aydın Büyükşehir Belediyesi resmi internet sayfasından faydalanılarak derlenmiştir

⁴⁹ Gaziantep Büyükşehir Belediyesi resmi internet sayfasından faydalanılarak derlenmiştir

- ✓ Sınava hazırlanan öğrencilere GASMEK bünyesinde ücretsiz olarak “RAUNT Eğitime Destek Programı” ile bilgisayar ve cep telefon üzerinden evlerinden çalışma fırsatı sunulmuştur
- ✓ Özel gereksinimli çocukların eğitimlerinden geri kalmamaları için özel eğitim videoları hazırlatılarak ailelerine ulaştırılmıştır
- ✓ 20 binin üzerinde araştırma ve roman kitabı dijital kitap haline getirilerek e-belediye hizmeti olarak paylaşımına sunulmuştur
- ✓ Gaziantep'in tarihi, kültürel ve sosyal hayatı gibi konularda kent hafızası olan Kent Arşivi dijital bir ortama aktarılarak erişimine açılmıştır
- ✓ Evde izole zorunluluğu getirilen halka moral ve motivasyon sağlamak ve kültürel ve sanatsal faaliyetlere devam ettirmek üzere “Evde Kal Yetenek Yarışması” organize edilmiştir
- ✓ Kademeli yüz yüze eğitime geçildiği dönemde yeni oyun teknikleriyle “Temassız Oyun Şenliği” gerçekleştirilmiştir.
- ✓ Kısıtlamaların gevşediği dönemde sosyal mesafe kuralına uygun “Arabalı Sinema” etkinlikleri başlatılmıştır.

Kütahya Belediyesi⁵⁰

- ✓ Belediye iştiraki Simpaş A.Ş. bünyesinde bir maske imalat atölye açılarak kentin maske ihtiyacı karşılanmaya çalışılmıştır. Üretilen maskelerin bir kısmı kamu ve özel kurumlarına satışı yapılırken bir kısmı belediye binası girişi, toplu taşımalarda ve pazaryerlerinde ücretsiz olarak dağıtımını yapılmıştır.
- ✓ Üreticiye destek amacıyla yem, tohum, fidan ve fide desteği verilmiştir
- ✓ Pandemi sürecinde etkilenen esnaf ve ihtiyaç sahibi ailelere “Bereket Kart” aracılığıyla nakdi yardım sağlanmıştır
- ✓ Okul öncesi eğitimi aksayan çocuklarının velilerine kaygısının giderilmesi amacıyla “Metropolitan Okul Olgunluk Testi Uygulanması” projesi başlatılmıştır
- ✓ Sosyal mesafe kuralına uygun “Açık Hava Sineması” etkinliği düzenlenmiştir

Mersin Büyükşehir Belediyesince⁵¹

- ✓ Refakatçi Evi projesiyle hasta yakınlarına barınacakları alanlar yaratılarak hem işleri bozulan otel işletmelerine destek sağlanmıştır

⁵⁰ Kütahya Belediyesi resmi internet sayfasından faydalanılarak derlenmiştir

⁵¹ Mersin Büyükşehir Belediyesi resmi internet sayfasından faydalanılarak derlenmiştir

✓ Pazaryerlerinin kapalı olması nedeniyle ürünü elinde kalan üreticiye destek amaçlı sebzeler satın alınmış ve halka ücretsiz dağıtılmıştır. COVID-19 Salgınına Doğal Vitamin Desteği Projesiyle narenciye üreticisinden alınan limon ve portakallar halka ulaştırılmıştır

✓ Mersin ve Tarsus Aşhanelerinde “Tenceremiz Paylaşım İçin Kaynıyor” sloganı ile ihtiyaç sahibi halka yemek hizmeti verilmiştir. “1 Ekmek 1 Çorba” projesiyle pandemiden en çok etkilenen Romanlara gıda yardımında bulunulmuştur

✓ “Askıda Su Faturası” kampanyası başlatılmıştır

✓ “El Bebek Gül Bebek” projesiyle bebek sahibi ve dar gelirli ailelere bebek maması, bebek bezi, bebek şampuanı, pişik kremi ve ıslak mendil bulunan paketlerin dağıtımı yapılmıştır

✓ Kurs merkezleri aracılığıyla hem seyreltilmiş sınıflarda yüz yüze hem uzaktan eğitim ortamında sınava girecek adaylara eğitim desteği sağlanmıştır

✓ Üniversiteye adaylarına yönelik kurs merkezince hazırlanan kaynak kitaplar hem web üzerinden yayınlanmış hem de fiziksel olarak dağıtımı yapılmıştır.

✓ Mobil Kuaför projesi aracılığıyla kuaför bulunmayan kırsal bölgelerde yaşayan bireylere kuaför hizmeti verilmiştir.

✓ Pandemi nedeniyle yaşanan psikolojik sorunların asgariye indirilmek için kimsesiz ve yalnız yaşayan 65 yaş üstü bireyler belediye tarafından görevlendirilen personel tarafından her gün aranarak, sosyal destek ve danışma hizmeti verilmiştir

✓ 65 yaş üstü bireylerin sokağa çıkamadıkları zamanlarda moral sağlamak amacıyla “Evde Kalmış Mersinlilere Öyküler” adlı kitap hazırlatılarak dağıtılmıştır

✓ Mesleklerini icra edemeyen Roman müzisyene destek amaçlı “Müzik hiç susmasın” konserleri tertiplenmiştir.

✓ “Hoş Geldin Bahar Konserleri” ve 8 Mart Dünya Kadınlar Günü, 14 Mart Tıp Bayramı ve 18 Mart Çanakkale Zaferi gibi bir dizi konserler yerel sanatçılara destek amaçlı olarak tertiplenmiştir.

✓ Tiyatrolara destek kapsamında yerel tiyatro topluluklarının gösterilerinin çekimleri yapılarak dijital platform aracılığıyla gösterimi yapılmıştır.

✓ “Radyo Tiyatroları” ile Büyükşehir Şehir Tiyatroları oyuncularını, tiyatro severlerin evlerine sesleri ile konuk olmuştur.

Samsun Büyükşehir Belediyesi⁵²

- ✓ Özel halk otobüslerine yakıt desteği sağlanmıştır.
- ✓ Kimsesiz bireylere konaklama imkânı sağlanmıştır.
- ✓ Bireylerin kaygı, korku ve stresini gidermek üzere Pandemi Destek Hatları kurulmuştur.
- ✓ Sağlık çalışanlarına kentin otel ve sosyal tesislerinde barınma imkânı ile sabah ve akşam öğünleri için yemek desteği sağlanmıştır.
- ✓ Evde hareketsiz kalan kadınlara yönelik sosyal mesafe kurallarına uygun spor etkinlikleri başlatılmıştır.

3.3.2. Öğrenen Kentlerin Pandemiyle Mücadelesi

COVID-19 krizi bağlamında, merkezi yönetimler, virüsün yayılımını sınırlamak ve ortaya çıkan sorunlara ilişkin çözüm sunmak üzere birtakım stratejiler geliştirmektedir. Bu süreçte merkezi yönetimlerin stratejilerinin uygulanmasında kentler kilit aktörlerdir. Kentler sadece merkezi yönetimin talimat uygulayıcıları olarak pasif görev yapan kurumlar olmayıp yerele olan yakınlığının avantajlarını kullanarak aktif görev yapmaktadırlar. Vatandaşa ve yerel kaynaklara yakınlığı ile anında harekete geçebilecek belediyeler, acil durumlara hızlıca yanıt verebilir, vatandaşların ve hatta dezavantajlı grupların ihtiyaçlarını daha verimli karşılayabilirler. ÖK üyesi kentlerin COVID-19 mücadele çabaları aşağıda verilmiştir.

3.3.2.1. Öğrenen Kentlerin Pandemi Mücadelesi- Dünya Örnekleri

UNESCO, ÖKA üyesi belediyelerden, Pandemi durumunu özel olarak ele almaları çağrısında bulunmuştur. En önemlisi durma noktasına gelen eğitimin devamlılığını sağlamak üzere üye belediyelerin ortak stratejiler geliştirilmesidir. Üyelerin yaptığı uygulamalar web seminerleri üzerinden paylaşımına açılmıştır. ÖK, COVID-19 getirdiği önerilerinin tartışılması, küresel düzeyde bilginin paylaşımı, doğru çözümler bulmada kentlere fırsatlar sunmaktadır. UIL, ÖK Salgının bireysel etkilerini ortaya koymak ve ani ve acil sorunlara verilen tepkileri saptamak üzere bir dizi web semineri düzenlemiştir.

⁵² Samsun Büyükşehir Belediyesi resmi internet sayfasından faydalanılarak derlenmiştir

UIL tarafından ilki 19 Mart 2020 tarihinde yapılan web seminerinde ÖK, diğer kentlerden 180 temsilciye çözümler, acil durum planları ve uzaktan öğrenme yaklaşımları sunulmuştur. COVID-19 getirdiği zorlukların geniş kapsamlı ve büyük ölçekli olduğunu vurgulanmıştır. Yerel yönetimlerin, kentlilere evde kendilerine nasıl bakacaklarının öğretilmesi gerektiği, bu şekilde olası ikinci dalgaya daha hazırlıklı olunabileceği vurgulanmıştır. Başarının yakalanmasının yolu bireylerin davranışlarında kapsamlı bir değişiklik yaratmaktır. Bunu sağlanmasının yolu bireylerin öğrenerek bilinç ve bilgi düzeylerinin yükseltilmesindedir. Eğitim kaynaklarının sağlık amacıyla seferber edilmesi, HBÖ ve yetişkin eğitiminin sağlığı teşvik etmesi son derece hayati olmuştur. ÖK'in COVID-19 mücadelesi şöyle özetlenebilir:

Baalbek (Lübnan): 200.000 nüfuslu kentte 60.000 Suriyeli, 10.000 Filistinli mülteci gelmiştir. Belediye tüm kent halkına eşit sağlık hizmeti sağlamak için önlemler almıştır. Yerel eğitim yetkilileri ile BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR⁵³) Suriyeli mülteciler dahil tüm kesimlere eğitim sağlamak üzere iş birliği yapmıştır. Kapanmada, farkındalık yaratma çalışmaları yürütülmüştür (UNESCO UIL, 2020f).

Bogotá (Kolombiya): Halkı bilgilendirmek için “Yaşam Simülasyonu” Programını devreye sokmuştur. Program ile karantinanın önemi, COVID-19 ile ilgili durum, kimlerin riskli olduğu bilgisi paylaşılmıştır. Kolombiya Hükümeti eğitime ara vermiş, eğitim için “Aprendo en Casa” Programı başlatılmıştır. Programda, her evde bilgisayar ve internetin olmadığı hesaba katılmıştır. Bu nedenle eğitim materyalleri devlet televizyonundan gösterilmiştir (UNESCO UIL, 2020e).

Chengdu (Çin Halk Cumhuriyeti): Sıkıntıda olanlar ve hastalar her gün aranmış; maske, ilaç, gıda gibi ihtiyaçları saptanarak kapılarına bırakılmıştır. Yoksul ailelere dahil olmak üzere düşük gelirli gruplara desteklenmiştir. Sağlık çalışanlarının çocuklarına bakım hizmeti başlatılmıştır. Belediye, çevrimiçi eğitim için hızlı internet hizmetini yaygınlaştırmıştır. İnterneti olmayan öğrenciler için donanım sağlanmış, telefon ve Chengdu TV üzerinden eğitim fırsatı sunulmuştur (UNESCO UIL, 2020c).

Cork (İrlanda): COVID-19 dönemi savunmasız bireyler için Belediye Toplumsal Müdahale Forumu kurmuştur. Belediye meclisi, 30 kurum ve kuruluşla katkı sağlamıştır. Virüs kapma riski olanlara test uygulanmıştır. “Müzik Üretimi” Projesi ile

⁵³ United Nations High Commissioner for Refugees

de ailelerin evdeki imkanlarla yapılabilecek müziği keşfetmelerini sağlamıştır (UNESCO UIL, 2020d).

Espoo (Finlandiya): Uzaktan eğitim için gerekli donanıma sahip olmayan öğrencilere okullardan ödünç alınması sağlanmıştır. Ayrıca cihazların kullanımı konusunda eğitimler verilmiştir. Beslenmeleri okullardan sağlanan öğrencilere beslenme torbalar dağıtılırken, sosyal desteğe muhtaç çocuk ve ailelerine destek sağlanmıştır. Okulu bırakma riski bulunan öğrencileri desteklemek için profesyonel bir ekip oluşturulmuştur. Sosyal hizmet uzmanları bu süreçte dezavantajlı gençleri ziyaret ederek yalnızlık hissetmemelerini sağlamış, boş zamanlarını değerlendirmeleri ve sosyalleşmeleri için sosyal medya aracılığıyla; sohbetler, oyunlar vb. faaliyetler düzenlenmiştir. COVID-19 hakkında bilgilendirmeler ve korunma yolları 10 dilde kentliye aktarılmıştır. (UNESCO UIL, 2021b, UNESCO UIL, 2020c).

Fermo (İtalya): İtalya’da vakaların artmasıyla çevrimiçi eğitime geçilmiştir. Öğrenciler %96 katılım sağlamıştır. Bazı öğretmenler teknoloji kullanmada zorlanmış, onlara çevrimiçi öğrenme etkinlikleri düzenlenmiştir. Kent kütüphanesi, öğrencilerin ve halkın çevrimiçi yararlanabilecekleri gazete, kitap vd. yazılı kaynaklardan oluşan sanal ortam hazırlamış, ücretsiz erişim sağlanarak evde öğrenme desteklenmiştir (UNESCO UIL, 2020a).

Glasgow (Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallık): Belediye ile Glasgow Üniversitesi iş birliği ile sanat kurslar ve söyleşiler düzenlenerek halk katılımlı sosyal konular işlenmiştir. Üniversitesi öğretim görevlilerince ders videoları hazırlamış ve web üzerinden paylaşımına sokulmuştur (UNESCO UIL, 2021e).

Goyang (Kore Cumhuriyeti): Belediye Pandemiden korunmak için “günlük hayatta mesafe” stratejilerini geliştirmiştir. Kısa-orta-uzun vadede Pandemi ile mücadele yöntemleri belirlenmiştir. Kısa vadede eğitimin devamlılığını sağlamak üzere öğretmen desteği sağlanmış, sınıflarda hijyen önlemleri artırılmış ve termal ölçüm sistemi getirilmiştir. Orta vadede, Pandemi nedeniyle halkın bozulan ruhsal ve sosyal sorunlarına çözüm sağlamak üzere bir yardım fonu kurulmuştur. İşsizlik krizine karşı 6000 kişiye iş yaratmayı amaçlayan “Goyang Part-Time 6000 with Hope” Projesi hayata geçirilmiştir. Uzun vadede kentin salgınlara dayanıklılığını artırma planı yapılmaktadır (UNESCO UIL, 2021).

Gdynia (Polonya): Belediye “Familial Gdynia” Projesini hayata geçirmiştir. Proje, sokağa çıkma yasağında psikologlar, psikiyatristler, ebeler ve eğitimcilerden oluşan uzman kişiler ile aileler arasında çevrimiçi iletişimi sağlanmıştır. Çevrimiçi toplantılar, konserler, tiyatro gösterileri, sergiler ve kendin yap gibi etkinlikler düzenlenmiş, sağlık tavsiyelerine erişim sağlanmıştır. Etkinliklerin çevrimiçi alana taşınmasıyla çeşitli hashtag’ler altında eylem çağrıları yapılmıştır. Örneğin #importantconversation, ruh sağlığı uzmanlarının katılımıyla kaygı ve yalnızlık üzerine söyleşiler gerçekleşmiştir; #otobajkafairytales aktörler hikâyeler anlatmıştır, #childrenathome evde oynanabilecek oyunlar #comeonchildren ile çocuklara 30 dakikalık animasyon videoları paylaşılmıştır, #animacjeoli ile sanat projelerine yer verilirken #travellers ile turizmle ilgili paylaşım yapılmıştır. Hashtag’ler altında yapılan yayınlarda Pandemi ile ilgili bilgi ve uyulması gereken kısıtlamalar paylaşılmıştır. (UNESCO UIL, 2021j).

Jubail (Suudi Arabistan): Anaokullarında eğitimin devamını sağlamak üzere 3-6 yaş grubuna özel Arapça ve İngilizce “Sanal Anaokulu” projesini başlatılarak uzaktan eğitime geçilmiştir. “We Meet” girişimiyle kaydını yaptıramayan, derslere devam edemeyenler için telafi imkânı sağlanmıştır. Öğrencilere elektronik içerik ve kitap desteği sağlanmıştır. (UNESCO UIL, 2021c).

Hamburg (Almanya): Kent hapisanesini kütüphane ve kurs merkezine dönüşmüş video konferans kurslar başlamıştır. Pandemiyle birlikte sağlığın korunması amacıyla kurslar için video konferans yöntemi denenmeye başlanmıştır (UNESCO UIL, 2020h).

Kaşan (İran): Kaşan Tıp Bilimleri Üniversitesi, eğitici ve bilgilendirme amaçlı “Her Ev – Bir Sağlık Üssü” sloganıyla bir program hazırlanarak virüsün yayılmasının önlenmesi, insanların kendilerini izole etmeleri, hasta bakımı gibi konularında yerel halk bilgilendirilmiştir. Başta Kaşan Tıp Bilimleri Üniversitesi olmak üzere halkla ilişkiler uzmanları, medya, sosyal aktivistler, din ve kültür önderlerin bulunduğu kurumlar ile Pandemiyle mücadele kapsamında reklam, poster, broşür gibi çalışmalar yapılarak sosyal medya da dâhil olmak üzere tüm medya kanalları aracılığıyla paylaşılmıştır (UNESCO UIL, 2020a, UNESCO UIL, 2021k).

Larissa (Yunanistan): Salgın öncesinde sığınmacılara tıbbi hizmetler, istihdam fırsatı, dil kursları ve etkinliklere erişimi sağlamak üzere sosyal hizmet uzmanları ve

tercümanlar görevlendirilmiştir. Salgında mültecilerin sorularına cevaplamak ve destek sağlamak üzere hizmetler genişletilmiştir. Önlemlerinin aktarıldığı kısa mesaj hattı devreye alınmıştır. Görüntülü aramalar ve gerekli hallerde ziyaretler yoluyla mültecilerle iletişimi sürdürmüştür. Mülteci çocukların Panhellenic School Network'e kaydolma fırsatı verilmiş ve tercüme talimatlarla bilgilendirme yapılmıştır (UNESCO UIL, 2020f).

Lima (Peru): Kentin eğlence merkezlerinden biri olan Plaza de Acho evsizlere barınma alanına çevrilmiştir. “Aprendo en casa” Programı, 10 dil ve işaret diliyle dijital medya, televizyon ve radyo üzerinden eğitimi desteklemiştir. Spor, kültür, eğlence gibi alanlarında eğitimler paylaşılmıştır. Ailelerin evde olduğu zamanda, nesiller arası kaynaşmayı sağlama amaçlı eğitici materyaller dağıtılmıştır (UNESCO UIL, 2020e).

Limerick (İrlanda): 2010 yılından beri HBÖ etkinliklerine ev sahipliği yapar. 2019’da çevrimiçi öğrenme platformu başlatmıştır. Pandemiye bilgilendirmeler buradan yapılmıştır (UNESCO UIL, 2020g).

Mayo-Baléo (Kamerun): Halkın bilgisayar, internet, telefon, radyoya, TV erişimi yoktur. Hastalık, önleyici tedbirler ve olası enfekte durumunda yapılacaklar konusunda halkı bilgilendirme çalışmaları EMAPUR (Kentsel ve Kırsal Popüler Animasyon Mobil ekipleri) iş birliğiyle yapılmıştır. Vali ve Belediye Başkanının koordinesinde ekipler, sosyal mesafe dikkate alınarak, ziyaretler kapıdan yapılmış çabalar ile COVID ile ilgili halkın bilinçlendirilmesi başarılıdır. Yine ekipler aracılığıyla kişisel koruma ekipmanları okullara, pazaryerlerine, sağlık tesislerine, dezavantajlı gruplara dağıtılmıştır (UNESCO UIL, 2021).

Medellin (Kolombiya): Mültecilere destek amaçlı göçmen kurulu oluşturulmuş sosyal yardım, sağlık, barınma desteği sağlanmıştır. Psikososyal bakım, hastaneye transfer, gibi hizmetler verilmiştir (UNESCO UIL, 2020f).

Meksiko (Meksika): Meksika’da eğitim yerel yönetimlerin sorumluluğundadır. Meksiko Belediyesi eğitim için yerel televizyon, internet, fiziki materyalden yararlanmıştır. Yetişkin eğitimi için ilgili bakanlıklar, ulusal ve uluslararası uzaktan eğitim kuruluşlarıyla iş birliğine giderek web üzerinden kurslar düzenlemiştir. Öğrenci bursları, işsiz ve bekar annelere yardım gibi sosyal programlar uygulanmıştır.

Hastanelerde yoğunluğu önlemek için, evde bakım eğitimi verilmiş, semptom görülünce ulaşılabilecek mesaj hattı oluşturulmuştur (UNESCO UIL, 2020e).

Milano (İtalya): Belediyenin koordinesiyle kentin kâr amacı gütmeyen kuruluşları ile gıda tedarikçileriyle bir gıda yardım sistemi kurulmuştur. Sistem ile dezavantajlı gruplara haftalık gıda paketleri dağıtılmıştır. COVID-19 krizi ve sonrasında kamu ve özel hizmetlerin sunumunu genişletmek amacıyla, belediye dijital teknolojiye yatırım yapmıştır. Hem yetişkinler hem de çocuklara yönelik eğlence ve eğitim etkinlikleri sunulan yaz okullarının tanıtımı yapılmıştır. (UNESCO UIL, 2021a).

Osan (Kore Cumhuriyeti): Pandemiye maske sıkıntısını gidermek üzere Maske Paylaşım Projesi başlatmıştır. Proje ile kolektif çalışma bilinci de yükseltmiştir. Web sitesinden gerekli eğitim verilerek gönüllü kişilerce ihtiyaç olan maskeler üretilmiştir. Üretilen maskeler öğrencilere ve sosyal açıdan savunmasız kişilere dağıtılmıştır. Ayrıca bir kent fonu oluşturularak düşük gelirli aileler ve çocuklarına destek verilmesi, yaşlı vatandaşlarına beslenme paket dağıtımı ve kentin belirli noktalarına dezenfeksiyon istasyonlarının kurulması sağlanmıştır (UNESCO UIL, 2020b).

Pekin (Çin Halk Cumhuriyeti): Belediye Eğitim Komisyonu online eğitim veren Pekin Digital School'ü geliştirmiş, çeşitli disiplin ve seviyelerde çevrimiçi kurslar sunmuştur. Öğrencileri değerlendirilmesinde sorun yaşanmıştır. Çevrimiçi sınavlar ailelerin gözetiminde yapılmıştır. Pekin Televizyonu, ailelerin kaygılarını gidermek için Eğitim Komisyonuna soru soracakları programlar hazırlamıştır (UNESCO UIL, 2020a).

Puebla (Meksika): COVID-19 etkilerini azaltmak için yerel tasarımcılar, yaratıcı firmalar ve toplum örgütlerinin temsilcilikleri ile iş birliğine giderek bazı programlar hazırlamıştır. Amaç, acil durumda çözüm üretmek, bireysel öğrenmeyi teşvik etmek, COVID-19 hakkında toplumu aydınlatmaktır. Program, UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı temsilcileri yardımıyla hazırlanmış, üniversite temsilcileri, Kent İnovasyon ve Tasarım Komisyonu çağrısı üzerine başlatılmıştır. COVID-19'un etkilerini tartışmak ve çözümler üretmek üzere web sayfası tasarlanmıştır (UNESCO UIL, 2021f).

São Paulo (Brezilya): COVID-19 Pandemisine hızlı yanıt vermek üzere kentteki okullarda tatiller öne çekilmiş, okullar hastaları tedavi etmek üzere sahra hastanesine dönüştürülmüştür. CODAE (Okul Gıda Koordinasyonu) acil eylem planı ile ailelerin COVID-19 Salgınında aç kalmamaları için çalışmalar yürütülmüştür. Sosyal yardım

programına kayıtlı öğrencileri ve ailelerine alışveriş kartı dağıtılmış, belediye bünyesindeki gıda bankasına yönlendirilmiş, aşırı yoksul ailelere hijyen kitlerinin ve gıda maddelerinin dağıtılmıştır (UNESCO UIL, 2020b).

Seodaemun-gu (Kore Cumhuriyeti): Belediye, eğitimin devamlılığı için Seul Batı Bölge Eğitim Ofisi ile protokol imzalamıştır. Dezavantajlı çocukların eğitime için okullara tablet, bilgisayar, internet desteği sağlanmıştır. Belediye, Seul Üniversitesiyle birlikte eğitimcilere kapasite gelişim programı yürütmüş; Ewha Kadın Üniversitesi ile kültür, eşitlik, katılım, sağlık konularında uzaktan eğitim verilmiştir (UNESCO UIL, 2020ı).

Santiago (Şili): Santiago Belediyesi COVID-19 müdahale kapsamında, sağlık hizmetlerine finansal ve teknik destek amacıyla “Project Hope” projesini başlatmıştır. Projenin amaçları; COVID-19 semptomu taşıyan kişilerin sağlık hizmetine erişimini artırmak, PCR test sayılarını artırmak ve pozitif vakaların ve temaslıların takibini sağlamaktır (UNESCO UIL, 2021g).

Swansea (Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallık): Sağlık, sosyal bakım çalışanları ve okul personeli çocuklarına eğitim ve bakım hizmeti için okullar açık bırakılmıştır. Beslenmesini, okulun sağladığı öğrencilere, “al-git” çantaları hazırlanmıştır. Çocuğun karantina olduğu süre içinde de beslenme çantası evlerine teslimi sağlanmıştır. Belediye interneti olmayan, kırsal alanlardaki öğrencilere eğitim materyalleri dağıtmıştır. Gönüllüler ilaç, gıda, vd. ihtiyaçları dezavantajlı gruplara ulaştırmıştır. Evsizlere konaklama imkânı sağlanmıştır. Aile içi şiddet riski olanlar için destek hattı oluşturulmuştur (UNESCO UIL, 2020c).

Şangay (Çin Halk Cumhuriyeti): Çevrimiçi öğretim mart ayında başlamış ve odak noktası kent ve toplum olmak üzere iki düzeyde ele alınmıştır. Kent düzeyinde, virüsün etkisinden korunmak için maskelerin nasıl ve nereden alınabileceği, ihtiyaç sahiplerinin dağıtımını yapılan yemeklere nasıl ulaşılabileceği ile Salgınla başa çıkmak için yapılması gerekenlerle hakkında rehberlik yapılmıştır. Toplum düzeyinde, Şanghay Eğitim Merkezi tarafından Şangay Öğrenme Ağı oluşturulmuş çevrimiçi kurslar hazırlanarak video dersleri TV üzerinden yayınlanmıştır. COVID-19’a karşı en savunmasız olan yaşlılar için HBÖ Bulutu adında bir projeye bu gruplara yönelik geniş çaplı uzaktan eğitim programlarını başlatmıştır. Programlar sağlık ve güvenlik, yemek

pişirme, eğlence, bilgi teknolojisi, danışmanlık, sanat, yerel tarih ve güncel bilgiler gibi konuları kapsamaktadır (UNESCO UIL, 2020a).

Torino (İtalya): Tüm ailelerin gerekli donanıma sahip olmaması nedeniyle çevrimiçi eğitimde zorluk yaşamış, yine de Hükümetin uzaktan eğitim kararı uygulanmıştır. Belediye, okulları çevrimiçi platform haline getirmiştir. Daha fazla internet erişimi sağlamış, öğretmenlere web üzerinden online eğitim seminerleri düzenlemiştir. Yerel şirketler iş birliğinde “City Love” Projesi geliştirilmiş, Kent halkına ve işletmelere ücretsiz kaynak ve beceri programları sunulmuştur (UNESCO UIL, 2020b).

Villa Maria (Arjantin): Kent, yüz yüze yetişkin eğitiminde gelişmiş, Pandemide program değişmiş; radyo, TV, internet, cep telefon üzerinden uzaktan eğitim sağlanmıştır. Yaşlı bireyler, aile içi şiddet mağduru kadınlar ve bağışıklık sistemi baskılanmış kişiler gibi savunmasız bireylere yönelik birtakım önlemler uygulanmıştır (UNESCO UIL, 2020e).

Vuhan (Çin Halk Cumhuriyeti): Vuhan Eğitim Bürosu, Vuhan Eğitim Bilimleri Akademisi ile birlikte, Pandemi ile mücadele edenlerin personelin çocukları, yoksul öğrenciler, kırsalda yaşayan çocuklar ve hasta ya da izole ailelerin gençlerini kapsayan sağlık ve hijyen eğitimleri düzenlemiştir. Vuhan Toplum Eğitim Koleji, halka Pandemi önleme kursları vermiştir. Kentsel ve Kırsal İnşaat Bürosu “Salgın Sırasında Tasarım” başlıklı sergisiyle, Salgınla başa çıkma yollarını göstermiştir. Sokağa çıkma yasağı dönemi, psikolojik destek sağlamak amacıyla çevrimiçi danışmanlık hizmeti verilmiştir. Kütüphaneler ücretsiz sanat kursları düzenlemiş, web sayfası genişletilerek kapsamlı çevrimiçi öğrenme ağı oluşturulmuştur (UNESCO UIL, 2020b).

3.3.2.2. Öğrenen Kentlerin Pandemiyle Mücadelesi - Türkiye Örnekleri

Pandemiyle mücadele kapsamında yürütülen benzer faaliyet örnekleri “Pandemiyle Mücadele Alanları-Türkiye’den Örnekler” bölümünde verilmişti. Bu bölümde öğrenen kentlerin mücadele kapsamında uygulamaya koydukları farklı faaliyetlere yer verilmiştir.

Afyonkarahisar Belediyesi⁵⁴

- ✓ İhtiyaç sahibi ailelerin; bakkal esnafa borçlarını hayırseverler tarafından “Zimem Defteri” uygulaması ile ödenmiştir
- ✓ COVID tanısı konanlara vitamin takviyesi ile desteklenmiştir
- ✓ Web TV üzerinden evde yapılabilir etkinlik yayınlanmıştır
- ✓ Yasaklar nedeniyle evlerinde çıkamayan bireylere moral için kent sokaklarında Mehter takımı gösterileri ve çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir
- ✓ Sosyal mesafe kuralına uygun “Arabalı Sinema” etkinlikleri başlatılmıştır

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi⁵⁵

- ✓ BALMEK vasıtasıyla maske ve tulum üretimi yapılarak ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması sağlanmıştır
- ✓ Yonca ve süt otu ekimi yapacak üreticilere tohum bedelinin yüzde 50'si Büyükşehir tarafından karşılanmıştır.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi⁵⁶

- ✓ Karikatürlerle farkındalık yaratmak üzere “Pandeminin Çizgileri” adlı COVID-19 sergisi açık havada ve billboardlarında sergilenmiştir
- ✓ “Şehir Paylaşmaktır” sloganıyla Üretici Marketler web sayfası üzerinden paylaşım kolisi satışına başlanmıştır. Satışa sunulan kolilerin tedariki yerli kooperatiflerden sağlanarak yerel üreticiye destek sağlanmıştır. Koliler Belediye ekiplerince ihtiyaç sahiplerine ve işyeri kapatılan esnafa dağıtılmıştır
- ✓ Sanatçılar yönelik başlatılan “Sahne Senin Eskişehir” projesiyle açık alan etkinlikleri düzenlenerek maddi destek sağlanmıştır
- ✓ ESMEK tarafından başta eğitime destek ve kişisel gelişim olmak üzere birçok alanda online kurslar düzenlenmiştir
- ✓ Yaz okulu programları düzenlenerek çocuklara eğitim desteği verilmiştir
- ✓ Eğitimden uzak kalan dezavantajlı öğrencilerinin tespiti yapılarak soru bankaları, deneme sınavları, konu anlatımlı ve soru-cevap videolarını içeren uzaktan eğitim paketi ile kırtasiye paketi dağıtılmıştır
- ✓ İnsanların hareketsiz kalmasından kaynaklı sağlık sorunlarına çözüm amaçlı sosyal medya üzerinden canlı spor yayınları yapılmıştır

⁵⁴ Afyonkarahisar Belediyesi resmi internet sayfasından faydalanılarak derlenmiştir

⁵⁵ Balıkesir Büyükşehir Belediyesi resmi internet sayfasından faydalanılarak derlenmiştir

⁵⁶ Eskişehir Büyükşehir Belediyesi resmi internet sayfasından faydalanılarak derlenmiştir

- ✓ Kadınlar ve 65 yaş üstü bireylere uygun koşullar sağlanarak açık alanda spor faaliyetleri gerçekleştirilmiştir
- ✓ Çocukların gök bilimine ilgisini çekmek ve eğlenerek öğrenmelerini sağlamak üzere “Sabancı Uzay Evi” online olarak etkinlikler düzenlenmiştir
- ✓ Psikolojik olarak etkilenen bireylere uzaktan psikolojik ile aile içi danışmanlığı hizmeti, sağlıklı beslenme için de diyet danışmanlığı hizmetleri verilmiştir
- ✓ İnternet ve sosyal medya üzerinden tiyatro oyunları sergilenmiştir
- ✓ Klasik müziğini çocuklara sevdirmek amacıyla “Şatoda Müzik” etkinlikleri online yayınlanmıştır
- ✓ İnsanların keyifli vakit geçirmeleri için Senfoni Orkestrası’nın konserleri, Gençlik Merkezi, Hayvanat Bahçesi, Çocuk Hakları birimi ve Bilim Deney Merkezinin etkinlikleri de canlı yayınlanmıştır
- ✓ Sosyal mesafe kuralına uygun “Açık Hava Sinema” etkinlikleri başlatılmıştır.

Hatay Büyükşehir Belediyesince⁵⁷

- ✓ Kentin kırsalında yaşayan halka ve huzurevinde sakinlerine hijyen seti (yüzey ve zemin temizleyici, antibakteriyel sabun, el hijyen ürünü ve maske) dağıtılmıştır.
- ✓ Kırsal kalkınma projesi kapsamında üreticiye ata tohumu buğday ve çilek fidesi gibi mahsullerin hibe edilmiştir
- ✓ Dijital Kütüphane oluşturularak zengin bir kitap arşivi paylaşımına açılmıştır
- ✓ 65 yaş ve üzeri bireyler ile 20 yaş altı gençlere, eğlenceli zaman geçirmeleri için sebze kiti (saksı, fide ve toprak) dağıtımı yapılmıştır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi⁵⁸

- ✓ Apartmanlarda bulaşmayı önlemek için apartman görevlilerine yönelik alınacak önlemler, sosyal mesafe kuralları ve hijyen konularında eğitim verilmiştir. Eğitime katılanlara apartmanlara ve asansörlere asılmak üzere broşür ve afiş dağıtılmıştır.
- ✓ Halkın maske ihtiyacı Meslek Fabrikasında yapılan maske üretimi ile karşılanmıştır. Üretilen maskeler kentin farklı noktalarına yerleştirilen maskematikler aracılığıyla kullanıma sunulmuştur. İşitme engellilerin iletişimini kolaylaştırmak üzere şeffaf maske imalatı yapılmıştır.
- ✓ “Askıda Fatura” kampanyası başlatılmıştır.

⁵⁷ Hatay Büyükşehir Belediyesi resmi internet sayfasından faydalanılarak derlenmiştir

⁵⁸ İzmir Büyükşehir Belediyesi resmi internet sayfasından faydalanılarak derlenmiştir

✓ “İzmir’de tiyatro var” projesiyle özel tiyatro sanatçılarının skeç, tirat, monolog ve söyleşileri, Youtube ve sosyal medya hesaplarından yayınlanarak halkla buluşturulmuş, sanatçılara da maddi destek sağlanmıştır

✓ Sağlık çalışanlarının konaklaması için otel ve yurt tahsisi yapılmıştır

✓ 65 yaş üstü ile 18-20 yaş arasına ücretsiz iletişim desteği verilmiştir

✓ “Seyyar Pazar” projesiyle evde kalmak zorunda kalan bireylere, taze sebze ve meyve ihtiyaçlarını evlerinden karşılama fırsatı getirilmiştir. Proje aynı zamanda üreticiye destek sağlamıştır

✓ Çevre illeri de kapsayan yerel üreticiye bir destek de tarlasında kalan patates, baklagiller, salatalık, enginar, marul, bezelye, kuru üzüm gibi ürünlerin belediye tarafından satın alınmıştır. Çiftçiden alınan ürünler ihtiyaç sahibi ailelere dağıtılmıştır

✓ Kentin farklı noktalarına Wizmirnet hizmetiyle ücretsiz internet sağlanmıştır

✓ Kadına yönelik şiddeti önlemek için destek hattı ve kadın misafirhanesi uygulaması hayata geçirilmiştir

✓ “Açıkhava Sinema Günleri” etkinlikleri kapsamında Pandemi önlemleri çerçevesinde kentliye sinema izleme fırsatı verilmiştir.

Konya Büyükşehir Belediyesi⁵⁹

✓ “Durakta Başkan Var!” projesi ile yoğun kullanımda olan bir otobüs durağına kurulan dijital ekran üzerinden halka bilgilendirmeler yapılmıştır

✓ Belediye bünyesindeki meslek edindirme kurslarının maske üretim alanına çevrilerek kentin maske ihtiyacının karşılanmaya çalışılmıştır

✓ Esnaf ve sosyal destek kartı olan bireylere yönelik maddi destek sağlanmıştır

✓ Sadece “gel-al” ve “paket servis” şeklinde satış yapabilen kayıtlı esnafa billboardlarla tanıtım desteği verilmiştir

✓ Evde kalan öğrencilere yönelik “Bilim Bakalım” temalı eğitim videoları hazırlatılarak resmi Youtube kanalı üzerinden yayınlanmıştır

✓ Sürekli evde kalınmasından kaynaklanabilecek sağlık sorunlarını önleyebilmek için spor hocalarının katkıyla “Evde Sağlık Var” egzersiz programları hazırlanmıştır

✓ Çocuklara yönelik “Medeniyet Okulu Dergi ve Hikayeleri”, “Kukla Tiyatrosu”, “Gölge Oyunu” ve “Çocuk Tiyatrosu” gibi programları hazırlanmıştır. Programlara erişim Büyükşehir Belediyesi Youtube kanalı üzerinden yapılmıştır.

⁵⁹ Konya Büyükşehir Belediyesi resmi internet sayfasından faydalanılarak derlenmiştir

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE ÖĞRENEN KENTLER KÜRESEL AĞININ ETKİNLİĞİ

4.1. ARAŞTIRMANIN TANITIMI

4.1.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı

Araştırmanın konusunu yerel yönetimlerin sorunlarına çözüm sağlamak, fikir paylaşımında bulunmak amacıyla kurulmuş olan UNESCO Öğrenen Kentler Ağı oluşturmaktadır. Ağ çerçevesinde, Ülkemizde Öğrenen Kentler Ağı üyesi 6 kentin Faaliyet Raporları üzerinden Sistemin etkinliğini sorgulamak, Pandemisi döneminde etkinliğini tartışmak ve Öğrenen Kentler Ağın etkin kullanılıp kullanılmadığını ortaya koymak boyutlarıyla ele alınmıştır.

Literatüre katkı sağlamanın yanı sıra uygulamada başvurulacak bir kaynak rehber elde edilmek istenmiştir. Ağda yer alan kentlerin başarı grafiğini yükseltmek, sisteme dâhil olmak isteyen kentler için de rehber alabilecekleri bir çalışma olması tezin önemini artırmaktadır. Tezin amacını aşağıda belirtilen şekilde özetlemek mümkündür.

1. Türkiye’de ÖKA Sisteminin etkinliğini sorgulamak
2. ÖKA COVID-19 Pandemisi özelinde afet dönemlerinde etkinliğini tartışmak
3. Sistemde yer alan kentler üzerinden dâhil olmak isteyen kentlere rehber olmak

4.1.2. Araştırmanın Varsayımı ve Yanıt Aranılan Sorular

“Ülkemizde Küresel Ağlara dahil olan yerel yönetimler, ağ sistemlerini etkin kullanmamakta, daha çok prestij amaçlı kullanmaktadır” ve “küresel düzeyde yaşanan sorunların çözümü ancak küresel aktörlerin iş birliğiyle sağlanabilir” çalışmanın varsayımlarını oluşturmaktadır. Çalışmayla şu sorulara yanıt aranacaktır:

1. ÖKA üyesi olan kentler Ağı etkin olarak kullanıyor mu?
2. COVID-19 Pandemi döneminde ÖKA sistemi etkin kullanıldı mı?
3. Sistem ÖKA dahil olan kentlere katkı sunmuş mudur?

4.1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmayla ilgili yaşanan en büyük sınırlılık, araştırma döneminde yaşanan COVID-19 Pandemisi olmuştur. Sosyal mesafenin korunmasına bağlı olarak yüz yüze iletişimin kapalı olması, seyahatlere getirilen kısıtlamalar gibi nedenlerden dolayı Pandemi sınırlılıklar getirmiştir. Uygulanması planlanan görüşmelerle ilgili, kişilerin (UTMK ÖKA yetkilisi, kentlerin ÖK sorumlusu ve kentte görevli akademisyenler) katılım sağlamak istememeleri, bazı sorulara cevaplama konusunda çekimser kalınması ya da cevaplamak istenmemesi gibi sıkıntılar yaşanmıştır. Eğitime destek vermek amacıyla kurulmuş olan UNESCO'nun Türkiye ayağı UTMK ile iletişime geçilmiş ancak yetkililer görüşmeye katılım sağlamak istemeyerek çalışmayı destek vermemişlerdir. Yine çoğunluk olarak kentlerin ÖK sorumluları görüşmeyi kabul ederken bazı sorumlular katılmak istememiştir. Katılım sağlayan sorumlulardan da bazıları siyasi eğilimleri nedeniyle sorulara kapalı cevaplar vermeyi tercih etmiştir.

4.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Pekin Bildirgesi ile kabul edilen ve yerel yönetimlerce uygulamaya konulması istenen 12 Odak Alan⁶⁰ ortaya konulmuştur. Ortaya konulan Odak Alanlar araştırmanın hipotezini oluşturmaktadır. Belirlenen alanlarda ÖK faaliyet göstermesi gerekiyorsa, 12 Odak Alanda yer alan kavramların, ÖKA dahil olan belediyelerin yıllık Faaliyet Raporlarında da geçmesi gereklidir. Araştırma bu görüş doğrultusunda geliştirilmiştir.

4.2.1. Veri Kaynakları

Çalışmanın temelini Pekin Bildirgesiyle kabul edilen temel belgelerde yer alan ve Öğrenen Kentler için öneri olarak sunulan 12 Odak Alanları oluşturmaktadır. Diğer kaynak da odak alanlarında yer alan kavramların geçiş sıklıklarının bakıldığı Faaliyet Raporları oluşturmaktadır. Dönemler itibariyle ele alınan Faaliyet Raporları şunlardır:

1. Kentlerin Öğrenen Kentler Ağına katılım öncesi ve sonrası dönemleri
2. Öğrenen Kent ile Benzer Kent kıyaslama dönemi (2020)
3. Pandemi öncesi, esnası ve sonrası dönemleri (2019, 2020 ve 2021)

⁶⁰ Pekin Bildirgesi Odak Alanları: 1. Birey Güçlendirme-Sosyal Uyum, 2. Ekonomik-Kültürel Gelişme, 3. Sürdürülebilir Kalkınma, 4. Kapsayıcı Eğitim, 5. Aile-Toplumda Öğrenme, 6.İşyerinde Öğrenme, 7. Teknoloji Kullanım, 8. Öğrenmede Kalite, 9. HBÖ Desteklenmesi, 10. Siyasi Kararlılık, 11. Yönetişim ve Kararlara Katılım,12. Kaynakları Etkin Kullanma

Ayrıca UNESCO'nun ve belediyelerin web siteleri ile sosyal medya hesapları, medya haberleri, başarılı kentlerin hikâyeleri, yazılı metinler ve belgeler veri kaynağı olarak kullanılmıştır.

4.2.2. Veri Elde Etme Yöntemi

Temel belge olarak kabul edilen ÖK İnşa Etme Pekin Bildirgesi ve ÖK Temel Özellikleri Belgesinin açıklamalarında yer alan her kelime (108 kelime) ham veri olarak alınmıştır (bkz. Ek 5). Ön çalışmalardan sonra hiç geçmeyen ya da çok az geçen kelimeler elenmiş, aynı anlama gelen kelimeler birleştirilerek veri azaltılmasına gidilerek temel kavramlar (41 kelime) net veri seti (bkz. Ek 6) olarak alınmıştır. Kesinleşen veriler grafik anlatıma uygun kodlandırılmıştır.

4.2.3. Veri Analiz Yöntemi

Veri analizi için, kapsamlı ve ayrıntılı sonuçlara ulaşmak üzere birbirini tamamlayıcı özelliğe sahip nitel ve nicel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Ayrıca her iki yöntemin kullanılması araştırma güvenilirliğini de artırmıştır. Nicel araştırma yönteminin kullanılmasındaki bir diğer nedende elde edilen verilerin soyutlanması ve araştırmaya esnek araştırma olanağının sağlanması olmuştur. Esnek çalışma olanağı özellikle Pandemi ile getirilen kısıtlamalarda araştırmanın tamamlanmasına katkı sağlamıştır.

Nicel araştırma yöntemi ile Öğrenen Kent Temel Belgeleri ile Faaliyet Raporları arasındaki bağlantı ortaya çıkartılmaya, araştırma sonunda da Öğrenen Kent Ağının etkinliği ölçülmeye çalışılmıştır. Nitel araştırma yöntemiyle elde edilen izlenimler araştırma sürecine dahil edilerek nicel veriye ulaşmak ve araştırmaya derinlik kazandırılması hedeflenmiştir. Veri toplama tekniği olarak da gözlem, mülakat, anket ve doküman analiz yöntemleri kullanılmıştır.

Doküman analizi için kentlerin Faaliyet Raporları esas alınmış ve verilerin analizinde, kelime sayımına dayalı "*İçerik Analiz Yöntemi*" kullanılmıştır. Faaliyet Raporlarında yer alan "net verilerin" frekans ölçümü yapılmıştır. Böylece raporlarda yer alan gömülü bilginin açığa çıkarılmasını amaçlayan "*Yerleşik Teori veya Gömülü Teori*" yöntemi kullanılmıştır.

Nicel veriye dönüştürülen bulgular “Çoklu Karşılaştırmalı Yöntemi” ile değerlendirilmiştir. Kesinleşen veriler kodlanarak matrislere dökümü yapılmış sonra grafiklere taşınmıştır. Karşılaştırma boyutları şunlardır:

1. ÖKA katılım öncesi ve sonrası dönemlerinin karşılaştırılması: Kentlerin Ağa katılım öncesi ile sonrası Faaliyet Raporlarının arasında temel kavramlarının geçiş sıklıklarında fark olup olmadığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.
2. ÖK ve BK Karşılaştırılması: ÖK ile belirli ölçütlere seçilmiş olan BK, 2020 Faaliyet Raporlarında (Araştırma döneminde yayınlanmış son rapor) temel kavramlarının geçiş sıklığı karşılaştırılmış, böylece ÖKA dahil olmanın farkı ortaya konulmaya çalışılmıştır.
3. ÖKA dahil kentlerin 2019 (Pandemi öncesi), 2020 (Pandemi dönemi) ve 2021 (Pandemi sonrası) yıllarına ait Faaliyet Raporlarında temel kavramların geçiş sıklığına bakılarak Pandemi döneminde ÖKA etkili olup olmadığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Elde edilen verilerin güvenilirliğini test etmek üzere de;

1. ÖKA etkinliğini saptamak üzere internet ortamında kentler değerlendirilmiş
2. Kentlerin Ağ sorumlularıyla ÖKA kapsamında yürütülen faaliyetler hakkında bilgi edinilmiş ve Ağın etkinliğine dair değerlendirmeler yapılmış
3. BK göre ÖKA etkinliğini saptamak üzere ÖKA sorumluları ile üniversitede görevli akademisyenler tarafından kent 12 kriter üzerinden değerlendirilmiş
4. ÖKA dahil olmanın SKH ulaşmadaki etkinliğini saptamak, kentlerin mevcut durumunun tespiti ve ÖK ile BK farkı ortaya konulmaya çalışılmış
5. COVID-19 Pandemi mücadelesi kapsamındaki ÖK tarafından yürütülen faaliyetler çerçevesinde Ağın etkinliği değerlendirilmiş
6. Seçilmiş Ödüllü Kentler “Odak Alanlar” üzerinden değerlendirilerek yıllara göre alanlarda yaşanan değişim analiz edilmiş
7. Öğrenen Kentlerle ilgisi saptanan kişilerle derinlemesine mülakat yapılmıştır.

4.2.4. Araştırmanın Hipotezleri

ÖKA ile ortaya konulan boyutlar esas alınarak Tezin hipotezleri geliştirilmiştir. Buna göre analizler Bireysel, Kentsel ve Küresel olmak üzere üç boyutta yapılmaktadır.

Bu boyutlara göre Pekin Bildirgesi 12 Odak Alanı sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma aşağıda verilen hipotezleri oluşturmaya dayanak olmuştur.

BOYUT	HİPOTEZLER	
BİREYSEL	H1	Bireysel Güçlenme- Sosyal Uyum Sağlar
	H4	Kapsayıcı Eğitim Sağlar
	H5	Aile-Toplumda Öğrenmeyi Sağlar
	H6	İşyerinde Öğrenmeyi Sağlar
	H8	Öğrenmede Kalite Artar
	H9	HBÖ Destekler
KENTSEL	H2	Ekonomik Kalkınma- Kültürel Zenginlik Artar
	H7	Teknoloji Kullanımı Artar
	H10	Siyasi Kararlılığı Artar
	H11	Yönetişim ve Kararlara Katılım Sağlar
	H12	Kaynakları Etkin Kullanır
KÜRESEL	H3	Sürdürülebilir Kalkınma Teşvik Eder

4.3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE ANALİZLER

4.3.1. İçerik Analizleri

4.3.1.1. Öğrenen Kent Olmadan ve Olduktan Sonra Kentlerin Analizi

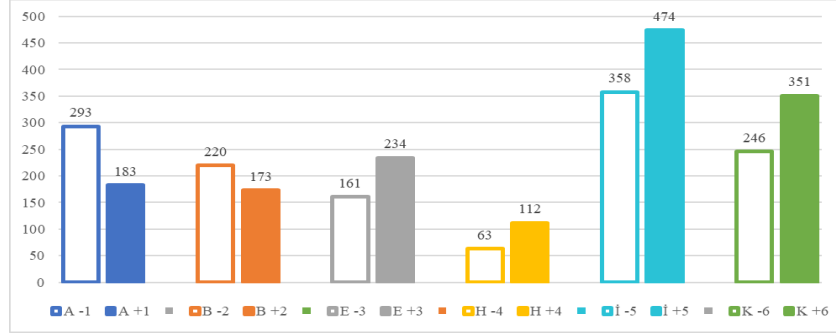
ÖKA dâhil olmanın kentlerin etkinliklerini artırır varsayımına dayanılarak ÖK öncesi ve sonrası Faaliyet Raporlarındaki değişim izlenmiştir. Eskişehir'in 2015 ve 2016, Konya'nın 2016 ve 2017, Hatay'ın 2018 ve 2019, Afyonkarahisar, Balıkesir ve İzmir kentlerinin 2019 ve 2020 yılları Faaliyet Raporları incelenmiştir. Grafiklerde kullanılan kodlamalar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 7. ÖK Öncesi ve Sonrası Kentlere Ait Kodlama Tablosu

ÖĞRENEN KENTLER	ÖKÖ		ÖKS	
Afyonkarahisar	-1		+1	
Balıkesir	-2		+2	
Eskişehir	-3		+3	
Hatay	-4		+4	
İzmir	-5		+5	
Konya	-6		+6	
ÖKA, dahil olmadan öncesi dönem - (eksi), dahil olduktan sonrası dönem + (artı)				

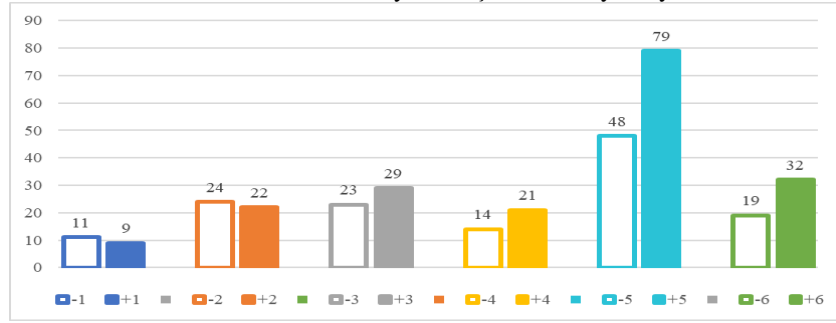
I. BİREYSEL BOYUT:

Grafik 5. ÖKA Katılımın Bireysel Boyuta Etkisi

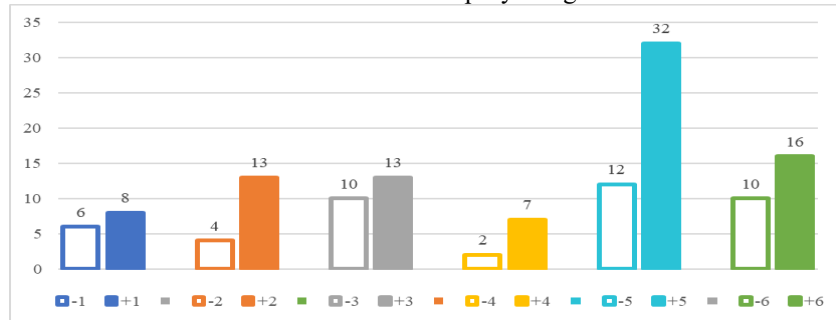
Bireysel boyutta Afyonkarahisar ve Balıkesir kentlerinde ÖK olmadan öncesine (ÖKÖ) göre ÖK olduktan sonra (ÖKS) etkinliklerinde düşüş yaşanır iken Eskişehir, Hatay, İzmir ve Konya kentleri etkinliklerini artmıştır. Etkinliğini en fazla artıran kent, %78 artışla Hatay'da olmuştur.

Grafik 6. ÖKA Katılımın Bireysel Güçlenme-Sosyal Uyuma Etkisi

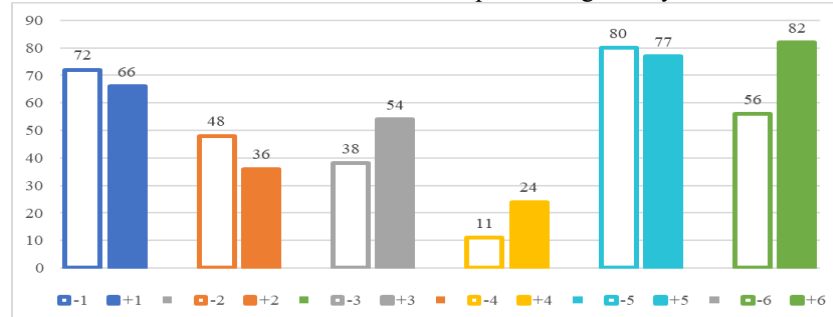
Afyonkarahisar ve Balıkesir kentlerinde Bireysel Güçlenme ve Sosyal Uyum Sağlama noktasında ÖKS etkinliklerinde düşüş yaşandığı görülmektedir. Buna karşın Eskişehir, Hatay, İzmir ve Konya'da ÖKS yaşanan artışla dört kentte ÖKA katılım Bireysel Güçlenme ve Sosyal Uyum Sağlar hipotezi (H1) kabul edilmektedir. Etkinliğini en fazla artıran kent, %68 ile Konya'da olmuştur.

Grafik 7. ÖKA Katılımın Kapsayıcı Eğitime Etkisi

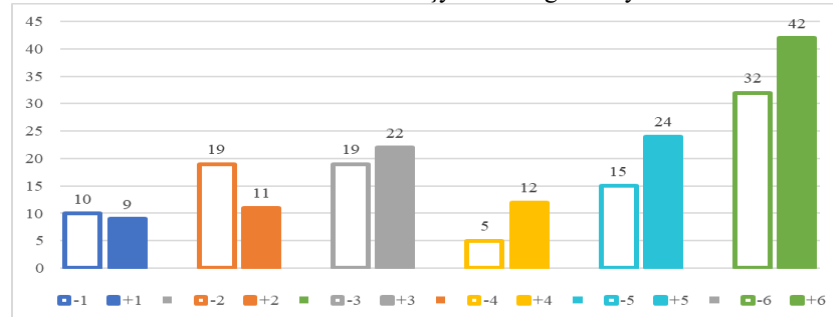
ÖKS tüm kentlerin etkinliklerinde artış yaşanmıştır. Yaşanan artışla tüm kentler için ÖKA katılım Kapsayıcı Eğitim Sağlar hipotezi (H4) kabul edilmektedir. Etkinliğini en fazla artıran kent, %250 ile Hatay'da olmuştur.

Grafik 8. ÖKA Katılımın Aile-Toplumda Öğrenmeye Etkisi

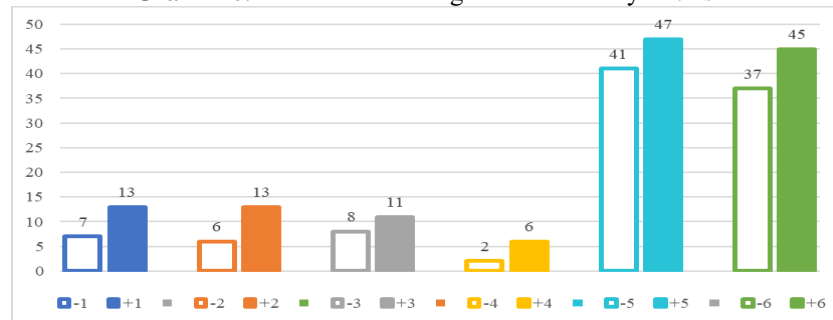
ÖKÖ Afyonkarahisar, Balıkesir ve İzmir daha etkin olup bu kentlerde, ÖKA katılım Aile-Toplumda Öğrenmeyi Sağlar hipotezi (H5) reddedilmektedir. Öte yandan Eskişehir, Hatay ve Konya ÖKS etkinliklerini artırarak hipotez kabul edilmektedir. Etkinliğini en fazla artıran kent, %118 ile Hatay'da olmuştur.

Grafik 9. ÖKA Katılımın İşyerinde Öğrenmeye Etkisi

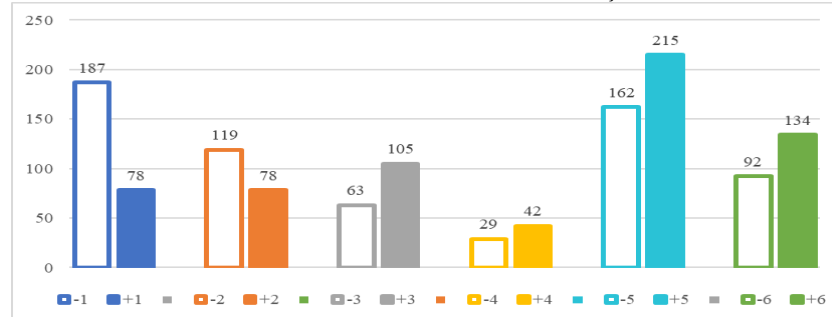
ÖKS etkinliklerinde yaşanan düşüş ile Afyonkarahisar ve Balıkesir kentlerinde ÖKA katılım İşyerinde Öğrenmeyi Artırır hipotezi (H6) reddedilmektedir. Eskişehir, Hatay, İzmir ve Konya'da yaşanan artış, ÖK ilkelerini etkin kullandığını ortaya koymakta, hipotez kabul edilmektedir. Hatay, etkinliğini en fazla artıran kent olmuştur.

Grafik 10. ÖKA Katılımın Öğrenmede Kaliteye Etkisi

Tüm kentlerin etkinliklerinde ÖKS artış gözlenirken en yüksek artış %200 ile Hatay'da olmuştur. Etkinliklerdeki artış, ÖKA katılım ile Öğrenmede Kalite Artar hipotezi (H8) tüm kentler için kabul edilmektedir.

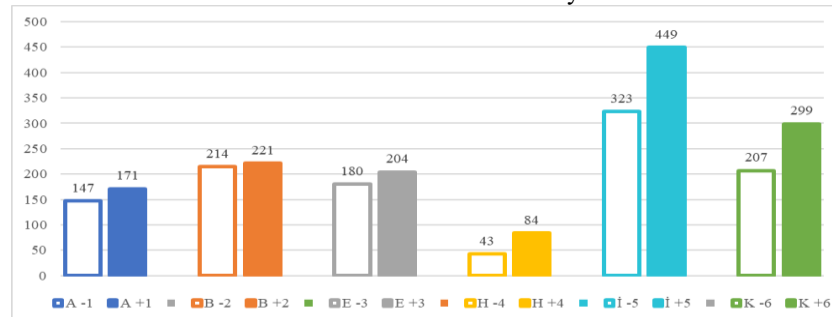
Grafik 11. ÖKA Katılımın HBÖ Kültürünü Teşvikine Etkisi

ÖKA katılım HBÖ Kültürünü Teşvik Eder (H9) hipotezi, ÖKS etkinliklerinde artış yaşanan Eskişehir, Hatay, İzmir ve Konya'da kabul edilmektedir. Afyonkarahisar ve Balıkesir'de gözlenen düşüş nedeniyle hipotez reddedilmektedir. Eskişehir (%63) etkinliğini en çok artıran kenttir.

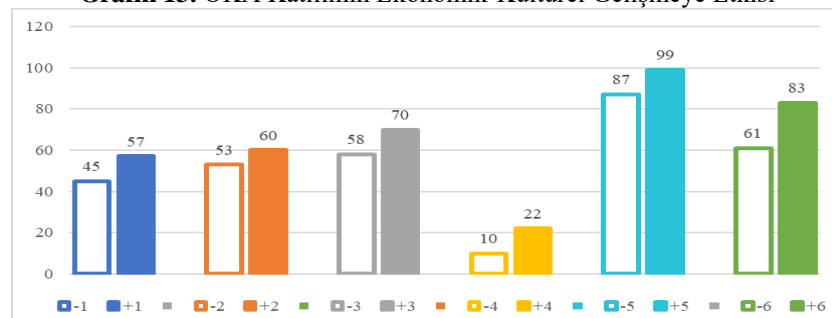
II. YEREL BOYUT:

Grafik 12. ÖKA Katılımın Yerel Boyuta Etkisi

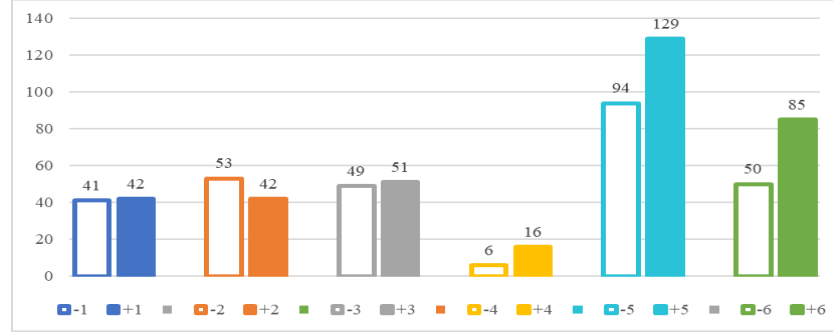
Yerel boyut itibariyle ÖKS tüm kentlerin etkinliklerinde yaşanan artış ÖKA katılımın kentlere pozitif yansıması, Ağın etkin kullanıldığı olarak ifade edilebilir. Tüm ÖK içinde %95'lik artışla etkinliği en fazla artan kent Hatay olmuştur.

Grafik 13. ÖKA Katılımın Ekonomik-Kültürel Gelişmeye Etkisi

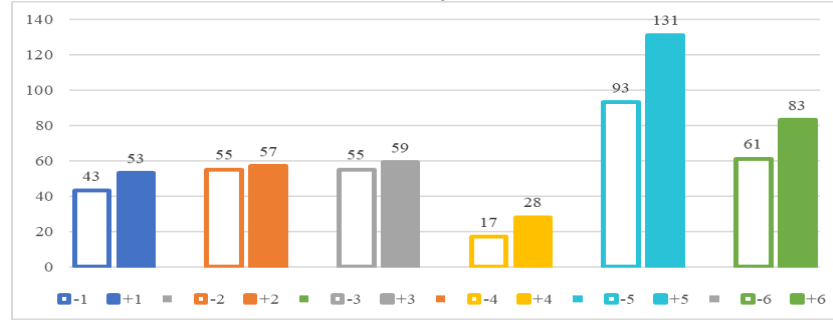
ÖKA katılım Ekonomik-Kültürel Gelişim Sağlar hipotezi (H2), ÖKS tüm kentlerin etkinliklerinde yaşanan artışla kabul edilmektedir. Ağa katılım, kentlere pozitif katkı sağlamaktadır. En yüksek artış %120 oranla Hatay'da yaşanmıştır.

Grafik 14. ÖKA Katılımın Teknoloji Kullanımına Etkisi

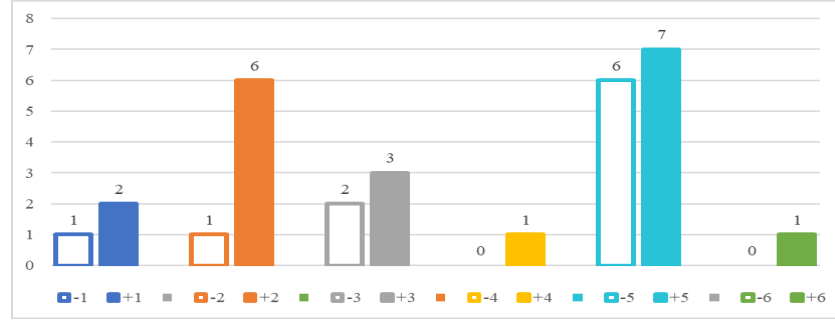

ÖKS Afyonkarahisar, Eskişehir, Hatay, Konya ve İzmir kentlerin etkinliklerinde gözlenen artış ile ÖKA katılım Teknoloji Kullanımı Artar hipotezi (H7) kabul edilmektedir. Balıkesir'de gözlenen düşüş kentin ÖK ilkelerini faaliyet raporuna yansıtmadığını ortaya koymaktadır. Etkinliğini en fazla artıran kent, %167 ile Hatay'da olmuştur.

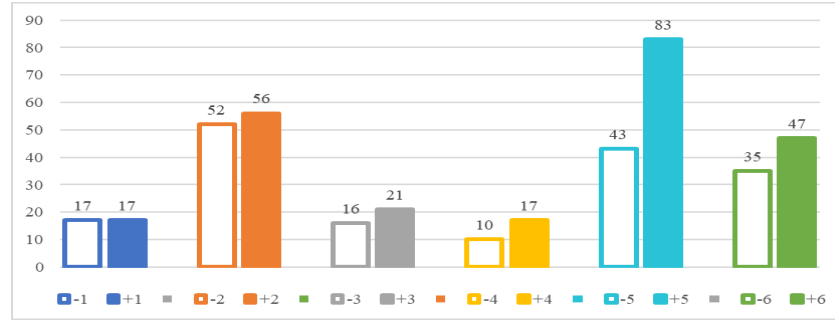
Grafik 15. ÖKA Katılımın Yönetişim ve Kararlara Katılıma Etkisi

Tüm kentler etkinliklerinde ÖKS gözlenen artış, ÖKA katılımı ile Yönetişim ve Kararlara Katılım Artar hipotezi (H10) kabul edilmektedir. Bu noktada ÖKA katılım, kentlere pozitif katkı sağlamış, kentlerin Ağı etkin kullandığı olarak ifade edilebilir. Etkinliğini %65 artırmış olan Hatay etkinliği en çok artan kenttir.

Grafik 16. ÖKA Katılımın Siyasi Kararlılığa Etkisi

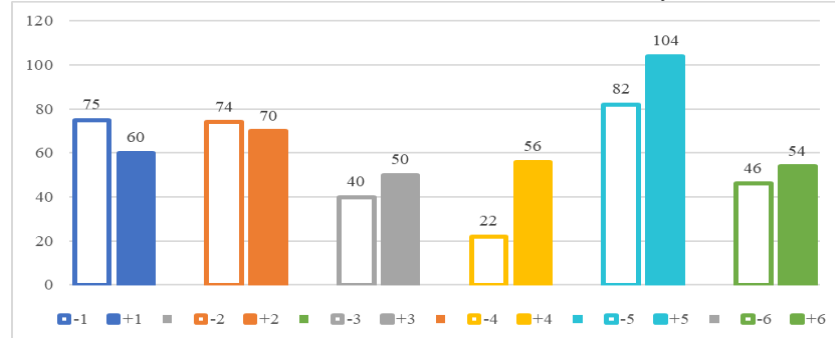
ÖKS tüm kentlerin etkinliklerinde artış yaşanmış olup ÖKA katılımı ile Siyasi Kararlılık Güçlenir (H11) hipotezi kabul edilmektedir. Etkinliğini en fazla artıran kent %500 ile Balıkesir olmuştur.

Grafik 17. ÖKA Katılımın Kaynakların Etkin Kullanılmasına Etkisi

Afyonkarahisar'da dönemler arasında etkinliklerinde değişim yaşanmaz iken diğer kentlerde ÖKS etkinliklerinde artış gözlenmiştir. Yaşanan artışla beş kent, ÖKA katılımı ile Kaynaklar Daha Etkin Kullanılır (H12) hipotezi kabul edilmektedir. Etkinliğini en fazla artıran kent, %84 ile İzmir olmuştur.

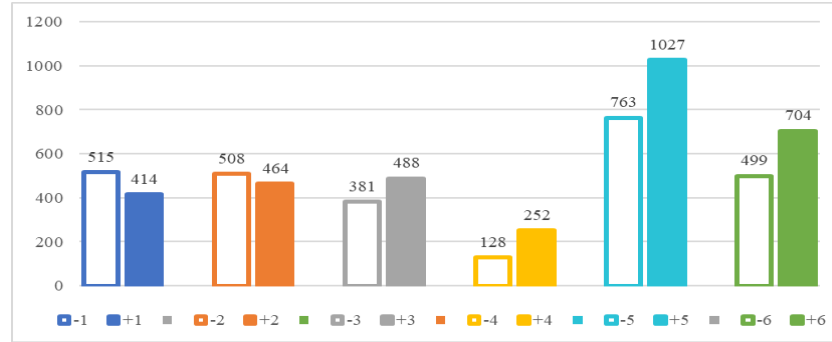
III. KÜRESEL BOYUT:

Küresel boyuta ilişkin değerlendirmeler Sürdürülebilir Kalkınma hedeflerine ulaşım boyutuna dayanmakta olup değerlendirmeler bu başlıkta yapılmıştır.

Grafik 18. ÖKA Katılımın Sürdürülebilir Kalkınmaya Etkisi

ÖKS Afyonkarahisar ve Balıkesir kentlerinin etkinliklerinde düşüş yaşanır iken ÖKA katılım Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine Ulaşılr hipotezi (H3) reddedilmektedir. Diğer kentlerde ise hipotez kabul edilmektedir. En yüksek etkinlik artışı Hatay'dadır.

Grafik 19. ÖKA Katılımın Kentlere Etkisi

Genel olarak kentler değerlendirildiğinde, 2020 yılı öncesi ÖKA dâhil olan Eskişehir (2016), Konya (2017) ve Hatay (2018) kentlerinde ÖK ilkelerinin etkinliğinde ÖKS artış yaşandığı saptanmıştır. Pandemi sürecinde Ağa dâhil olan kentlerden Afyonkarahisar ve Balıkesir'de ÖK etkinliğinde düşüş gözlenmektedir. Ancak aynı dönemde Ağa dâhil olan İzmir etkinliğini artırmıştır. Hipotezlere göre ÖK değerlendirilmesi Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Hipotezlere göre ÖKÖ ve ÖKS Kıyaslaması

KARŞILAŞTIRMA : ÖK OLMADAN X OLUNCA

BOYUT	HİPOTEZLER	Afyonkarahisar	Balıkesir	Eskişehir	Hatay	İzmir	Konya	TOPLAM
BİREYSEL	H1 Bireysel Güçlenme- Sosyal Uyum Sağlar			●	●	●	●	4
	H4 Kapsayıcı Eğitim Sağlar	●	●	●	●	●	●	6
	H5 Aile-Toplumda Öğrenmeyi Sağlar			●	●		●	3
	H6 İşyerinde Öğrenmeyi Sağlar			●	●	●	●	4
	H8 Öğrenmede Kalite Artar	●	●	●	●	●	●	6
	H9 HBÖ Destekler			●	●	●	●	4
KENTSEL	H2 Ekonomik Kalkınma- Kültürel Zenginlik Artar	●	●	●	●	●	●	6
	H7 Teknoloji Kullanımı Artar	●		●	●	●	●	5
	H10 Siyasi Kararlılığı Artar	●	●	●	●	●	●	6
	H11 Yönetişim ve Kararlara Katılım Sağlar	●	●	●	●	●	●	6
	H12 Kaynakları Etkin Kullanır	●	●	●	●	●	●	6
KÜRESEL	H3 Sürdürülebilir Kalkınma Teşvik Eder			●	●	●	●	4
TOPLAM		7	6	12	12	11	12	60

Değerlendirmeye göre Eskişehir, Hatay ve Konya kentlerinde tüm hipotezler kabul edilmektedir. 2020 yılında Ağa dahil olan kentlerden İzmir sadece “Aile-Toplumda Öğrenmeyi Sağlar” hipotezini karşılayamazken, Afyonkarahisar ve Balıkesir etkinlik açısından aynı başarıyı göstermemiştir. Bunun nedeni büyük olasılıkla 2020 yılında dünyayı etkisi altına alan COVID-19 Pandemisine bağlanabilir. Özellikle bu iki kentin ÖKÖ göre etkinlik sağlayamadığı kriterlerin birbirine yakın olması bunun kanıtı olarak gösterilebilir.

2020 yılında ÖKA katılan yerel yönetimler “Bireysel Güçlenme- Sosyal Uyum Sağlar”, “Sürdürülebilir Kalkınmayı Teşvik Eder”, “Aile-Toplumda Öğrenmeyi Sağlar”, “İşyerinde Öğrenmeyi Sağlar”, “Teknoloji Kullanımı Artar” ve “HBÖ Destekler” kriterlerini COVID-19 kapanma dönemi nedeniyle yerine getirememiştir. Ağa Pandemi önce dahil olan Eskişehir, Hatay ve Konya kentleri, tüm kriterlerde ÖKS etkinliklerini artırarak tam başarı elde etmiştir. Kentlerin ÖKS etkinliklerini artırmada üstün oldukları kriterler; “Ekonomik Kalkınma-Kültürel Zenginlik Artar”, “Kapsayıcı Eğitim Sağlar”, “Öğrenmede Kalite Artar”, “Siyasi Kararlılığı Artar”, “Yönetişim ve Kararlara Katılım Sağlar” ve “Kaynakları Etkin Kullanır” kriterleridir. ÖKA katılımından sonra Faaliyet Raporları üzerinden kentler, Pekin Bildirgesi Odak Çalışma Alanlarına göre daha iyi performans sergilemişlerdir. ÖKA katılım kentlere katkı sağladığı bulgulanmıştır.

4.3.1.2. Öğrenen Kent ile Benzer Kent Kıyaslaması

ÖKA katılım sağlamak, kentlerin etkinliklerini artırır varsayımına dayanılarak ÖK ile Benzer Kent (BK) kıyaslaması yapılmıştır. Kıyaslama 2020 yılı Faaliyet Raporlarında⁶¹ Odak Alan kavramlarının geçme sıklığı karşılaştırılmış, ÖKA dahil olmanın farkı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Grafiklerde kullanılan kodlamalar Tablo 9’da verilmiştir. Her ÖK için saptanan “Benzer Kent” seçme kriterleri⁶²;

1. UNESCO Ağına Üye olmak (Yaratıcı Kentler-Dünya Miras Listeleri)
2. Yönetim Statüsü: Büyükşehir belediyesi – Şehir belediyesi,
3. Nüfusu Aralığı,
4. Üniversite sayısı,
5. Siyasi durumu: İktidar- Muhalefet

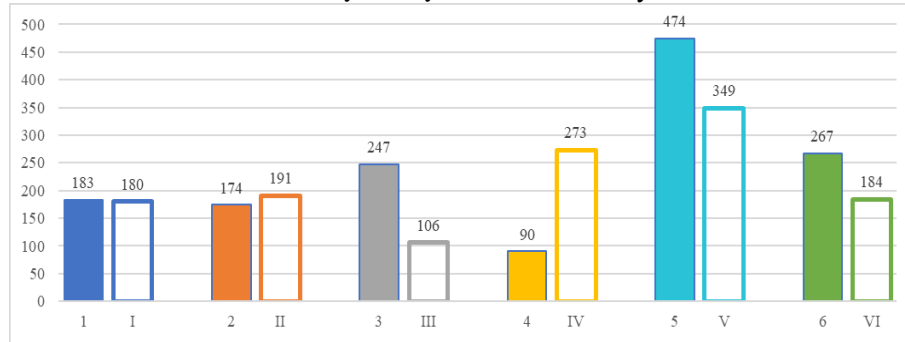
⁶¹ Araştırma sırasında yayınlanmış son faaliyet rapor

⁶² İstanbul; farklı yapısı nedeniyle değerlendirmeye dahil edilmemiştir.

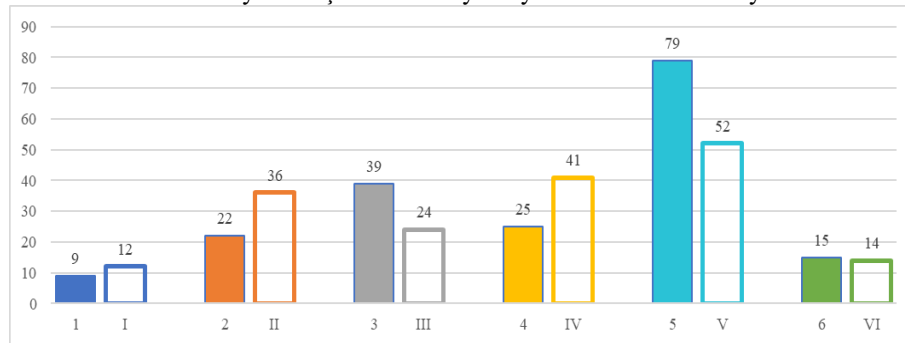
Tablo 9. ÖK ile BK Kodlama Tablosu

ÖĞRENEN KENTLER	KOD		BENZER KENTLER	KOD	
Afyonkarahisar	1	■	Kütahya	I	□
Balıkesir	2	■	Samsun	II	□
Eskişehir	3	■	Aydın	III	□
Hatay	4	■	Mersin	IV	□
İzmir	5	■	Antalya	V	□
Konya	6	■	Gaziantep	VI	□

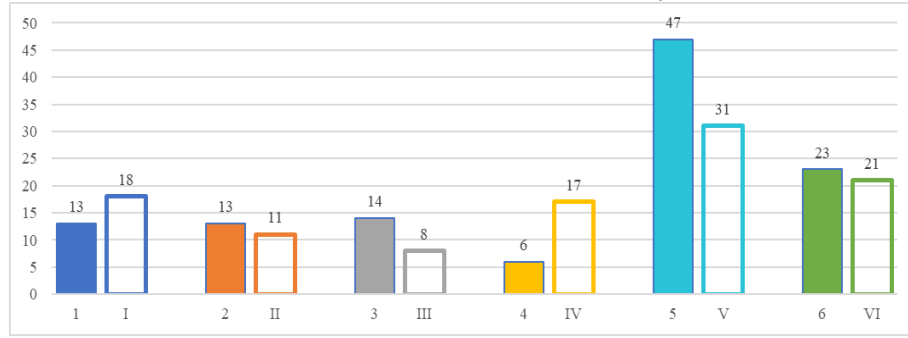
I. BİREYSEL BOYUT:

Grafik 20. Bireysel Boyutta ÖK ile BK Kıyaslaması

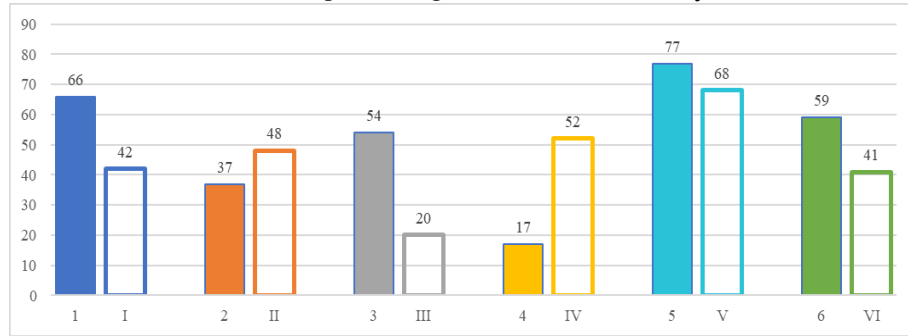
Bireysel boyuta göre yapılan kıyaslamada ÖK olarak Afyonkarahisar (%2), Eskişehir (%133), İzmir (%36) ve Konya (%45) BK göre daha etkindir. ÖKA katılım kentin etkinliğini artırır hipotezi bu dört kentte kabul edilmektedir. Balıkesir ve Hatay BK göre daha zayıf konumda olup Mersin Hatay'dan (%203) ve Samsun Balıkesir'den (%10) daha etkindir. Etkinlik açısından Hatay en zayıf kent özelliği taşımaktadır.

Grafik 21. Bireysel Güçlenme - Sosyal Uyumda ÖK ile BK Kıyaslaması

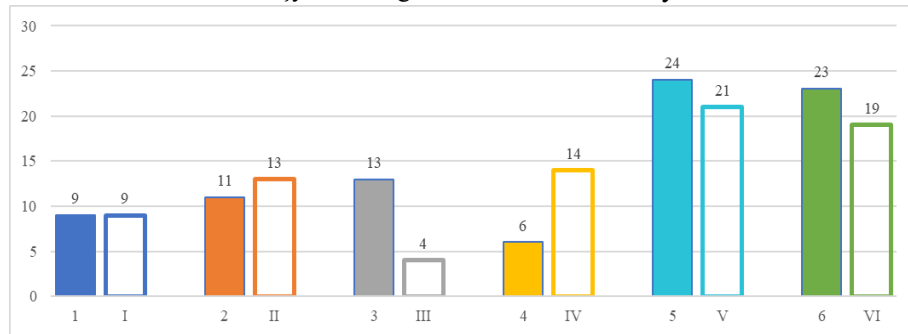
Eskişehir (%63), İzmir (%52) ve Konya (%7) BK göre daha etkin olup ÖKA katılım Bireysel Güçlenme ve Sosyal Uyum Sağlar hipotezi (H1) kabul edilmektedir. Kütahya Afyonkarahisar'dan (%33), Samsun Balıkesir'den (%64) ve Mersin Hatay'dan (%64) daha etkin olup üç ÖK'e ait hipotez reddedilmektedir. Etkinlik açısından Afyonkarahisar tüm kentler içinde en zayıf kenttir.

Grafik 22. Öğrenme Kalitesinin ÖK ile BK Kıyaslaması

Hatay dışındaki ÖK BK göre daha etkin olup bu kentlerde ÖKA katılım Kapsayıcı Eğitim Sağlar hipotezi (H4) kabul edilmektedir. Mersin Hatay'dan %71 daha etkin ve Hatay ÖK içinde en zayıf kent olma özelliği taşımaktadır. Afyonkarahisar (%60), Balıkesir (%63), Eskişehir (%500), İzmir (%129) ve Konya (%33) BK göre daha etkindir.

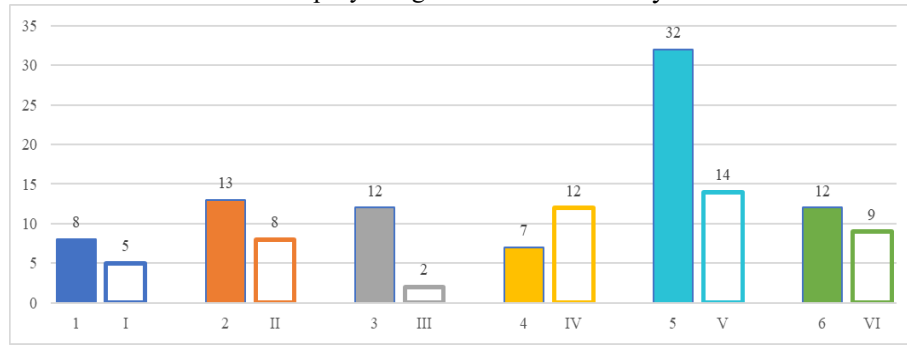
Grafik 23. Aile-Toplumda Öğrenmede ÖK ile BK Kıyaslaması

Etkinlik açısından BK ile kıyaslandığında Balıkesir (%30) ve Hatay (%206) daha zayıf olup bu kentlerde ÖKA katılım Aile-Toplumda Öğrenmeyi Canlandırır hipotezi (H5) reddedilmektedir. Afyonkarahisar (%57), Eskişehir (%170), İzmir (%13) ve Konya (%44) BK göre etkin durumda olup hipotez kabul edilmektedir. Etkinlik açısından tüm kentler içinde en zayıf kent Hatay'dır.

Grafik 24. İşyerinde Öğrenmede ÖK ile BK Kıyaslaması

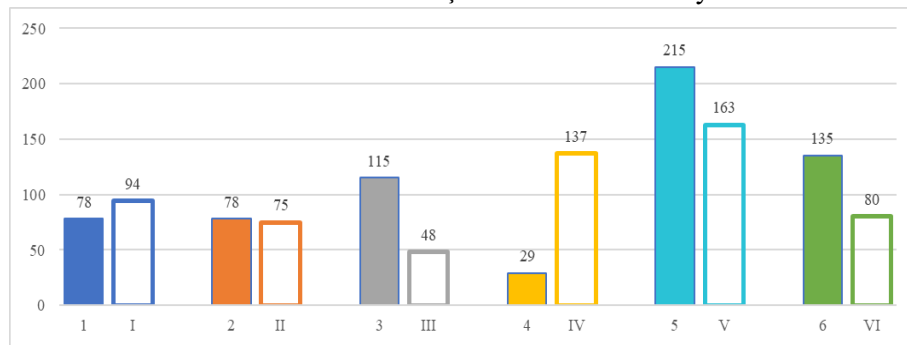
Etkinlik açısından BK göre Eskişehir (%225), İzmir (%14) ve Konya (%21) daha etkin olup ÖKA katılım İşyerinde Öğrenmeyi Sağlar hipotezi (H6) bu kentlerde kabul edilmektedir. Afyonkarahisar ve Kütahya aynı düzeyde iken Samsun (%13) ve Mersin (%113) ÖK göre daha etkinlerdir. Etkinlik açısından tüm kentler içinde İzmir ve Konya en iyi düzeye sahip kentlerdir.

Grafik 25. Kapsayıcı Eğitimde ÖK ile BK Kıyaslaması

Etkinlik açısından Afyonkarahisar (%38) ve Hatay (%183) BK göre daha zayıf olup ÖKA katılım Öğrenme Kalitesi Artırır (H8) hipotezi reddedilmektedir. Buna karşın Balıkesir (%18), Eskişehir (%75), İzmir (%52) ve Konya (%10) BK göre etkin durumda olup hipotez kabul edilmektedir. Etkinlik açısından tüm kentler içinde İzmir en etkin, Hatay en zayıf kenttir.

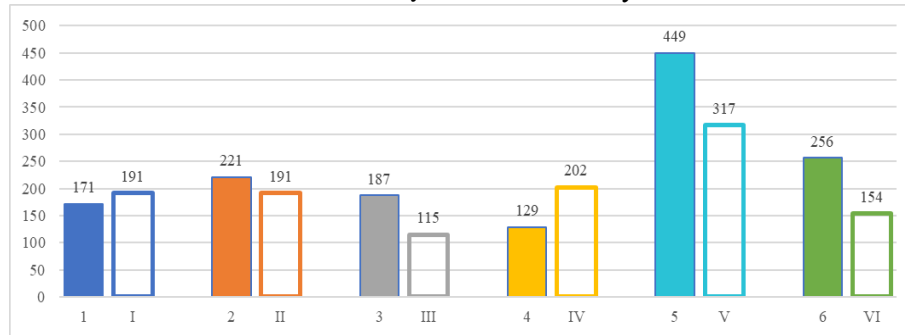
Grafik 26. HBÖ Kültürünü Teşvikinde ÖK ile BK Kıyaslaması

HBÖ Kültürünü Teşvikinde, BK göre Balıkesir (%4), Eskişehir (%140), İzmir (%32) ve Konya (%69) daha etkin kentlerdir. Dört kente ÖKA katılım HBÖ Kültürünü Teşvik eder hipotezi (H9) kabul edilmektedir. BK Mersin (%372) ve Kütahya (%21), Hatay ve Afyonkarahisar'a göre daha etkin konumdadır. Etkinlik açısından Hatay en düşük etkinliğe sahip kenttir.

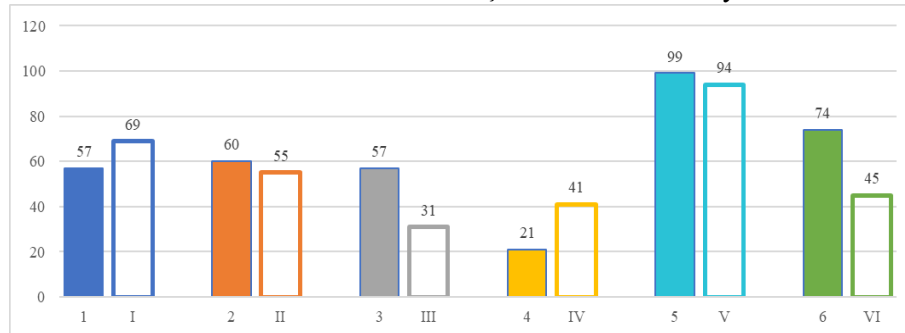
II. YEREL BOYUT:

Grafik 27. Yerel Boyutta ÖK ile BK Kıyaslaması

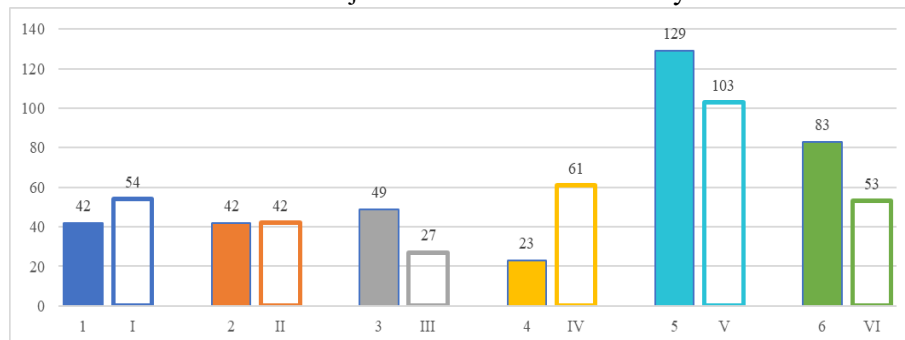
Yerel Boyutta BK olarak Kütahya (%12) ve Mersin (%57), Afyonkarahisar ve Hatay'a göre daha etkin konumdadır. Diğer ÖK daha etkin konumda olup yerel boyutta etkinlik hipotezi kabul edilmektedir. ÖK içinde İzmir en yüksek, Hatay en düşük etkinliğe sahip kenttir.

Grafik 28. Ekonomik - Kültürel Gelişmenin ÖK ile BK Kıyaslaması

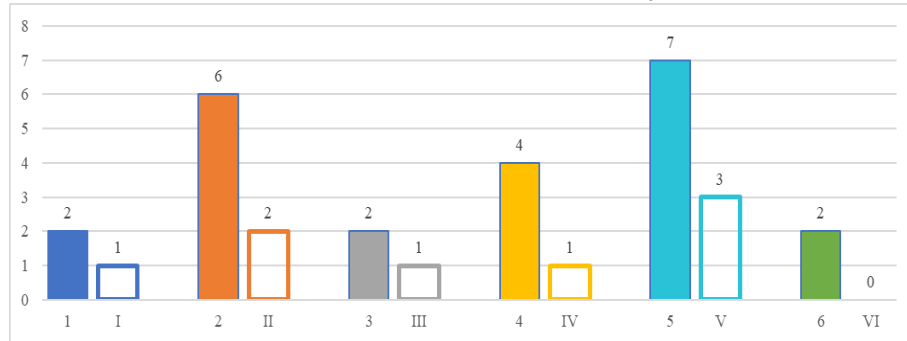
Etkinlik açısından BK göre Balıkesir (%9), Eskişehir (%84), İzmir (%5) ve Konya (%64) daha etkin olup ÖKA katılım Ekonomik-Kültürel Gelişme Sağlanır hipotezi (H2) kabul edilmektedir. Afyonkarahisar (%21) ve Hatay (%95) BK göre daha zayıf kentlerdir. Etkinlik açısından tüm kentler içinde ÖK İzmir, BK Antalya en iyi düzeye sahip kentlerdir.

Grafik 29. Teknoloji Kullanımının ÖK ile BK Kıyaslaması

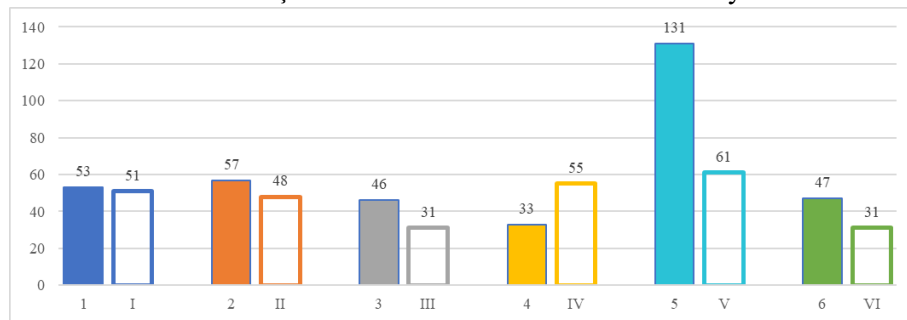
Etkinlik açısından Eskişehir (%81), İzmir (%25) ve Konya (%57) BK göre daha etkin olup ÖKA katılım Teknoloji Kullanımı Artar hipotezi (H7) kabul edilmektedir. Balıkesir ile Samsun aynı düzeyde iken BK olarak Mersin (%165) ve Kütahya (%29), Hatay ve Afyonkarahisar kentlerinden daha etkindir. Etkinlik açısından tüm kentler içinde en düşük etkinliği olan kent Hatay'dır.

Grafik 30. Siyasi Kararlılıkta ÖK ile BK Kıyaslaması

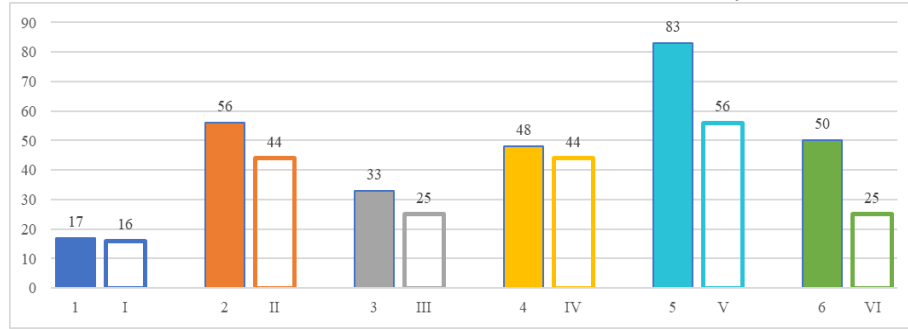

BK ile kıyaslandığında tüm ÖK raporlarına göre daha etkin oldukları saptanmıştır. Saptanan artışla ÖKA katılım Siyasi Kararlılığı Sağlar hipotezi (H10) altı kent için kabul edilmektedir. Etkinlik açısından tüm kentler içinde etkin üç kent sırasıyla İzmir, Balıkesir ve Hatay'dır. Bu kentlerin BK göre etkinlik oranları da sırasıyla %133, %200 ve %300'dür.

Grafik 31. Yönetim ve Kararlara Katılımda ÖK ile BK Kıyaslaması

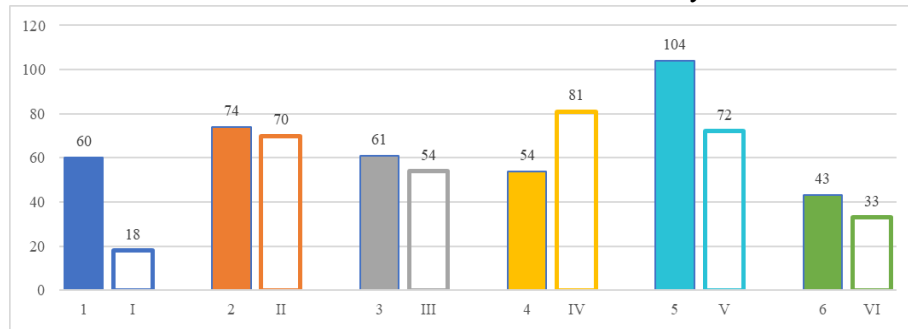

BK ile kıyaslandığında Hatay dışındaki ÖK daha etkin oldukları saptanmıştır. Etkin olan diğer beş kent için ÖKA katılım Yönetim ve Kararlara Katılım artar hipotezi (H11) kabul edilmektedir. Tüm kentler içinde en zayıf kentler sıralamasında Aydın ve Gaziantep'i Hatay izlemektedir. İzmir en iyi kent olma durumundadır. İzmir Antalya'dan (%115), Mersin Hatay'dan (%67) daha etkin konumdadır.

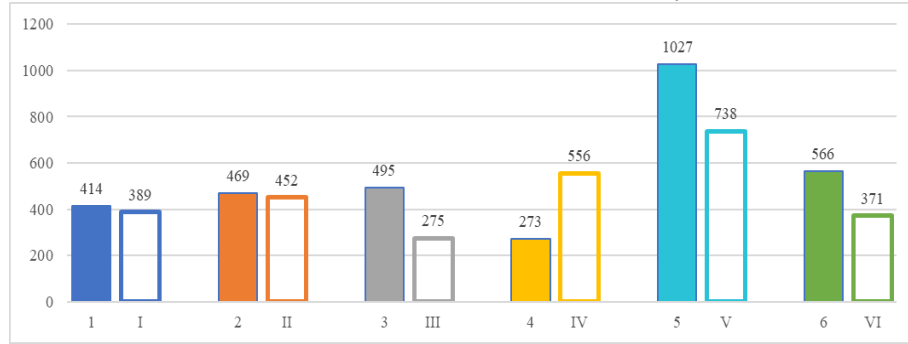
Grafik 32. Kaynakların Etkin Kullanılmasının ÖK ile BK Kıyaslaması

Etkinlik açısından kıyaslandığında tüm ÖK, BK göre daha etkin oldukları saptanmıştır. Bu sonuçla ÖKA katılım Kaynakların Daha Etkin Kullanıldığı hipotezi (H12) tüm kentler için kabul edilmektedir. BK göre Afyonkarahisar %6, Balıkesir %27, Eskişehir %32, Hatay %9, İzmir %48 ve Konya %100 daha etkindir. Etkinlik açısından tüm kentler içinde Kütahya en zayıf kent iken İzmir en güçlü kent konumundadır.

III. KÜRESEL BOYUT:

Grafik 33. Sürdürülebilir Kalkınmada ÖK ile BK Kıyaslaması

BK ile karşılaştırıldığında Hatay dışındaki ÖK Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine Ulaşma noktasında daha iyi performansa sahiplerdir. Beş kent için ÖKA katılım Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine Ulaşmayı sağlar (H3) hipotezi kabul edilmektedir. BK göre Afyonkarahisar %233, Balıkesir %6, Eskişehir %13, İzmir %44 ve Konya %30 daha etkindir. BK olarak Mersin Hatay'dan %50 daha etkin konumdadır. Tüm kentler içinde en iyi kent İzmir'dir.

Grafik 34. Tüm Boyutlar İtibariyle ÖK ile BK Kıyaslaması

Genel olarak kentler değerlendirildiğinde, Hatay dışındaki ÖK, BK göre daha etkin konumdadır. İzmir en etkin kent iken Hatay tüm kentler içinde en zayıf kent olma özelliğindedir. Afyonkarahisar ve Balıkesir, kendi BK ile yakın performansa sahiptir. Tüm boyutlar itibariyle ÖK ve BK kıyaslanması Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Hipotezlere göre ÖK ve BK Kıyaslaması

BOYUT	HİPOTEZLER		Afyonkarahisar	Balıkesir	Eskişehir	Hatay	İzmir	Konya	TOPLAM
			Kütahya	Samsun	Aydın	Mersin	Antalya	Gaziantep	
BİREYSEL	H1	Bireysel Güçlenme- Sosyal Uyum Sağlar			●		●	●	3
	H4	Kapsayıcı Eğitim Sağlar	●	●	●		●	●	5
	H5	Aile-Toplumda Öğrenmeyi Sağlar	●		●		●	●	4
	H6	İşyerinde Öğrenmeyi Sağlar			●		●	●	3
	H8	Öğrenmede Kalite Artar		●	●		●	●	4
	H9	HBÖ Destekler		●	●		●	●	4
KENTSEL	H2	Ekonomik Kalkınma- Kültürel Zenginlik Artar		●	●		●	●	4
	H7	Teknoloji Kullanımı Artar			●		●	●	3
	H10	Siyasi Kararlılığı Artar	●	●	●	●	●	●	6
	H11	Yönetişim ve Kararlara Katılım Sağlar	●	●	●		●	●	5
	H12	Kaynakları Etkin Kullanır	●	●	●	●	●	●	6
KÜRESEL	H3	Sürdürülebilir Kalkınma Teşvik Eder	●	●	●		●	●	5
TOPLAM			6	8	12	2	12	12	52

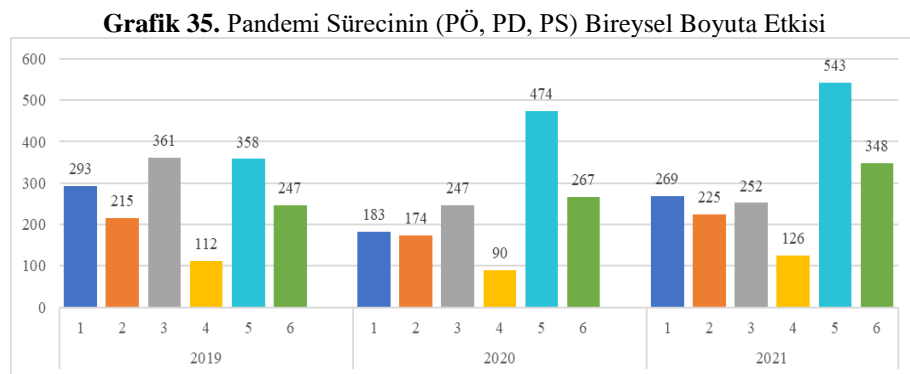
Eskişehir, İzmir ve Konya tüm hipotezlerde BK olan üstünlükleri ile ÖKA katılımın kentlerin etkinliklerini artırır hipotezleri kabul edilmektedir. ÖK içinde en zayıf konuma sahip Hatay, BK göre sadece Siyasi Kararlılık ve Kaynakların Etkin Kullanılması noktasında daha etkin konumdadır. Afyonkarahisar ve Balıkesir, bazı hipotezlerde üstün konumda iken Balıkesir Afyonkarahisar'a nazaran daha etkin konumdadır.

Tüm hipotezlerde BK göre Eskişehir, İzmir ve Konya daha etkin kentlerdir. Afyonkarahisar Hipotezleri gerçekleştirilmede Kütahya ile eşit etkinliğe sahip iken Balıkesir 8 kriterde Samsun 4 kriterde daha etkindir. Hatay sadece Siyasi Kararlılığı Sağlar ve Kaynakların Daha Etkin Kullanılır kriterlerinde etkin düzeydedir. Bu iki kriter aynı zamanda da tüm ÖKA dahil olan kentlerin BK göre etkin oldukları kriterlerdir. Bireysel Güçlenme- Sosyal Uyum Sağlar, İşyerinde Öğrenmeyi Sağlar ve Teknoloji Kullanımı Artar kriterlerinde ÖK ve BK etkinlik olarak aynı düzeye sahiptir. Üç kriter dışındaki kriterlerde ÖK'in daha etkin olduğu görülmektedir. Sonuç olarak değerlendirmede Ağa katılım kentlere katkı sağladığı saptanmıştır.

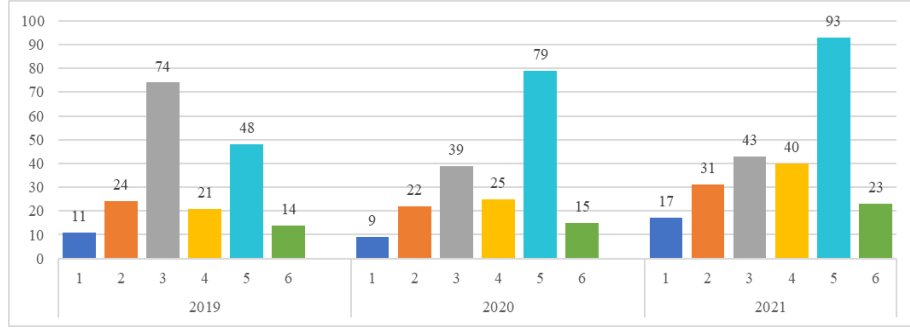
4.3.1.3. Pandemi Sürecinde ÖK Değerlendirilmesi

Pandeminin, kentlerin etkinlikleri üzerinde etkisini ortaya koymak adına ÖK, Pandemi Öncesi (PÖ), Pandemi Dönemi (PD) ve Pandemi Sonrası (PS) dönemler olarak 2019, 2020 ve 2021 yılı Faaliyet Raporları üzerinden değerlendirilmiştir.

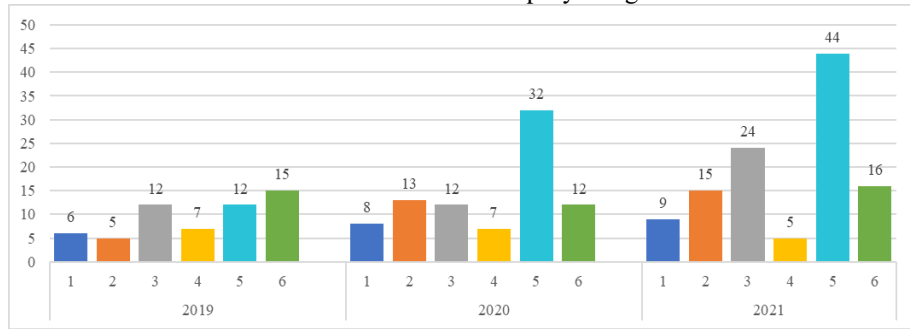
I. BİREYSEL BOYUT:

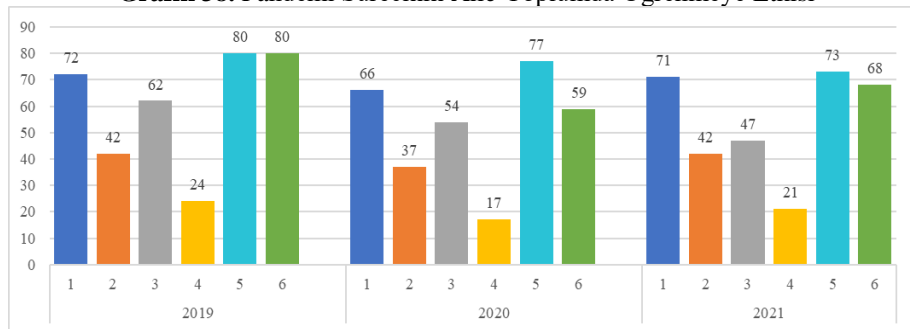
Bireysel boyutta İzmir ve Konya, dönemler itibariyle etkinliklerini artırmıştır. İzmir ve Konya dışındaki kentlerde, PD etkinliğinde azalma, PS artış gözlenmiştir. Gözlenen değişim Pandeminin, dört kenti etkisini ortaya koymaktadır. Her üç dönemde en güçlü kent İzmir iken en zayıf kent ise Hatay'dır.

Grafik 36. Pandemi Sürecinin Birey Güçlendirme - Sosyal Uyuma Etkisi

PD, Birey Güçlendirme-Sosyal Uyum Sağlar noktasında Afyonkarahisar, Balıkesir ve Eskişehir’de düşüş, Hatay, İzmir ve Konya’da artış saptanmıştır. PS tüm kentlerde etkinliklerinde artış gözlenmiştir. PÖ ve PS göre Eskişehir dışındaki diğer kentler etkinliklerini artırmıştır. En güçlü kent, PÖ Eskişehir iken PD ve PS İzmir’dir. Afyonkarahisar ise her üç dönemde en zayıf kent durumundadır.

Grafik 37. Pandemi Sürecinin Kapsayıcı Eğitime Etkisi

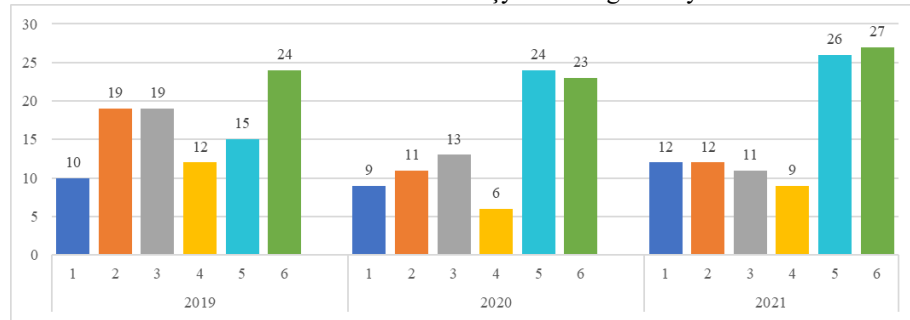
Kapsayıcı Eğitim Sağlar noktasında 2020 yılında ÖK üyesi olan Afyonkarahisar, Balıkesir ve İzmir PD etkinliklerini artırmıştır. PD sadece Konya’nın etkinliği düşerken Hatay ve Eskişehir’de değişiklik olmamıştır. PS sadece Hatay’da düşüş yaşanırken PÖ göre de yalnız Hatay’da düşüş göstermiştir.

Grafik 38. Pandemi Sürecinin Aile-Toplumda Öğrenmeye Etkisi

ÖK Aile-Toplumda Öğrenmeyi Canlandırır noktasında tüm kentlerde PD düşüş saptanmıştır. Böylece PD tüm kentler Pandemiden etkilenmiştir. PS tüm kentlerin

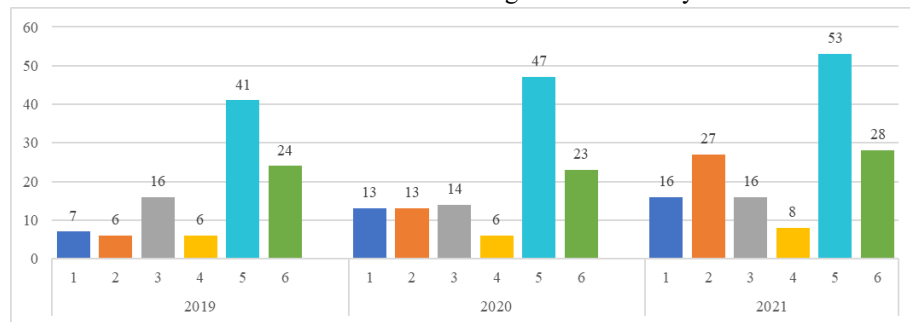
etkinliği artarken PÖ göre sadece Balıkesir aynı seviyeye ulaşmıştır. Üç dönemde en zayıf kent Hatay iken PÖ İzmir ve Konya, PD ve PS İzmir en güçlü kentlerdir.

Grafik 39. Pandemi Sürecinin İşyerinde Öğrenmeye Etkisi

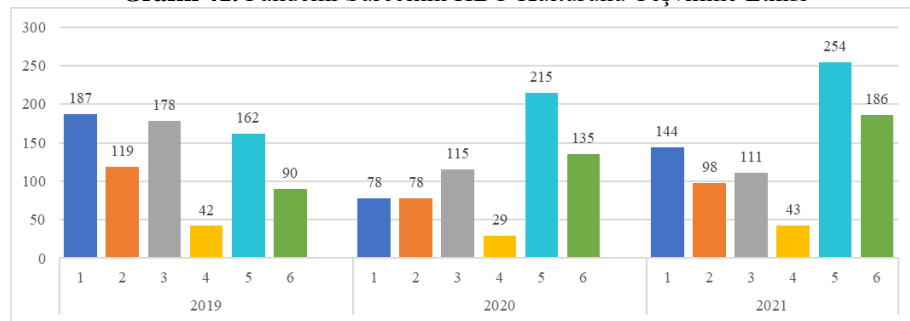
İşyerinde Öğrenme Kolaylaştır noktasında PD İzmir dışındaki kentlerin etkinliğinde düşüş yaşanmıştır. PS tüm kentler etkinliklerini artırır iken Afyonkarahisar, İzmir ve Konya PÖ göre etkinliklerini artırmıştır. PÖ en zayıf kent Afyonkarahisar iken PD ve PS en zayıf kent Hatay'dır. En güçlü kent, PÖ ve PS Konya, PD İzmir'dir.

Grafik 40. Pandemi Sürecinin Öğrenmede Kaliteye Etkisi

Öğrenmede Kalite Artırma bağlamında 2020 yılında üye olan kentler PD etkinliklerini artırmıştır. Hatay sabit kalırken Eskişehir ve Konya etkinliklerinde düşüş yaşanmıştır. PÖ göre de PS tüm kentler kaliteyi artırmışlardır. İzmir tüm dönemlerde en güçlü kent iken PÖ Hatay ve Balıkesir, PD ve PS Hatay en zayıf kentlerdir.

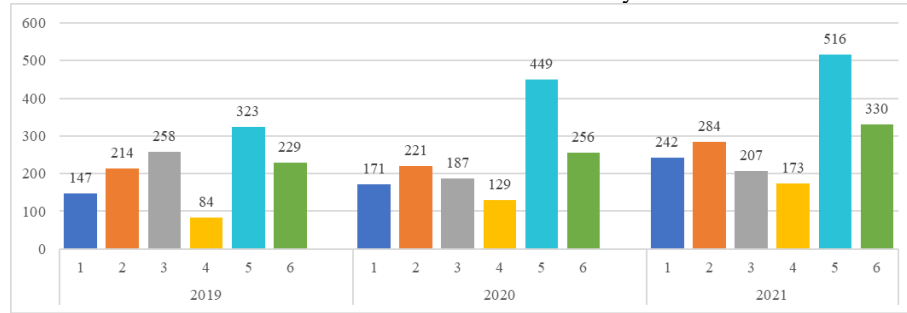
Grafik 41. Pandemi Sürecinin HBÖ Kültürünü Teşvikine Etkisi

HBÖ Kültürünü Teşvik noktasında PD İzmir ve Konya etkinliklerini artırır iken diğer kentlerin etkinlikleri düşmüştür. PS tüm kentler etkinliklerini artırmış, Hatay, İzmir ve Konya PÖ göre daha etkin duruma gelmiştir. Tüm dönemlerde Hatay en zayıf kent iken PÖ Afyonkarahisar, PD ve PS en güçlü kent İzmir'dir.

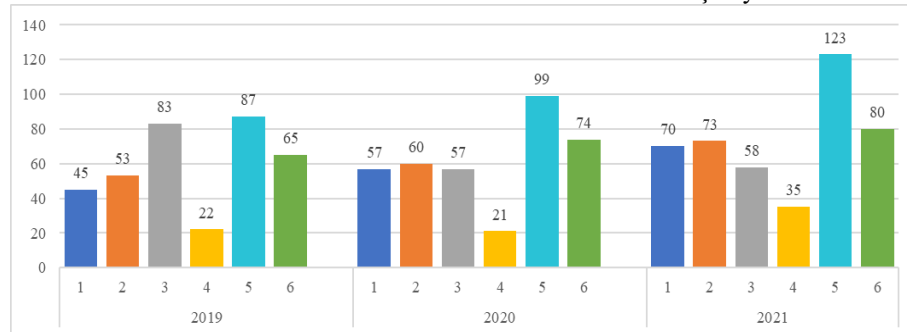
II. YEREL BOYUT:

Grafik 42. Pandemi Sürecinin Yerel Boyuta Etkisi

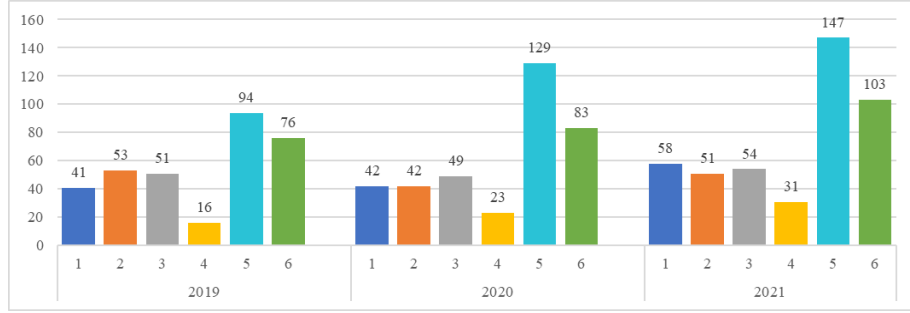

Yerel boyutta ÖK değerlendirildiğinde Eskişehir dışındaki kentler hem PD hem de PS etkinliklerini artırmışlardır. Eskişehir'in etkinliği PD düşerken PS artmış, ancak PÖ göre aynı etkinlik seviyesine ulaşmamıştır. Üç dönemde de en zayıf kent Hatay iken İzmir en güçlü kenttir.

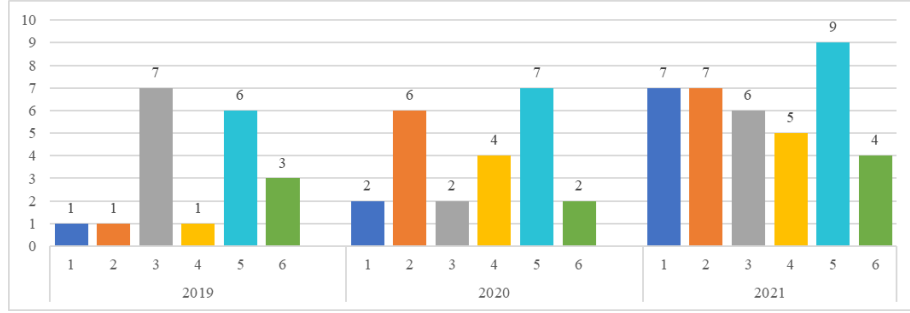
Grafik 43. Pandemi Sürecinin Ekonomik - Kültürel Gelişmeye Etkisi

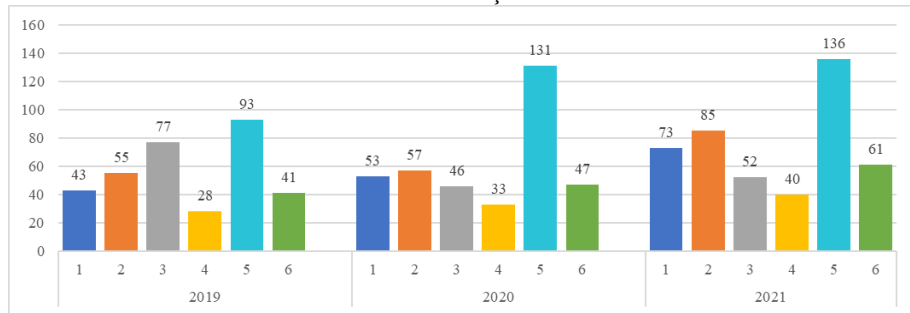
Ekonomik Kalkınma- Kültürel Gelişim Sağlar noktasında Eskişehir ve Hatay dışındaki kentler hem PD hem de PS etkinliklerini artırmışlardır. Eskişehir ve Hatay'ın etkinliği PD düşerken PS artmıştır. PÖ göre Eskişehir aynı etkinlik seviyesine ulaşmamışken Hatay daha etkin duruma gelmiştir. Üç dönemde de en zayıf kent Hatay iken İzmir en güçlü kenttir.

Grafik 44. Pandemi Sürecinin Teknoloji Kullanımına Etkisi

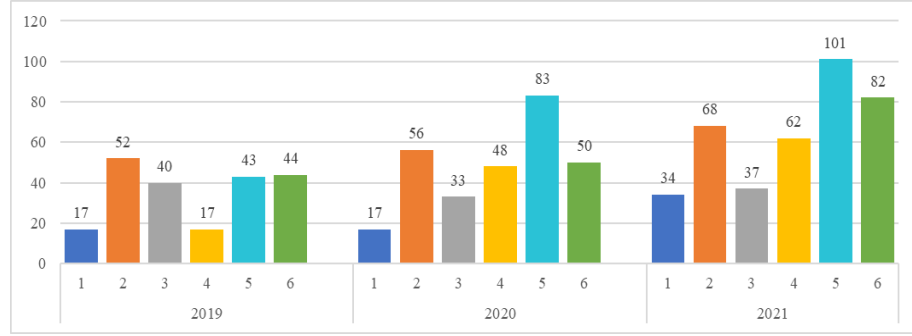
Teknoloji Kullanımı Artar noktasında Afyonkarahisar, Hatay, İzmir ve Konya hem PD hem de PS etkinliklerini artırmışlardır. PD Balıkesir ve Eskişehir'in etkinlikleri düşerken PS Eskişehir PÖ göre daha etkin duruma gelmiştir. Üç dönemde de en zayıf kent Hatay iken İzmir en güçlü kenttir.

Grafik 45. Pandemi Sürecinin Siyasi Kararlılığa Etkisi

Siyasi Kararlılık Güçlenir noktasında PD Eskişehir ve Konya'nın etkinlikleri düşmüştür. PS tüm kentler etkinliklerini artırmıştır. PÖ Afyonkarahisar, Balıkesir ve Hatay, PD Afyonkarahisar, Eskişehir ve Konya, PS Konya en zayıf kentlerdir. PÖ en güçlü kent Eskişehir iken PD ve PS en güçlü kent İzmir'dir.

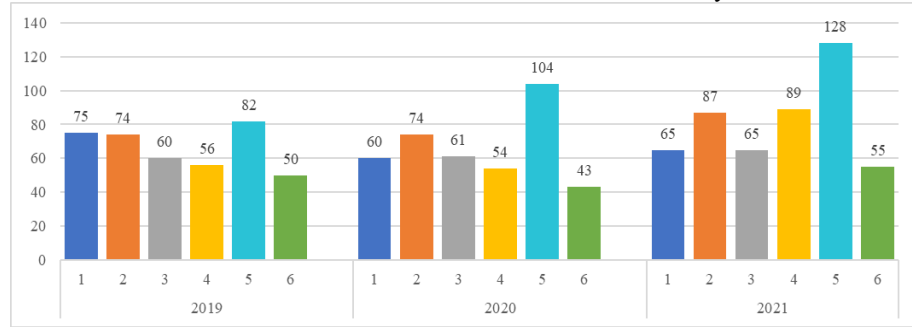
Grafik 46. Pandemi Sürecinin Yönetişim ve Kararlara Katılıma Etkisi

Yönetişim ve Kararlara Katılımı Sağlar noktasında Eskişehir dışındaki kentlerin etkinlikleri hem PD hem de PS artmıştır. Eskişehir'de etkinlik PD düşerken PS artmış ancak PÖ göre aynı etkinlik seviyesine ulaşmamıştır. Üç dönemde de en zayıf kent Hatay iken İzmir en güçlü kenttir.

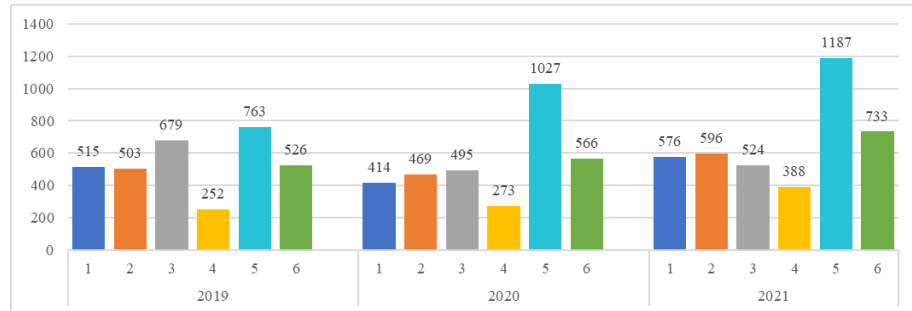
Grafik 47. Pandemi Sürecinin Kaynakların Etkin Kullanılmasına Etkisi

Kaynakların Etkin Kullanılması noktasında Balıkesir, Hatay, İzmir ve Konya hem PD hem de PS etkinliklerini artırmışlardır. PD Afyonkarahisar sabit olarak konumunu korur iken Eskişehir'in etkinliği düşmüştür. Her iki kent PS etkinliklerini artırmışlardır. PÖ Afyonkarahisar ve Hatay en zayıf kent konumunda iken PD ve PS en zayıf kent Afyonkarahisar'dır. En güçlü kent, PÖ Balıkesir, PD ve PS Eskişehir'dir.

III. KÜRESEL BOYUT:

Grafik 48. Pandemi Sürecinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Etkisi

SKH Ulaşımı Sağlar noktasında Afyonkarahisar, Hatay ve Konya kentlerinin etkinlikleri PD düşmüş, PS artmıştır. Eskişehir ve İzmir hem PD hem de PS etkinliklerini artırmıştır. Balıkesir'de PD yatay bir seyir, PS artış saptanmıştır. Üç dönemde de en güçlü kent İzmir, en zayıf kent Konya'dır.

Grafik 49. Pandemi Sürecinin Kentlere Etkisi

Tüm boyutlar itibariyle Afyonkarahisar, Balıkesir ve Eskişehir'in etkinlikleri PD düşmüş, PS artmıştır. Hatay, İzmir ve Konya'da etkinlik hem PD hem de PS artmıştır. Üç dönemde de en zayıf kent Hatay, en güçlü kent de İzmir'dir.

Tablo 11. Hipotezlere göre Pandemi Sürecinde Ağın Etkinliği

PANDEMİ SÜRECİNDE ÖK ETKİNLİĞİ									
BOYUT	HİPOTEZLER		Afyonkarahisar	Balıkesir	Eskişehir	Hatay	İzmir	Konya	TOPLAM
BİREYSEL	H1	Bireysel Güçlenme- Sosyal Uyum Sağlar					●	●	2
	H4	Kapsayıcı Eğitim Sağlar	●	●			●		3
	H5	Aile-Toplumda Öğrenmeyi Sağlar							0
	H6	İşyerinde Öğrenmeyi Sağlar					●		1
	H8	Öğrenmede Kalite Artar	●	●			●	●	4
	H9	HBÖ Destekler					●	●	2
KENTSEL	H2	Ekonomik Kalkınma- Kültürel Zenginlik Artar	●	●			●	●	4
	H7	Teknoloji Kullanımı Artar	●			●	●	●	4
	H10	Siyasi Kararlılığı Artar	●	●	●	●	●		5
	H11	Yönetişim ve Kararlara Katılım Sağlar	●	●		●	●	●	5
	H12	Kaynakları Etkin Kullanır		●		●	●	●	4
KÜRESEL	H3	Sürdürülebilir Kalkınma Teşvik Eder			●		●		2
TOPLAM			6	6	2	4	11	7	36

Pandemi döneminde İzmir dışındaki kentlerin ÖKA tam olarak etkin kullanmadıkları saptanmıştır. İzmir etkinlik düzeyini “Aile-Toplumda Öğrenmeyi Sağlar” kriterinde gerçekleştiremez iken diğer kriterlerin tümünde etkinliğini artırmıştır. Afyonkarahisar, Balıkesir ve Konya etkinliğini artırma noktasında etkinliğini artırdığı kriterler olmasına karşın etkinlik düzeyinde düşüşler de olmuştur. Başta Eskişehir olmak üzere Hatay kentleri Pandemide etkinlik düzeylerinde düşüş yaşanmıştır. Bu kapsamda değerlendirildiğinde kentlerin ÖKA Pandemiyle mücadelede etkin olarak kullanılmadığı sonucuna varılmıştır.

“Siyasi Kararlılığı Artar” ve “Yönetişim ve Kararlara Katılım Sağlar” etkinlik düzeyinin en fazla artan kriterleri olup “Aile-Toplumda Öğrenmeyi Sağlar” kriterinde hiçbir kent etkinliğini artıramamıştır. Oysa Pandemi döneminde etkinliğinin en fazla artması beklenen kriter olan ailede ve toplumda öğrenmenin artmasında olması beklenmektedir. “Öğrenmede Kalite Artar”, “Ekonomik Kalkınma-Kültürel Zenginlik

Artar”, “Teknoloji Kullanımı Artar” ve “Kaynakları Etkin Kullanır” kriterleri etkinlik düzeyi olarak görece olarak daha etkin kullanılan alanlar olmuştur.

4.3.2. Belediyelerin İnternet Sayfalarının Analizi

Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler günlük hayatın her alanda kolaylıklar sağlamıştır. Özellikle internet, en hızlı iletişim ve bilgi paylaşım kanalı olması yanında bilgisayarlar, akıllı telefonlar, tabletler vb. cihazlarla kolay erişim sağlanabilmektedir. Bu sayede belediyeler halkla yakından ilişki kurma noktasında fırsatlar yakalamışlardır. Çalışmanın bu bölümünde önce ÖK resmî web sayfalarında ve sosyal medya hesaplarında (Facebook, Instagram, Youtube gibi) ÖK ile ilgili paylaşımlar incelenmiş sonra da web sayfasında öğrenmeye ilişkin yapılanma, yürütülen kurs faaliyetleri, kurs merkezleri, küresel ağlara üyelik gibi kriterler çerçevesinde değerlendirilmiştir.

4.3.2.1. Belediyelerin Öğrenen Kent Sistemi İlişkisi

Afyonkarahisar: Belediyenin web sayfası taraması sonucunda ÖK ile ilgili etkinliklere rastlanmaz iken kentin Ağa dahil olması ile ilgili bir habere yer verilmiştir. Yine Ağin bağlı olduğu kurum olan UNESCO kelimesinin taramasında da UNESCO bağlantılı Gastronomi, Yaratıcı Şehirler ve Dünya Mirası ile ilgili etkinlik ve haberlerin yer aldığı görülmektedir. Kentin sosyal medya hesabında da yine başvurunun kabulü ile ilgili paylaşımına rastlanmıştır. Ağ kapsamında bir etkinlik ya da habere rastlanamamıştır.

Balıkesir: Belediyenin web sayfasında ÖK ile ilgili sadece Ağa dahil olunması ile ilgili bir habere yer verilmiştir. Aktarılan haberde ÖK olarak ulaşılmak istenen hedeflere detaylıca yer verilmiştir. Ancak haber dışında Ağa ilişkin herhangi bir etkinlik ya da paylaşımına rastlanmamıştır. UNESCO kelimesinin taramasında da Gastronomi, Yaratıcı Şehirler ile Somut Olmayan Kültür Mirası ile ilgili etkinlik ve haberlerin yer aldığı görülmektedir. Kentin sosyal medya hesabında da yine başvurunun kabulüne ilişkin paylaşımın yanında Büyükşehir Belediye Başkanının ÖKA katılımına ilişkin basın açıklamasına yer verilmiştir.

Eskişehir: Türkiye’de ilk ÖKA dahil olan Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin web sayfasında ÖK ile ilgili birçok paylaşımın yapıldığı görülmektedir. Kentin ağa dahil olmasına dair haberin yanında yapılan çeşitli etkinlikler, gençlik merkezi, çocuk atölyesi, müze kompleks açılışlarına dair haberlerde, ÖK önemi ve etkinliği konusunda açıklamalarda bulunulmuştur. Haber kaynaklarının içerisinde en dikkat çekici içerik

Pandemi sürecinde UTMK Başkanlığında ÖK'in istişare toplantısıdır. Toplantıda COVID-19'un eğitime etkileri ve kentlerin eğitim alanındaki çalışmaları paylaşılmıştır. Paylaşım ÖKA kuruluş amacı kapsamında önemini ortaya koymaktadır. UNESCO kelimesinin taramasında kentin birçok paylaşımına yer verdiği görülmektedir. ÖKA yanı sıra, UNESCO gönüllüleri, Dünya Miras Listesi, Dünya Sanat Günü, UNESCO Anma ve Kutlama Programı, UNESCO Dünya Müzik Yarışması ile ilgili etkinlik ve haberlerin yer almaktadır. Kentin sosyal medya hesabı paylaşımına bakıldığında web sayfasına nazaran paylaşım sayısının daha düşük olduğu görülmektedir. Sosyal medya hesabı üzerinden HBÖ kapsamında açılan bir sergi, “Şehir de Bir Okuldur” konferansı ve “Gel Beraber Oynayalım” konulu çocuk atölyesi ile ilgili paylaşımlar yapılmıştır.

Hatay: Belediyenin web sayfasında ÖK ile ilgili yapılan taramada herhangi bir etkinlik ya da haber paylaşımına rastlanmamıştır. Ancak 2019'da yapılan ziyaretimizde UTMK yetkililerinin de katılım sağladığı toplantı haber olarak paylaşılmıştı. UNESCO kelimesinin taramasında Gastronomi ile Yaratıcı Şehirler ile ilgili etkinlik ve haberlerin yer aldığı görülmektedir. Özellikle gastronomi ile ilgili birçok paylaşımına yer verilmiştir. Kentin sosyal medya hesabı paylaşımında ÖKA katılım ile ilgili iki açıklamaya ve Ağ bünyesinde yapılan iki etkinlik haberine yer verilmiştir. Paylaşımlar arasında yer alan “Gocamp” programı uluslararası alanda yapılmış etkinlik olarak dikkat çekmektedir.

İzmir: Belediyenin web sayfasında ÖK ile ilgili yapılan tarama sonucunda kentin adaylığı ya da Ağa dahil edilmesi ile ilgili detaylı bir paylaşımına rastlanmamıştır. Yapılan iki paylaşımında kentin ağa Meslek Fabrikası'nın çalışmalarıyla dahil edildiğine yer verilmiştir. UNESCO kelimesinin taramasında Dünya Doğa Mirası, Dünya Kültür Mirası, Yaratıcı Şehirler Ağı, Global Jeoparklar ile ilgili etkinlik ve haberlerin yer aldığı görülmektedir. Kentin resmi sosyal medya hesabında ÖK ile ilgili herhangi bir paylaşımına rastlanmamıştır. ÖKA için farklı bir sosyal medya hesabından paylaşımlar yapılmıştır. Yapılan paylaşım sadece kentin Ağa kabul edilmesi ile sınırlıdır.

Konya: Belediyenin web sayfasında ÖK ile ilgili yapılan taramada kentin ağa dahil olması ile ilgili haberin yanında farklı toplantılarda Büyükşehir Belediye Başkanımızca üyelik hakkında beyanları yer almaktadır. KOMEK tarafından istihdam ve sosyal-kültürel gelişime ilişkin yapılan faaliyetler “UNESCO 2. Öğrenen Kentler Uluslararası Konferansı” aracılığıyla diğer ülkelerle paylaşılmıştır. Sosyal medyada ÖKA ağına kentin adaylığı ve katılımına ilişkin paylaşımına yer verilmiştir. UNESCO

kelimesinin taramasında kentin birçok örgütle bağlantılı etkinlik ve haberlere yer verildiği görülmektedir. Uluslararası İdeal kent Ödülü, Dünya Kitap Başkenti Adaylığı, Dünya Mirası Listesi, Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi, UNESCO Üyesi Dünya Turizm Yazarları ve Gazeteciler Derneği, Yaratıcı Şehirler Ağı ve UNESCO'ya kayıtlı sanatçılarla ilgili etkinlik ve haberlerin yer aldığı görülmektedir.

Ülkemiz ÖK resmî web sayfalarının ve sosyal medya hesaplarının incelemesinde genel olarak üyeliğin kabulüne ilişkin haberlere yer verildiği görülmüştür. Ağ kapsamında etkinlik, kutlama gibi organizasyonlara rastlanmamıştır. Yine dikkat çeken bir diğer konu da kentlerin üyesi oldukları EXPO, Tarihi Kentler Birliği, Kardeş Şehirler, Uluslararası Tarım Şehirleri Birliği, Gastronomi ve Yaratıcı Kentler gibi ortaklıklara daha fazla yer verdiği, hatta bazı kentlerin web sayfalarında özel alanlar oluşturdukları kentler özelinde tespit edilmiştir. Tespitler sonucunda ÖKA ilişkin paylaşımların sınırlı olması Ağın etkin olarak kullanılmadığı ortaya koymaktadır. Oysaki özellikle ÖK Temel İlkelerinde; kentlerde etkinlik, kutlama gibi organizasyonların yapılması, BİT ve medyanın aktif kullanılır olması, bilginin erişilebilir olması, geniş paydaş yelpazesi oluşturulması tavsiyesinde bulunmaktadır.

4.3.2.2. Belediyelerin Öğrenme Faaliyetleri

Tablo 12. Öğrenmeye Dair Kent Analizi

	ÖK	BK	ÖK	BK
	Afyonkarahisar	Kütahya	Balıkesir	Samsun
Birimler	*İnsan Kaynakları ve Eğitim Md. *Gençlik ve Spor Hiz. Md. Eğitim Birimi *Encümen Eğitim, Kültür Sanat Komisyonu.	*İnsan Kaynakları ve Eğitim Md. *Encümen Eğitim, Kültür Sanat Komisyon	* Yaygın Eğitim Md *Daire Bşk. bağlı Birimler	*İnsan Kaynakları ve Eğitim Md. *İtfaiye Eğitim Md.
Kurum	Halk Eğitim Md. verilmektedir	Halk Eğitim Md. verilmektedir	BALMEK	Halk Eğitim Md. verilmektedir
Konular	-	-	Sanat, Gelişim, Hobi, Meslek Edinme	-
Kayıt	-	-	Online kayıt imkânı Eğitim Yüz Yüze + online	-
Merkezler	-	-	Çok	-
Ücret	-	-	Ücretsiz	-
Kurs Bağ	-	-	Var	-
Ağlara Bağ	*Yaratıcı Kentler Web Bağı Yok	*Yaratıcı Kent/Bağ Yok *Akıllı Kentler/Bağ Var	Bağ Var (Birçok ağlara dâhil)	Var Web Bağı çalışmıyor

Tablo 13 Öğrenmeye Dair Kent Analizi (Devamı)

	Eskişehir	Aydın	Hatay	Mersin
Birimler	*İnsan Kaynakları ve Eğitim Daire Bşk.	*İnsan Kaynakları ve Eğitim Daire bağlı Eğitim Şb. Md	*Yaygın Eğitim Md *Daire Bşk. bağlı Birimler	*Sosyal Hiz. Daire Bşk. Bağlı Eğitim Hiz. Şb. Md *Daire Bşk. bağlı Birimler
Kurum	ESMEK	-	HATMEK	MERCEK
Konular	Spor, Dans, Çocuk Gelişimi, Bilişim, Eğitime Destek, El Sanatları, Tasarım, Müzik, Meslek Edindirme	Satranç, Yüzme, Tenis, Folklor.	Sanat, Gelişim, Hobi, Meslek Edindirme	Gelişim, Spor, Hobi, Girişimcilik, Giyim Üretim Teknolojisi, 3 Boyut Çizim, Kaynak-Metal İşleri, Meslek Edin.
Kayıt	Online kayıt imkânı	-	Online kayıt imkânı Eğitim Yüz Yüze + online	Online kayıt imkânı (Spor ve Hobi hariç)
Merkezler	Çok	-	3	2
Ücret	Bilgi yok	Ücretsiz	Ücretsiz	MERCEK hk. Bilgi yok Spor hobi kursları Ücretsiz.
Kurs Bağ	Var	-	Var	Var
Ağlara Bağ	Bağ Var (Akıllı Kentler)	Bağ yok	Bağ Var (EXPO, Kardeş Kentler, Yaratıcı Kentler)	Bağ Var (Kardeş Kentler)
Web TV Bağ	Yok	Var Çalışmıyor	Yok	Yok
	İzmir	Antalya	Konya	Gaziantep
Birimler	*Sosyal Projeler Daire Bşk. bağlı Meslek Fab, Md. *Daire Bşk. bağlı Birimler	*Sosyal Hizmetler Daire Bşk. Yaygın Eğitim Md *Daire Bşk. bağlı Birimler	*Gençlik ve Spor Hiz. Dairesi Bşk. bağlı Eğitim Şb. Md *Daire Bşk. Bağlı Birimler	*Kadın Aile Eğitim ve Sosyal Hiz. Daire Bşk. bağlı Sanat ve Mesleki Eğitim Md *Daire Bşk. Bağlı Birimler
Kurum	Meslek Fabrikası	ATASEM, KİGGEM ve ATABEM	KOMEK- ASEM	GASMEK
Konular	Sanat, Gelişim, Hobi, Meslek Edindirme	Sanat, Gelişim, Hobi, Eğitime Destek, Meslek Edindirme	Sanat, Gelişim, Hobi, Meslek Edindirme	Sanat, Gelişim, Hobi, Meslek Edindirme
Kayıt	Online kayıt imkânı	Online kayıt imkânı	Online kayıt imkânı Eğitim Yüz Yüze + online	Online kayıt imkânı Eğitim Yüz Yüze + online
Merkezler	Çok	Çok	Çok	Çok
Ücret	Ücretsiz	ATASEM Ücretsiz	Ücretsiz (Spor ve Yüzme hariç)	Ücretsiz
Kurs Bağ	Var	Var	Var	Var
Ağlara Bağ	Yok	Yok	Bağ Var (Birçok ağlara dâhil)	Bağ Var (Kardeş Şehirler ve Yaratıcı Kentler)
Web TV Bağ	Var (Youtube)	Yok	Var	Var

Kurumsal yapılanmasına bakıldığında İl Belediyesi olarak Afyonkarahisar ve Kütahya, Büyükşehir Belediyesi olarak Samsun, Eskişehir ve Aydın'da halk eğitimine ilişkin bir yapılanma bulunmamaktadır. Bu kentlerde personel eğitimine yönelik daire başkanlığı veya bağlı müdürlükler şeklinde yapılandırılmıştır. Balıkesir, Hatay, Mersin, İzmir, Antalya, Konya ve Gaziantep'te daire başkanlıklarına bağlı Yaygın Eğitim Müdürlüğü, Eğitim Hizmetleri Şube Müdürlüğü, Sanat ve Mesleki Eğitim Müdürlüğü, Eğitim Şube Müdürlüğü ve Meslek Fabrikası Müdürlüğü şeklinde yapılanma mevcuttur.

Kurum bazında halka yönelik eğitimler, Afyonkarahisar, Kütahya, Samsun ve Aydın'da İl Halk Eğitim Müdürlükleri tarafından yapılmaktadır. Balıkesir (BALMEK), Eskişehir (ESMEK), Hatay (HATMEK), Mersin (MERCEK), İzmir (Meslek Fabrikası), Antalya (ATASEM), Konya (KOMEK ve ASEM) ve Gaziantep'te (GASMEK) eğitimler belediye bünyesindeki merkezler tarafından verilmektedir.

Adı geçen merkezlerde ağırlıklı olarak sanat, gelişim, hobi, meslek edindirme konularında eğitimler verilmektedir. Mevcut taleplere göre konular dönemsel olarak değişmektedir. ESMEK ve MERCEK merkezlerinde daha geniş konu çeşitliliği mevcuttur. Eğitime destek anlamında ATASEM'de farkındalık oluşturmaktadır.

Genel olarak tüm merkezlerde kurs konu ve merkez seçimi ile kayıt işlemi online yapılabilmektedir. Ancak ESMEK'te seçim ön kayıtla online, asıl kayıt ilgili merkezde yapılmaktadır. MERCEK tarafından verilen spor ve hobi kurslarına da online kayıt imkânı bulunmamaktadır. BALMEK, HATMEK, KOMEK ve GASMEK merkezlerinde yüz yüze ve uzaktan eğitim imkânı bulunmaktadır.

Merkezlerin hizmet verdikleri merkezler itibariyle HATMEK'te üç, MERCEK'te iki merkez bulunmaktadır. Balıkesir, Eskişehir, İzmir, Antalya, Konya ve Gaziantep kentlerinde hizmet verilen merkez sayısı oldukça fazladır.

Kursların ücretlendirilmesine bakıldığında genel olarak ücretsiz olarak verildiği görülmüştür. Ücretlendirme konusunda ESMEK ve MERCEK (spor ve hobi kursları hariç) merkezlerinin web sayfalarında açıklamaya yer verilmemiştir. KOMEK'te spor ve yüzme haricindeki kurslar ücretsiz verilmektedir.

Belediyelerin web sayfalarında bağlantı verilme durumuna bakıldığında kurs merkezi bulunan tüm kentlerde kurslara bağlantı verildiği görülmüştür. Ancak bağlantı sekmeleri çoğunlukla görünür alanda olmayıp kolay ulaşılabilir değildir.

Dâhil olunan ağlara, bağlantı durumuna göre Balıkesir, Eskişehir, Hatay, Konya, Mersin ve Gaziantep ağlara bağlantı verilmiştir. Samsun'da bağlantı verilmesine karşın bağlantı çalışmamaktadır. Kütahya dahil olduğu Akıllı Kentler ağına bağlantı vermiş iken Yaratıcı Kent ağına bağlantı vermemiştir. Afyonkarahisar, Aydın, İzmir ve Antalya ağlarla ilgili paylaşımaya yer verilmemiştir. Antalya, Eskişehir, Samsun, Hatay ve Mersin'de web TV yayını bulunmaz iken Balıkesir ve İzmir'de sosyal medyalarda

oluşturulmuş web TV benzeri yayınlar mevcuttur. Diğer Belediyelerinde web TV yayını mevcut iken Afyonkarahisar bağlantı paylaşılmamış, Aydın'da paylaşılan bağlantı çalışmamaktadır.

Kentlerin halka yönelik bilgi ve beceri geliştirme, meslek edindirme kursları inceleme altına alındığında büyükşehir belediyelerinin statüsü gereği bünyelerinde kurulmuş olan merkezler yolu ile kurs faaliyetleri yürüttükleri görülmektedir. Kent belediyesi olarak Afyonkarahisar'da ise kurslar Milli Eğitime bağlı Halk Eğitim Merkezlerince verilmektedir. ÖK olarak 5 kentte (Balıkesir, Eskişehir, Hatay, İzmir ve Konya) kurs yelpazesinin geniş tutulduğu, hobi ve spor yanında istihdama yönelik olarak daha geniş kapsamlı kursların varlığı göze çarpmaktadır.

4.3.3. Derinlemesine Mülakatlar

ÖKA etkinliğine ilişkin olarak UTMK, ÖK sorumluları (ÖKSo) ve kent üniversitelerinde görevli Öğretim Görevlileri (ÖG) derinlemesine mülakat yapılması planlanmıştır. Ancak başta eğitim alanında faaliyet gösteren ve kuruluş amacıyla bilgi paylaşımı yer almasına karşın UTMK ÖKA sorumlusu ile Eskişehir ve Konya ÖKSo görüşmeyi kabul etmemiştir. Bundan dolayı değerlendirme Afyonkarahisar, Balıkesir, Hatay ve İzmir kentlerinin ÖKSo dayanarak yapılmıştır. ÖKSo ve ÖG ile yapılan görüşmelere ilişkin Görüşme Formları Ek 7 ve Ek 8'de verilmiştir.

4.3.3.1. Deneklerin Mülakat Yanıtlarının Analizi

“ÖKA dahil diğer kentlerle iş birliğiniz nelerdir?” sorusuna ÖKSo ortak yürüttükleri projelerinin olmadığını ifade etmiştir. Yalnız kent bünyesinde yürüttükleri projeler ve etkinlikler konusunda UTMK tarafından düzenlenen Çevrimiçi Beşinci Buluşmasında paylaşım yapıldığı belirtilmiştir. Diğer paylaşım da ÖKA yeni dahil olan kentler, başvuru sürecinin işleyişi konusunda daha önce dahil olan kentlerle bilgi almakla sınırlı olmuştur. Hatay, birçok webinar toplantılarına, İzmir'de İrlanda'nın Cork'ta düzenlenen festivale katılım sağlayarak diğer ÖK paylaşımlarda bulunmuştur.

Kent halkının ÖK ilgisi sorusuna ilgilerinin olmadığını cevap alınmıştır. Başlıca nedeni de halkın paydaş olarak sürece dahil edilmediği olup ÖKA katılımında aktif rol üstlenmemiş ve katılımı ilgili bilgilendirme yapılmamıştır. Oysaki ÖK baş aktörü halkın, sürece dahil edilmemesi başarılı bir ÖK inşasını mümkün kılmamaktadır.

Kentlerin ÖKA katılımıyla kurs faaliyetlerinde değişiklik olup olmadığı sorusuna sorumlular tarafından farklı bir değişikliğin olmadığı bildirilmiştir. Kursların meslek edindirme konusunda yeterli etkinliğinin olmamasının yanında en çok ilgi gören kurslar hobi amaçlı spor, el işçiliği gibi kurslardır. Özellikle kursların meslek edindirmeye yönlendirilmesi kentlerin ekonomik gelişimine faydası için geliştirilmelidir. Kentler tarafından aktarılan bir diğer olumsuzluk taşra teşkilatına bağlı eğitim kurumlarıyla etkin bir etkileşimin kurulamaması yönünde olmuştur.

Kentin öğrenci dostu olarak nitelendirilmesinde Hatay ÖKSo, kentinin öğrenci dostu olmadığını ifadesinde etmiştir. Afyonkarahisar ÖKSo, Pandemi sürecinde halkın öğrencilere karşı yaklaşımının değiştiğini ve öğrenci dostu olma yoluna girdiklerini belirtmiştir. Pandemiyle ekonomik anlamda sıkıntı yaşayan yerel halkın, öğrencilerin ekonomik anlamda kente katkı sağladığının farkına varıldığı aktarılmıştır. İzmir ve Balıkesir ÖKSo, kentlerinin ulaşım kolaylığı, üniversite imkanlarının genişliği, barınma olanakları gibi yönleriyle öğrenci dostu bir kent olarak kendilerini ifade etmektedirler.

Kentin öğrencilerine sağladığı destekler, belediyenin mevcut mali olanaklarıyla sınırlı olmuştur. Mali gücü olan kentler daha geniş bir kesime ulaşırken, yeterli güce sahip olmayan kentlerde destek verilen kişi sayısı ve materyallerin çeşitliliği de sınırlı olmuştur. Bundan dolayı merkezi yönetimin sağlayacağı destek önem taşımaktadır. Yapılacak olan her destek siyaset üstü tutulmalı ve kentin dezavantajlı kesimlerine ulaşım sağlanmalıdır.

İleride yaşanabilecek pandemilere hazır olup olmama sorusuna alınan cevaplar yaşanan pandemiden dersler çıkarıldığı ve bu yönde planlarda revizelerin yapıldığı ifade edilmiştir. Yürütülmüş olan faaliyetler de genel olarak Belediye Kanunda belediyelerin yapmakla yükümlü oldukları görevlerle sınırlıdır.

ÖKA bir amacı da öğrenmeyi geliştirmek için kurumlararası ortaklıklar kurmaktır. Ancak ÖK üniversitelerinde görev yapmakta olan akademisyenlerle yapılan görüşmelerde dört ÖG kentlerinin ÖKA katılım ile ilgili bilgiye sahip olmadıklarını belirtmiştir. “*Yerel yönetim iş birliğinde kentin öğrenmesine ilişkin yürütmüş olduğunuz faaliyetleriniz var mı?*” sorusuna dört ÖG herhangi bir ortak çalışmanın yürütülmediğini ifade etmiştir. İki ÖG de üniversitelerinin yerel yönetimiyle ortak çalışmalar yürütülmesi konusunda protokol hazırlığı içinde olduklarını ifade etmiştir.

Değerlendirilmeler neticesinde üniversiteleriyle ortak çalışmalar yürütmek için etkin iş birliklerinin kurulmadığı, ÖKA etkin olarak kullanılmadığı tespit edilmiştir.

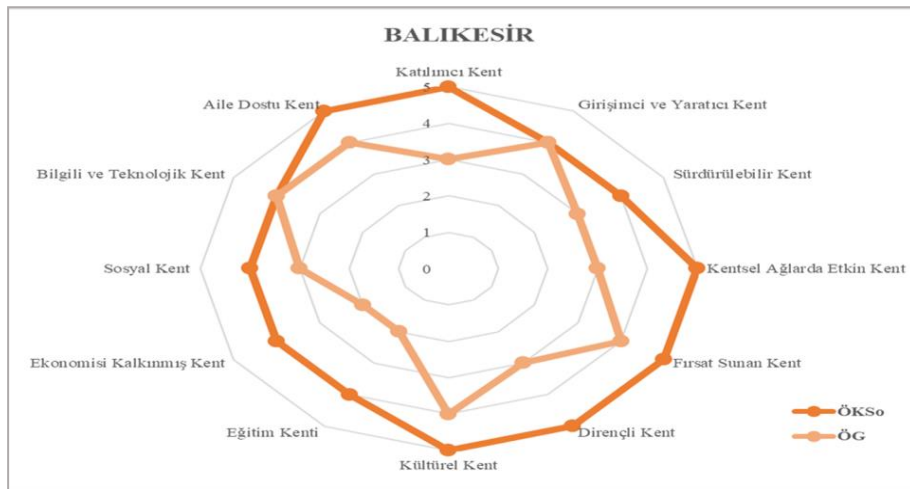
4.3.3.2. Deneklerin Likert Ölçeğinde ÖK Değerlendirmesi

ÖKA dahil kentler 12 kriter üzerinden ve görüşme talebimizi kabul eden dört kent üzerinden yapılmıştır. Değerlendirmelere göre:

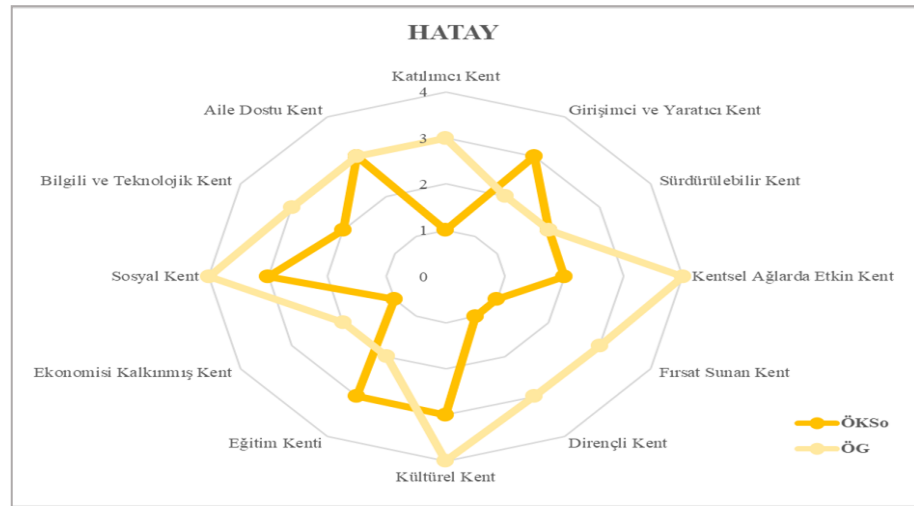
Grafik 50 Afyonkarahisar Kentinin Kriterlere göre Değerlendirilmesi

Öğrenmenin Kentsel Kalkınmada Rolü üzerinden yapılan değerlendirilmesinde Afyonkarahisar, ÖKS0 göre etkin bir yapıya sahiptir. Öğretim Görevlisi (ÖG) göre de kent, ÖKS0 nazaran zayıf konumdadır. ÖG ile ÖKS0 “Sürdürülebilir Kent” ile “Girişimci ve Yaratıcı Kent” noktasında aynı değerlendirmede bulunmuştur. “Aile Dostu Kent” noktasında ÖKS0 “çok iyi” olarak değerlendirir iken ÖG “kötü” olarak değerlendirmiştir. Farklılığın en fazla olduğu alan “Aile Dostu Kent” alanıdır.

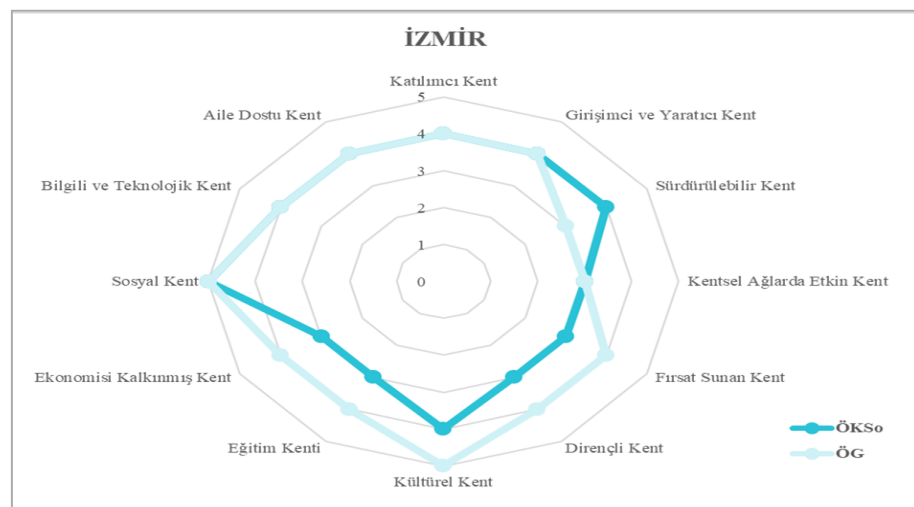
Grafik 51 Balıkesir Kentinin Kriterlere göre Değerlendirilmesi

Balıkesir, ÖKSo göre etkin yapıya sahip iken ÖG göre zayıf yapıya sahiptir. ÖKSo ile ÖG “Girişimci ve Yaratıcı Kent” ile Bilgili ve Teknolojik Kent” noktasında fikir birliğinde iken “Eğitim Kenti” ve “Ekonomisi Kalkınmış Kent” noktasında ÖKS “iyi” olarak değerlendirir iken ÖG “kötü” olarak değerlendirmiştir. En fazla farklılığın olduğu alanlar “Katılımcı Kent”, “Kentsel Ağlarda Etkin Kent”, “Dirençli Kent”, “Eğitim Kenti” ve” Ekonomisi Kalkınmış Kent” alanlarıdır.

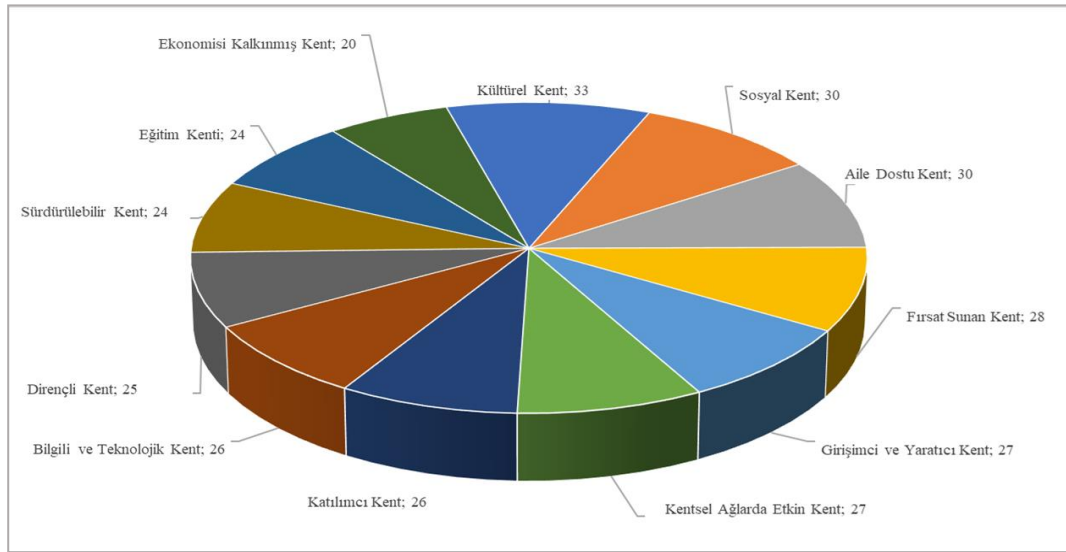
Grafik 52 Hatay Kentinin Kriterlere göre Değerlendirilmesi

Genel olarak Hatay ÖG göre etkin yapıya sahip iken ÖKSo göre sadece “Girişimci ve Yaratıcı Kent” ile “Eğitim Kenti” alanlarında daha etkindir. Fikir birliğinde olunan alanlar, “Aile Dostu Kent” ve “Sürdürülebilir Kent” alanlarıdır. En fazla farklılığın olduğu alanlar “Katılımcı Kent”, “Kentsel Ağlarda Etkin Kent”, “Fırsat sunan Kent” ve “Dirençli Kent” alanlarıdır. “Kentsel Ağlarda Etkin Kent” noktasında ÖG “iyi” olarak değerlendirir iken ÖKSo “kötü” olarak değerlendirmiştir.

Grafik 53 İzmir Kentinin Kriterlere göre Değerlendirilmesi

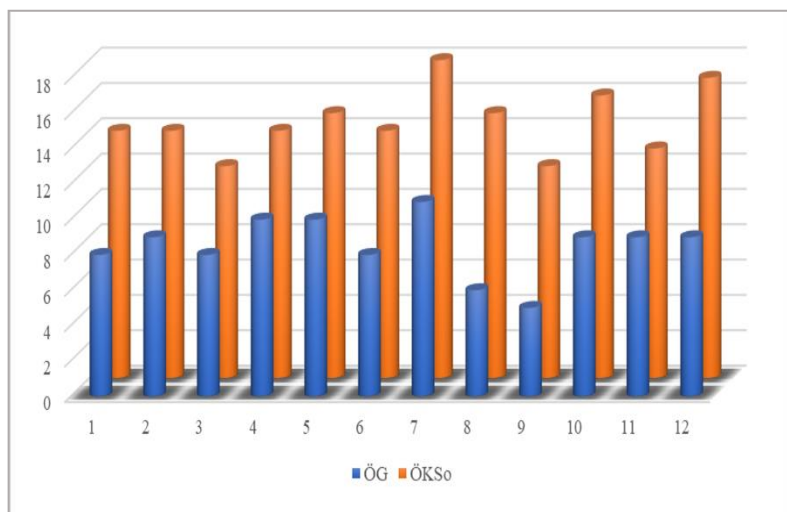
Öğrenmenin Kentsel Kalkınmada Rolü üzerinden yapılan değerlendirilmesinde İzmir, altı alanda ÖKSo ve ÖG fikir birliğindedir. ÖKSo göre İzmir sadece “Sürdürülebilir Kent” alanında daha etkindir. ÖG göre kentin etkin olduğu alanlar “Fırsat Sunan Kent”, “Direnci Kent”, “Kültürel Kent”, “Eğitim Kenti” ile “Ekonomisi Kalkınmış Kent” alanlarıdır. Tüm alanların geneline bakıldığında ÖKSo ve ÖG aynı ya da birbirine yakın değerlendirme içinde oldukları görülmektedir.

Grafik 54 12 Kriter Üzerinden ÖK Değerlendirmesi

Kentlerin değerlendirmesinde, “Kültürel Kent” alanı en yüksek değere sahiptir. “Kültürel Kent” alanını “Sosyal Kent” ve “Aile Dostu Kent” alanları izlemektedir. En düşük değer “Ekonomisi Kalkınmış Kent” alanıdır. ÖKSo göre ÖG’leri tüm kriterlerde kentlerini daha etkisiz görmektedir (Grafik 55).

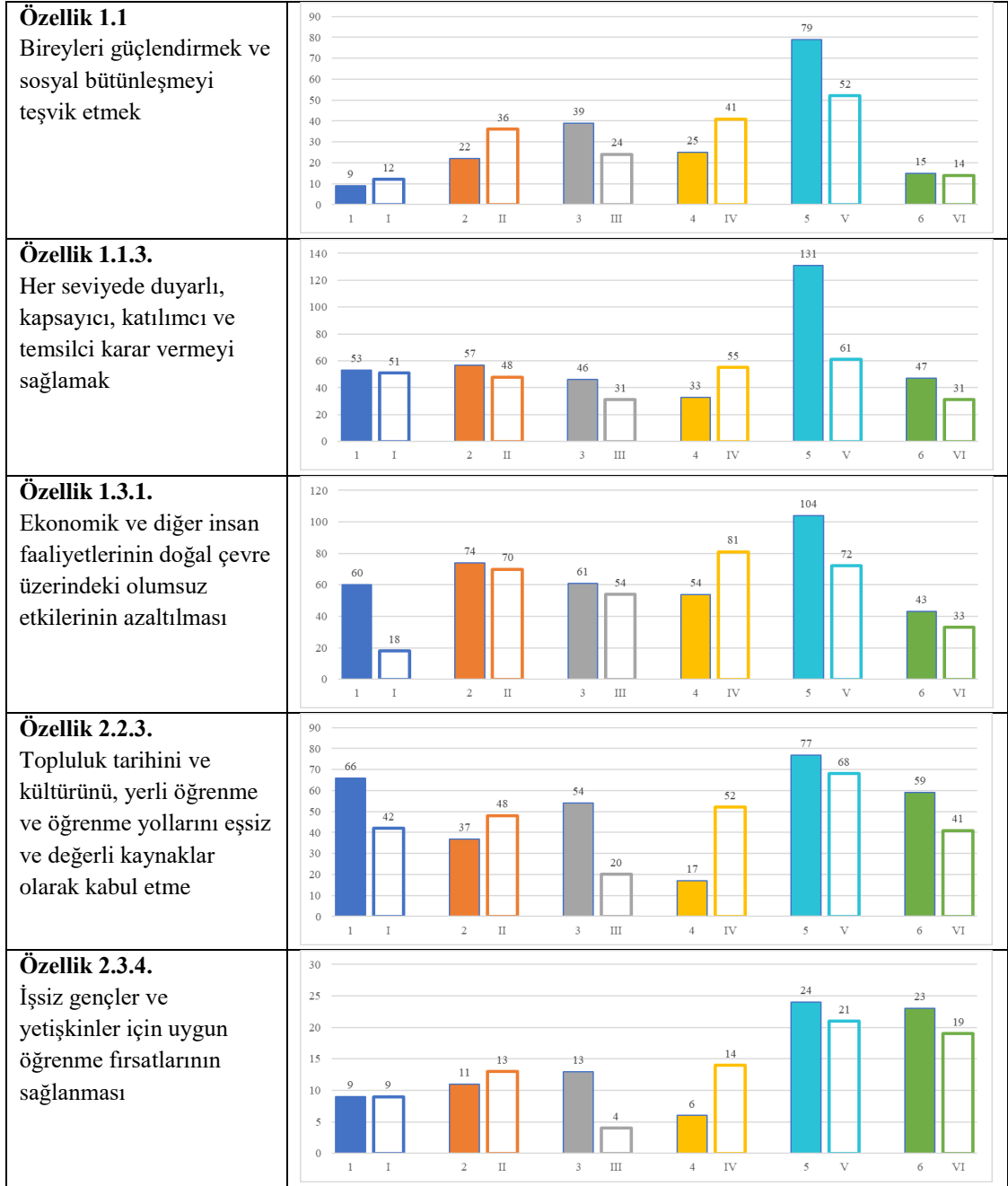
1	Katılımcı Kent
2	Girişimci ve Yaratıcı Kent
3	Sürdürülebilir Kent
4	Kentsel Ağlarda Etkin Kent
5	Fırsat Sunan Kent
6	Direnci Kent
7	Kültürel Kent
8	Eğitim Kenti
9	Ekonomisi Kalkınmış Kent
10	Sosyal Kent
11	Bilgili ve Teknolojik Kent
12	Aile Dostu Kent

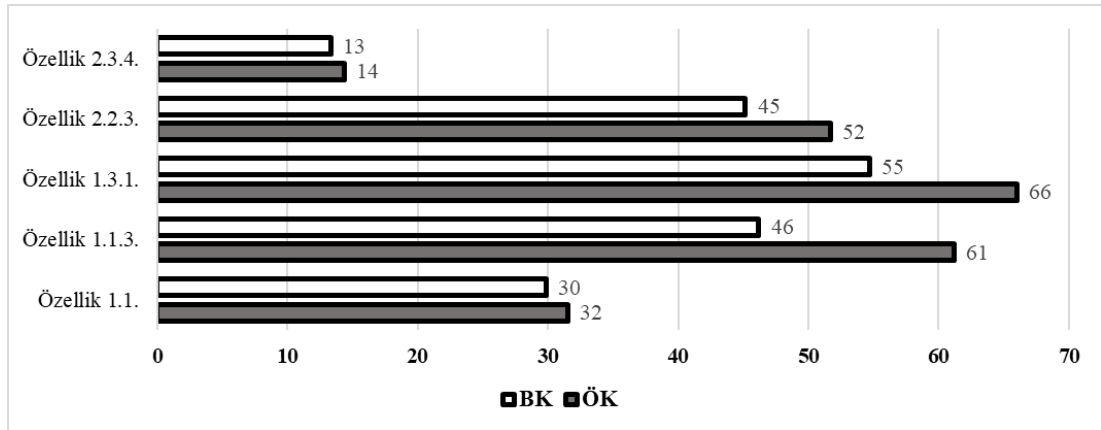
Grafik 55 12 Kriter Üzerinden ÖK Değerlendirmesi

4.3.4. Kentlerin Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine Ulaşma Analizi

ÖK Temel Özellikleri ile BM 2030 SKH arasında bir bağlantının olduğu belirtilmiş idi. ÖKA dahil kentlerin mevcut durumu ile BK'le olan olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya koymak üzere beş kalkınma hedefi üzerinden değerlendirilmiştir.

Grafik 56 Hedefler bazında ÖK ve BK Değerlendirmesi

Grafik 57 ÖK ve BK SKH Ulaşmada Genel Değerlendirmesi

Bireyleri Güçlendirmek ve Sosyal Bütünleşmeyi Teşvik Etmek açısından Afyonkarahisar, Balıkesir ve Hatay BK'ne göre daha düşük etkiye sahiptir. Konya ve Gaziantep birbirilerine yakın etkinliğe sahiptir. İzmir tüm kentler içinde en yüksek etkinliğe sahip kenttir. ÖK ve BK ortalamasında ÖK SKH ulaşma noktasında daha etkindir. Eskişehir ve İzmir, 2030 SKH olan “her bireyin okuryazar olmasının ve matematiksel beceriler kazanmasının güvence altına alınması” ile “her düzeyde etkili, hesap verebilir ve şeffaf kurumlar kurulması” ve “her düzeyde duyarlı, kapsayıcı, katılımcı ve temsil edici karar verme mekanizmalarının oluşturulması” boyutuna göre BK etkin konumdadır.

Hatay dışındaki diğer ÖK, siyasi, ekonomik ve sosyal hayatın karar verme süreçlerine katılımlarının ve karar verme mekanizmalarında eşit fırsatlar sağlanması noktasında BK göre daha etkindir. İzmir tüm kentler içinde en etkin kent olma özelliğindedir. Etkinlik açısından kentler ortalamasında ÖK BK göre üstün konumdadır. SKH olarak “Cinsiyet eşitsizliklerinin ortadan kaldırılması ve engelliler, dezavantajlı çocuklar dâhil, dezavantajlı insanların her düzeyde eğitim ve mesleki eğitime eşit biçimde erişimlerinin sağlanması” ile “Kadınların siyasi, ekonomik ve sosyal hayatın karar verme süreçlerine tam ve etkin bir biçimde katılımlarının ve karar verme mekanizmalarında, eşit fırsatlar tanınmasının güvence altına alınması” boyutuna göre Hatay hariç diğer beş ÖK etkindir.

BK olarak Mersin, Hatay'a göre sürdürülebilir çevre oluşturma hedefi açısından daha etkin konumdadır. Diğer ÖK daha etkin konumda iken en etkin kent olma özelliği İzmir'dedir. Kentler ortalamasında ÖK üstün konumdadır. Afyonkarahisar, Balıkesir, Eskişehir, İzmir ve Konya, “hava kalitesine ve belediye atık yönetimi ve diğer atık

yönetimlerine özel önem göstererek kentlerin kişi başına düşen olumsuz çevresel etkilerinin azaltılması” ile “önleme, azaltma, geri dönüşüm ve tekrar kullanma yoluyla katı atık üretiminin önemli ölçüde azaltılması” hedeflerinde etkin durumdadır.

Sürdürülebilir kültür açısından Balıkesir ve Hatay BK göre düşük etkinliğe sahiptir. En yüksek etkinliğe sahip kent İzmir iken kendi BK göre Afyonkarahisar en yüksek etkinliğe sahiptir. Kentler ortalamasında ÖK, sürdürülebilir kültür hedeflerine ulaşma daha etkindir. *“Sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir yaşam tarzları için eğitim, insan hakları, cinsiyet eşitliği, barış ve şiddete başvurmama kültürünün geliştirilmesi” ile “kültürel ve doğal mirasının korunması ve gözetilmesi çabalarının artırılması”* boyutunda Afyonkarahisar, Eskişehir, İzmir ve Konya etkin kentlerdir.

İşsizlik ve gençlere öğrenme fırsatlarının yaratılmasında Balıkesir ve Hatay düşük etkinliğe sahip iken Afyonkarahisar ve Kütahya eşit etkinliğe sahiptirler. En etkin kentler sıralamasında İzmir ve hemen ardından Konya gelmektedir. Etkinlik açısından kentler ortalamasında da ÖK BK göre üstün konumdadır. SKH olan *“özellikle kadın göçmenler olmak üzere göçmen işçiler ve güvencesiz işlerde çalışan insanlar dâhil bütün çalışanlar için güvenli çalışma ortamlarının geliştirilmesi” ile “istihdam, insana yakışır işlerde çalışma ve girişimciliğe yönelik teknik ve mesleki becerileri de kapsayan ilgili becerilere sahip gençlerin ve yetişkinlerin sayısının önemli ölçüde artırılması”* boyutlarında Eskişehir, İzmir ve Konya etkin kentlerdir.

Tüm SKH ulaşma noktasında tümünde Hatay en düşük, İzmir en yüksek etkinliğe sahip kentlerdir. Eskişehir, İzmir ve Konya beş SKH göre kendi BK göre üstün konumda iken Hatay beş hedefte de düşük konumdadır.

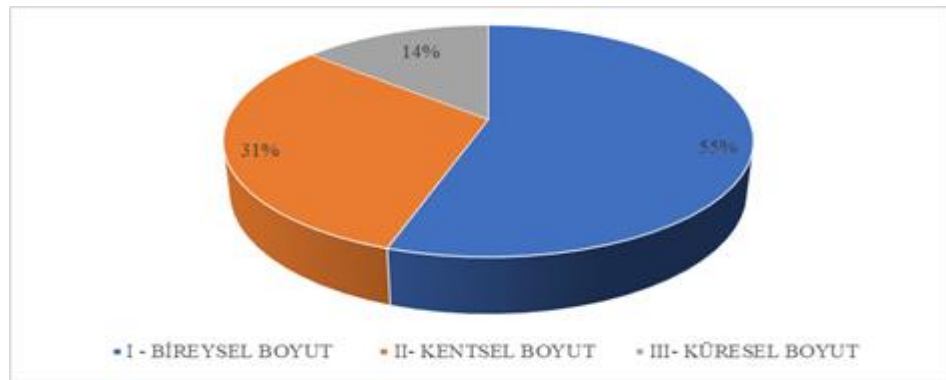
4.3.5. Ödüllü Öğrenen Kentlerin Analizi

Ağa dahil kentler tarafından yürütülmüş olan başarılı çalışmalar, ülkelerin milli komisyonunca ödüllü kent seçimi için aday gösterilmektedir. İki yılda bir seçimi yapılan ödüllü kentleri hem kutlamak hem de çalışmalarını üyeler arasında paylaşmak amaçlanmaktadır. İlki 2015 yılında olmak üzere 2017, 2019 ve 2021 seçilen ödüllü kentlerin çalışmaları Pekin Bildirgesiyle kabul edilen “Odak Alanlar” üzerinden değerlendirilmiştir. Boyutlar itibariyle de yıllara göre değişimin analiziyle değerlendirmeye derinlik kazandırılmaya çalışılmıştır.

Tablo 14. 2015 yılı Ödüllü Kentlerin Faaliyet Alanları

BOYUT	HİPOTEZLER		Amman	Bahir Dar	Balanga	Cork	Espoo	Melton	Meksiko	Namyangju	Pekin	Sorocaba	Swansea	Ybyeu	TOPLAM
BİREYSEL	H1	Bireysel Güçlenme- Sosyal Uyum Sağlar			●	●			●	●		●			6
	H4	Kapsayıcı Eğitim Sağlar							●	●				●	3
	H5	Aile-Toplumda Öğrenmeyi Sağlar	●												1
	H6	İşyerinde Öğrenmeyi Sağlar									●				1
	H8	Öğrenmede Kalite Artar	●			●	●					●			4
	H9	HBÖ Destekler					●								1
KENTSEL	H2	Ekonomik Kalkınma- Kültürel Zenginlik Artar		●	●			●		●			●		5
	H7	Teknoloji Kullanımı Artar					●				●		●		3
	H10	Siyasi Kararlılığı Artar													0
	H11	Yönetişim ve Kararlara Katılım Sağlar			●										1
	H12	Kaynakları Etkin Kullanır													0
KÜRESEL	H3	Sürdürülebilir Kalkınma Teşvik Eder		●					●	●	●				4
TOPLAM			2	2	3	2	3	1	2	4	3	3	2	2	29

2015 yılı Ödüllü Kent olarak seçilen kentlerin çalışmalarına bakıldığında “Bireysel Güçlendirir Sosyal Uyum Teşvik Eder” alanının en fazla kullanımda olduğu görülmektedir. “Ekonomik Kalkınma ve Kültürel Zenginliği Arttırır”, “Öğrenmede Kalite Arttırır” ve “Sürdürülebilir Kalkınma Teşvik Eder” belirtilen alanı takip eden alanlardır. “Siyasi Kararlılığı Arttırır” ve “Kaynakları Etkin Kullanır” alanlarıyla ilgili çalışma bulunmamaktadır. Yürütülen çalışmaların çeşitliliği boyutunda Namyangju, en fazla alanda çalışma yürüten kent olma özelliğindedir. Namyangju’yu Balanga, Espoo, Pekin ve Sorocaba takip etmektedir.

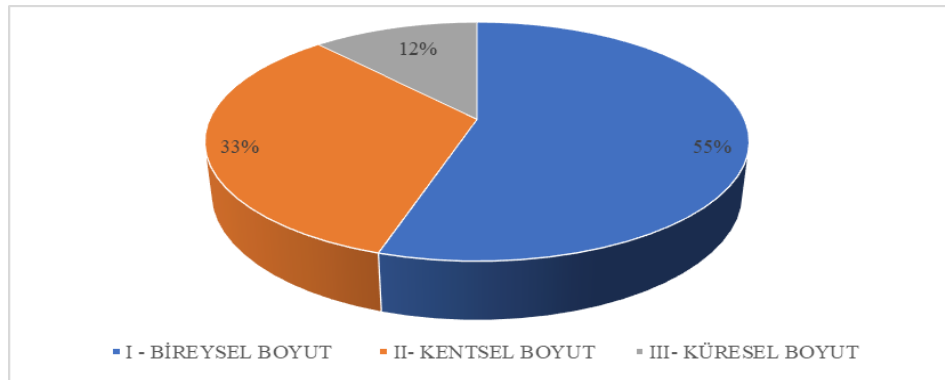
Grafik 58 Boyutlarına göre Ödüllü Kentlerin Faaliyet Alanları (2015)

Boyutlar itibariyle bakıldığında da en fazla faaliyet (%55) bireysel boyutta yürütülmüştür. İkinci sırada %31 ile kentsel boyut yer alır iken %14'lük oran ile en az faaliyet gösterilen alan küresel boyuttur.

Tablo 15. 2017 yılı Ödüllü Kentlerin Faaliyet Alanları

BOYUT	HİPOTEZLER	Bristol	Câmara de Lobos	Contagem	Gelsenkirchen	Giza	Hangzhou	Larissa	Limerick	Mayo-Balé	N'Zérékoré	Okayama	Pécs	Surabaya	Suwon	Tunus	Villa Maria	TOPLAM	
BİREYSEL	H1	Bireysel Güçlenme- Sosyal Uyum Sağlar	●	●	●	●	●	●	●	●	●				●		●	10	
	H4	Kapsayıcı Eğitim Sağlar	●	●	●		●		●	●				●	●		●	10	
	H5	Aile-Toplumda Öğrenmeyi Sağlar																	0
	H6	İşyerinde Öğrenmeyi Sağlar		●															1
	H8	Öğrenmede Kalite Artar				●			●			●							3
	H9	HBÖ Destekler			●			●						●	●				4
KENTSEL	H2	Ekonomik Kalkınma- Kültürel Zenginlik Artar		●			●	●		●	●		●				●	●	8
	H7	Teknoloji Kullanımı Artar										●		●				●	3
	H10	Siyasi Kararlılığı Artar																●	1
	H11	Yönetişim ve Kararlara Katılım Sağlar			●					●							●		3
	H12	Kaynakları Etkin Kullanır		●								●							2
KÜRESEL	H3	Sürdürülebilir Kalkınma Teşvik Eder	●	●		●					●	●					●	6	
TOPLAM			3	6	4	3	3	3	3	2	3	3	2	3	2	3	5	51	

2017 yılı ödüllü kentlere bakıldığında “Bireysel Güçlendirir Sosyal Uyum Teşvik Eder” ile “Kapsayıcı Eğitim Sağlar” alanlarında en fazla çalışma yürüttükleri görülmektedir. “Ekonomik Kalkınma ve Kültürel Zenginliği Arttırır” ve “Sürdürülebilir Kalkınma Teşvik Eder” belirtilen alanları takip eden alanlardır. “Aile-Toplumda Öğrenmeyi Sağlar” alanıyla ilgili bir çalışma yürütülmemiştir. Yürütülen çalışmaların çeşitliliği boyutunda Câmara de Lobos en fazla alanda çalışma yürüten kent olma özelliğindedir. Câmara de Lobos’u Villa María ve Contagem takip etmektedir.

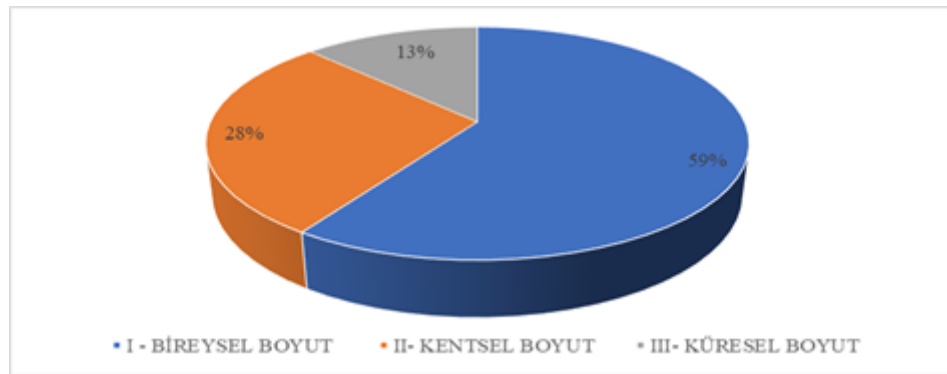
Grafik 59. Boyutlarına göre Ödüllü Kentlerin Faaliyet Alanları (2017)

Boyutlar itibariyle bakıldığında da en fazla faaliyet (%55) bireysel boyutta yürütülmüştür. İkinci sırada %33 ile kentsel boyut yer alır iken %12’lik oran ile en az faaliyet gösterilen alan küresel boyuttur.

Tablo 16. 2019 yılı Ödüllü Kentlerin Faaliyet Alanları

BOYUT	HİPOTEZLER		KENTLER											TOPLAM
			Aswan	Çengdu	Kandiye	İbadan	Medellin	Melitopol	Petaling Jaya	Santiago	Seodaemung-gu	Sønderborg		
BİREYSEL	H1	Bireysel Güçlenme- Sosyal Uyum Sağlar		●	●	●	●	●	●	●		●	●	8
	H4	Kapsayıcı Eğitim Sağlar	●	●						●	●			4
	H5	Aile-Toplumda Öğrenmeyi Sağlar												0
	H6	İşyerinde Öğrenmeyi Sağlar											●	1
	H8	Öğrenmede Kalite Artar								●				1
	H9	HBÖ Destekler	●		●				●			●	●	5
KENTSEL	H2	Ekonomik Kalkınma- Kültürel Zenginlik Artar		●	●				●	●	●			5
	H7	Teknoloji Kullanımı Artar							●					1
	H10	Siyasi Kararlılığı Artar												0
	H11	Yönetişim ve Kararlara Katılım Sağlar			●		●					●		3
	H12	Kaynakları Etkin Kullanır												0
KÜRESEL	H3	Sürdürülebilir Kalkınma Teşvik Eder	●			●		●				●	4	
TOPLAM			3	3	4	2	2	4	4	3	3	4	32	

2019 yılında “Bireysel Güçlendirir Sosyal Uyum Teşvik Eder” alanının ödüllü kentler tarafından en faal olduğu alan olduğu görülmektedir. Bu alanı “Ekonomik Kalkınma ve Kültürel Zenginliği Arttırır” ve “HBÖ Destekler” alanları takip etmektedir. “Aile-Toplumda Öğrenmeyi Sağlar”, “Siyasi Kararlılığı Artar” ve “Kaynakları Etkin Kullanır” alanlarıyla ilgili çalışma yürütülmemiştir. Yürütülen çalışmaların çeşitliliği boyutunda Kandiye, Melitopol, Petaling Jaya ve Sønderborg en fazla alanda çalışma yürüten kentlerdir.

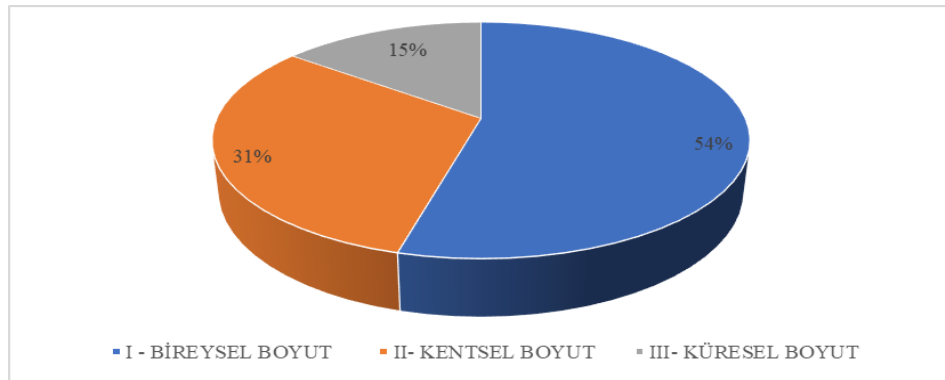
Grafik 60. Boyutlarına göre Ödüllü Kentlerin Faaliyet Alanları (2019)

Boyutlar itibariyle bakıldığında da en fazla faaliyet (%59) bireysel boyutta yürütülmüştür. İkinci sırada %28 ile kentsel boyut yer alır iken %13’lük oran ile en az faaliyet gösterilen alan küresel boyuttur. Bireysel boyut alanında 2019 yılı dört yılın içinde en yüksek çalışmanın yapıldığı yıl olma özelliğindedir.

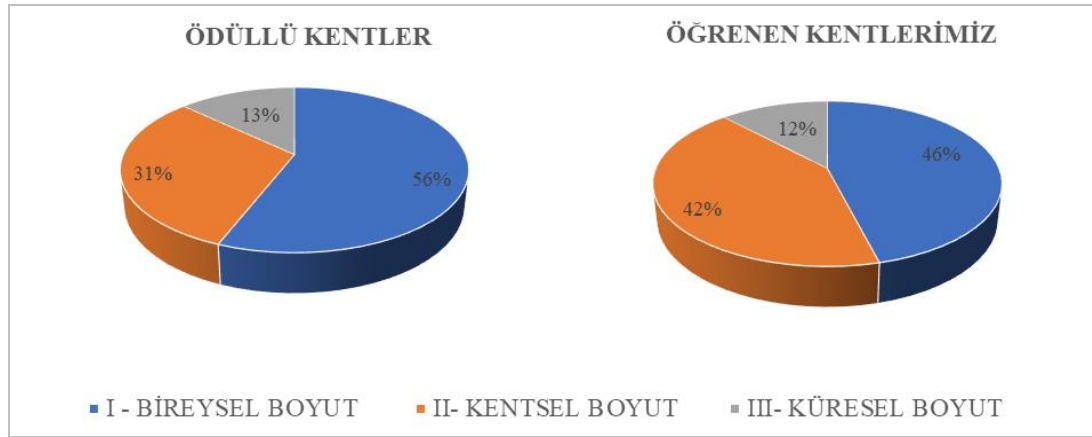
Tablo 17. 2021 yılı Ödüllü Kentlerin Faaliyet Alanları

BOYUT	HİPOTEZLER	Al Wakra	Belfast	Clermont-Ferrand	Damietta	Dublin	Huejotzingo	Jubail	Şanghay	Wyndham	Osan	TOPLAM	
BİREYSEL	H1	Bireysel Güçlenme- Sosyal Uyum Sağlar	●	●	●	●	●	●	●	●	●	9	
	H4	Kapsayıcı Eğitim Sağlar	●		●	●		●	●		●	6	
	H5	Aile-Toplumda Öğrenmeyi Sağlar	●									1	
	H6	İşyerinde Öğrenmeyi Sağlar	●						●	●		3	
	H8	Öğrenmede Kalite Artar									●	1	
	H9	HBÖ Destekler		●		●	●		●	●	●	6	
KENTSEL	H2	Ekonomik Kalkınma- Kültürel Zenginlik Artar		●		●		●	●	●	●	7	
	H7	Teknoloji Kullanımı Artar	●				●	●		●		5	
	H10	Siyasi Kararlılığı Artar										0	
	H11	Yönetişim ve Kararlara Katılım Sağlar	●	●	●							3	
	H12	Kaynakları Etkin Kullanır										0	
KÜRESEL	H3	Sürdürülebilir Kalkınma Teşvik Eder	●		●	●		●	●	●		7	
TOPLAM			7	4	4	5	3	5	6	6	5	3	48

2021 yılı ödüllü kentlere bakıldığında kentlerin “Bireysel Güçlendirir Sosyal Uyum Teşvik Eder” alanının en fazla kullanımda olduğu görülmektedir. “Ekonomik Kalkınma ve Kültürel Zenginliği Arttırır” ve “HBÖ Destekler” belirtilen alanı takip eden alanlardır. “Aile-Toplumda Öğrenmeyi Sağlar”, “Siyasi Kararlılığı Artar” ve “Kaynakları Etkin Kullanır” alanlarıyla ilgili çalışma yürütülmemiştir. Yürütülen çalışmaların çeşitliliği boyutunda Kandiye, Melitopol, Petaling Jaya ve Sønderborg en fazla alanda çalışma yürüten kentlerdir.

Grafik 61. Boyutlarına göre Ödüllü Kentlerin Faaliyet Alanları (2021)

Boyutlar itibariyle bakıldığında da en fazla faaliyet (%54) bireysel boyutta yürütülmüştür. İkinci sırada %31 ile kentsel boyut yer alır iken %15’lik oran ile en az faaliyet gösterilen alan küresel boyuttur.

Grafik 62. Ödüllü Kentler ile Ülkemiz ÖK Faaliyet Alanlarının Karşılaştırması

Ödüllü kentler ile Ülkemiz ÖK üç dönemi karşılaştırıldığında, alanların dağılım sıralaması aynıdır. Bireysel boyut en fazla etkin kullanılan boyuttur. Ancak Ülkemiz ÖK bireysel boyut tüm boyutlar içindeki oranı %46 iken ödüllü kentlerde bu oran %56 düzeyindedir. Küresel boyut itibari ile ödüllü kentler, Ülkemiz ÖK nazaran daha etkin iken birbirine yakın değere sahiptir. Kentsel boyutta ele alındığında Ülkemiz ÖK ödüllü kentlere göre daha etkindir. Bu kapsamda Ülkemiz ÖK kentsel boyuttaki faaliyetleri ödüllü kentlere göre etkin olduğu söylenebilir.

Kentlerin Ödüllü Kent olarak ödüllendirilmesinde etkili olan başarılı uygulamalarına bakıldığında ÖK Temel Özelliklerinin tüm alanlarına yönelik uygulamaların olduğu görülmektedir. Ancak bunlar içinde “Siyasi Kararlılığı Artar”, “Kaynakları Etkin Kullanır” ve “Aile-Toplumda Öğrenmeyi Sağlar” alanlarına ilişkin uygulamalarının da en az seviyede olduğu göze çarpmaktadır. “Bireysel Güçlenme-Sosyal Uyum Sağlar”, “Ekonomik Kalkınma- Kültürel Zenginlik Artar” ve “Kapsayıcı Eğitim Sağlar” ÖK en çok faaliyet göstermiş oldukları alanlardır. Bu alanları “Sürdürülebilir Kalkınma Teşvik Eder” alanındaki uygulamalar takip etmektedir.

Tablo 18. Yıllara göre Ödüllü Kentlerde Alan Dağılımı

YIL	H 1	H 2	H 3	H 4	H 5	H 6	H 7	H 8	H 9	H 10	H 11	H 12	ORTALAMA
2015	6	5	4	3	1	1	3	4	1	0	1	0	2,42
2017	10	8	6	10	0	1	3	3	4	1	3	2	3,19
2019	8	5	4	4	0	1	1	1	5	0	3	0	3,20
2021	9	7	7	6	1	3	5	1	6	0	3	0	4,80
TOPLAM	33	25	21	23	2	6	12	9	16	1	10	2	3,33

ÖK en etkin faaliyet alanı tüm dönemler içinde “Bireysel Güçlenme- Sosyal Uyum Sağlar” alanı iken 2017 yılında bu alanı aynı seviyede “Kapsayıcı Eğitim Sağlar” alanı izlemektedir. Yıllara göre bakıldığında da ÖK faaliyet alanlarındaki çeşitlilik her bir sonraki dönem artmıştır. Kentler içinde de alan çeşitliliği açısından en fazla alanda Al Wakra faaliyet yürütmüştür. Al Wakra’yı Câmara de Lobos, Jubail ve Şanghay izlemektedir. Ödüllü Kentlerin faaliyet alan ortalaması; 2015 yılında 2.42, 2017 yılında 3.19, 2019 yılında 3.2 ve 2021 yılında 4.8 olduğu görülmektedir.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ ÖNERİLERİ

Küreselleşme ile yakından etkilenen kentlerin sorunlarına çözüm olmak, fikir paylaşmak üzere “ağ tipi” örgütlenmelere gidilmiştir. Örgütlenmeler yoluyla kentler, bölgesel ve küresel çözümler geliştirmek, yerel kalkınmayı sağlamak, kentsel değerleri korumak, yaşanabilir bir kent yaratmak üzere bir araya gelmektedir. ÖKA bu nedenlere dayanarak kurulmuş olan yeni bir oluşumdur.

2020 yılının hemen başında dünyayı etkisi altına alan COVID-19 Pandemisiyle, kentlerin karşı karşıya kaldıkları sorunlar daha görülür hale gelmiştir. Özellikle öğrenme sistemindeki yetersizlik iyice ortaya çıkmıştır. Karşılaşılan sorunlara (özellikle eğitim sıkıntıları) yönelik çözüm amaçlı pek çok çalışmalar yürütülmüştür. Yaşanan süreçte Pandemiyle mücadelede, insan faktörünün önemi açıkça anlaşılmıştır. Toplum sağlığını korumak için insanların tedbirleri hızla ve doğru öğrenmesi, uygulaması, mücadele sürecine katılıp, katkı vermesi yaşamsal önem arz etmektedir. Bu noktada, ÖKA “yaşam boyu öğrenme” politikası etkili bir mekanizma olarak görülmektedir.

2015 yılında hayata geçirilen ÖKA yeni bir sistem olması tez konusunun seçiminde etkili olmuştur. Diğer yandan Pandemi sürecinde öğrenmenin öneminin artmasıyla tez, pandemi konusunu da kapsayacak şekle evrilmiştir. Tez ile Ağın, kentsel kalkınmaya katkısı ve Pandemi sürecinde etkinliği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Kentlerin etkinliklerinin tespitine ilişkin ÖK Temel Özellikleri kapsamında saptanan temel kavramlar esas alınmıştır. Kentlerin Faaliyet Raporlarında kavramların geçiş sıklığına bakılarak örtülü bilgi açığa çıkarılmıştır. Elde edilen veriler uygun formata dönüştürülerek çoklu karşılaştırmalarla veriler yorumlanmıştır. Çalışmaya geçerlilik sağlamak ve güvenilirliğini test etmek üzere derinlemesine mülakatlar ile kentlerin resmî web sayfaları, sosyal medya hesaplarının taraması yapılmıştır.

Bazı görüşlere göre küreselleşme her ne kadar herkese mutluluk, refah, özgürlükler vaadinde bulunsa da özellikle gelişmiş ülkeler dışındaki ülkeler küreselleşmeden aynı oranda fayda görmemektedir. Özellikle ekonomik alanda ticaret ve yatırımların yaygınlaşacağı savı daha çok gelişmiş ülkeleri kapsamaktadır. Bu nedenlerle küreselleşme ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre değiştiği, gelişmemiş

lkeler için yeni bir sömürge düzeni olduğu görüşü daha realisttir. G merkezi haline gelen Şirketler ekonomik hedeflerine ulaşmak adına kentlerin her alanındaki (ekonomik, sosyal, kültürel, çevresel) tahribatın sorumlusu olarak gösterilmektedir.

Yine küreselleşme ile yetkinin yerel yönetimlere devrinden söz edilmesine karşın özellikle Türkiye gibi hiyerarşik yapının güçlü olduğu ülkelerde yetki devri sınırlı kalmıştır. Uluslararası sermaye hegemonyasını daha çok merkezi yönetim üzerine kurmuş olup kamu politikalarının oluşturmasında etkin aktörlerdir. Bu ülkelerde her türlü kamu politikası oluşturma sürecinde yerel yönetimler, STK'lar ve özellikle halkın katılımının olmadığı yada sınırlı olduğu söylenebilir. Oluşturulan politikalar da kamu yararından çok uluslar arası sermayeye hizmet etmekte ve yarar sağlamaktadır. Kent kimliği ve kültürel dokusu tahrip edilmekte, evre ve doğal kaynaklar zarar görmektedir.

Küreselleşme etkisinin çözümüne ilişkin kentleri bir araya getiren Kentsel Ağlar, yatay ilişkileri öncelemekte ve bu ilişkinin gelişimine önem vermektedir. UNESCO KA bu kapsamda yatay ilişkiyi önceleyen bir ağdır. Yatay ilişkilerin gelişimi için kent yönetiminin özerkliği önem taşımaktadır. Hiyerarşik yapının baskın olduğu ülkelerin yerel yönetimleri özerklikten uzaktır. Ülkemizde de hiyerarşik yapı baskın olma özelliğindedir. Hatta baskın yapı sadece kentsel organizasyonlarla sınırlı olmayıp yönetsel organizasyonlara ve kurumsal yapılara da sirayet etmiştir. Bu kapsamda kentsel ağlarda yatay ilişkilerin gelişimi için bir yapısal reforma ihtiyaç vardır.

Genel olarak ülkemiz KA dahil olmuş olan kentlerin Ağdaki etkinliğine bakıldığında yurtdışı örneklerine göre aynı başarıyı yakalayamadıkları ve Ağı etkin olarak kullanmaktan uzak oldukları görülmektedir. Bunun en büyük nedeni de yurtdışı ülkelerinde öğrenmeye ilişkin politikaların planlaması ve uygulamasının yerel yönetimler tarafından yürütülmesi ya da bu süreçlere aktif katılım sağlamasına dayandığı düşünülmektedir. Yurtdışındaki kentler Ağa katılımı, prestijden çok bireylerin ve kentin gelişimine katkı sağlayacak bir güç olarak görmektedir. Her türlü olanaklar değerlendirilmekte, yurtiçinden ve yurtdışından paydaşlarla iş birliğine gidilmekte, en önemlisi yerel halk sürecin odağına alınarak aktif katılımlı çalışmalar yürütülmektedir. Ülkemizde bu anlamda etkin bir iş birliğine rastlanmamıştır.

KA dahil olmak kentlerimize pozitif katkı sağladığı tespit edilmiştir. Ancak katkının, beklenen düzeyde olmadığı görülmüştür. Başta Afyonkarahisar ve Balıkesir

olmak üzere ÖKA katılım sonrası bu kentlerde beklenen değişim gözlenmemiştir. İki kentte beklenen değişimin olmamasının en büyük nedeni olarak COVID-19 Pandemisi gösterilmiştir. Kentler performansını Pandemiyle mücadeleye yöneltmiş, sonuç olarak ÖKA gereken önem verilememiştir. Alanlar itibari ile kentlerin zayıf olduğu alan “Aile-Toplumda Öğrenmeyi Sağlar” alanı olmuştur.

Benzer kentlerle karşılaştırılmasında Eskişehir, İzmir ve Konya kentlerinin tüm boyutlarda daha etkin oldukları saptanmıştır. Bu anlamda Ağa katılım üç kente pozitif katkı sağlamıştır. Afyonkarahisar ve Balıkesir benzer kentine göre yakın bir düzey yakalanmış, bunun için Ağa katılmış olmanın sonuçlarının tam olarak yansıtılmadığı düşünülmektedir. Karşılaştırmada en düşük profile sahip kent Hatay olmuştur. Görüşmeler neticesinde başarısızlığın nedeni, ağa katılım sonrası yerel yönetim desteğinin kesilmesi gösterilmiştir.

Pandemilerin başta sosyal, ekonomik, çevresel olmak üzere öngörülme-yen birçok konuda beklenmedik sonuçlar doğurmaktadır. Bir yandan yaşanan pandeminin yıkıcı etkisi telafi edilmeye çalışılmakta, diğer yandan yeni oluşabilecek pandemiler için afet yönetimleri geliştirilerek hazırlık çalışmaları yapılacaktır. Salgınla mücadelede en etkin yöntemlerin başında halkın bilinçlendirilmesi gelmektedir. Salgın sonrası mücadelede de ÖKA, herkes için ve her yerde eğitim sağlaması nedeniyle olası sorunların çözümünde yardımcı olacaktır. Çalışmada Ağ üyesi kentlerimizin Ağ etkili kullanmadığı, Ağdan yeterince fayda sağlamadıkları ortaya konmuştur. Yine yurtdışı incelemelerinde birçok ÖK Pandemiyle mücadele sürecinde çalışmalarda Ağ entegre ederek başarıyı yakaladıkları görülmektedir.

Yapılan tespitler sonunda ÖK ilgili birtakım sorunlar saptanmıştır. İlki bazı kentlerde ÖKA dahil olunduktan sonra yerel yönetimler tarafından gerekli desteğin sağlanmaması ve hatta desteğin kesilmesidir. Bunun sonucu Ağa dahil olan kent kendini geliştiremeyecek, başarılı bir ilerleme raporu sunamayacaktır. Raporun sunulmaması halinde de kentin ÖKA çıkartılması gündeme gelecektir.

İkinci sorun yerel yönetimin muhalefette olması halinde merkezi yönetim tarafından dışlanmasıdır. Dışlanma sadece merkezi yönetim seviyesinde olmayıp UTMK ve taşra teşkilatlarına da sirayet ettiği düşünülmektedir. Adı geçen kurumlar ortaklığında yürütülmüş faaliyetlere rastlanmamıştır. Sonuç olarak kent yönetimi ile

kurumlar arasında güçlü iş birlikler kurulamamış ve koordineli çalışmalar yürütülmemiştir.

Üçüncü ve hatta en önemli sorun kamusal alana aktif halk katılımının sağlanamamasıdır. Bilişim teknolojisinin gelişimi halkın demokratik katılımına gerekli alt yapıyı ve olanaklarını sunmasına karşın ülkemizde bilişim teknolojisinden yeterince faydalanmamakta ve öğrenilmesine yönelik çalışmalar zayıf kalmaktadır. Oysa ki Kentsel Ağların başarısı halkın aktif katılımına bağlanmakta ve halk katılımına önem verilmektedir. Yapılan görüşmeler sonucunda ÖKA dahil olan kentlerimizde halk katılımının olmadığı ve hatta Ağ ile ilgili bilgilerinin olmadığı saptanmıştır.

2016 yılında Ağa ilk katılan Eskişehir'den sonra beş kentimiz daha Ağa dahil olmuştur. Adaylık sürecinde olan kentler ile kendisinden önce Ağa dahil olan kentler arasında tam anlamıyla bir dayanışmanın olmadığı ve paylaşım içinde çalışma yürütülmediği belirlenmiştir. Yine geçen süre zarfında ülke düzeyinde kentleri bir araya getiren bir faaliyet, festival ya da organizasyon düzenlenmemiştir. Diğer yandan ülke düzeyinde, ÖK bir araya getirecek bir organizasyonun oluşturulması yönündeki önerimiz UTMK'ya sunulmasına karşın pozitif bir gelişme olmamıştır.

ÖK sorumluları ile yapılan yüz yüze görüşmelerde bazı kentlerin Ödüllü Kent için çalışmalar yaptığı ve ödül için başvuru yapmak istedikleri belirtilmiştir. Başvurular UTMK tarafından değerlendirilip UNESCO'ya aday olarak bildirilmesi gerekmektedir. Ancak bir kentimizin (isminin açıklanmasını istemediği için isim belirtilmemiştir) yapmış olduğu başvuru UTMK tarafından değerlendirmeye alınmamıştır. Siyaset üstü olması gereken UTMK, yerel yönetimlerin mevcut siyasi partisine (iktidar-muhalefet) göre yaklaşım sergilendiğine dair tespitler olmuştur.

ÖKA etkinliğini sağlayabilmek adına yerel yönetimler Ağa gerekli destekleri sağlamalı, finans kaynakları geliştirmeli ve diğer kentlerle paylaşım, koordinasyon ve iş birliği içinde çalışacakları alanları yaratmalıdır. Ülkemizdeki yönetim tarzı nedeniyle öğrenme ile ilgili politikalar genel itibari ile merkezi yönetim tarafından oluşturulmakta ve taşra teşkilatlarınca yürütülmektedir. Planlanacak politikalarda siyaset üstü yaklaşım sergilenmeli, uyumlu stratejiler geliştirilmeli ve özellikle yerel yönetimler olmak üzere tüm paydaşlar sürece dahil edilmelidir.

Ağın etkinliğinin artırılması için halkın, STK'ların, tüm yönetimlerin, kurum ve kuruluşların ve özellikle de Milli Komisyonların dahil edildiği paylaşımcı ve dayanışmacı bir iş birliğinin geliştirilmesi gerekmektedir. Gelişimine katkı sağlamak için de projeler ve çalışmalar yürütülmelidir. Ağın prestiji olan Ödüllü Kent olma yolunda çalışmalar yapıp başvuru yapılmalıdır.

Demokratikleşmeyi getirmesi düşünülen katılımlı (kamu, özel, STK, halk vb.) yönetimle tüm kesimlerin karar sürecinde yer alması beklenmektedir. Yönetim tarzı olarak birlikte yönetmeyi öngören sistem, kamusal sorumluluğu genişletmekte ve hizmetlerin daha etkin sunumunu sağlamaktadır. Merkezi yönetimden yerele ve hatta tüm paydaşlara yetki devrini ifade etmektedir. Ülkemizdeki mevcut katı yapı, katılımlı yönetişimin önündeki en büyük engel olduğu düşünülmektedir. Bu anlamda da iyi bir yönetim sisteminin gelişimi için yetki devrine ilişkin reformlar geliştirilmelidir.

Halen etkisini sürdürmekte olan COVID-19 Pandemisi 6 milyona geçkin can kaybına neden olmuştur. Bilançonun bu denli ağır olmasının nedeni, tüm dünyayı etkisi altına alan Pandemi karşısında tecrübe ve bilgi eksikliğidir. Yaşanan afet birtakım tecrübeler kazandırırken kentleşmeye de yeni anlayışlar getirmiştir. Dünyada hiçbir kent bu tür afetler göz önüne alınarak planlanmamıştır. Pandeminin sonuçları üzerinden kentlerin planlaması yeniden ele alınmalıdır. Bilgi yaşatır sloganıyla Öğrenen Kentlerin geliştirebileceği planların uygulamaya konulmasıyla “dirençli kentler” yaratılarak, sağlık ve güvenliğin en üst seviyede olduğu yaşam alanları ortaya çıkacaktır.

Diğer yandan kentler, pandemilere hazırlıksız olduklarını ve bundan alınması gereken dersler olduğunun farkına varmışlardır. İnsan hayatını tehdit eden pandemiyle mücadelede halkın bilinçlendirilmesinin ne kadar önemli olduğu anlaşılmıştır. Virüsten korunmak ve salgının yayılımını yavaşlatmak için bilginin hızlıca halka ulaştırılması ve bireylerin eğitilmesi gerektiği anlaşılmıştır. Bunun sağlanması için merkezi ve yerel yönetimler uygun kanallar ve yöntemler geliştirmelidir. Ancak bunlar kişinin insan haklarına saygı çerçevesinde yapılmalıdır.

Ağın temelini bilgi ve tecrübe paylaşımı oluşturmaktadır. Mevcut ya da çıkması olası sorunların çözümünde, kurulacak çok paydaşlı ortaklıklar, iş birliğine dayalı koordinasyonlar önem arz etmektedir. Özellikle ÖKA geliştirilmesi için UTMK öncülüğünde ÖK bir araya getirecek, koordinasyon geliştirecek, iş birliği sağlayacak, bilgi ve tecrübenin paylaşıldığı bir organizasyon geliştirilmelidir.

Yetersiz hizmet alan bireylere ulaşmak, esnek ve verimli programlar yürütmek önemlidir. Esnek programlar, koşulların hızlı değiştiği pandemiler için uygundur. Düşük gelirli ailelerin çocukları, yaşlılar, engelliler, kronik hastalığı olan bireyler, göçmenler ve mülteciler, kadınlar gibi dezavantajlı gruplara pozitif ayrımcılık gösterilmelidir. Uzaktan eğitim programlarının geliştirilmesi, teknolojik alt yapının ve ekonomik koşulların iyileştirilmesi yönünde stratejiler geliştirilmelidir.

Pandemiyle mücadele esas itibarıyla sağlık sektörünün faaliyet alanına girerken pandeminin olası sosyal, ekonomik ve kültürel etkilerle mücadelede diğer kurum ve kuruluşlarında çalışmaları önem taşımaktadır. Kriz durumlarında oluşturulacak politikalar genelde kamuyu ilgilendense de tek başına bu yeterli olmayacaktır. STK'lar, eğitim ve sosyo-ekonomik sektörlerin dayanışma ve iş birliğine dayandırılmalıdır.

Sosyal, ekonomi ve sürdürülebilirlik alanında gelişim sağlamak için her seviyede öğrenme fırsatlarının sunulması, sayısal ve kalite olarak öğrenen bireylerin artırılmasına yönelik stratejilerin geliştirmesi ve uygulanması gerekir. ÖKA başarısında toplumun tüm kesimlerinin iş birliği büyük önem taşır. Başarıyı yakalamak için tüm kentliyi kapsayacak bir öğrenim sistemi geliştirilmelidir. Tüm kuruluşlar da sürece dahil etmeye yönelik stratejiler geliştirilmelidir.

Yaşanan hızlı değişime ayak uydurmak ve değişimin neden olduğu zorluklarla mücadele etmek için bireyler, resmi-özel, örgün-yaygın, birey-grup her türlü öğrenme olanaklarından yararlandırılmalı ve paydaş olarak aktif katılımı sağlanmalıdır. Öğrenme sadece okullarla kısıtlı kalarak değil işte, evde, toplu taşıma araçları, açık alanlar gibi kentin her alanında olası hale getirilmelidir. Bunun için de uygulanabilir, reel stratejiler geliştirilmelidir. Geliştirilen stratejilerde başarıyı yakalamak ve kazanım sağlamak için tüm kesimce öğrenme kabul edilmelidir. Genel bir kabulün sağlanması için, bireyin dikkatini çekecek, öğrenmeyi istekli hale getirecek stratejiler geliştirilmeli, hayatlarının her döneminde öğrenmeyi sürdürmelerini sağlamak üzere bilgi-iletişim sistemleri geliştirilmelidir.

Küresel hedeflere ulaşma noktasında yerel yönetimler en iyi konumdadır. Sağlanacak teşvik ve destek, kentleri daha kapsayıcı, güvenli, dirençli ve sürdürülebilir kılacaktır. Bunu gerçekleştirilmesinin yolu da HBÖ olduğu kabul edilmektedir. HBÖ sadece bireyin ya da toplumun yaşama ve çalışma koşulları değil aynı zamanda da mekanları dolaylı olarak kentleri etki ederek güven ve aidiyet duygusunun geliştiği bir

kentin inşasını sağlayacaktır. Öğrenmeyle bireyin *Kişisel Gelişimi ve Sosyal Uyumuna* katkı sağlanacaktır. Kentlinin yaratıcılığı, eğitim seviyesi, kültürel zenginliği ve istidam olanaklarının artması kente *ekonomik kalkınma ve kültürel zenginlik* getirecektir. Yöneticiler ve halkta iklim değişikliği, ekolojik denge, sürdürülebilir çevre konularında farkındalığın artırılması *Sürdürülebilir Kalkınmayı* getirecektir. Temel belgelerde yer alan 12 Odak Alan üzerinden özetle şu faaliyetlerin yerine getirilmesinin ÖKA başarıyı getireceği düşünülmektedir:

Bireysel Güçlenme-Sosyal Uyum sağlamak için:

- Okuryazarlık kazandırmak ve beceri geliştirmek için fırsatlar yaratılmalı
- Kamusal alana aktif katılımı sağlamak üzere stratejiler geliştirilmeli

Kapsayıcı Eğitim sağlamak için:

- Örgün eğitime erişim ilkökul seviyesinden üçüncü seviyeye çıkartılmalı
- Yetişkin, teknik ve mesleki eğitime erişim ve katılım artırılmalı
- Dezavantajlıların eğitime erişimini sağlanmalı

Aile-Toplumda Öğrenmeyi sağlamak için:

- Aile ve toplum ortamında öğrenmeyi geliştirmek için toplumsal alanlar ve mali kaynaklar ayrılmalı
- Toplumun ihtiyacı olan programlar araştırılıp uygulanmalı

İşyerinde Öğrenmeyi sağlamak için:

- Tüm işgücüne öğrenme fırsatları yaratılmalı
- İşyerinde öğrenmenin desteklenmesi için İşverenler ve sendikacılar teşvik edilmeli
- İstihdamına yönelik öğrenme fırsatları yaratılmalı

Öğrenmede Kaliteyi artırmak için:

- Bireye sadece ihtiyacı olan bilgi değil yaratıcılık ve beceri geliştirecek bir eğitim verilmeli
- Vizyonlu yönetici, öğretmen ve eğitimciler istihdam edilmeli
- Ahlaki, etik ve kültürel değerler konularında farkındalık artırılmalı

- İhtiyaç sahibi öğrencilere destek verilmeli

HBÖ Desteklemek için:

- Öğrenme okullarla kısıtlı kalmayarak kütüphane, müze, dini ortam, spor ve kültür merkezi, park gibi kentin her alanı öğrenme alanı olarak tasarlanmalı
- Halk katılımlı etkinlikleri ve festivaller düzenlenmeli
- Resmi-özel, örgün-yaygın, birey-grup her türlü öğrenme olanaklarından yararlanılmalı

Ekonomik Kalkınma- Kültürel Zenginlik sağlamak için:

- Sürdürülebilir ekonomik büyüme teşvik edilmeli
- Yoksulluğun azaltılmasına yönelik stratejiler geliştirilmeli
- Herkesi kapsayan istihdam olanakları yaratılmalı
- Bilim ve teknolojik yenilikler desteklenmeli
- Kültürel aktiviteler katılım özendirilmeli ve erişim sağlanmalı

Teknoloji Kullanımını artırmak için:

- Halkın BİT araçlarına ve öğrenme programlarına erişimlerini genişletilmeli
- Teknoloji kullanımını öğretmek üzere yöneticiler, öğretmenler ve eğitimciler eğitilmeli
- Teknolojik alt yapının iyileştirilmesi yönünde stratejiler geliştirilmeli
- Uzaktan eğitim programları (e-öğrenme) geliştirilmeli

Siyasi Kararlılığı artırmak için:

- Politikacılar ve yöneticiler güçlü bir siyasi irade göstermeli
- ÖK çalışmaları sürekli izlenmeli ve değerlendirilmeli

Yönetişim ve Kararlara Katılım sağlamak için:

- Kamu, özel, STK'lar ve özellikle UTMK dahil olduğu paylaşımcı ve dayanışmacı iş birlikler geliştirilmeli
- Kaynak paylaşımı ve fırsatları artırmak için ortaklıklar kurulmalı

Kaynaklar Etkin Kullanımını sağlamak için:

- Her kesim finansal yatırıma teşvik edilerek yatırımlar artırılmalı
- Farklı kentlerdeki kuruluşlarla fikir, deneyim ve iyi uygulama alışverişi yapılmalı
- Yoksul ve dezavantajlı gruplara destek sağlanmalı

Sürdürülebilir Kalkınmayı Teşvik etmek için:

- Ekonomik ve insani faaliyetlerin çevre üzerindeki olumsuz etkileri azaltılmalı
- Tüm ortamlarda sürdürülebilir kalkınma öğretilmesi teşvik edilmeli
- Doğal çevrenin korunmasına yönelik ortaklıklar kurulmalı

Bu çalışma ile literatüre katkı vermesinin yanı sıra uygulamada da başvurulan bir kaynak elde edilmek istenmiştir. Çalışma bundan sonra Öğrenen Kentler Ağına üye olmak isteyen kentler için rehber olma niteliğinin yanında UTMK içinde kentlerin değerlendirilmesinde referans olacaktır. Ülkemizde akademik alanda ilk olma özelliği olduğu düşünülen Teze dayalı olarak farklı çalışmalar geliştirilebilir. Bunları aşağıda belirtildiği gibi sıralamak mümkündür:

- Ağa katılacak kentlere aynı analizler uygulanıp çoklu karşılaştırmalara devam edilebilir
- Kentlere uygulanan analizler belli zaman aralıklarında tekrarlanarak kentlerin Ağı kullanma etkinliğinde aldıkları yol tespit edilebilir
- Farklı analiz yöntemleri geliştirilerek farklı alanlarda Ağın etkinliği tespit edilebilir
- Üye kentlerin öğrenen kent ödülünde başvurmasında yol gösterici olabilir

KAYNAKÇA

- Acartürk Z. C. ve Uygun E. (2021), COVID-19'un Türkiye'de Psikolojik Sorunlara Etkisi ve Kendi Kendine Yardım ve Fazlası Müdahalesi İçinde Geliştirilmiş, "Stres Zamanlarında Önemli Olanı Yapmak: Resimli Bir Kılavuz" Kitabının Fizibilite Çalışması, *TÜBİTAK Proje No: 120K440*, Ocak, İstanbul.
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (2021). *Açıklamalı Afet Yönetimi Terimler Sözlüğü*, <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu> (10.08.2021).
- Afyonkarahisar Belediyesi, <https://www.afyon.bel.tr/> (01.04.2022).
- Ajanovic E. ve Çize B. (2015). Unesco Yaratıcı Kentler Ağı ile Antalya Kentinin Değerlendirilmesi, *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 5 (1), 1-16.
- Akbaş O. ve Özdemir S. M. (2002). Avrupa Birliğinde Yaşam Boyu Öğrenme, *Milli Eğitim Dergisi*, (155-156).
- Akın L. (2020). *Tarihte Görülen Bulaşıcı Hastalık Salgınlarından Alınan Dersler (Pdf)*, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı Başkanlığı, <http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/duyurular/tarihtekibulasicihastaliklar.pdf> (17.02.2021).
- Akın N. ve Bostancı B. (2017). UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı Kapsamında Gaziantep: Mevcut Raporlar Bağlamında Bir Değerlendirme, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 8 (19), 110-124.
- Akıncı B., Yıkıcı A. ve Yiğit E. (2004). Değişen Kent ve Anladıklarımız, *Planlama TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını*, 30, 90-95.
- Akman Ç. (2017). Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Uluslararası Kuruluşlara Üyelikleri Üzerine Bir Değerlendirme, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22 (2), 485-510.
- Aksoy M. (2013). Kavram Olarak Hayat Boyu Öğrenme ve Hayat Boyu Öğrenmenin Avrupa Birliği Serüveni, *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, (64), 23-48.
- Aktel M. (2001). Küreselleşme Süreci ve Etki Alanları, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6 (2), 193-202.
- Akyos C. ve Danış D. (2011). Küreselleşme ve Kent, Küreselleşme ve Demokrasi, Adadağ Ö. ve Yıldızcan C. (Der.), *Dipnot Yayınları*, İstanbul.
- Akyüz B. (2020). Uluslararası Yönetişim Krizi, *Stratejik Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3 (2), 159-178.
- Alp Ş. ve Ünal S. (2020). Yeni Koronavirüs (SARS-CoV-2) Kaynaklı Pandemi: Gelişmeler ve Güncel Durum, *Flora Dergisi*, 24, 1-10.
- Alpkoçak C., Yıldızak G. B., Sunal H. N. ve Yavaş İ. (2019). Afet Yönetimi ve Güvenlik İlişkisi Bağlamında Çanakkale-Ayvacık Depremleri Üzerinden Bir Değerlendirme, *13. Uluslararası Kamu Yönetimi Sempozyumu Tam Metin Bildiri Kitabı*, 1053-1072.
- Altun A. ve Ata B. (2013). Unesco'nun Tarih Eğitimi Yayınlarına Yönelik Bir Değerlendirme [Özel sayı], *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14), 107-139.
- Altun F. (2001). Küreselleşme: Söylem ve Gerçek, *Tezkire Dergisi*, (18), 88-98.

- Altun F. (2018). Afetlerin Ekonomik ve Sosyal Etkileri: Türkiye Örneği Üzerinden Bir Değerlendirme, *Sosyal Çalışma Dergisi*, 2 (1), 1-15.
- Antalya Büyükşehir Belediyesi, <https://www.antalya.bel.tr/> (01.04.2022).
- Arabacı İ. B. (2008). UNESCO ve UNICEF'in Türkiye'de Gerçekleştirmiş Oldukları Eğitim Projelerinin Değerlendirilmesi, *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları (DAUM) Dergisi*, 6 (2), 54-60.
- Arıncı K. (2017). UNESCO Yaratıcı Kentler Ağı İçin Bir Öneri: Bitlis Gastronomi Kenti, *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Dergisi*, 12/29, 87-106.
- Aslan R. (2020). Tarihten Günümüze Epidemiler, Pandemiler ve Covid-19, *Ayrıntı Dergisi*, 8 (85), 35-41.
- Assembly of European Regions, www.aer.eu (01.08.2019).
- Aydın Büyükşehir Belediyesi, <https://aydin.bel.tr/> (01.04.2022).
- Aydınlı H. İ. ve Memiş L. (2014). Sürdürülebilir Kentsel Kalkınma Ve Katılımı Mesudiye İlçe Kurultayı Örneği Üzerinden Yeniden Sorgulamak, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4 (1), 65-92
- Bakır Kanlı İ. (2016). Sürdürülebilir Gelişmeyi Sağlamada Stratejik Bir Araç: Mahalle Kooperatifleri, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 25 (3), 1-34.
- Balay A. (2004). Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37 (2), 61-82.
- Balcı A. (2020). COVID-19 Özelinde Salgınların Eğitime Etkileri, *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 3 (3), 75-85.
- Balcı A. ve Kardaş T. (2020). *Bir Küresel Siyaset Krizi Olarak Kovid-19 Salgını*. Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/bir-kuresel-siyaset-krizi-olarak-kovid-19-salgini/1775839> (18.05.2021).
- Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, <https://www.balikesir.bel.tr/> (01.04.2022).
- Bayer Bravo I. (2005). Tarihin Sonu, İlerleme ve Küreselleşme Üzerine Bir İnceleme, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29 (2), 125-138.
- Bayraktar A. (2020). *Pandemi ve Sonrasında Yerel Yönetimler İçin Politika Önerileri*, İstanbul Politik Araştırmalar Enstitüsü, <https://istanpol.org/Uploads/ContentManagementFile/pandemide-ve-sonrasında-yerel-yonetimler-icin-politika-onerileri--doc-dr-ulas-bayraktar.pdf> (23.05.2018).
- Bilgili M. Y. (2020). Merkezi Yönetim, Yerel Yönetimler ve Koronavirüs (COVID-19) Salgını, *Turkish Studies*, 15 (6), 219-235.
- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Sözleşmesinin Onanması hakkında kanun (25.05.1946) Resmî Gazete (Sayı: 6316), <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/6316.pdf>.
- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) Türkiye Milli Komisyonu Yönetmeliği.(19.06.2004) Resmî Gazete (Sayı: 25497), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/3.5.20047355.pdf>.
- Bozkurt A. (2020). "Pandemi Mevcut Sorunları Derinleştirdi": İstanbul'da Kayıtdışı Afgan Göçmenler, Sağlık, Hastalık ve Kovid-19 Pandemisi, *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6 (3), 112-142.
- Bozkurt U. (2020). Nedir Bu Öğrenme Aşamaları?, <https://umutcan.medium.com/nedir-bu-C3%B6%C4%9Frenme-a%C5%9Famalar%C4%B1-1b21ec9d532d> (18.05.2021).

- Bozkurt V. (Der.) (2000). *Küreselleşmenin İnsani Yüzü*, ALFA Yayınları, Bursa. https://www.researchgate.net/profile/Veyssel-Bozkurt/publication/331413874_Kuresellesmenin_Insani_Yuzu/links/5c802f63299bf1268d404e7f/Kueresellesmenin-Insani-Yuezue.pdf (01.04.2021).
- Bozok N. ve Bozok M. (2020). “Pandemi Mevcut Sorunları Derinleştirdi”: İstanbul’da Kayıtdışı Afgan Göçmenler, Sağlık, Hastalık ve Kovid-19 Pandemisi, *Göç Dergisi*, 7 (2), 165-188.
- Briney A. (2018). *An Overview and History of UNESCO*, ThoughtCo, Lifelong Learning, <https://www.thoughtco.com/unesco-history-and-overview-1435440> (23.05.2018).
- Budak F. ve Korkmaz F. (2020). COVID-19 Pandemi Sürecine Yönelik Genel Bir Değerlendirme: Türkiye Örneği, *Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi*, (1), 62-79.
- C-40 Cities, www.c40.org (01.08.2019).
- Campbell T. (2009). *Torino as a Learning City*, Comparative Domestic Policy Paper Series, (9). <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=234b8c44e6b93cf1d4deb3bf61f4260ea1e920f0> (18.05.2021).
- Candemir Y. (2005). Küreselleşme, Teknolojik Gelişme ve Ulaştırma Yenilikler: Dünya ve Türkiye. 6. *Ulaştırma Kongresi Sempozyum Bildiriler Kitabı*, TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası, 13-29.
- Candy J. (2003). *Planning Learning Cities: Addressing Globalisation Locally*, ISoCaRP Kongresi, 17-22 Ekim, Kahire, Mısır.
- Cities Alliance, www.citiesalliance.org (01.08.2019).
- Cittaslow, www.cittaslow.org (01.02.2018).
- Civelek H. Y. ve Bozok M. (2020). Göç, Sağlık, Pandemi, *Göç Dergisi*, 7 (2), 159-163.
- Conference of Peripheral Maritime Regions, <https://cpmr.org> (01.08.2019).
- Cooperation for Urban Mobility in the Developing World, www.codatu.org (01.08.2019).
- Council of European Municipalities and Regions, www.ccre.org (01.08.2019).
- Çam Y. (2020). COVID-19 Süreci ve Kentsel Mekanların Kullanımının Yeniden Planlanması, *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4 (2), 67-79.
- Çeken H., Ökten Ş. ve Ateşoğlu L. (2008). Eşitsizliği Derinleştiren Bir Süreç Olarak Küreselleşme ve Yoksulluk, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 9 (2), 79-95.
- Çekiç A. (2010). Küreselleşen Dünyada Yerelleşme Süreci ve Yerelleşmede Demokratik Zeminin Sağlanması İçin E-Katılımcılık Çözümünün Değerlendirilmesi, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11 (2), 155-168.
- Çelik K., Kalaycıoğlu S., Üner S., Kalaycıoğlu O. ve Wright G. C. (2021). Farklı Sosyal Kırılma Düzeyine Sahip Hanelerin COVID-19 Salgınına Deneyimleme Biçimleri ve Yakın Geleceğe İlişkin Beklentileri: İstanbul İli Örneği, *TÜBİTAK Proje No: SOBAG 120K471*, Mart, Ankara.
- Çelik M. Y. (2012). Boyutları ve Farklı Algılarıyla Küreselleşme, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32 (2), 57-73.
- Çınar F. ve Özkaya B. (2020). Koronavirüs (COVID-19) Pandemisinin Medikal Turizm Faaliyetlerine Etkisi, *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 35-50.

- Çöteli M. G. ve Yenen Z. (2012). Kentsel Sistem Araştırmalarında Merkezi Yerler Kuramından Şehirsel Ağ Sistemine Geçiş [Özel sayı], *Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezlerinden Üretilmiş Yayınlar*, 45-63.
- Demirbaş D., Bozkurt V. ve Yorğun S. (ed.) (2020). *COVID-19'un Uluslararası Sistem ve Türkiye Siyasetine Yansımaları*, COVID-19 Pandemisinin Ekonomik, Toplumsal ve Siyasal Etkileri, İstanbul Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.
- Dölek İ., Durmuş E. ve Kuruyer D. (2021). Covid-19 Sürecinde Afet ve Biyolojik Afetlere Yönelik Görüşler, *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, (44), 338-358.
- Dumanlı Kürkçü D. (2013). Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşmeye Yönelik Yaklaşımlar, *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 3 (2), 1-11.
- Duran E., Aycan M. ve İmer Y. (2017). Turizmde Bilgi Şehri Kavramı ve Sürdürülebilirliğin Sağlanmasında Bilginin Rolü: Çanakkale'ye Yönelik Durum Analizi, *Akademik Bakış Dergisi*, (64), 123-137.
- Durmuş H. (2020). *Küresel Salgın Yönetimi Eğitim Sunumu*, İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi, <http://www.inonu.edu.tr/media/iys/cmscontent/2241/2020/7/15pandemiy%C3%B6netimi.pdf> (01.02.2018).
- Elçin A. B. (2012). "Küreselleşmenin Tarihçesi", *Merit Denetim Danışmanlık ve Yeminli Mali Müşavirlik*, <http://www.meritymm.com/wp-content/uploads/2013/05/kuresellesme.pdf> (18.05.2021).
- Emekli G. (2014). Öğrenen Turizm Bölgeleri, Kentler ve Kent Turizmine Kuramsal Yaklaşım, *Ege Coğrafya Dergisi*, 20 (2), 27-39.
- Erdal R. (2020). İlk Pandemi Corona Değil [Özel sayı], *Sağlık ve Toplum Dergisi*, 182-185.
- Erkal M. E. (2017). Küreselleşme ve Ulus-Devletler, *Sosyoloji Konferansları*, (55), 369-383.
- Erkal T. ve Değerliyurt M. (2011). Türkiye'de Afet Yönetimi, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14 (22), 147-164.
- Erkan G. (2004). Özürlülüğe İlişkin Modeller ve Sosyal Hizmet Uygulamaları, *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 15 (2), 31-38.
- Erkuş Öztürk H. (2009). Neden Büyük Firmalar Turizmle Yerel Ekonomik Kalkınmayı Sağlamada Halen Önemli? Antalya Örneği, *Planlama TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını*, (46), 73-79.
- Eroğlu E. (2020). Covid-19'un Ekonomik Etkilerinin ve Pandemiyle Mücadele Sürecinde Alınan Ekonomik Tedbirlerin Değerlendirilmesi, *International Journal of Public Finance*, 5 (2), 211-236.
- Ersavaş Kavanoz S. (2013). Küresel Finans Merkezleri: Ofis Maliyetleri Açısından İstanbul-Londra Karşılaştırması, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (6), 103-110.
- Ersoy H. (2018). *Eğitimde Materyal Tasarımı ve Kullanımı Ders Notları (Pdf)*, Bingöl Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, http://www.bingol.edu.tr/media/234488/plusKonu-1Egitim_Teknolojilerinde_Temel_Kavramlar_-_Ders_Notu.pdf (01.02.2018).
- Esgin A. (2001). Ulus-Devlet ve Küreselleşmeye İlişkin Bazı Tartışmalar, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25 (2), 185-192.
- Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, <https://www.eskisehir.bel.tr/> (01.04.2022).
- Fauci A.S., Clifford L., ve Redfield R.R. (2020). Covid-19 Navigating the Uncharted, *The New England Journal Of Medicine*, 382 (13), 1268-1269.

- Gavcar E. ve Dirlik S. (2005). Küreselleşme ve Yöneticilere Göre Küreselleşme Olgusu, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 77-95.
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, <https://www.gaziantep.bel.tr/tr> (01.04.2022).
- Global Fund for Cities Development, www.fmdv.net (01.08.2019).
- Global Mayors' Forum, www.globalmayorsforum.org (01.08.2019).
- Göksan T. S., Uzundurukan S. ve Keskin S. N. (2009). Yaşam Boyu Öğrenme ve Avrupa Birliği'nin Yaşam Boyu Öğrenme Programları, *1. İnşaat Mühendisliği Eğitimi Sempozyumu Bildirimler Kitabı*, 6-7 Kasım, Antalya, 143-151.
- Göksu A. F. (2018). Paylaşan Kentler İçin 10 Temel İlke, *Kentsel Strateji Danışmanlık, Proje Geliştirme Limited Şirketi*, <https://www.kentselstrateji.com/wp-content/uploads/Paylasan-Kentler-Icin-10-Temel-Ilke.pdf> (01.06.2020).
- Göngen M. A. (2013). Küreselleşmenin Ekonomik Boyutu Küreselleşmeyi Yöneten Üç Ana Kurum: IMF, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (29), 117-134.
- Gül A. ve Atak Çobanoğlu Ş. (2017). Avrupa'da Akıllı Kent Uygulamalarının Değerlendirilmesi ve Çanakkale'nin Akıllı Kente Dönüşümünün Analizi [Özel sayı], *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22, 1543-1565.
- Gül A. F., Türker A., Boz A. Z., Aydoğan C., Karataş D., Kavranoğlu F. S., Yardımcı G., Coşkun G., Bozkafa H., Alsaife H., Bayırlı M., Alkan Ş. İstanbullu T. ve Aykal Z. B. (2020). Biyolojik Afet: COVID-19 Salgınında Evsizlerin Durumu ve Evsizlere Yönelik Stratejik Planlama, *Çorbada Tuzun Olsun Derneği*, https://corbadatuzunolsun.org/wp-content/uploads/2022/01/cotun_covid19_tr.pdf (24.06.2021).
- Güldiken N. ve Aslan M., (2006). Küreselleşme ve Ulusallığın Diyalektik Etkileşimi, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 7 (2), 2006, 183-190.
- Güleç İ., Çelik S. ve Demirhan B. (2012). Yaşam Boyu Öğrenme Nedir? Kavram ve Kapsamı Üzerine Bir Değerlendirme, *Sakarya University Journal of Education of Education*, 2/3, 34-48.
- Güneş F. (2015). Eğitim ve Zihinsel Değişim, *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (1), 1-20.
- Güngör B. (2020). Türkiye'de COVID-19 Pandemisi Süresince Alınan Önlemlerin Kriz Yönetimi Perspektifinden Değerlendirilmesi, *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, (4), 818-851.
- Günüç S., Odabaşı H. F. ve Kuzu A. (2012). Yaşam Boyu Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (2), 309-325.
- Güven A. (2017). *Küreselleşme ve Küreselleşmenin Boyutları*, İlim ve Medeniyet Cemiyeti, <https://www.ilimvedenedeniyet.com/kuresellesme-ve-kuresellesmenin-boyutlari.html> (19.07.2021).
- Hamilton R. ve Jordan L. (2010). *Learning Cities: The United Kingdom Experience*, Heritage, Regional Development and Social Cohesion International Conference, Haziran, Östersund, İsveç.
- Hanlıç N. (2018). *Afetlerin Toplum Üzerindeki Etkileri, Acil Durum ve Afet Yönetimi Uzaktan Eğitim Önlisans Programı Ders Notları (Pdf)*, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi.
- Hatay Büyükşehir Belediyesi, <https://hatay.bel.tr/> (01.04.2022).

- Hayat Boyu Öğrenme Portalı, <https://hbo.meb.gov.tr/portal/index.php?SayfaKodu=2> (10.08.2021).
- Heritage Europe, www.historic-towns.org (01.08.2019).
- International City Leaders, www.cityleaders.org (01.08.2019).
- International Committee on Monuments and Sites, www.icomos.org (01.08.2019).
- İçli G. (2001). Eğitim, İstihdam ve Teknoloji, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (9), 65-71.
- İlgen Ş. H. (1995). Afetlerin Yaşam Üzerine Etkileri ve Önleme Çalışmaları, *Türkiye Mühendislik Haberleri*, 379, 91-94.
- İnal E. ve Üner S. (ed.) (2020). *Biyolojik Afetler ve Halk Sağlığına Etkileri*, Türkiye Sağlık Raporu 2020, Hipokrat Yayınevi, Ankara.
- İzmir Büyükşehir Belediyesi, <https://www.izmir.bel.tr/> (01.04.2022).
- Kahramanmaraş Valiliği (2010). *Kent İçinde Kent; Kahramanmaraş & Germanicia, Kahramanmaraş'ın Geleceği Yol Haritası*, https://www.kentselstrateji.com/wp-content/uploads/V-29_Kahramanmaras.pdf (18.05.2021)..
- Kalaylıoğlu Y. (2020). Türkiye'de COVID-19 Etkilerinin Toplumsal Cinsiyet Açısından Değerlendirilmesi Rapor Özeti, *UN Women*, https://www.preventionweb.net/files/73989_rgaexecutivesummaryturkish.pdf (18.05.2021).
- Kaplıca K. (2020). *Geçmiş Salgınlar Ne Zaman Görüldü?*, Doğruluk Payı, <https://www.dogrulukpayi.com/bulten/tarihteki-buyuk-salginlar?> (21.04.2021)
- Karadeniz Teknik Üniversitesi (Akademik Bilgi Sistemi). *Küreselleşme ve Boyutları Ders Notları (Pdf)*, <https://aves.ktu.edu.tr> (01.06.2018).
- Kavas Bilgiç A. (2020). COVID-19 ile Mücadele Sürecinde Yerel Yönetimlerin Genel Görünümü, *Kent Araştırmaları Dergisi*, 11 (31), 2084-2112.
- Kaya E. (2017). *Kentleşme ve Kentlileşme*, İstanbul: İşaret Yayınları.
- Kaya Ş. ve Şahinöz T. (2021). Bulaşıcı Hastalık Bildirimlerinin Afet Yönetimi Açısından İncelenmesi, *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10 (1), 21-31.
- Kayan A. (2015). Küreselleşmenin Kentler Üzerindeki Etkileri ve Küresel Kentlerin Özellikleri İlgili Bir Değerlendirme, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 10 (1), 271-295.
- Kaygusuz Ö. (2018). *Küreselleşme ve Dünya Siyaseti Ders Notları (Pdf)*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, <https://acikders.ankara.edu.tr> (01.02.2018).
- Keleş R. (2015). *Kentleşme Politikası*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Kerimoğlu E. (2017). Yaratıcı Ekonominin Kentsel Alandaki Varlığı: Plancının Rolü ve Farkındalık Üzerine, *Planlama TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını*, 27 (2), 109-114.
- Kırçıçek A., Arslantaş D., İncedere O., Öztaş D. ve Ateş A. (2020). Biyolojik Tehditler, Yeni Koronavirüs Hastalığı ve KBRN İçindeki Yeri, 3. *Uluslararası Mühendislik ve Teknoloji Yönetimi Kongresi Tam Metin Sözel Sunumlar*, Güven Plus Grup Danışmanlık A.Ş. Yayınlar, 27-35.
- Kiper P. (2004). Küreselleşme Sürecinde Kentlerimize Giren Yeni Tüketim Mekânları ve Yitirilen Kent Kimlikleri, *Planlama TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını*, (30), 14-18.
- Kocacık F. (2001). Küreselleşme ve Sosyal Güvenlik, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25 (2), 193-199.

- Konya Büyükşehir Belediyesi, <https://www.konya.bel.tr/> (01.04.2022).
- Köseoğlu Ö. (2019). Metropolitan Kentlerin Geleceği Yeni Yaklaşım, Model ve Uygulamalar, SETA Raporu, *Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı Yayınları*, https://setav.org/assets/uploads/2019/03/R132_Metropolitan.pdf (01.04.2021).
- Kundak S. (2013). Sağlıklı Kentlerin ve Kentsel Direncin Oluşturulmasında Yenilikçi Yaklaşımlar, *Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği Kentli Dergisi*, (13), 56-59.
- Kütahya Belediyesi, <https://www.kutahya.bel.tr/> (01.04.2022).
- Kwon I. T. ve Schied F. M. (2009). Building Communities into Lifelong Learning Cities: The Case of the Republic of Korea, *Adult Education Research Conference*, 200-206.
- Lee M. ve Friedrich T. (2008). The History of UNESCO's Lifelong Learning Policy Discourses: A Enduring Social Democratic Liberalist Project of Global Educational Development, *Adult Education Research Conference*, 1-6.
- Longworth N. (2017). Changing Perceptions, Changing Cities, Changing Economies – A historical review of the development of Learning Cities and Learning Regions, *RSA Home*, <https://www.thersa.org/globalassets/pdfs/city-growth-commission/evidence/learning-cities-and-regions-historical-review.pdf> (01.06.2018).
- Mayors Adapt, <http://mayors-adapt.eu> (01.08.2019).
- Mazı F. ve Ercins G. (2009). Küreselleşme ve Çevreye İlişkin Farklı Yaklaşımlar, *Cumhuriyet Üniversitesi. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 10 (1), 2009, 58-69.
- Memişoğlu D. ve Kalağan G. (2017). Yaratıcı Kentler ve Kentsel Yetenek Üzerine Bir Tartışma, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6 (1), 519-536.
- Mersin Büyükşehir Belediyesi, <https://www.mersin.bel.tr/> (01.04.2022).
- Milli Eğitim Bakanlığı (2014). Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi, *Cumhuriyet Üniversitesi. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 10 (1), 58-69.
- Mingst K. (2018). *UNESCO International Organization*, Britannica, <https://www.britannica.com/topic/UNESCO> (22.05.2021).
- Mutlu S. ve Demirkaya Y. (2018). Avrupa Yönetişimi ve Ulusaltı Yönetimlerin Ulusötesi Ağ Faaliyetleri *Strategic Public Management Journal*, 4 (7), 59-82..
- Network of Assosiations of Local Authorities South East Europe, www.nalas.eu (01.08.2019).
- OECD (2020). *Cities Policy Responses*, OECD. https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=126_126769-yen45847kf&title=Coronavirus-COVID-19-Cities-Policy-Responses (01.12.2020).
- Oğuz Ö. (2007). UNESCO, Kültür ve Türkiye, *Millî Folklor Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, (73), 5-11.
- Organization of Islamic Capitals and Cities; www.oicc.org (01.08.2019).
- Osborne M. (2014). Learning Cities 2020, *Hungarian Educational Research Journal*, 4 (2), 23-31.
- OWHC (2019). Dünya Mirası Kentler Örgütü. <https://owhc2019krakow.org/en/owhc/about-owhc/> (01.12.2019).
- Önez Çetin Z. (2021). Ülke Örnekleri Üzerinden COVID-19 Sürecinde Yerel Yönetim Uygulamaları ve Önlemleri, *Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 2 (1), 55-80.
- Özbakır S. N. (2016). *Birleşmiş Milletler Binyıl Kalkınma Hedefleri ve 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri*, İzmir Ticaret Odası Yayınları, İzmir.

- Özcan A. ve Çakır Sümer G. (2015). Küreselleşmenin Kimliksiz Kentleri ve McDonald's Kent Kültürü [Özel sayı], *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 7 (13), 238-256.
- Özdemir Deniz P. ve Evcı Kiraz E. D. (2020). COVID-19 Pandemi Sürecinde Şehir Sağlığı Çalışmaları, *Journal of Biotechnology and Strategic Health Research*, (1), 147-151.
- Özer Kaya D. (2020). Editörden, *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5 (2), 1-3.
- Özmen B., Nurlu M., Kuterdem K. ve Temiz A. (2005). *Afet Yönetimi ve Afet İşleri Genel Müdürlüğü Deprem Sempozyumu*, 3-25 Mart, İzmit.
- Parıldar H. (2020). Tarihte Bulaşıcı Hastalık Salgınları, *Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dergisi*, (30), 19-26.
- Peşkircioğlu N. (2016). 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri: Küresel Verimlilik Hareketine Doğru, *Kalkınmada Anahtar Verimlilik Dergisi*, (335), 4-9.
- Pustu Y. (2006). Küreselleşme Sürecinde Kent "Antik Site'den Dünya Kentine", *Sayıştay Dergisi*, (60), 129-151.
- Regions 20, <https://regions20.org> (01.08.2019).
- Safran M. ve Ata B. (1996). Barışçı Tarih Öğretimi Üzerine Çalışmalar, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 11-26.
- Sağlık Bakanlığı (2017). Bulaşıcı Hastalıklar ile Mücadele Rehberi, <https://hsgm.saglik.gov.tr/dosya/mevzuat/genelge/Bulasici-Hastaliklar-ile-Mucadele-Rehberi-Genelgesi-2017-11.pdf> (18.05.2021).
- Sağlık Bakanlığı (2020). COVID-19 (SARS-CoV-2 Enfeksiyonu) Genel Bilgiler, Epidemiyoloji ve Tanı, <https://covid19.saglik.gov.tr/Eklenti/39551/0/covid-19rehberigenelbilgilerapidemiyolojivetanipdf.pdf> (18.05.2021).
- Sağlık Bakanlığı (2021). COVID-19 Bilgilendirme Platformu, <https://covid19.saglik.gov.tr/>.
- Sakal H. B. (2020). Salgın ve Hastalıklarda Uluslararası İşbirliği, *Panorama Dergisi*, <https://www.uikpanorama.com/blog/2020/03/20/salgin-ve-hastalıklarda-uluslar-arasi-isbirligi-halil-burak-sakal/> (11.05.2021).
- Samancı O. ve Ocakçı E. (2017). Hayat Boyu Öğrenme, *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (24), 711-722.
- Samsun Büyükşehir Belediyesi, <https://www.samsun.bel.tr/> (01.04.2022).
- Sarı T. ve Nayır F. (2020). Pandemi Dönemi Eğitim: Sorunlar ve Fırsatlar, *Turkish Studies*, 15 (4), 959-975.
- Saygın Y. (2017). *Öğrenme Türleri Nelerdir ve Süreçleri Nasıldır?*, WOW Medya Bilişim, <https://bilgihanem.com/ogrenme-turleri-nelerdir-ve-surecleri-nasildir/#motor-ogrenme>, (11.05.2021).
- Serçemeli M. ve Kurnaz E. (2020). Covid-19 Pandemi Döneminde Öğrencilerin Uzaktan Eğitim ve Uzaktan Muhasebe Eğitimine Yönelik Bakış Açılıarı Üzerine Bir Araştırma, *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4 (1), 40-53.
- Sertdemir A. (2020). Türkiye'nin Koronavirüsle Mücadele Performansı Üzerine Bir Değerlendirme, *Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1 (2), 15-26.
- Sipahi E. B. (2016). Sürdürülebilir Kent Arayışında Cittaslow (Sakin Şehir) Üzerine Bir Değerlendirme, *Tarih Okulu Dergisi*, (15), 785-801.
- Sister Cities International, www.sistercities.org (01.08.2019).

- Şahan G. ve Yasa H. D. (2017). Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Yüksek Lisans eğitiminin öğrencilere katkısının değerlendirilmesi, *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3 (5), 1851- 1867.
- Şen B. (2008). Küreselleşme: Anlamlar ve Söylemler, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (18), 147-162.
- Tağraf H., (2002). Küreselleşme Süreci ve Çokuluslu İşletmelerin Küreselleşme Sürecine Etkisi, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3 (2), 33-47.
- Tan F. Z., (2014). Öğrenme, Örgütlerde Öğrenme, Öğrenen Organizasyonlar Terimlerinin Tanımı ve Kavramsal Ayırım, *Uluslararası İşletme ve Yönetim Dergisi*, 2 (2), 188-217.
- Tanyaş M., Günalay Y., Aksoy L. ve Küçük B. (2013). İstanbul İli Afet Lojistik Planı Kılavuzu, *İstanbul Kalkınma Ajansı*, <https://www.istka.org.tr/media/24626/%C4%B0istanbul-%C4%B0li-afet-lojistik-plan%C4%B1-k%C4%B1lavuzu.pdf>. (17.02.2021).
- Tarhan M. ve Altun A., (2016). UNESCO ve Barış Eğitimi, *International Journal Of Field Education*, 2 (2), 58-71.
- Taşcı D., Aydın C. H., Kumtepe E. G., Kumtepe A. T., Kıyık Kıcı G. ve Dinçer G. D. (2015). Eskişehir’de Yaşam Boyu Öğrenme Başlığı Altında Yetişkin Eğitiminin Analizi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (34), 197-211.
- Tercan B. (2020). Biyolojik Afetler ve COVID-19, *Paramedik ve Acil Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 1 (1), 41-50.
- Tokaç M. (2020). Salgın Hastalıkların Tarihi, *SD Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi*, (56), 6-9.
- Toprak M. ve Erdoğan A. (2012). Yaşamboyu Öğrenme: Kavram, Politika, Araçlar ve Uygulama, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2 (2), 69-91.
- Tuna M. (2000). Çevresel Sorunların Küreselleşmesi, *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, 2 (2), 1-16.
- Tunç A. ve Atıcı F. Z. (2020). Dünyada ve Türkiye’de Pandemilerle Mücadele: Risk ve Kriz Yönetimi Bağlamında Bir Değerlendirme, *TROYACADEMY International Journal of Social Sciences*, 5 (2), 329-362.
- Turan A. ve Hamza Çelikyay H. (2020). Türkiye’de KOVID-19 ile Mücadele: Politikalar ve Aktörler, *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 3 (1), 1-25.
- Tümtaş S. ve Ergun C. (2016). Küreselleşme ve Kentlere Etkileri, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (37), 135-150.
- Türk Dil Kurumu (TDK); <http://tdkterim.gov.tr> (01.02.2018).
- UNESCO (1987). *A Chronology of UNESCO*, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf000079049> (01.02.2018).
- UNESCO (2003). *UNESCO What it is? What it does?*, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000147330> (01.02.2018).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2013). *Key Features of Learning Cities, Adopted at the International Conference on Learning Cities*, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000226756> (01.02.2018).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2014). *International Conference on Learning Cities Conference Reports*, Pekin, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000226720> (01.02.2018).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2015). *Unlocking the Potential of Urban Communities, Case Studies of Twelve Learning Cities*, <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002345/234536E.pdf> (01.02.2018).

- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2015a). *UNESCO Global Network of Learning Cities, Guiding Documents*, <http://uil.unesco.org/fileadmin/keydocuments/LifelongLearning/learning-cities/en-unesco-global-network-of-learning-cities-guiding-documents.pdf> (01.02.2018).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2015b). *Guidelines for Building Learning Cities*, <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002349/234987e.pdf> (01.02.2018).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2015c). *The UNESCO Learning City Award Concept Note*, <http://uil.unesco.org/fileadmin/keydocuments/LifelongLearning/learning-cities/en-unesco-learning-city-award-concept-note.pdf> (01.02.2018).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2015d). *Membership of the UNESCO Global Network of Learning Cities Concept Note*, https://www.unescoportugal.mne.pt/images/cidades_de_aprendizagem/en-unesco-global-network-of-learning-cities-membership-concept-note.pdf (01.02.2018)
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2017). *Unlocking the Potential of Urban Communities, Volume II. Case Studies of Sixteen Learning Cities* <http://unesdoc.unesco.org/images/0025/002589/258944e.pdf> (01.02.2018).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2017a). *Learning Cities and the SDGs: A Guide to Action*, <http://unesdoc.unesco.org/images/0026/002604/260442e.pdf> (01.02.2018).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2017b). *Third International Conference on Learning Cities Conference Reports, Eylül, Cork*, <http://unesdoc.unesco.org/images/0026/002607/260734e.pdf> (01.02.2018).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2019). *Cities of inclusion: The winners of the UNESCO Learning City Award 2019*, <https://uil.unesco.org/lifelong-learning/learning-cities/cities-inclusion-winners-unesco-learning-city-award-2019> (02.10.2019).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2019a). *Cities of inclusion: UNESCO Learning City Award 2019*, https://uil.unesco.org/sites/default/files/doc/lifelong-learning/cities/4th-conference/learning_cities_award_2019.pdf (02.10.2019).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2020). *UNESCO Global Network of Learning Cities Membership Concept Note*, http://uil.unesco.org/system/files/gnlc-membership_concept_note_2020upload.pdf (01.02.2020).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2020a). *UNESCO learning cities responding to COVID-19*, <https://uil.unesco.org/lifelong-learning/learning-cities/unesco-learning-cities-responding-covid-19> (08.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2020b). *UNESCO learning cities and responses to COVID-19 – outcomes of webinar on 24 March*, <https://uil.unesco.org/unesco-learning-cities-and-responses-covid-19-outcomes-webinar-24-march> (08.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2020c). *UNESCO learning cities' responses to COVID-19 – outcomes of webinar on 1 April*, <https://uil.unesco.org/lifelong-learning/learning-cities/unesco-learning-cities-responses-covid-19-outcomes-webinar-1-april> (08.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2020d). *UNESCO learning cities' responses to COVID-19 – outcomes of webinar on 1 April*, <https://uil.unesco.org/lifelong-learning/learning-cities/unesco-learning-cities-responses-covid-19-outcomes-webinar-1-april> (08.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2020e). *UNESCO learning cities' responses to COVID-19 – outcomes of webinar on 9 April - Latin America and the Caribbean*, <https://uil.unesco.org/unesco-learning-cities-responses-covid-19-outcomes-webinar-9-april-latin-america-and-caribbean> (08.10.2021).

- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2020f). *UNESCO learning cities' responses to COVID-19 – outcomes of webinar on 22 April*, <https://uil.unesco.org/unesco-learning-cities-responses-covid-19-outcomes-webinar-22-april> (08.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2020g). *UNESCO learning cities' responses to COVID-19 – outcomes of webinar on 6 May*, <https://uil.unesco.org/lifelong-learning/learning-cities/unesco-learning-cities-responses-covid-19-outcomes-webinar-6-may> (08.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2020h). *UNESCO learning cities' responses to COVID-19: Outcomes of webinar on 13 May*, <https://uil.unesco.org/lifelong-learning/learning-cities/unesco-learning-cities-responses-covid-19-outcomes-webinar-13-may> (08.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2020i). *UNESCO learning cities' responses to COVID-19 – outcomes of webinar on 20 May*, <https://uil.unesco.org/lifelong-learning/learning-cities/unesco-learning-cities-responses-covid-19-outcomes-webinar-20-may> (08.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2021). *Snapshots of Learning Cities*, <https://unesco-uil.pageflow.io/snapshots-of-learning-cities-goyang#303994> (08.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2021a). *Snapshots of Learning Cities*, <https://unesco-uil.pageflow.io/snapshots-of-learning-cities-milan#303991> (08.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2021b). *Snapshots of Learning Cities*, <https://unesco-uil.pageflow.io/snapshots-of-learning-cities-espoo#303991> (08.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2021c). *UNESCO Learning City Awardee 2021*, <https://unesco-uil.pageflow.io/gnlc-awardee-jubail-industrial-city#316092> (27.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2021d). *UNESCO Learning City Awardee 2021*, <https://unesco-uil.pageflow.io/gnlc-awardee-osan#316169> (27.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2021e). *Snapshots of Learning Cities*, <https://unesco-uil.pageflow.io/snapshots-of-learning-cities-glasgow#303991> (08.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2021f). *Snapshots of Learning Cities*, <https://unesco-uil.pageflow.io/snapshots-of-learning-cities-puebla#303991> (08.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2021g). *Snapshots of Learning Cities*, <https://unesco-uil.pageflow.io/snapshots-of-learning-cities-santiago#303991> (08.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2021h). *Snapshots of Learning Cities*, <https://unesco-uil.pageflow.io/snapshots-of-learning-cities-sao-paulo#303991> (08.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2021i). *UNESCO Learning City Awardee 2021*, <https://unesco-uil.pageflow.io/snapshots-of-learning-cities-shanghai#303991> (27.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2021j). *Snapshots of Learning Cities*, <https://unesco-uil.pageflow.io/snapshots-of-learning-cities-gdynia#30398> (08.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2021k). *Snapshots of Learning Cities*, <https://unesco-uil.pageflow.io/snapshots-of-learning-cities-kashan#303991> (08.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2021l). *Snapshots of Learning Cities*, <https://unesco-uil.pageflow.io/snapshots-of-learning-cities-mayo-baleo#30388> (08.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2021o). *UNESCO Learning City Award goes to ten cities with outstanding achievements in lifelong learning*, <https://uil.unesco.org/lifelong-learning/learning-cities/unesco-learning-city-award-goes-ten-cities-outstanding> (08.04.2022).

- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2021p). *UNESCO Learning City Awardee 2021*, <https://unesco-uil.pageflow.io/gnlc-awardee-damietta#316509> (27.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2021r). *UNESCO Learning City Awardee 2021*, <https://unesco-uil.pageflow.io/gnlc-awardee-al-wakra#316495> (27.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2021s). *UNESCO Learning City Awardee 2021*, <https://unesco-uil.pageflow.io/gnlc-awardee-belfast#316092> (27.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2021t). *UNESCO Learning City Awardee 2021*, <https://unesco-uil.pageflow.io/gnlc-awardee-clermont-ferrand#316503> (27.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2021u). *UNESCO Learning City Awardee 2021*, <https://unesco-uil.pageflow.io/gnlc-awardee-dublin#316092> (27.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2021v). *UNESCO Learning City Awardee 2021*, <https://unesco-uil.pageflow.io/gnlc-awardee-huejotzingo#316092> (27.10.2021).
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2021w). *UNESCO Learning City Awardee 2021*, <https://unesco-uil.pageflow.io/gnlc-awardee-wyndham#316487> (27.10.2021).
- UNESCO International Bureau of Education, <http://www.ibe.unesco.org> (25.04.2018)
- UNESCO International Institute for Capacity Building in Africa, <http://www.iicba.unesco.org/> (25.04.2018)
- UNESCO International Institute for Educational Planning, <http://www.iiep.unesco.org> (25.04.2018)
- UNESCO International Institute for Higher Education in Latin America and the Caribbean, <http://www.iesalc.unesco.org.ve/> (25.04.2018)
- UNESCO International Institute for Information Technologies in Education, <https://iite.unesco.org/> (25.04.2018)
- UNESCO Institute Centre for Theoretical Physics, www.ictp.it (25.04.2018)
- UNESCO Institute for Statistics, <http://uis.unesco.org> (25.04.2018)
- UNESCO Institute for Water Education, <https://www.un-ihe.org/> (25.04.2018)
- UNESCO Organization of World Heritage Cities, <https://unevoc.unesco.org/> (25.04.2018)
- UNESCO Türkiye Milli Komitesi (UTMK), <http://www.unesco.org.tr> (01.02.2018).
- UNESCO, <http://www.unesco.org> (01.02.2018).
- United Cities and Local Governments, <https://www.uclg.org> (01.08.2019).
- Valeman T. P. ve Meyer G. C. (2020). The COVID-19, Epidemic, *Tropical Medicine and International Health*, 25 (3), 278–280.
- Valiyeva K. (2020). COVID-19 ile Ulus Devleti Yeniden Düşünmek [Özel sayı], *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (37), 390-403.
- WHO (2020). The Food Aid System – Dispositivo di Aiuto Alimentare, Milan, Italy, <https://www.who.int/news-room/feature-stories/detail/the-food-aid-system-dispositivo-di-aiuto-alimentare-milan-italy>, (04.12.2020).
- WHO (2020a). Brest, France, tackles food insecurity during the COVID-19 pandemic, <https://www.who.int/europe/news/item/30-10-2020-brest-france-tackles-food-insecurity-during-the-covid-19-pandemic>, (04.12.2020).
- WHO (2020b). Keeping the Moscow Metro running safely, <https://www.who.int/news-room/feature-stories/detail/keeping-the-moscow-metro-running-safely>, (04.12.2020).

- WHO (2020c). WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard, <https://covid19.who.int/table>, (04.12.2020).
- World Association of the Major Metropolises, www.metropolis.org (01.08.2019).
- World Urban Campaign, www.worldurbancampaign.org (01.08.2019).
- Yaylı H. (2014). Küreselleşmenin Kentler Üzerindeki Etkileri ve İstanbul Örneği, *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14 (24), 331-356.
- Yıldırım M. (2004). Küreselleşme Sürecinde Egemenlik, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28 (1), 35-48.
- Yıldırım M. Ö. (2020). Risk Toplumundan Kriz Yönetimine Medya ve Covid-19, *Yeni E Dergisi*, 43 (43), 50-55.
- Yılmaz B. (2020). *Pandemi Odaklı "Proaktif Akıllı Şehirler"*, Sağlık Kentler Birliği, <https://www.skb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/09/Pandemi-Odakli-Proaktif-Akilli-Sehirler-Prof.Dr.-Bulent-Yilmaz.pdf> (18.05.2021).
- Yılmaz Ersoy A. (2009). *Afet Yönetimi I, Acil Durum ve Afet Yönetimi Uzaktan Eğitim Önlisans Programı Ders Notları*, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi.
- Yılmaz M. (2009). Öğrenme ve Bilgi İlişkisi, *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29 (1), 173-191.
- Yönten Balaban A. ve İrden İ. (2017). Türkiye’de Küreselleşmenin Kentler Üzerindeki Etkisi: Alışveriş Merkezleri ve İstanbul [Özel sayı], *Yüzüncü Yıl Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, 558-565.
- Zülfikar H. (2020). Gündemi Meşgul Eden Sağlık Terimleri, *Türk Dili Dergisi*, (821), 10-16.

EKLER

Ek 1: UNESCO Kurucu Üyesi 20 Ülke ve Katılım Tarihleri

ÜLKE	KATILIM TARİHİ
Birleşik Krallık	20 Şubat 1946
Yeni Zelanda	6 Mart 1946
Suudi Arabistan	30 Nisan 1946
Güney Afrika Birliği	3 Haziran 1946
Avustralya	11 Haziran 1946
Hindistan	12 Haziran 1946
Meksika	12 Haziran 1946
Fransa	29 Haziran 1946
Dominik Cumhuriyeti	2 Temmuz 1946
Türkiye	6 Temmuz 1946
Mısır	16 Temmuz 1946
Norveç	8 Ağustos 1946
Kanada	6 Eylül 1946
Çin	13 Eylül 1946
Danimarka	20 Eylül 1946
Amerika Birleşik Devletleri (ABD)	30 Eylül 1946
Çekoslovakya	5 Ekim 1946
Brezilya	14 Ekim 1946
Lübnan	28 Ekim 1946
Yunanistan	4 Kasım 1946

Ek 2: Öğrenen Kentler Temel Özellikleri

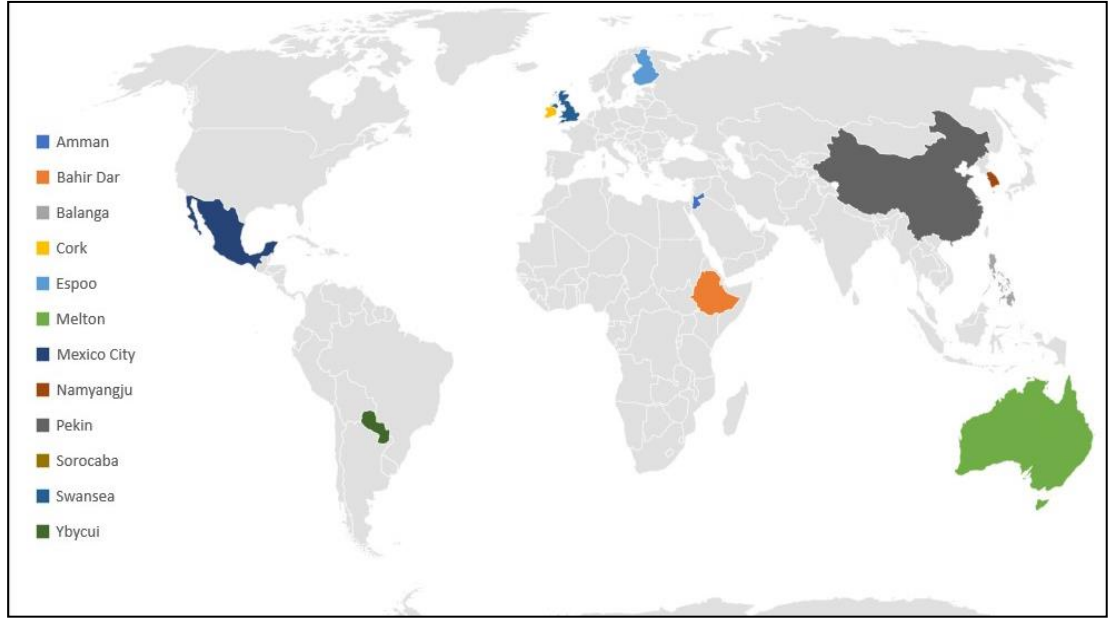
1. Öğrenen Kentin Faydaları			
1.1 Bireyi güçlendirmek sosyal bütünleşmeyi teşvik etmek	1.1.1 Her bireye okur-yazar olma- temel beceri kazanma şansı sağlama	Yetişkin Okur-Yazarlığı Oranı: 15 yaş -üstü okur yazar kişi sayısı yaş grubunun nüfusuna yüzdesi	Resmi veri
	1.1.2 Kent kamusal yaşamına aktif katılımı teşvik edip-etkinleştirmek	Seçim katılım: kentte en son seçimlere katılım oranı	Resmi veri
		Gönüllü ve toplum faaliyetlerine katılım: 2019 ücretsiz gönüllü ve topluluk faaliyetlerine katılan yüzdesi	Anket
	1.1.3 Toplumsal cinsiyet eşitliğini güvenceye alma	Siyasette cinsiyet eşitliği: Kent konseyi / kongrelerde kadın sandalye yüzdesi	Resmi veri
		İşletme yönetiminde toplumsal cinsiyet eşitliği: İlk 10 şirketin yönetim kurullarında kadınların tuttukları koltukların yüzdesi	Anket
1.1.4 Güvenli, ahenkli ve kapsayıcı topluluk oluşturmak	Suç düzeyi: 100.000 sakin başına kaydedilen suç sayısı	Resmi veri	
	Sosyal hareketlilik: Çocuklarının kendilerinden fazla sosyal statüye sahip olacağına inanan dezavantajlı sosyal kökenli birey yüzdesi	Anket	
1.2 Ekonomik kalkınmayı ve kültürel refahı arttırmak	1.2.1 Kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi teşvik etmek	Kişi Başına Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla (GSYİH): Toplam şahsın sayısına bölünen bir şehir içinde üretilen toplam maliyet (ABD doları cinsinden satın alma gücü paritesi olarak ayarlanmış)	Resmi veri
		Kentsel yoksulluk: 2005 uluslararası fiyatlarında günde 1,25 ABD doları (KÖİ) altında yaşayanların yüzdesi	Resmi veri
	1.2.2 Tüm bireyler için istihdam olanağı yaratmak	İşsizlik oranı: İşsiz çalışma yaşındaki nüfus (15 yaş ve üzeri)	Resmi veri
	1.2.3 Bilim, teknoloji ve yeniliği aktif desteklemek	Bilim- teknolojiye insan kaynağı: Toplam istihdamın yüzdesi olarak bilim ve teknoloji mesleğinde çalışan meslek mensupları	Resmi veri
		Patent dosyalama: 100.000 kişi başına patent sayısı	Resmi veri
1.2.4 Farklı kültürel etkinliklere erişim sağlama	Kültürel etkinliklere katılım: Aylık müzeler, tiyatrolar, sinemalar, konser, spor karşılaşmalarına ziyaret sayısı	Resmi veri- anket	
1.2.5 Boş zaman ve fiziksel rekreasyona katılımı teşviki	Fiziksel egzersiz- spora katılım: Haftada en az beş kez fiziksel egzersiz-spor yapmaya katılan nüfus yüzdesi	Anket	
1.3 Sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek	1.3.1 Ekonomik vd. faaliyetlerin çevreye olumsuz etkileri azaltılması	CO2 emisyonları: Kişi başı ton cinsinden toplam CO2 emisyonu	Resmi veri
		Atık yönetimi: Toplanan ve işlenen toplam yıllık evsel atık, kişi başına kg olarak yılda	Resmi veri
	1.3.2 Kent yaşanabilir artırılması	Yaşam koşulları: gecekonuda yaşayan nüfusun yüzdesi	Resmi veri
		Toplu taşıma: Sisteminden birey memnuniyeti	Anket
	1.3.3 Her ortamda aktif öğrenmeyle sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek	Sürdürülebilir kalkınma eğitim, Eğitimin her kademesinde sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek için etkili önlemler	Uzman görüşü
Çevresel sorumluluk: Halkın çevreyle ilgili sorumlulukları açısından kendi davranışlarını algılaması		Anket	

2. Öğrenen Kentin Yapı Taşları			
2.1 Eğitim sisteminde kapsayıcı öğrenmeyi teşvik etmek	2.1.1 Erken çocuk bakımı ve eğitimine erişim genişletme	Okul öncesi eğitime kayıt olanağı: Net kayıt oranı	Resmi veri
	2.1.2 İlkokuldan üçüncü düzey eğitim alanına erişimi yaygınlaştırma	Ortalama eğitim yılı: 25 yaş + kişilerin aldığı okul eğitimi yıl sayısı ortalaması	Resmi veri
	2.1.3 Yetişkin- meslek eğitimine erişimin yaygınlaşması	Yetişkin öğrenim-eğitime katılım: Anketten önce yıl eğitim / öğretim alan 25-64 yaş yüzde	Anket
	2.1.4 Eğitime erişimi sağlama- göçmen+ marjinal gruplara destek	Dezavantajlı gruplara destek: Belediyelerin öğrencileri dil / etnik azınlık ve dezavantajlı destekleme	Uzman görüşü
Yaşlılara destek: Belediyelerin 65 yaş + destekleme tedbirleri		Uzman görüşü	
2.2 Aile- topluluklarda öğrenmeyi canlandırmak	2.2.1 Toplum temelli öğrenme alanları oluşturma- aileler ve topluluklara öğrenim kaynağı sağlamak	Altyapı: 100.000 kişide bir öğrenme mekânı sayısı (toplum öğrenme merkezleri, kültürel evler- halk kütüphaneleri dahil)	Anket
		Ailelerde öğrenmeyi desteklemek için politika girişi: Bu tür politikanın mevcudiyeti	Uzman görüşü
	2.2.2 Birey- aile-topluluğu öğrenmeye katılım teşviki	Toplum öğrenmeye katılımı: Öğrenme faaliyetlerine düzenli katılan bireylerin yüzdesi (haftada 2 saatten az olmamak üzere)	Resmi veri
		Aile öğrenimine katılım: Anketten önceki yıl öğrenim faaliyetine katılanların yüzdesi	Anket
2.2.3 Toplum tarihi, kültürü, yerel öğrenme ve öğrenme yollarını eşsiz ve değerli kaynak kabul etme	Yerel bilgi geliştirilmesi: Kent yetkililerince geliştirilen tarihe, kültüre, yerel bilgiye dayalı öğrenim program sayısı	Resmi veri	
2.3 İş yerinde öğrenmeyi kolaylaştırmak	2.3.1 Göçmen işçiler dahil iş tüm gücünün geniş öğrenme fırsatına erişimini sağlamak	Çalışanların eğitim-öğretime katılımı: İstihdam edilen kişilerin mesleki eğitim ve öğretimde katılım oranı	Resmi veri
		Göçmen işçilerin eğitim- öğretime katılımı: Göçmen işçilerin eğitim ve öğretime katılımını desteklemek için kentte benimsenen girişim veya stratejiler varlığı	Uzman görüşü
	2.3.2 Kamu-özel kuruluşların öğrenen organizasyonlar olmasına yardım edilmesi	Çalışanların öğrenmeye katılımını teşvik eden öğrenen organizasyonların geliştirilmesi için girişim veya stratejilerin varlığı	Uzman görüşü
	2.3.3 İşyerinde öğrenmeyi desteklemek için işveren- sendikaları cesaretlendirmek	İşverenlerin beceri gelişimine finansal taahhütleri: Kamu ve özel sektör çalışanlarının eğitim ve öğretimine yaptığı yatırım	Resmi veri
	2.3.4 İşsiz gençler-yetişkinler için uygun öğrenme fırsatları sağlanması	Eğitim- istihdama gençlerin katılımı: Toplam genç nüfusun yüzdesi olarak eğitim, istihdam-eğitim almayan genç sayısı (15-24 yaş)	Resmi veri
İşsizlere yönelik eğitim: Kentin sunduğu çeşitli istihdam eğitim programlarına kayıtlı işsiz yüzdesi		Resmi veri	
2.4 Modern öğrenme teknoloji kullanımı	2.4.1 Yönetici, öğretmen, eğitimcilerin öğrenmeyi arttıran teknoloji eğitimi	Yönetici, öğretmen, eğitimci BİT Eğitimi: son yıl BİT eğitimi alan öğretmen / eğitimci yüzdesi	Anket
	2.4.2 Bireylerin BİT araçları ve öğrenim programına erişimini arttırma	BİT kullanımı: Okullarda ve toplumsal öğrenme alanlarında BİT kullanan öğretmen / eğitimci yüzdesi	Anket
		Mobil jenerasyon oranı: Toplam nüfus yüzdesi olarak cep telefonu bağlantılı kişi sayısı	Resmi veri
		İnternet kullanımı: İnternet erişimi olan bireylerin yüzdesi	Anket
	İnternette öğrenmeye katılım: Öğrenme amaçlı interneti kullandıkları haftalık ortalama saat sayısı	Anket	

2.5 Öğrenim kalite artırma	2.5.1 Eğitim -öğrenmede paradigma değişim teşviki	Paradigma Değişimi: Eğitim-öğrenmeye, sadece bilgi edinmekten yaratıcılık ve beceri gelişimine doğru değişimi teşvik eden eğitim politikası	Uzman görüşü
	2.5.2 Eğitim- öğrenmede paradigma değişimini teşviki	Paylaşılan ahlaki, etik ve kültürel değerlerin farkındalığını arttırmak ve farklılıklara toleransı teşvik etmek	Anket
	2.5.3 Eğitimli yönetici, öğretmen, eğitimci istihdam etmek	Uygun eğitilen eğitimci varlığı: Okul öncesi, ilk, ortaöğretim, yetişkin eğitimi, sürekli eğitimde öğrenci eğitimci oranı	Resmi veri
	2.5.4 Öğrenci dostu bir ortamı teşvik etmek	Öğrenenlerin öğrenme ortamlarından memnun olma yüzdesi	Anket
2.6 Yaşam boyu öğrenme kültürünün teşvik edilmesi	2.6.1 Öğrenmeyi teşvik eden kutlayan kamu etkinliği düzenlemek ve desteklemek	Öğrenme savunuculuğu: Kamu faaliyeti (yetişkin öğrenme haftası- öğrenme festivalleri) varlığı- öğrenmeyi teşvik etmek ve kutlamak için medya kullanımı	Uzman görüşü
	2.6.2 Halka yeterli bilgi, rehberlik, destek sağlamak ve öğrenmeye teşvik etmek	Bilgi ve hizmetler: Öğrenenlere bilgi ve danışmanlık sağlama konusunda memnun olan öğrenci yüzdesi	Anket
	2.6.3 Öğrenmeyi tanıyan ve ödüllendiren sistemler geliştirmek	Öğrenme çıktılarının tanınması ve ödüllendirilmesi: onaylanması ve akredite edilmesi pratiği	Uzman görüşü
3. Öğrenen Kent Kurmanın Temel Şartlar			
3.1 Siyasi irade ve bağlılığın güçlendirilmesi	3.1.1 Güçlü politik liderlik sergilemek- Öğrenen kent olmak için kararlı taahhütte bulunmak	Liderlik: Öğrenen kent stratejisinin geliştirilmesi ve uygulanmasında gösterilen liderliğin gücü- kararlılığı	Uzman görüşü
	3.1.2 Herkese HBÖ teşvik için iyi hazırlanan katılımcı stratejiler geliştirip uygulamak	Kamu politikası -stratejisi: Belediye meclisince kabul edilen “herkese HBÖ” desteklemeye yönelik mevzuat, kamu politikası ve strateji	Uzman görüşü
	3.1.3 Öğrenen kent olma yolunda ilerlemeyi izleme	İlerlemeyi izlemek ve değerlendirmek: Kentlerin benimsediği Öğrenen Kent stratejisi geliştirme ve uygulamada kaydedilen ilerlemeyi izleyip değerlendirilme	Uzman görüşü
3.2 Yönetişimin geliştirilmesi ve tüm	3.2.1 Kamu, özel, STK arası koordinasyon mekanizmaları oluşturma	Paydaşların koordinasyon mekanizmaları: Öğrenen kentlerin gelişiminde paydaşları harekete geçirme ve koordinasyon etkinliği	Uzman görüşü
	3.2.2 Tüm paydaşlara kaliteli öğrenim fırsatı sağlamak- öğrenen kent oluşturmaya yönelik kente özgün katkıları sağlamak	Paydaşların katılımı: Paydaşların taahhüt, plan ve eylemlerini daha iyi ve ulaşılabilir kılmak üzere sorumluluk alanlarını geliştirmeleri Özel sektörlerin taahhüdü: Öğrenen Kent stratejisi destekleme için kent ve özel sektör arasında ortaklıklar ve iş birliği varlığı	Uzman görüşü Uzman görüşü
3.3 Kaynak seferberliğini ve kullanımını artırma	3.3.1 HBÖ için devlet tarafından büyük finansal yatırımları teşvik etmek	Eğitim ve öğrenime finansal yatırım: Kente eğitim- öğrenime ayrılan kamu harcama yüzdesi	Resmi veri
		Kamu eğitim harcamaları dağılımı: Farklı düzeylerde / eğitim türlerinde harcanan kamu eğitim harcama yüzdesi	Resmi veri
	3.3.2 Herkes için HBÖ yönelik tüm paydaşlarca kaynakların etkin kullanımı	Kaynakların etkin kullanımı: Kentte öğrenmeyi teşvik etmek üzere yenilikçi planlama yapmak- mevcut insani, finansal, kültürel vd. kaynakları kullanmak	Uzman görüşü

Ek 3: Ödüllü Kent Olma Yolunda Kentlerin Çalışmaları

2015 Yılı Ödüllü Öğrenen Kentler

Harita 3. 2015 yılı Ödüllü Öğrenen Kentler

Harita 4. 2017 yılı Ödüllü Öğrenen Kentler

Belediyesi iş birliğiyle başlatılan ortak bir girişimdir. Amman'ın ÖK projesi olan “Ta'azeeleh” da Jeera kapsamında yürütülen çalışmaların merkezinde yer almaktadır. Ta'azeeleh, evdeki her şeyin dolaplardan çıkarılıp temizlendiği bir zaman olan “bahar temizliği” olarak tercüme edilebilir. Bahar temizliği eşyaları ayırma, onarılması gerekenleri onarma, artık işe yaramayanları atma ve her şeyi tekrar düzene koyma fırsatı sunmaktadır. Bu terimin öğrenme bağlamında kullanılması, öğrencilerden sadece öğrenmek zorunda olduklarını değil, aynı zamanda artık yararlı olmayan bazı eski öğrenme algılarından vazgeçmeleri gerektiğini ifade etmektedir (UNESCO UIL, 2015).

Ta'azeeleh projesiyle, katılım sağlayan öğretmen ve öğrenciler roller konusunda edinilmiş olan önyargılarını değiştirerek daha değişken ve değiştirilebilir olabileceği empoze edilmektedir. Katılımcılar, öğrenmenin her yaşta olabileceğini, devamlı bir süreç olduğunu ve faydalı becerilerin veya bilgilerin paylaşmak için sadece resmî kurumlara ihtiyaç olmadığını farkına varmaktadır. Ta'azeeleh'e göre bilgi ve beceri, sadece örgün eğitimle geliştirilmez, dikiş dikmek veya çiftçiliği öğrenmek gibi başka biçimlerde de geliştirilebilmektedir. Her Ta'azeeleh oturumunda katılımcılardan ne öğrenmek istedikleri veya başkalarıyla ne paylaşmak istediklerinin belirlenmesi istenir. Bu şekilde bireylerin belirlediği alanlarla ilgili eğitimlere ağırlık verilmiş, bilgi ve

becerilerinin geliştirilmesi sağlanmıştır. Yemek pişirme, çiftçilik, yabancı diller ve bilişim teknolojisi en çok talep edilen alanlar olmuştur (UNESCO UIL, 2015).

Bahir Dar (Etiyopya): Bahir Dar Üniversitesi iş birliğiyle yürütülen “Papirüs” projesiyle bir dizi çevreci amaç hedeflenmiştir. Bunlar, nehir ve göllere akan suların arıtılması, göllerde, barajlarda ve diğer su kütlelerinde toprak erozyonunun ve alüvyonla tıkanmasının önlenmesi, zararlı deniz yosun istilasının azaltılarak balıkların korunması, yeşil, temiz ve cazibeli alanlar yaratılması şeklinde özetlemek mümkündür. Projeye çevre konusunda toplum bilincinin artırılması, kentin işsizlerine beceri eğitimi verilerek papirüsten çeşitli ev eşyaları yapmayı öğretmek ve üretilen ürünlerin satışını sağlayarak işsizlikle mücadele hedeflenmiştir (UNESCO UIL, 2015).

Projenin iki hedef grubu bulunmaktadır. Biri su kütlelerinin yanında yaşayan ve geçimini balıkçılıkla sağlayan bireyler, diğeri de kentin işsiz bireyleridir. Ana faaliyetleri arasında yerel yönetimle yerel örgütleri bir araya getirerek istişare, işsiz bireylerin projeye dahil edilmesi, papirüs fidelerinin ekim alanlarının belirlenmesi ve hazırlanması, papirüs fidelerinin ekimi, zanaat eğitim programının yürütülmesi, projenin tanıtımını ve çevre bilincinin artırılması yer almaktadır (UNESCO UIL, 2015).

Balanga (Filipinler): Balanga Belediyesi, kent halkının öğrenmesini sağlamak ve refahlarını yükseltmek üzere birtakım programları yürütmekte ve hizmet sunumunda ilerlemeler katetmiştir. İlerlemede en büyük pay sektörler arasında uyumlu ve koordineli bir iş birliğinin yürütülmüş olmasıdır. Koordinasyonu geliştirmek ve sürdürmek hedefiyle kent yönetimi ile bölge önderlerinin çabalarıyla “Barangay Haftası” başlatılmıştır. 1. Uluslararası ÖK Konferansı'ndan sonra, Balanga'nın öğrenen bir kente dönüşümünü vurgulamak için haftanın adı “Barangay Öğrenme Haftası” olarak değiştirilmiştir (UNESCO UIL, 2015).

Haftanın başlıca hedefleri, kent yetkilileri ve sakinleri arasında uyumlu bir çalışma ilişkisini teşvik etmek, küçük işletmeler için teknoloji ve istihdam konularında eğitim, belirli grupların (örneğin yaşlılar, kadınlar, gençler, çiftçiler ve balıkçılar) ihtiyaçlarını karşılayacak beceri eğitimi, öğrencilere öğretici rehberlik ve kentin sağlıklı yaşam programı hakkında bilgilendirilmesidir. Program çerçevesinde öğrenciler, öğretmenler ve eğitim sektörü çalışanları, ebeveynler, yerel ve merkezi yönetim çalışanları, her türlü gençlik örgütleri, STK'lar, sağlık çalışanları, 60 yaş üstü bireyler olmak üzere geniş bir hedef grubuna ulaşılmaya çalışılmıştır (UNESCO UIL, 2015).

Birçok eğlenceli aile etkinliklerine ek olarak, sigara bırakma gibi konularda bilgilendirme toplantıları, sağlıklı yaşam, fitness ve spor ile kan şekeri izleme, diş sağlığı gibi birtakım taramalarla sağlık eğitiminde etkinlik sağlamıştır. Yetkililerle görüşerek ve istişare süreçlerine katılan bireyler toplumsal sorunlar konusunda güncel bilgiye sahip olma fırsatı yakalamaktadır. Yönetişim, performans, yönetim sistemi gibi eğitimler Balanga’da yönetişim hakkında bireylerde bilinç düzeyini yükseltmektedir. Kamu avukatlığı tarafından verilen Katarungang Pambarangay (Barangay Adaleti) semineri, kentte barış ve düzen konusunda eğitim sunmaktadır (UNESCO UIL, 2015).

Cork (İrlanda): Cork Belediye Meclisi ile Eğitim ve Öğretim Kurulu iş birliğiyle organize edilen “HBÖ Festivali”, bireylerin öğrenme algısını değiştirmiştir. Çeşitli etkinlikler ve organizasyonlarla desteklenen festival bireylerde ve kurumlarda öğrenmenin yeniden yorumlanmasına yardımcı olmuştur. Eğlenerek öğrenmeyi mümkün kılan ve “Araştır, Katıl, Kutla!” sloganıyla yürütülen festivalin amacı, her yaştan, her kökenden ve özellikle de öğrenmekten kendini dışlanmış hissedenerin katılımını teşvik etmektir. Festivaller kamu, özel, gönüllü kuruluşlar ile öğrenme fırsatı sunan eğitimciler tarafından yürütülmüştür. Engelliler, sığınmacılar ve göçmenler gibi dezavantajlı ve marjinal grupları kapsamasının yanında sadece bireysel katılım değil kendi etkinliklerini düzenlemelerine de imkân sağlamaktadır. Etkinlikler arasında canlı performanslar, söyleşiler, tartışmalar, gezi turları, gösteriler, atölye çalışmaları, lezzet etkinlikleri ve uluslararası seminerler yer almaktadır. Festivalde sanat, sanayi, sağlık, bilişim, çevre, kültür, dil eğitimi, yerel tarih ve mimari gibi konular ele alınmıştır (UNESCO UIL, 2015).

Fonlarla desteklenen festivallerin tamamı ücretsiz olup haftalık beş yüze yakın etkinlik düzenlenmiştir. Etkinlikler Kentin merkezinde ve banliyösünde yer alan kolejlerde, okullarda, kütüphanelerde, galerilerde, tiyatrolarda, spor sahalarında, aile ve cemiyet merkezlerinde, parklarda, sokaklarda ve hatta su üzerinde olmak üzere Kentin tüm alanlarında gerçekleştirilmiştir. Birçok gönüllü kuruluş da kendi masraflarını karşılayarak festivallere katılım sağlamıştır. Yine her bir kuruluş festivalin tanıtımı için gösteri ve posterlerle destek vermiştir (UNESCO UIL, 2015).

Espoo (Finlandiya): Kentte bulunan birçok okul, binasının yenilenmesi, sıhhi tadilat gibi nedenlerle geçici binalara taşınmak zorunda kalmıştır. Kimi okullar bu durumu öğrenme ve eğitim alışkanlıklarının değişimi için fırsata çevirmiştir. Örneğin

eski bir matbaa binasına taşınan bir okul geniş bir alana ihtiyaç duyması nedeniyle binanın çatı katını kullanmıştır. Çatı katı, Wi-Fi ve dijital araçlarla donatılarak çok fonksiyonlu bir alana dönüştürülmüştür. Finlandiya genelinde yapılan ortaokul bitirme sınavların yerini alacak olan e-sınavlar, ilk kez pilot olarak seçilen bu okulun dönüştürülen alanında yapılmıştır (UNESCO UIL, 2015).

Bunun gibi örnekler, Kent yetkilerine öğrenme olanaklarının artırılması için alanların farklı şekillerde ve daha verimli kullanılabileceğinin ilham kaynağı olmuştur. Ayrıca gelecekte öğrenmenin nasıl olacağı, nasıl olması gerektiği konusunda müzakereleri başlatmıştır. Cevabı aranan sorular: fiziksel, sanal ve esnek ortamlar yenilenebilir öğrenmeyi nasıl destekleyebilir? Hangi yeni öğrenme yöntemleri ve tür ortamlar öğrencilerin okulda olmaktan keyif almalarını sağlar ve öğrenmeyi destekleyebilir? Öğrenmek için esnek yerler projesinin temel amacı, okullarda yenilenebilir öğrenmeyi destekleyen uygun maliyetli ancak esnek koşullar yaratmak ve modellemektir. Sanal ve esnek ortamın sağlanmasıyla okullar, yapılarından evrilip yenilenebilir öğrenmenin gelişiminde aktör rol üstlenmişlerdir (UNESCO UIL, 2015).

Projenin ilk aşamasındaki hedef grup, geçici alanda faaliyet gösteren ve pilot olarak seçilen Tapiola okulunun bileşenleridir. Bu bileşenler öğrenciler, öğretmenler ve okulun diğer personeli ile ebeveynler ve diğer paydaşlarıdır. Proje ayrıca mobilya şirketlerini, bina tasarımcılarını ve inşaat sektöründeki bireyleri de içine almaktadır. Proje ile edinilen deneyimlerle, Espoo'da öğrenim görülen tüm yerlerde çalışma kültürlerini ve alanlarını yavaş yavaş değişiminde rehberlik etmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla okul binaları ve öğrenim görülen tüm yerler kent sakinlerine açılması ve kendilerine HBÖ fırsatları benimsetilmesi istenmektedir. Tek düze öğrenim türü yerine birçok farklı tür öğrenmenin verilebileceği alanlar olarak tasarlanmalı ve gerekli öğrenme olanakları sağlanması önem arz etmektedir (UNESCO UIL, 2015).

Daha iyi ve kaliteli eğitim hizmetinin sunulması için gelecekteki okulların planlanması, mevcut okulların yenilenmesi için kentteki uzman kadrolarıyla koordineli çalışılmalıdır. Projeye gelecekteki okul kullanıcılarına, bina tasarımcılarına ve yöneticilere hem ulusal hem de uluslararası alanda etkilemesi amaçlanmaktadır. Geleceğin okulunun inşasında farklı paydaşlar koordineli bir çalışma ve fikir alışverişinde bulunmuşlardır. Yeni fikirler örneklenmekte, test edilmekte ve sonuçlar değerlendirilmektedir. Aalto ve Helsinki Üniversitesi araştırmacıları kanıta dayalı

tasarımlar ve çözümler geliştirmek için çalışmalar yürütmektedir. Proje Finlandiya Ulusal Eğitim Kurulu'ndan alınan fonla desteklenmiştir (UNESCO UIL, 2015).

Proje üç aşamadan oluşmaktadır. İlki, esnek fiziki yapıya ve dijital öğrenime uygun tüm paydaşların dahil edildiği yeni ortamlar oluşturmak. İkincisi öğrenmeyi ilham veren ve kullanılışlı alanların yaratılmasında çalışmaların öncesi ve sonrasında araştırmalar yapmak ve veri toplamak. Sonuncusu da deneyimlere dayalı bir modelin kavramsallaştırılması ve geleceğin okullarının tasarımına yardımcı olabilecek bir rehberin ortaya çıkartılmasıdır (UNESCO UIL, 2015).

Melton (Avustralya): Melton Belediyesince başlatılan “Melton'u Birlikte İnşa Etmek” (BMT⁶³) projesindeki amaç, iş arayan bireylerle (özellikle genç işsizler) taşeron inşaat firmalarını, yerli müteahhitleri, istihdam sağlayıcı şirketleri, eğitim kurumları, STK’ları ve kâr amacı gütmeyen kuruluşları bir araya getirerek istihdama yönelik işgücünün yaratılmasını sağlamaktır. Kariyer eğitimi ve beceri geliştirme konusunda bir çalışma grubu (en önemli aktörler: Melton Belediye Meclisi, Burbank Australia, YouthNow, Brimbank Melton Local Learning and Employment Network, Employment and Workplace Relations, Lend Lease, Victoria University) oluşturulmuş proje yöneticisi olarak da YouthNow seçilmiştir. BMT üç aşamadan oluşmaktadır (UNESCO UIL, 2015).

İlk aşama, işveren ile iş arayanların bir araya getirilmesidir. Bunun için yapı ve inşaat sektöründeki istihdam olanakları ortaya konulmakta ve işçi ile işveren arasında arabuluculuk yapılmaktadır. İş arayan bireyler gerekli tüm eğitimlerle birlikte kariyer danışmanlığı hizmetini aldıktan sonra işverenlere sevk edilmiştir. Toplamda 70 kişiye yapı ve inşaat işleri konusunda 8 aylık bir eğitim ardından 40 kişiye istihdam sağlanmış, kalan 30 kişi de eğitimlerine geri döndürülerek okulu bırakmaları önlenmiştir (UNESCO UIL, 2015).

İkinci aşamada taşeron olarak yerel taşeronlara öncelik tanınarak yerli müteahhitlerle sözleşme yapmaları sağlanmıştır. Sözleşme ile kırk yedi taşeron müteahhitlerle bir araya getirilmiştir. Ayrıca kendi işini kurmak isteyen esnafa rehber olması için bir temel iş eğitim paket modülü oluşturularak BMT web sayfası üzerinden

⁶³ Building Melton Together

dolaşıma sokulmuştur. Yirmi esnaf eğitim modülünü tamamlayarak on esnaf kendi taşeronluk şirketini kurmuştur (UNESCO UIL, 2015).

2015-2018 yılları arasında hayata geçirilmesi planlanan üçüncü aşamada da finansmanının yerel yönetimce karşılandığı, yapı ve inşaat sektörü iş birliğinde bölgesel bir girişim haline getirilmesidir. Ayrıca Western BACE adlı merkez aracılığıyla yeni kurulan yapı ve inşaat işletmelerinin gelişimleri izlenecektir. Western BACE, yapı ve inşaat, sürdürülebilir gelişim, dijital hizmet sektörü gibi alanların geliştirilmesinde öncü bir eğitim merkezi olması beklenmektedir (UNESCO UIL, 2015).

Meksiko (Meksika): “SaludArte” projesiyle Meksiko’nun en dezavantajlı bölgelerinde yaşayan ve 6-13 yaş grubu ilkokul çağındaki çocukların sağlık, beslenme, kişisel hijyen, refah ve yurttaşlık konularında bilinçlerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Okul saatleri dışında gerçekleştirilen programa çocukların kaydı, ebeveynlerinin isteği ve gönüllülük esasıyla yapılmaktadır. Programa dahil edilen okulların seçimi, düşük performanslı olması, yüksek yoksunluk bölgesinde bulunması ve katılım isteğinin olması olmak üzere üç kritere göre yapılmıştır (UNESCO UIL, 2015).

SaludArte, yüz civarında dezavantajlı devlet okullarında faaliyet göstererek öğrencilere sağlıklı ve besleyici yiyecek dağıtımını yapmıştır. Ayrıca proje kapsamında drama, müzik, dans, sanat, beslenme, spor, hijyen, sağlıklı yaşam ve vatandaşlık alanlarında on binlerce atölye çalışması yapılmıştır. Bu atölyeler çoğunlukla gençler tarafından yürütülmektedir (UNESCO UIL, 2015).

Program birçok resmi ve özel kurum ile STK desteğiyle yürütülebilmektedir. Örneğin, Federal Bölge Sağlık Bakanlığı, Ulusal Halk Sağlığı Enstitüsü ile Ulusal Beslenme ve Tıp Bilimleri Enstitüsü, çocuklar için sağlıklı ve besleyici gıda planlarını hazırlamışlardır. Ulusal Eğitim Değerlendirme Enstitüsü, Meksika Dış Hekimleri Birliği ve Meksika Yemek Pişirme Kolektifi de kaynak sağlayarak maddi yardımda bulunmuştur (UNESCO UIL, 2015).

Namyangju (Kore Cumhuriyeti): Namyangju Belediyesi tarafından organize edilen “Learning Lighthouses” (Öğrenen Deniz Fenerleri) projesiyle amaç sürdürülebilir bir ÖK inşasına katkıda bulunmak ve bireyler arasında öğrenmeyi geliştirmektir. Daha spesifik olarak, Learning Lighthouses'in beş amacı bulunmaktadır. Birincisi, tüm bireylerin öğrenme fırsatlarına kolayca erişebileceği bir HBÖ altyapısı oluşturmak.

İkincisi, kentlinin kişisel gelişimini desteklemek ve yerel yetenekleri geliştirmek. Üçüncüsü, öğretim görevlisi ve yöneticisi yetiştirerek, onların farklı Learning Lighthouses programlarına atamak ve böylece istihdamlarını sağlamak. Dördüncü amaç, bireylerin öğrenmeye ilişkin inisiyatif almaları ve fırsatlar yaratmalarıdır. Son olarak, kentliler arasında iletişim yoluyla birlik olmaları ve yerel katılım amaçlanmaktadır (UNESCO UIL, 2015).

Herkesin Deniz Fenerlerine on dakikalık yürüme mesafesini geçmeyecek şekilde ulaşılabilirliği sağlanarak eğitim ve kültürel fırsatlara erişimi amaçlanmıştır. Bu amaçla kentin boş apartmanları, ofisleri, toplum merkezleri ve bakım evleri gibi alanlar öğrenme alanlarına dönüştürülmüştür. İlk girişim genellikle halktan gelmektedir. Örneğin apartman sakinleri apartmanlarındaki boş dairede Deniz Feneri kurulmasına ilişkin karar alırlar. Bunun için amacı ve gerekçesi, konumu, süresi, sunabilecekleri destekler, uygunluğu gibi bilgileri içerir ayrıntılı başvuruda bulunulması gerekmektedir. Yerel yönetimce yapılan değerlendirme sonucunda uygun görülmesi halinde öğretim görevlisi ataması gerçekleştirilmektedir (UNESCO UIL, 2015).

Sonraki aşamada katılımcıların öğrenim ihtiyaçlarının ve isteklerinin tespiti için öğretim görevlisi ile Deniz Feneri Hazırlık Komitesi (kentli, kent dernekleri ve apartman yöneticilerinden oluşmakta) ortak çalışma yürütmektedir. Komite, yapılan anketlere dayanarak öğrenme programının belirlenmesinden, programa katılacakların seçiminden ve teşvikinden sorumludur. Eğitim konuları, sağlık ve esenlik, kültür ve sanat ile temel okuryazarlık eğitiminden oluşmaktadır. En az on öğrencinin katılımından oluşan programlar haftada iki saat ve on iki haftadan ibarettir (UNESCO UIL, 2015).

Pekin (Çin Halk Cumhuriyeti): Shougang, Çin'in en büyük çelik üreticilerinden biri olup Şubat 2005'te çevresel nedenlerden dolayı taşınmıştır. Taşınmayla özellikle personel sorunu ortaya çıkmış ve şirketin yaklaşımı, bunu fırsata çevirmek için personelin kişisel ve profesyonel olarak geliştirilmesi olmuştur. Shougang'ı öğrenen bir organizasyona dönüştürerek 100.000 çalışanın yeniden eğitilmesi amaçlanmıştır. Şirketin ana hedefi çalışanların geçişini kolaylaştırmak, becerilerini geliştirmek, ürün kalitesini iyileştirmek ve nihayetinde yenilikçi, çevresel açıdan sürdürülebilir ve teknolojik olarak gelişmiş bir kuruluş oluşturmak olmuştur (UNESCO UIL, 2015).

Hedef grup şirketin çalışanları olup işçilerin yeni fabrikadaki ileri teknolojisini tanımlarını sağlamak için bir dizi eğitimler düzenlenmiştir. Örneğin bunu sağlamak üzere şirket yurtiçinde ve yurtdışında tanınmış işletmelerle ve ayrıca yüksek öğrenim ve araştırma kurumlarıyla stratejik bir ortaklık kurmuştur. Ayrıca profesyonel araştırma ve geliştirme ekiplerini bir araya getirmiş, yurtiçinden ve yurtdışından birinci sınıf uzmanlardan bir eğitim grubu kurmuş, teknik ve teknolojik projeler geliştirmiştir. Uygulanan aktiviteler riski azaltmaya ve işletmenin rekabet gücünü artırmaya yardımcı olmuştur (UNESCO UIL, 2015).

Grup öğrenimi: Shougang genel merkezi, gelişmeler, mükemmelliğe ulaşmak ve yeni başlayanlara tecrübe kazandırmak için yıllık seminerler düzenlemiştir. Her yıl farklı temalar işlenen seminerlerle üst ve orta yönetim arasında etkileşim fırsatı sunulmuştur (UNESCO UIL, 2015).

Happy Learning: Şirket, çalışanların öğrenmeye karşı geliştirecekleri direncin yerine öğrenme isteğini perçinlemek için çalışmalarda bulunmuştur. Çalışan “öğrenmemi sağlıyor” düşüncesinden “kendim öğrenmek istiyorum” düşüncesine evirilmektedir. Bunun sağlamak için eğitim materyallerinin kolayca özümzenecek şekilde küçük ve öz olarak verilmektedir. Eğitimin amacı, bireyin potansiyelinin farkına varması, kendini gerçekleştirme ve başarabilirim düşüncesinin aşılması olmuştur. Örnek çalışma sergileyen personel ödüllendirilmiş, kendini geliştirenler de üst görevlere terfi ettirilmiştir (UNESCO UIL, 2015).

Shougang şirketinde programın başarısı iki şeye atfedilebilir. İlki üst yönetimin katılımı, diğeri eğitim sürecinin kendisidir. Eğitim programını tasarlayan ekipler bizzat Komitesi Sekreteri, Genel Merkezi Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdür tarafından yönetilmiştir. İkincisi öğrenme ile ücreti ilişkilendiren bir planın tasarlanmış olması, liyakat temelli terfi ve prim sisteminin desteklenmesidir (UNESCO UIL, 2015).

Sorocaba (Brezilya): Escola Viva programı, Kent genelinde öğrenme alanları açarak halkın Sorocaba'nın kültürel, sosyal ve çevresel zenginliğini keşfetmeleri amaçlanmaktadır. Hedef grup, yetişkinlerin yanı sıra okul öncesi, ilkökul ve ortaokul öğrencileridir. Program bir dizi projelerden oluşmaktadır. Oficina do Saber (Bilgi Atölyesi), projesi normal sınıfın dışında öğrenme olanakları yaratarak bütüncül bir eğitimi teşvik etmektedir. Odak noktası okuryazarlık, aritmetik, bilim, beden eğitimi ve sanattır. Programa 46 ilkokuldan 33'ü programa dahil olmuştur. Roteiro Educador

(Eğitimci Turu) projesi, çocuklara, öğrencilere ve eğitimcilere yönelik olarak eğitim turları düzenlemektedir. Musicalizaçao ile müzik eğitimi, Sala de Leitura (Okuma Odaları) ile de ilkokul çocuklarına kitapları sevdirmesi amaçlanmıştır. Bebeteca okul öncesi çocuklara ve ailelerine okuma alanları ve edebiyat üzerine söyleşiler sunmaktadır. Clube de Escola (Okul Kulübü), cumartesi günleri yetişkinlere yönelik çeşitli spor ve kültürel aktiviteler sunmaktadır (UNESCO UIL, 2015).

Swansea (Birleşik Krallık): Swansea Üniversitesi bünyesinde açılan Bilim ve İnovasyon Kampüsü, yoğun ve açık inovasyon ortamları sağlayarak bölgede yüksek teknolojinin bir araya gelmesini kolaylaştırmıştır. BP, TATA ve Rolls Royce gibi ulusal ve uluslararası şirketlerle yapılan bir dizi anlaşmalarla öğrenim ve araştırma alanlarının, öğrenci konaklama yerlerinin kazanımında etkili olmuştur. Ayrıca yerel gelirler ve Avrupa Yatırım Bankasından sağlanan kısmi finansmanla ikinci bir kampüs alanının yapımına başlanmıştır. Kampüslerle yaklaşık 120.000 kişilik kalıcı istihdam sağlanacağı ön görülmektedir. Akademi ile endüstrinin kampüse entegrasyonunu, öğrencilerin bilgilerini artıracak ve deneyim sağlayacaktır (UNESCO UIL, 2015).

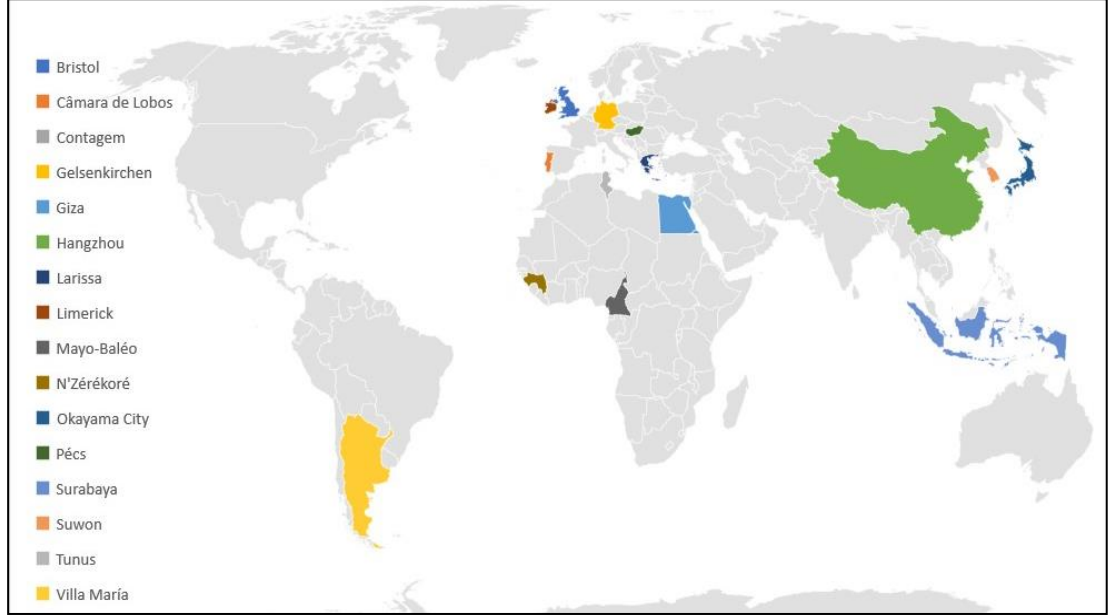
Kampüse paralel olarak Gower College Swansea, Neath Port Talbot College ve Pembrokeshire College kolejleri ile ortaklık kurulmuştur. Bu ortaklık bilişim sektöründe faaliyet gösteren ve gelişme potansiyeline sahip şirketlerin ihtiyaç ve eksikliklerini tespit etmektedir. Bunların giderilmesi için de yenilikçi çözümler geliştirmekte ve yeni girişimleri destekleyecektir (UNESCO UIL, 2015).

Ybycuí (Paraguay): Paraguay'daki Ybycuí ve Paraguari Belediyelerince düzenlenen “Hükümet Günü” kırsalda yaşayan bireylerin ziyaret edildiği bir günlük etkinliktir. Gün boyunca çeşitli konularda sohbetler yapılmaktadır. Örneğin, bir mobil klinik, bireylerin kendi bedenleri ve genel olarak sağlık sorunları hakkında bilgi vererek halkı bilinçlendirmektedir. CODENI isimli STK, çocuk ve ergen haklarına konusunda, Paraguay Kadın Bakanlığı cinsiyet eşitliği konusunda eğitim vermektedir. Bu tür etkinliklerle bireylerin ve kentin karşılaştığı zorlukları anlayan ve çözebilen eğitilmiş bireyler yaratmayı amaçlanmaktadır (UNESCO UIL, 2015).

Hükümet Günü'nün bir diğer özelliği de çocuklar, gençler ve yetişkinler için okuma gününün düzenlenmesidir. Okuma gününde amaç, mobil kütüphanelerine kırsalda yaşayanların ziyaretini teşvik etmektir. Bu sayede insanlar güncel konuları hem İspanyolca hem de Guarani dilinde okumaya ve yazmaya motive edilmektedir. Her iki

dilin de kullanılması, yerli dilde okuryazarlık becerilerinin teşvik edilmesinin öneminin kabul edildiğini yansıtmaktadır (UNESCO UIL, 2015).

2017 Yılı Ödüllü Öğrenen Kentler

Harita 4. 2017 yılı Ödüllü Öğrenen Kentler

Harita 5. 2019 yılı Ödüllü Öğrenen Kentler

ki eşitsizliklerin azaltılması, eğitime erişimin sağlanması ve istihdam fırsatı yaratılması üzerine kurulmuştur. 2015 yılında Kent, ÖK Ortaklığını (Learning City Partnership) kurarak ÖK olma yolunda ilk adımı atmıştır. Bu ortaklık, resmi ve gayri resmi öğrenmede katılımı sağlarken 70'ten fazla örgütü ve 200'den fazla kişiyi bir araya getirmiştir (UNESCO UIL, 2017).

Bristol Belediyesi 2016 yılını “Öğrenme Yılı” olarak ilanından sonra “Aşkla Öğrenme” kampanyasını başlatmıştır. Kampanya, çeşitli öğrenme girişimlerini (örneğin, iş yerinde öğrenme, spor yoluyla öğrenme gibi) desteklemekte ve fırsatları artırmak veya çevreyi korumak gibi her ay farklı bir temaya odaklanmıştır. Aşkla Öğrenme markası altında öğrenme fırsatları tanıtılmaktadır. Kampanyanın başarısının ardından 2017'de Belediye Başkanı tarafından kuruluşların ve bireylerin katılımını sağlamak, yerelde öğrenme önceliklerini belirlemek üzere öğrenim elçileri atanmıştır (UNESCO UIL, 2017).

Kente yayılan öğrenme merkezleri ile her bireye yönelik çeşitli aktiviteler düzenlenmiştir. Daha fazla bireye ulaşmak için de kamusal alanlar öğrenme merkezi

olarak geliştirilmiştir. Bu aynı zamanda mevcut kaynakların verimli kullanılmasını sağlamıştır. Bisiklet bakım atölyeleri, kütüphanelerde satranç, yetişkinler için dil ve matematik kursları ile iş başvurusunda bulunanlar için bilgi ve beceri geliştirme kursları dahil olmak üzere 300'den fazla öğrenme etkinliği mevcuttur (UNESCO UIL, 2017).

Câmara de Lobos (Portekiz): Portekiz'in Madeira Adası'nda yer alan Funchal ve Santa Cruz belediyelerinden sonra en kalabalık nüfusa sahip üçüncü belediyesidir. Çevre, kültürel ve tarihi mirasının yanında genç nüfusunun varlığı sayesinde gelişme potansiyeline sahiptir. Câmara de Lobos, bölge özelliklerini ve halkın ihtiyaçlarını analiz ederek sınırlı kaynaklarına rağmen güçlü bir öğrenme stratejisini uygulamaya koymayı başarmıştır. Bu strateji, çalışanların becerilerinin geliştirilmesi, sağlıkla ilgili farkındalık oluşturulması, herkesin öğrenme fırsatlarına erişimini kolaylaştırılması ve çevrenin korunmasına odaklanmaktadır (UNESCO UIL, 2017).

Kent halkıyla diyalogun ön planda tutulması ve insan odaklı yaklaşım, Câmara de Lobos stratejisinin ayrılmaz parçasını oluşturmaktadır. Toplum üzerinde etkisini artırmak için Casas do Povo (Topluluk Evleri) gibi kâr amacı gütmeyen kuruluşlarla sürekli irtibatta kalınmıştır. Öğrenme fırsatlarını tanıtmak ve geniş kitlelere ulaşmak için de sosyal medya etkili şekilde kullanılmıştır (UNESCO UIL, 2017).

Öğrenme atölyeleri ve etkinlikler aracılığıyla özellikle gençler ve ebeveynlerin temel sağlık becerilerinin gelişimi sağlanmıştır. Örneğin, ebeveynlik becerilerini geliştirmeyi ve sağlıklı yaşama teşvik için yapılacak olan etkinlikler ile savunmasız gruplar hedef alınmıştır. Club Pés Livres (yürüyüş derneği) ortaklığında yıl boyunca düzenlenen Andar Pela Saúde (Sağlık için Yürüyüş) etkinliği ücretsiz olarak nüfusun tamamını kapsamıştır (UNESCO UIL, 2017).

Yerel kaynakların tam ve sürdürülebilir kullanımı ile kentte sürdürülebilir bir gelişimin sağlanması için her türlü sosyal girişimcilik desteklenmiştir. Kentin ekonomisinde önemli yeri olan turizmin geliştirilmesi için belediye mevcut varlıklarını geliştirmiş ve iş fırsatları sunmaya çalışmıştır. Yetişkin öğrencilere kurs programları (yabancı dil, bilgisayar okuryazarlığı gibi) hazırlanarak mesleki hedeflerine ulaşmaları desteklenmiştir (UNESCO UIL, 2017).

Contagem (Brezilya): Kentin ÖK olmasında en büyük etken, strateji olarak toplumsal gelişimin teşvik edilmesi ve sürekli olarak ailelere destek sağlanması

olmuştur. Sosyal dışlanma, göç, ırkçılık, çocuk istismarı, şiddet, uyuşturucu kullanımı gibi büyük sorunlarla karşı karşıya olan Kent bu sorunların üstesinden gelmek üzere 2015 yılında Toplum Eğitimcileri Projesi'ni hayata geçirmiştir. Proje, öğretmenlerin toplum ve bölgeler arası bir tür elçilik görevine dayanmaktadır (UNESCO UIL, 2017).

2017'de genişletilen ve "Topluluk Konuşmacısı" olarak yeniden adlandırılan proje, kentin ÖK eylemlerinden biri olmuştur. Özel bir eğitim programı uygulanan öğretmenler, toplumda "Articuladores Comunitários" (topluluk konuşmacısı) elçisi olmaktadır. Ailelerin de iş birliği ile zorluklar yaşayan gençler desteklenmiş ve HBÖ teşvik edilmiştir (UNESCO UIL, 2017).

Yerel yönetim ve halk arasında diyalogun sağlanmasından sorumlu bir de komite kurulmuştur. Komite, devlet dairelerinin (özellikle sağlık, eğitim, ekonomi ve sosyal güvenlik), mahallelerin, özel üniversitelerin ve yerel derneklerin temsilcilerinden oluşmaktadır. Komite öğrencilerin ve ailelerinin karşılaştığı sorunları tartışmak için ayda bir kez toplanmaktadır. Ortaya konulan raporlardan yararlanılarak öğrenmenin yanı sıra sosyal ve sağlık sorunları tartışılmaktadır. Tartışmalar sonrası kabul edilen kararların uygulamaya konulmasıyla çocukların ve gençlerin yaşam kalitelerinde iyileşme sağlanmıştır (UNESCO UIL, 2017).

Kent yönetimi, halkın öğrenmeye erişimini sağlamak üzere birçok program ve girişimler aracılığıyla fırsatlar yaratmıştır. Topluluk Konuşmacısı Projesi, imkanları kısıtlı öğrenci ve ailelerine destek sağlamada önemli rol oynamıştır. Durumları hakkında bilgi edinmek ve destek olmak için öğrenciler evlerinde ziyaret edilmiştir. Bu tür hizmetlerin esas hedefi dezavantajlı aileleri desteklemek ve özellikle Kentin en savunmasız nüfusunda eğitimin yaygınlaştırılmasıdır (UNESCO UIL, 2017).

Gelsenkirchen (Almanya): Kent, 1998 yılından beri SKH ulaşmak için Yerel Gündem 21 planı doğrultusunda üç eğitim projesini uygulamaya koymuştur. Bunlar ekonomik kalkınma, sosyal kalkınma ve çevre korumadır. Gündem 21 ile aynı zamanda sivil katılımın sağlanması, bireylerin karar alma süreçlerine dahil edilmesi ve kentlilik bilincinin geliştirilmesi sağlanmıştır (UNESCO UIL, 2017).

Yine Gündem 21 ilkeleri çerçevesinde kamu ve özel sektörün aktörleri öğrenme stratejisine dahil edilmiştir. Özellikle çocuklara, gençlere ve okul dışı etkinliklere odaklanılarak bireylere öğrenme fırsatları yaratılmaya çalışılmıştır. KreativWerkstatt

(Yaratıcı Atölye) ve Kolleg21 önemli girişim örnekleridir. KreativWerkstatt ile gençlerin yaratıcı düşünceleri ve çevre korumada farkındalık oluşturulmaya çalışılmıştır. Kolleg21, gençlere kentsel sorunlar ve sürdürülebilir kalkınma konusunda özel eğitimler sunulmuştur (UNESCO UIL, 2017).

Giza (Mısır): 2011 yılında Mısır'daki iç karışıklık sonrası yaşanan gelişmelerin, ülkenin siyasi istikrarında, ekonomik gelişiminde ve sosyal yapısında ciddi etkileri olmuştur. Değişim özellikle eğitim politikalarını yakından etkilemiştir. Okuma yazma bilmeme oranının (erkeklerde %83, kadınlarda %67) yüksek olması da günlük hayatı olumsuz etkilemektedir. Giza, ÖK stratejileri geliştirerek sosyal uyumu ve ekonomik kalkınmayı hedeflemiştir (UNESCO UIL, 2017).

Okuma yazma oranının yükseltilmesi için kapsamlı bir strateji geliştirilmiştir. İlk olarak gençler arasında okuma yazma kurslarına devamlılığının sağlanmasına yönelik yoksul ailelere maddi destek sağlanmıştır. Aile ve toplumu hedef alan bir dizi eğitim kampanyalar yürütülmüştür. İkincisi, kurslara katılımı arttırmak için okuryazarlık sertifikası alanlara ücretsiz sağlık veya eğitim hizmetlerinden yararlandırılması ile teşvikler verilmiştir. Ayrıca temel okuryazarlık düzeyine ulaşan bireylere, kendilerini daha da geliştirmelerini için ek kurslar açılmıştır. Son olarak Giza, kentin kırsalında yaşayan %40'ın öğrenme fırsatlarına erişimini sağlamak üzere topluluk sınıfları oluşturulmuştur (UNESCO UIL, 2017).

Hangzhou (Çin Halk Cumhuriyeti): Kentlisine öğrenme fırsatları sunumunda Çin'deki en yenilikçi kentlerinden biridir. Çin genelinde 9 yıl olan zorunlu eğitim, Hangzhou'da 15 yıla çıkartılmıştır. Kent, 15 yaş üstü bireylerin 9,79 yıl ortalaması ile ülkedeki en yüksek eğitim oranına sahiptir. İlk ve orta dereceli okullara kayıt oranı neredeyse %100'e ulaşmıştır (UNESCO UIL, 2017).

Zengin tarihi mirasa sahip Kent, 2011 yılında UNESCO Dünya Mirası Sit Alanı statüsüne kavuşmuştur. Çin ve dünya çapında tanınmış olan Kent aynı zamanda da yenilikçi teknoloji merkezlerinden biridir. Alibaba Grup da dahil olmak üzere büyük teknoloji şirketlerinin genel merkezleri Hangzhou'dadır. Yapılan anketler sonucunda Kent dokuz yıl üst üste Çin'deki "En Mutlu Kenti" seçilmiştir. Hem sürdürülebilir bir ekonomiyi sağlamanın hem de halk refahının artırılmasını temelini HBÖ oluşturmuştur (UNESCO UIL, 2017).

Mükemmel bir örgün eğitimi sistemine sahip olmasına karşın yerel yönetimce HBÖ kültürünün geliştirilmesi için çok sayıda yaygın ve gayri resmi öğrenme faaliyeti yürütülmüştür. Hem okulda hem de okul dışında yüzden fazla ders aktivitesi gerçekleştirilmiştir. Göçmen işçilerin mesleki becerilerinin geliştirmeleri ve toplumsal uyum sağlamaları için de Göçmen Koleji açılmıştır. Bilgiye ulaşımı sağlamak üzere 200 mobil kütüphane hizmete sokulmuştur. “15 dakikalık kültürel çevre konsepti” programıyla her bireyin evinden 15 dakikalık yürüme mesafesine bir kütüphane, müze veya kültür merkezi konumlandırılmıştır (UNESCO UIL, 2017).

Larissa (Yunanistan): Ekonomik kriz sonrası Kent, ciddi mali ve sosyal sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Kamu kaynakların eksikliğine rağmen Larissa krizi, kentlilik bilincini güçlendirmek ve sorunların üstesinden gelinmesini fırsata çevirmiştir. Her yaştan ve cinsiyetten bireylerin yanı sıra engelliler, dezavantajlılar, Romenler gibi gruplar da oyun ve öğrenmeyi birleştiren projelere dahil edilmiştir. Herkesin faaliyetlere katılımını sağlamak üzere yoksullara ve dezavantajlı ailelere ücretsiz katılım hakkı sağlanmıştır. Engelli bireylerin kentin her yerinden merkezlere ve tesislere erişimini sağlamak üzere mekanlar özel olarak tasarlanmıştır. Yine engelliler için ücretsiz ulaşımına imkânı sağlayan “Beyaz Taksi” hizmeti hayata geçirilmiştir. Ayrıca görme engelliler için bir de sesli kitap yapım stüdyosu kurulmuştur (UNESCO UIL, 2017).

Kuşaklar arası kaynaşmayı sağlayan projelerin yanında yaşlı bireylerin bilişim ve modern teknolojiyi kullanmayı öğrenmeleri için özel kurslar düzenlenmiştir. İkinci Şans Okulunda özellikle uyuşturucu bağımlılarını kurtarmak ve eğitimi yarıda kalmış bireylere lise eğitimini tamamlamaları için kurslar düzenlenmiştir. Romen topluluğunda girişimciliği teşvik etmek üzere eğitim kurumları ile istihdam sağlayıcılarıyla özel bir girişim geliştirilmiştir. Ayrıca mülteciler için de öğrenmelerini destekleyici ortamlar oluşturulmuştur (UNESCO UIL, 2017).

Bu öğrenme ortamlarının yaratılmasında kentin yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası ağlarla ortaklıkların büyük katkısı bulunmaktadır. Ortaklar (Tesalya Bölgesi'nin idari birimleri, Tesalya Bölgesi Belediyeler Birliği, Yunan İstihdam Enstitüsü, Tesalya Üniversitesi, yerel dernekler ve gönüllüler gibi) kaynaklarını paylaşmakta ve iyi uygulama konusunda bilgi alışverişinde bulunmaktadır (UNESCO UIL, 2017).

Limerick (İrlanda): İrlanda'nın orta batı bölgesinde yer alan ve yaklaşık 200.000 nüfusa sahip Limerick, kapsamlı “Öğrenen Bölge” girişimine başlamadan önce ekonomik krizden ve onu takip eden durgunluktan yakından etkilenmiştir. Buna paralel olarak işsizlik de büyük bir sorun haline gelmiştir. 2011 yılı nüfus sayımına göre kentin %36'sı dezavantajlı bölgelerde yaşamaktadır. Yine 2016 nüfus sayım sonuçlarına göre kentin 38 seçim bölgesinden 17'si işsizlik kara noktası olarak tanımlanmıştır. Kent ve çevre nüfusunun %14,4'ü işsiz (eyalet genelinde bu rakam yüzde 12,9'dur) olduğu saptanmıştır (UNESCO UIL, 2017).

Bu karamsar tablo karşısında yılmayan yerel yönetim, karşılaştığı zorlukların çözümünün örgün ve yaygın öğrenimi desteklemekte olduğu kararını vermiştir. Limerick'in ÖK olma stratejisi, insanların eğitim seviyesini artırmak, bölgenin yüksek işsizlik oranını azaltmak ve bölge sakinlerinin yaşam koşullarını iyileştirmek olmak üzere üç hedefe dayandırmıştır (UNESCO UIL, 2017).

Kapsayıcı bir öğrenme stratejisinin hedefi, her yaştan bireye kaliteli öğrenme ortamlarının sunulmasıdır. Bu doğrultuda toplum ve yerel gruplarla kapsamlı ortaklıklar kurulmuştur. Farklı ortaklıklar aracılığıyla yerel yönetim paydaşlarla, paydaşlar da kendi arasında bağlar kurarak, kent ve bölge düzeyinde değişimi gerçekleştirmiştir. İşsizlerin ve işverenlerin ihtiyaçlarını karşılamak için Limerick, Otelcilik Eğitim ve Öğretim Merkezi gibi yenilikçi projeleri hayata geçirmiştir. Clare Eğitim ve Öğretim Kurulu, öğrencilerin ihtiyaçlarını belirlemek ve karşılamak üzere yerelde bir ortaklık kurmuştur. Limerick Toplumsal Eğitim Ağının hedefi, yoksul bölgelerde yaşayan yetişkinlerin eğitime erişimini sağlamaktır. Ortaklıklar ve paydaş katılımı, dezavantajlı bireylerin öğrenme faaliyetlerine katılımını başarmıştır (UNESCO UIL, 2017).

Mayo-Baléo (Kamerun): Kamerun'un bir komünü olan Mayo-Baléo, ÖK temel stratejisi olan halk katılımını başarıyla uygulamıştır. Aktif katılımı teşvik etmek için kalkınma planının hazırlanmasında yerel temsilciler görevlendirilmiştir. Yerel yönetimle diyalog ve kalkınmaya olan gönül bağlılığı, başta genç ve kadın dernekler olmak üzere yerel örgütlenmenin önünü açmıştır. Yerel yönetimle düzenli olarak toplanan örgütler edinmiş oldukları bilgiyi de geniş kitlelere ulaştırmada önemli rol oynamıştır (UNESCO UIL, 2017).

Uygulamaya konulan ikinci strateji, öğrenme kalitesinin geliştirilmesine yönelik okullarda ve eğitim merkezlerindeki derslik sayılarının artırılması olmuştur. Ulusal

Katılımcı Kalkınma Programı ile ortaklaşa olarak, Kadınları ve Aileyi Destekleme Merkezi kurulmuştur. Merkez, kadınların, kızların ve gençlerin küçük işletmelerin yönetimi konusunda birtakım kurslar (dil, bilgisayar, dikiş, yemek vb.) vermiştir. Tarım, hayvancılık ve toplumsal gelişim konularında da öğrenme fırsatları yaratacak Toplum Eğitimi ve Eylem Merkezinin planlaması yapılmıştır (UNESCO UIL, 2017).

Son olarak Belediye, halkın öğrenme isteğini teşvik etmek için sürekli olarak yenilikler aramaktadır. Örneğin sağlık hizmetlerine kolay ulaşılabilir hale getirilmiş ve yenilebilir enerjiye yatırım yapılmıştır. Bölgede sekiz örgün, sekiz de yaygın eğitim merkezi bulunmaktadır. Özellikle engelli bireylerin öğrenmeye kolay erişim sağlamak üzere çalışmalar yürütülmektedir (UNESCO UIL, 2017).

N'Zérékoré (Gine): Birçok zorluklar karşı karşıya olan N'Zérékoré Gine'nin ikinci büyük kentidir. Yaklaşık 200.000 nüfusa sahip Kenti diğer bölgelere bağlayan standart altı yollar, sağlıksız yaşam koşulları ve periyodik kanalizasyon taşmalar nedeniyle gelişen halk sağlığı sorunları kentin karşı karşıya kaldığı zorluklardan bazılarıdır. Kent aynı zamanda eğitimle ilgili birtakım zorluklarla mücadele etmek zorundadır. Düşük okuryazarlık oranı, aşırı kalabalık sınıflar ve öğretmen eksikliğinin yanında öğrenme alanlarının ve spor tesislerinin eksikliği gibi (UNESCO UIL, 2017).

Bu zorlukların üstesinden gelmek üzere yerel yönetim, sağlık ve atık yönetimi temalı birtakım planlar geliştirmiştir. Kurulan yerel temizlik komiteleri hijyen, atık ayrıştırma ve kentsel sanitasyon konularında çalıştaylar düzenlemiştir. STK'ların iş birliğinde okuma yazma sınıfları oluşturulmuştur. Halkın mücadeleye katılımını sağlaması ve teşviki için bir dizi etkinlikler, kısa oyunlar, eğlenceler ve kutlamalar düzenlenmiştir. Bu tür etkinlikler aynı zamanda projenin finansmanını sağlayabilecek kamu ve özel sektörünün de dikkatini çekerek ortaklıkların kurulmasında etkili olmuştur. Bu ortaklıklar kentin yol ağının geliştirilmesinde, öğrenme alanlarının ve spor tesislerinin inşasında etkili olmuştur (UNESCO UIL, 2017).

Okayama (Japonya): Japonya'nın en güzel bahçelerinden birine, çok sayıda tapınak, mabet ve Okayama Kalesi'ne ev sahipliği yapan Kent zengin bir kültürel mirasa sahiptir. Modern kültürünün ve teknolojisinin gelişmesinin yanı sıra tarihi, kültürel ve doğal varlıklar ÖK stratejisinin özünü oluşturmaktadır (UNESCO UIL, 2017).

2005 yılında Okayama, Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim (ESD⁶⁴) ilkelerine dayalı olarak paydaşlarla ESD Teşvik Komisyonunu kurarak Kentin sürdürülebilir kalkınmasını planlamaya başlamıştır. Plan, kentliler için ve kentlilerle birlikte geliştirilerek, çevreye duyarlı, ekonomik açıdan canlı bir ÖK temelini atmıştır. Dengeli toplumun ve çevresel kalkınmanın sağlamanın yolu örgün, yaygın ve okul dışı eğitimin bir bütün olarak görülmesidir. Bu sadece öğrenme fırsatlarına kolay erişimi sağlamamakta, aynı zamanda yerel ekonomi ve ekosisteme de fayda sağlamaktadır (UNESCO UIL, 2017).

Erken çocukluk çağından yüksek öğretime kadar faaliyet gösteren örgün eğitim kurumlarının yanı sıra Kominkan (topluluk öğrenme merkezleri), kütüphaneler, müzeler ve tematik merkezler aracılığıyla kent sakinlerinin ihtiyaçlarına göre öğrenmelerini sağlamaktadır. Örneğin, kent genelinde 37 Kominkan bulunmaktadır. Bunlar yabancılar için Japonca, engelli bireyler için bilgisayar sınıfları, afet riskinin azaltılması için halk eğitimi dahil olmak üzere çok çeşitli kurslar sunmaktadır (UNESCO UIL, 2017).

Eylemlerinin etkinliğini artırmak ve kent sakinlerine öğrenme fırsatı sağlamak üzere yerel yönetim insan ve ekonomik kaynaklarını seferber etmiş, özel şirketler ve sivil derneklerle ortak bir ağ oluşturmuştur. Öğrenmeyi ve sürdürülebilirliği savunan çeşitli projeler aracılığıyla, sürdürülebilir faaliyetlerin yanı sıra yerel malın üretim ve tüketimi teşvik edilmiştir (UNESCO UIL, 2017).

Pécs (Macaristan): Macaristan'ın en büyük beşinci kenti olan Pécs, kültür ve sanat alanında Budapeşte'den sonra en etkin ikinci kentidir. 20.000'den fazla öğrencisiyle Pécs Üniversitesi, ülkenin en büyük üniversitelerinden biri olma özelliğindedir. Hırvatistan ve Sırbistan sınır kapsamına yakınlığından dolayı Kent, Macaristan'ın Balkanlara açılan kapısı konumundadır. Konumu nedeniyle birçok kültür ve tarihi mirasa sahip olan Kent "Sınırsız Kent" olarak adlandırılmaktadır. Kentin yerel yönetiminde en az dokuz azınlık (Alman, Romen, Hırvat, Sırp, Bulgar, Polonya, Yunan, Ukrayna ve Ruthen) tarafından temsil edilmektedir. Azınlıkların kültürel ve eğitimsel hakları güvence altında alınmıştır. Örneğin bir Alman, okul, tiyatro ve kültür merkezine ev sahipliği yapabilirken, bir Romen de öğrenmede fırsat eşitliği için anaokulundan üniversiteye kadar Romen dilinde eğitimine devam edebilmektedir (UNESCO UIL, 2017).

⁶⁴ Education for sustainable development

2010 yılında Avrupa Kültür Başkentliğine aday gösterilen kent, ÖK olma yolunda ayrıntılı bir plan uygulamaya koymuştur. Planın üç ana hedefi bulunmaktadır. İlki sağlık sektöründe yaşanan hızlı büyümenin yarattığı ekonomik refahtan bölge sakinlerinin pay almalarını sağlamaktır. Bunun yolu da eğitim ve HBÖ geçmektedir. İkincisi kaynakların etkin kullanıldığı, yaşanabilir ve yeşil bir kentin inşası için halk katılımlı HBÖ stratejilerinin geliştirilmesidir. Son olarak öğrenme, uzun vadede toplumun güçlendirilmesinin en önemli yoludur (UNESCO UIL, 2017).

Surabaya (Endonezya): Endonezya'nın Doğu Java eyaletinin başkenti ve 3 milyondan fazla nüfusu ile de en büyük metropol kentidir. Aslen ticaret ve liman kenti olan Surabaya, günümüzde iş, sanayi ve eğitim merkezine evrilmiştir. İnsani Gelişme Endeksine göre (ortalama yaşam süresi, eğitim ve kişi başına düşen gelir) kent ülke ortalamasının üstünde yer almaktadır (UNESCO UIL, 2017).

Surabaya ÖK hedeflerine ulaşmak için tüm bireylerin okuryazarlık oranını yükseltmek için çeşitli stratejiler geliştirilmiştir. İnsanların ödünç kitap alabilecekleri kütüphane ve okuma köşelerinin sayısı artırılmıştır. Sadece 2012'den 2015'e kadar 1000'den fazla okuma alanı oluşturulmuştur. Açık okuma alanlarından yararlanan ziyaretçi sayısı 2015'te 4,7 milyon olmuştur. Kitap okumayı teşvik etmek için bölgeler arası yarışmalar düzenlenmiştir. Eğitimde yeni müfredatlar (öğrencilerin günde en az 15 dakika okuması gibi) oluşturulmuştur. 15 yaş ve üstü bireylerde okuryazarlık oranını artırmak için "Surabaya Akseliterasi" programı devreye alınmıştır. Özel sektör, üniversiteler, STK'lar ve sivil halk kentin HBÖ çalışmalarına dahil edilmiştir. Ayrıca web siteleri üzerinden çevrimiçi eğitim modülü geliştirilerek halkın ücretsiz kullanımına sunulmuştur. Modül üzerinden veliler ve öğrenciler çevrimiçi kurslara kaydolabilir ve akademik yayınlara da ücretsiz erişim sağlayabilmektedir (UNESCO UIL, 2017).

Suwon (Kore Cumhuriyeti): Her birey öğrenci olabilir sloganı, tam anlamıyla Suwon'u tanımlamaktadır. 1,2 milyonluk Kentte 790.000 fazla öğrencisi bulunmaktadır. ÖK stratejisi, öğrenme faaliyetlerine katılanların sayısını önemli ölçüde artırmıştır. Yalnız 2011'den 2016 yılına kadar öğrenme faaliyetlerine katılan insan sayısını iki katına çıkarmıştır. Yaşlılara yönelik olarak bir okulun kurulmasıyla da Kentin tüm kesimleri öğrenme süreçlerine dahil edilmiştir (UNESCO UIL, 2017).

Eğitim mekanlarının kentlinin evinden en fazla beş dakika yürüme mesafesinde olması gerektiği inancıyla sayıları artırılmıştır. Ayrıca yabancı dil, mesleki eğitim,

beceri geliştirme ve kentliler tarafından önerilmiş olan 900 farklı konuda ücretsiz çevrimiçi kurslar düzenlenmiştir. Suwon'da her kesim için uyarlanmış öğrenme stratejisi geliştirilmiştir. Okuryazarlık sınıflarıyla yabancılar ve okuma yazma bilmeyen yetişkinler okuma yazmayı öğrenmeleri sağlanmıştır. Ayrıca eğitime devam etmek isteyen Kentin marjinal gençlerine destek verilmiş ve topluma kazandırılmaları sağlanmıştır (UNESCO UIL, 2017).

Tunus (Tunus): 2011 Tunus devrimi sonrası yaşanan sosyal değişimle birlikte güçlenen âdemi merkezîyetçilik Tunus'ta öğrenen bir kentin inşa çabalarını yakından etkilenmiştir. Bununla birlikte, Tunus'un ÖK olma çabaları devrim öncesi dayanmaktadır. Yapısal bir ağın parçası olarak bir dizi kültürel programlar başlatılmış, çocuk bakımı, gençlik ve sosyal bütünleşme gibi alanlarda özel departmanlar aracılığıyla desteklenmiştir. Uluslararası alanda da Tunus, birtakım ağlara (örneğin Uluslararası Frankofon Belediye Başkanları Birliği ile ortaklık) dahil olmuştur. Yine Paris, Marsilya ve Lüksemburg gibi kentlerle uzmanlık paylaşımı yapılmıştır (UNESCO UIL, 2017).

Sivil itaatsizlik eylemleri ile başlayan ve halk ayaklanmasına evirilen devrim ile sivilin kent yönetimine katılım istekleri arttırmıştır. Sivil katılımı güçlendirmek için de her türlü sivil toplum girişimi desteklenmiştir. Tunus, artan katılım talebi ile ortaya çıkabilecek zorluklarla başa çıkmak için uygun stratejiler geliştirmeye çalışmıştır. Ayrıca, halkın sesi olmak ve ihtiyaç duyulan hizmetlerin sunulmasını sağlamak üzere yerel dernekler desteklenmiştir. Sürdürülebilir kalkınma, iklim değişikliği ve cinsiyet eşitliği gibi konularda sivil toplumun harekete geçirilmesinde derneklerin önemli rolü olmuştur (UNESCO UIL, 2017).

Buna ek olarak, belediye personeli, değişimin aracısı olabilmeleri ve halkla ilişkide elçi olabilmeleri için eğitime alınmıştır. Özel Tunus Temizlik Okulunda personelin hijyen konusunda bilinçlendirmelerine yönelik işyeri hijyeni ve kamu hijyeni konulu yaygın eğitim kursları verilmiştir. Bu kursların kent halkına yönelik olanları da mevcuttur (UNESCO UIL, 2017).

Villa María (Arjantin): ÖK stratejisi tasarlanırken iki temel gereksinim belirlenmiştir. İlki öğrenen bir kentin inşasında gereken insan kaynağını oluşturmak için kaliteli ve kapsayıcı fırsatlar, ikincisi de siyasi iradeyi harekete geçirecek ve öğrenen bir kent potansiyelinin ortaya çıkartacak önlemlerin alınmasıdır. Villa María'da öğrenmeyle ilgili çok çeşitli eylemler hayata gerçekleştirilmiştir. Eğitime erişmemiş

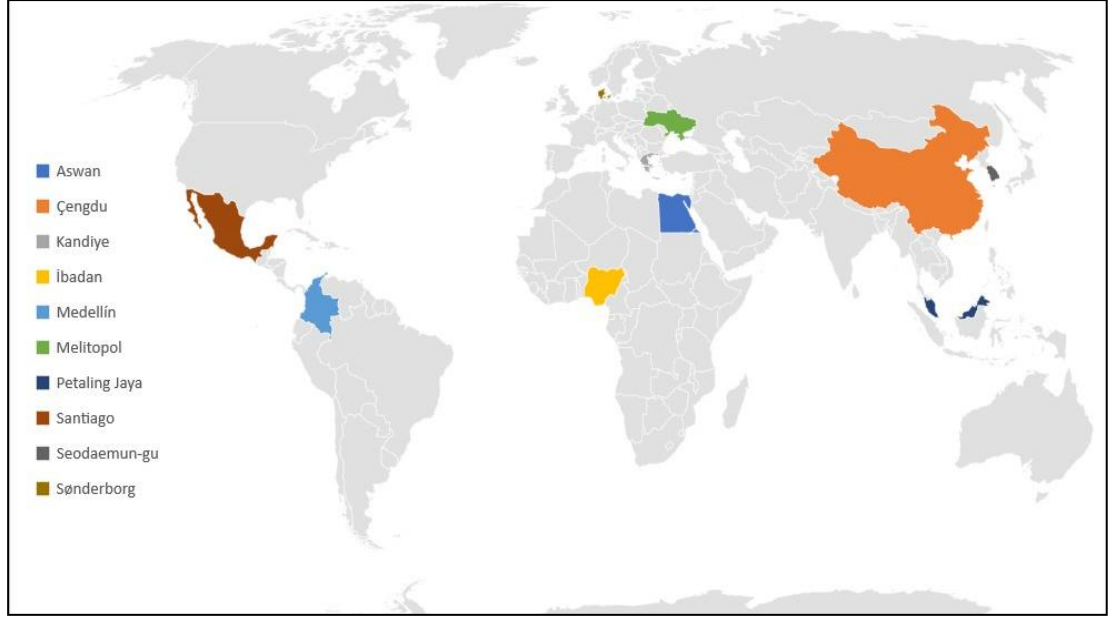
veya tamamlamamış bireylerin kazandırılması, çocuk, genç ve yetişkinlere yönelik öğrenme programlarının geliştirilmesi ve aile refah merkezleri aracılığıyla dezavantajlı bireylere yardım etmek şeklinde özetlenebilir. Okul terk oranının düşürülmesine yönelik çalışmalarda, gezici profesyonel bir ekip, öğretmenlere sürekli eğitim ve destek sağlanmıştır. Kente bir meslek yüksekokulunun kazandırılması için de belediye diğer kurumlarla ortak bir çalışma yürütmüştür. Ayrıca, bireylerin siyasi katılımını sağlamak üzere birtakım araçlar tasarlanmıştır. Örneğin çocuklar ve gençlere yönelik bir program olan öğrenci konseyi gibi (UNESCO UIL, 2017).

Araştırma ve bilgi transfer merkezleri aracılığıyla kent genelinde teknolojik bilgi paylaşımı teşvik edilmektedir. Teşvik için Villa María Üniversitesi ile yerel medya merkezlerinin iş birliğiyle bir yazılım ve video oyunu tasarım kursu geliştirilmiştir. Ayrıca üniversite tarafından kurulan radyo ve televizyon kanalları aracılığıyla bilimsel programlar yayınlanmıştır (UNESCO UIL, 2017).

Her bireyin öğrenim olanaklarına kolay erişimini sağlamak üzere 8 yaşına kadar olan öğrencilere eşlik eden ebeveynlerine ücretsiz toplu taşıma hizmeti sunulmuştur. Savunmasız gençlerin topluma kazandırılması için atölye çalışmaları yapılmakta, eğitime devam etmelerine yönelik fırsatlar sunulmakta ve boks, yüzme gibi sporlara yönlendirilmiştir (UNESCO UIL, 2017).

Çocukların sanat ve kültüre olan ilgisini artırmak ve kültürel miraslarına erişimini sağlamak üzere birtakım programlar geliştirmiştir. Müzenin ev sahipliğinde kültür merkezleri ile yürütülen projeye kültür, sanat ve öğrenme tek çatı altında toplanmıştır. Bu kapsamda özel sergiler, Kent çapında gezici kütüphaneler ile kültürel ve teknolojik atölyeler oluşturulmuştur. Öğrenme faaliyetlerine yaşlıların dahil edilmesi sağlamak amacıyla, Yaşlılar Konseyi çeşitli sektörleri bir araya getirerek yaşlılar için festivaller, etkinlikler düzenlemiştir. Villa María Ulusal Üniversitesi de yaşlılar için özel programlar sunmuştur (UNESCO UIL, 2017).

2019 Yılı Ödüllü Öğrenen Kentler

Harita 5. 2019 yılı Ödüllü Öğrenen Kentler

Harita 6. 2021 yılı Ödüllü Öğrenen Kentler **Harita 5.** 2019 yılı Ödüllü Öğrenen Kentler m uzaklıkta bulunan Aswan, kuzeydeki kentlerin karmaşasından kaçmak ve tarihi yerleri keşfetmek isteyenler için bir cazibe merkezidir. Doğal güzelliğinin yanında Kent, sivil yaşamda HBÖ uygulanmasında önemli adımlar atmıştır. Merkezi yönetim, STK'lar ve özel sektörden oluşan entegre bir ağ ile Aswan'ın sahip olduğu özellikler şunlardır (UNESCO UIL, 2019):

Sosyal Kalkınma Fonu ile Agha Khan ve Om Habibeh Vakıflarının iş birliğiyle başlatılan “Entrepreneur Ship” programıyla bugüne kadar yarısı kız olmak üzere 1.000 gence girişimcilik konusunda destek sağlanmıştır. HBÖ herkes için erişilebilir olmasını sağlamak üzere bir dizi çalışmalar yapılmıştır. Yoksul bölgelerdeki okulu bırakanları hedefleyen 120 toplum merkezinin yanı sıra engelli öğrenciler için yaklaşık 40 özel okul inşası tamamlanmıştır. 15 ilköğretim okulunda başlatılan “Green Eco-Friendly Schools” projesiyle öğrenciler bahçe işleri, su tasarrufu ve sağlıklı yaşam konusunda bilgi sahibi olmaları sağlanmıştır.

Çengdu (Çin Halk Cumhuriyeti): Çin'in en büyük kentlerinden olan Çengdu, popüler bir turizm merkezi (dev pandalarıyla ünlü) olmasının yanında aynı zamanda da bir ticaret, finans ve ulaşım merkezi olarak da tanınmaktadır. Bu konumundan yararlanmak isteyen yerel yönetimin, kapsayıcı öğrenmeyi teşvik etmek üzere yürütmüş

olduğu çalışmaları şu şekilde özetlemek mümkündür (UNESCO UIL, 2019, UNESCO UIL, 2019a):

Yaşlılara yönelik öğrenme alanları oluşturularak kurslar ve öğrenme aktiviteleri düzenlenmiştir. Özellikle göçmen işçilerin entegrasyonunu sağlamak üzere 100'den fazla profesyonel gelişim programları hazırlanarak kentin mesleki eğitim fırsatı genişletilmiştir. Son olarak da öğrenme ve eğitim alanları yenilenerek kentin engelli bireylerine eşit öğrenme fırsatı sunulmuş ve istihdam olanaklarını artırmak üzere platformlar oluşturulmuştur.

Kandiye (Yunanistan): Yunanistan'ın Girit adasının en büyük kenti olan Kandiye, idari, ekonomik ve kültürel bir merkez olarak önemli bir rol oynamaktadır. Ancak dünyanın birçok kentinde yaşanan sosyo-ekonomik ve kültürel değişim, Kandiye'yi de yakından etkilemiştir. Yerelde yaşanan bu zorlukların (sosyal, ekonomik, kültürel ve çevre) çözümü için de tüm insani ve finansal kaynaklar seferber edilmiştir. Hedefe ulaşmak için yerel yönetimce etkin izleme ve değerlendirme yaklaşımı geliştirilmiş ve şu çalışmalar yürütülmüştür (UNESCO UIL, 2019, UNESCO UIL, 2019a):

Toplumun tüm kesimleri için genel yetişkin eğitimin sağlandığı ve HBÖ programının benimsenmesinden ve uygulanmasından sorumlu bir HBÖ Merkezi kurulmuştur. Merkez, öncelikli olarak işsiz, mahkûm, mülteci, göçmen ve engelliler gibi dezavantajlı gruplara odaklanmıştır. Demokratik diyalogu, genç girişimciliği ve yenilikçiliği teşvik etmek üzere "Demoscopio" programı başlatılmıştır. Programın amacı, kentin kalkınmasına yönelik yeni fikirler sunmak ve fikirler üzerinden uzlaşa sağlamak olmuştur. "Fit for All" programı, spor ve öğrenme faaliyetleri yoluyla eşitliğin ve kapsayıcılığın teşvik amaçlanmıştır. Özellikle yerel kültür ve gelenek gibi değerler üzerinden Kandiye halkının ve kentte yaşayan mültecilerin sosyal uyumunda önemli rol oynamıştır.

İbadan (Nijerya): Nijerya'nın en kalabalık üçüncü kenti olan İbadan, aynı zamanda da Afrika'nın önde gelen akademik kurumlarından biri olan İbadan Üniversitesi'ne de ev sahipliği yapmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma için HBÖ önemini kabul eden İbadan, halkın kaliteli ve ileri düzey eğitime erişimini sağlayan politikalar uygulamasıyla dikkat çekmektedir. Son zamanlardaki dikkate değer HBÖ fırsatları şunları içermektedir (UNESCO UIL, 2019, UNESCO UIL, 2019a):

“Oyomesi” girişimiyle daha iyi bir eğitim sisteminin kurgulanması için kısa vadeli stratejiler ve çözüm odaklı ilkeler geliştirilmiştir. Öğrenme Festivalleri, öğrencilere, öğretmenlere ve işletmelere yönelik atölye çalışmaları ve etkinlikler aracılığıyla HBÖ önemi konusunda farkındalık yaratılmıştır. Microsoft, Google ve WestAfricaENRG’de dâhil olduğu ve alanında uzman kişilerin katılım sağladığı Oyomesi Konsorsiyumu bireylerin yeteneklerini geliştirmeleri yönünde çalışmalara imza atmıştır.

Medellin (Kolombiya): Kolombiya'nın en büyük ikinci kenti olan Medellin, özellikle son 10 yılda yaşanan dönüşümle sıkıntılı geçmişinden kurtulmuş, teknoloji ve inovasyondaki ilerlemeleriyle dünya çapında tanınmaya başlanmıştır. Dönüşüm, kısmen eğitim burslarına, öğrenme girişimlerine, eğitim projelerine ve eğitimle sporun entegrasyonuna yapılan büyük finansal yatırımı kapsamaktadır. Yerel yönetim, kent çapında HBÖ fırsatlarını artırarak halkın yaşantısının iyileştirilmesinde önemli rol oynamıştır. Dikkat çeken en önemli girişimleri (UNESCO UIL, 2019, UNESCO UIL, 2019a):

Okulu bırakan yâda bırakmak zorunda kalan 4600’den fazla birey, “En el Colegio Contamos con Vos” (okulda size güveniyoruz) girişimiyle tekrar eğitime kazandırılmıştır. “The Mova Teacher’s Innovation Center” ile öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri ve yenilikçi pedagojik eğitim almaları sağlanmıştır. Birçok sektörün dâhil edildiği “Medellín, How Are We Doing?” izleme ve değerlendirme mekanizmasıyla Medellín’in ÖK rotasının belirlenmesinde etkili çalışmalar yürütmüştür.

Melitopol (Ukrayna): Kırım’a açılan kapı olarak bilinen Melitopol, jeopolitik konumunun yanında gelişmiş sanayi merkezi olma özelliğindedir. Kent, sürdürülebilir bir büyüme için gerekli işgücünün geliştirilmesine yönelik HBÖ gücünden yararlanmaya çalışmıştır. Bölgedeki gerilimlere rağmen Melitopol, HBÖ stratejilerini hayata geçirerek başarılı çalışmalara imza atmıştır. Yapılan çalışmaları şu şekilde özetlemek mümkündür (UNESCO UIL, 2019, UNESCO UIL, 2019a):

İşgücü piyasasında rekabet güçlerini artırmaya yönelik olarak girişimcilik ve temel iş bilgisinin aktarımını sağlayan Yetişkin Eğitimi Merkezi hayata geçirilmiştir. Merkezde verilen eğitimler ücretsiz olup mülteciler ve gazilerin de dâhil olduğu yetişkin nüfus hedef alınmıştır. Diğer bir çalışma da HBÖ fırsatlarının yaygınlaştırmak için eğitim kaynaklarının “Google Maps” üzerinden haritalanmasıdır. 5.000’den fazla

kentlinin ve 12 odak grubunun araştırmasına dayanan çalışmayla bireysel, kamusal ve kurumsal eğitim kaynağının haritalanması yapılmıştır.

Petaling Jaya (Malezya): Malezya'nın başkenti Kuala Lumpur'un hemen dışında yer alan Petaling Jaya, uzun yıllar başkentin etkisinde kalmıştır. Ancak bugün kendisini kanıtlamak üzere başta öğrenmeye yönelik olmak üzere birçok çalışmalara imza atmıştır. Halkın öğrenmeye olan erişimini kolaylaştırmak üzere politikalar geliştirilmiş ve kaynak sağlamak üzere güçlü ortaklıklar kurulmuştur. HBÖ politikalarını uygulamaya yönelik kapsamlı hedefinin bir parçası olarak “SMART PJ” projesi hayata geçirilmiştir. Kentin belli başlı çalışmaları şunlardır (UNESCO UIL, 2019, UNESCO UIL, 2019a):

Projesi kapsamında oluşturulan “PJ Kent Otobüsü” ve “PJ Okul Otobüsü” ile kentin dört farklı noktasında ücretsiz otobüs hizmeti verilmiştir. Amaç özellikle yoksul bölgelerdeki öğrencilerin öğrenme alanlarına erişimini sağlamak olmuştur. Ayrıca otobüs içine yerleştirilen ekranlar vasıtasıyla bilgi paylaşımı sağlanmıştır. “Recycled Sack” projesiyle kentin yoksullarına kullanılmış pankart ve afişlerle geri dönüştürülmüş çanta yapımı öğretilmiştir. Üretilen çantalar, belediye meclisine, STK'lara ve kolejlere satışı yapılarak bu sayede yoksullara gelir sağlanmıştır. “Lifelong Learning IT” programıyla Bukit Lanjan Ulusal Okulu'ndaki küçük bir yerli grup hedef alınarak dijital becerilerini geliştirmeleri yönünde bilgi ve kaliteli eğitime erişmelerini sağlanmıştır.

Santiago (Meksika): Santiago, Meksika'nın Nuevo León eyaletindeki Monterrey kentinin bir metropol bölgesidir. Doğal güzellikleri, kültürel ve tarihi zenginliği, gelenekleri, folkloru, mutfağı ve misafirperverliği ile tanınan Kent aynı zamanda HBÖ stratejilerini benimsemesi ve halka empoze etmesiyle de ön plana çıkmaktadır. Kentle ilgili planlamaya, sürekli olarak kapsayıcı ve cinsiyet eşitliğini destekleyen yenilikçi programlar dâhil edilmiştir. Kenti ÖK ödülüne götüren örnek çabalarını şu şekilde özetlemek mümkündür (UNESCO UIL, 2019, UNESCO UIL, 2019a):

“Vision Santiago Projesi” ile yeni öğrenme alanları yaratılarak eğitim, sosyal, kültürel ve mesleki aktiviteleri teşvik edilmiştir. Proje, ortak alanların oluşturulmasına katkı sağlayarak halkın sportif faaliyetlere katılımında önemli rol oynamıştır. “Opening Schools” projesi kapsamında okullar öğleden sonra açık bırakılarak çocukların ve ailelerinin okul ile olan bağları güçlendirilmesi sağlanmıştır. Yürütülen “Designed for

Better Learning” programıyla öğretmenlerin ve halkın katılımı, okul ortamlarının iyileştirilmesi ve öğrenme kalitesinin yükseltilmesi hedeflenmiştir.

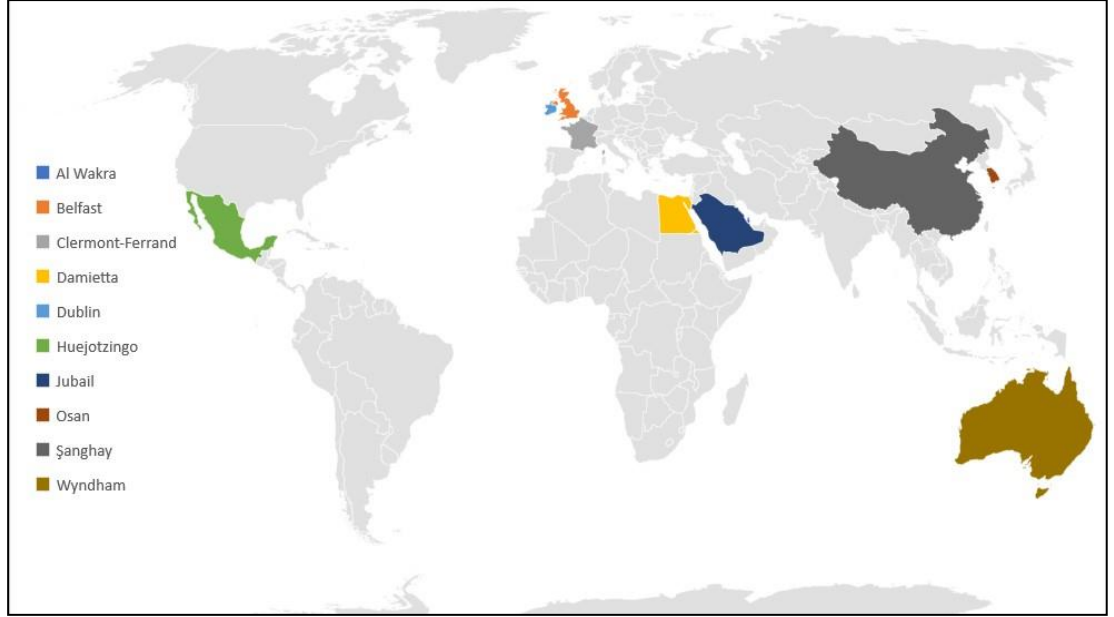
Seodaemun-gu (Kore Cumhuriyeti): Başkent Seul’un bir banliyösü olan Seodaemun-gu, yaşanan yoğun göç sonunda 30.000’e aşkın okuryazar olmayan insanla karşı karşıya kalmıştır. Kent gelişimini sağlamak üzere öğrenmeye dayalı yenilikçi bir yaklaşım benimsemiştir. Göç gelen bireylerin kente entegrasyonunu sağlamak üzere bir HBÖ programı tasarlanmıştır. Programın temel amacı, sosyal izolasyonu ve kentsel yoksullukla mücadeleyi kapsamaktadır. Güçlü bir izleme ve değerlendirme mekanizmasına ek olarak, programın temel bileşenleri şunlardır (UNESCO UIL, 2019, UNESCO UIL, 2019a):

“Se-Ro-Gol-Mok” veya “Vertical Alley Activation” olarak adlandırılan proje, yüksek apartman dairelerinde ikamet eden kent sakinlerine ulaşılması amaçlanmıştır. Bu amaçla oturma odaları derslik olarak kullanılarak küçük gruplar halinde her yıl için 50 ders hedeflenmiştir. Böylece yerel alanlar ve öğrenme kaynakları yenilikçi bir şekilde kullanılmıştır. Yerel tüccarlara yönelik “Jjim-jil-bang Learning” HBÖ fırsatları sunan ve kentin 40’tan fazla alanında oluşturulan öğrenme alanları halkın bilgiye ulaşmasını sağlayan eğitim programıdır.

Sønderborg (Danimarka): Sønderborg'un kıta Avrupa'sına olan konumu, kente kültürler arası diyalog ve iş birliği yapma fırsatları sunmuştur. Öyle ki günümüzde Kentte 120 farklı milletten insan yaşamaktadır. Sønderborg, 2029 yılına kadar karbon nötr olmayı taahhüt etmekte ve 2016'dan beri HBÖ girişimleri geliştirmektedir. Belediyenin öne çıkan örnekleri arasında şunlar yer almaktadır (UNESCO UIL, 2019, UNESCO UIL, 2019a):

Sürdürülebilirliğin dört temel taşı (çevresel, ekonomik, sosyal ve kültürel), BM SKH ve UNESCO ÖK Temel Özelliklerini temel alan “Green Curriculum” ile öğrencilerin temel bilimsel bilgi, yeterlilik ve sürdürülebilir bir toplumun gelişimi hedeflenmiştir. Yıllık olarak Sønderborg Belediyesince düzenlenen “Celebration of Volunteers” kutlamaları yapılmıştır. Yerel yöneticilerin ve devlet görevlilerinin katılım sağladığı kutlamaların amacı, gönüllü sosyal ve sağlığı geliştirme çalışmalarını tanıtmaktır. Sürdürülebilir bir toplumu sağlamak üzere geliştirilen “Passage Til Virkeligheden” girişimiyle vasıflı işçilik anlayışı geliştirilmiştir.

2021 Yılı Ödüllü Öğrenen Kentler

Harita 6. 2021 yılı Ödüllü Öğrenen Kentler

Harita 6. 2021 yılı Ödüllü Öğrenen Kentler

Al Wakra (Katar): Hem Katar'da hem de diğer körfez ve Arap bölgesinde Al Wakra öğrenme konusunda lider kabul edilmektedir. Eğitim, gelecek nesillere yapılan yatırım olarak görülmektedir. Eğitim politikası herkese eşit eğitim fırsatı sunmak ve toplumun her seviyesine yönelik ayrımcılığı ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır (UNESCO UIL, 2021r, UNESCO UIL, 2021o).

ESD programları okulların hem kamu hem de özel kurumlarıyla kurdukları iş birlikleriyle uygulanmaktadır. Temel amaç, örgün eğitim dışında da öğrenmeyi sağlamak üzerine kurgulanmıştır. Kentin sürdürülebilirliğine tüm bireyler ve paydaşlar dâhil edilmeye çalışılmıştır. Belediyenin koordinasyonunda gençlik merkezleri, atık geri dönüşüm merkezi, spor kulüpleri, hastaneler ile programlar uygulanmıştır (UNESCO UIL, 2021r, UNESCO UIL, 2021o).

Öğrenmeye olan erişimin genişletilmesi yerel yönetim tarafından başarılı şekilde gerçekleştirilebilmiştir. Tüm gruplara, özellikle işçilere ve özel ihtiyacı olan kesimlere ulaşılmaya çalışılmıştır. Çalışma saatleri dışında işçilere eğitim olanakları sağlanırken ihtiyacı olan işçilere de bilgisayar dağıtımı yapılmıştır. HBÖ garanti altına almak üzere en savunmasız gruplarına odaklanılmıştır. Özellikle kadın ve yaşlılara pozitif ayrımcılık uygulanmıştır (UNESCO UIL, 2021r, UNESCO UIL, 2021o).

Belfast (Birleşik Krallık): “Öğrenen bir Kent Belfast” stratejisiyle yola çıkan Belfast, eşitsizliklerle mücadele etmek ve tüm bireylerin yaşam kalitesini yükseltmek için birtakım adımlar atmıştır. Öncelikle bireyi öğrenmenin merkezine koymakta ve HBÖ stratejisinin ve programlarının gelişimi için ilgili tüm paydaşları sürece dâhil etmiştir. Paydaşların koordineli çalışmasıyla, HBÖ eşit erişim sağlamak ve ekonomik çevrelerin ihtiyacı doğrultusunda beceri gelişimine yönelik eğitim verilmesi hedeflenmiştir (UNESCO UIL, 2021s, UNESCO UIL, 2021o).

Kentin işsiz ve dezavantajlı gruplarına istihdamı, eğitim akademileri aracılığıyla desteklenmiştir. En fazla 15 kişilik gruplara yoğun eğitim programları uygulanmıştır. Program sonunda bireyler, sosyal bakım, çocuk bakımı, hemşirelik, ulaşım, lojistik, eğlence ve perakende gibi sektörlerle hazırlanmış olmaktadır. Dezavantajlı konumunda bulunan çocuk ve gençlere yönelik okuma yazma ve matematik desteği okul sonrası ya da tatil dönemlerinde sunulmuştur (UNESCO UIL, 2021s, UNESCO UIL, 2021o).

Kentin siyasi, dini ve ırksal farklılıklarını kaynaştırmak ve iyi ilişkilerin kurulmasına yönelik “İyi İlişkiler Stratejisi” geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Stratejinin uygulanması ve koordinasyonu belirtilen kesimler içinden seçilmiş üyelerce yerine getirilmiştir. Bu doğrultuda ortaya çıkması muhtemel gerginliklerin çatışmaya dönüşmemesi için okullar ve gençlik örgütleriyle koordinasyon sağlanmıştır (UNESCO UIL, 2021s, UNESCO UIL, 2021o).

Clermont-Ferrand (Fransa): “HBÖ, kamu politikaları için bir öncelik” sloganıyla Kentin tüm kurumları, kesimleri ve bireyleri kolektif hareket etmeye yönlendirilmiştir. Kentlilik bilincini güçlendirmek, demokratik katılım ve dirençli bir kentin inşası için gerekli bilgiye olan erişim garanti edilmiştir. Bir bütün olarak ÖK, proje etrafında birleşmiş “Vatandaş Topluluğu” komitesi tarafından yürütülmektedir. Komite yönetimi, ağ kurucusundan, üniversiteden, spor ve kültür alanında yetenekli bireylerden oluşturulmuştur (UNESCO UIL, 2021t, UNESCO UIL, 2021o).

Teknik, sosyal ve dayanışma kültürünün gelişimi için 25.000 şirket, 35.000 öğrenci, 1.300 araştırmacı, 35 araştırma laboratuvarı ve iş inkübatörünün dâhil olduğu bir öğrenme ekosistemi oluşturulmuştur. Kent bütçesinin %43’ünden fazlası eğitim ve gençliğe, %10’u kültüre ayrılmış ve her kesimin faaliyetlerinde kullanımına erişim sağlanmıştır (UNESCO UIL, 2021t, UNESCO UIL, 2021o).

Clermont-Ferrand, halkın kentsel gelişime katılım sağlamaları için HBÖ stratejisi araç olarak kullanılmıştır. Bireyler arasında bilgiyi artırmak, mevcut bilgiyi paylaşmak için tüm mahallelerde öğrenme atölyeleri oluşturulmuş ve birtakım projeler hayata geçirilmiştir. Proje teması, halk tarafından oylanmakta ve bu şekilde katılımcı bir anlayış sergilenmiştir. “One thousand shapes” ve “Rabanesse” sadece iki örnektir (UNESCO UIL, 2021t, UNESCO UIL, 2021o).

Paris Pompidou Ulusal Modern Sanat Müzesi iş birliğiyle geliştirilen “One Thousand Shapes” projesi, ailelere multidisipliner ve etkileşimli sanatsal programlara katılım imkânı sağlamıştır. Kentin ortasında yer alan Rabanesse kalesi yeniden tasarlanmış ve “Benim için Bir Bahçe Tasarla” projesi geliştirilmiştir. Tasarım için Clermont Auvergne üniversitesinde öğrenim gören master öğrencileri görevlendirilirken halkın fikirleri de dikkate alınmıştır (UNESCO UIL, 2021t, UNESCO UIL, 2021o).

Damietta (Mısır): HBÖ yoluyla, sürdürülebilir kalkınmanın teşviki, temel becerilerin geliştirilmesi ve 330.000’den fazla nüfusun halk sağlığını iyileştirmesi amaçlanmıştır. Eğitim, kadın, çocukluk ve annelik, gençlik ve spor, sosyal dayanışma ve sağlık alanlarında yerel kütüphane, kültür sarayı ile basın ve iletişim merkezleri koordineli bir çalışma sergilemiştir. Özellikle “Güvenli Şehirler” projesi Damietta kadınlarının girişimciliğine katkısı açısından önem taşımaktadır (UNESCO UIL, 2021p, UNESCO UIL, 2021o).

Proje kapsamında BM ile yapılan ortaklıkla, kadınlar için şiddetten arındırılmış güvenli bir alan yaratılması amaçlanmıştır. Kadınların ekonomik olarak kendilerini güçlendirecekleri, gelirlerini artıracakları, becerilerini geliştirecekleri ve projeler üretebilecekleri atölye çalışmalarına yer verilmiştir. Kadınların ürettikleri ürünlerin pazarlamasına yardımcı olmak için de bir dizi sergiler düzenlenmiştir (UNESCO UIL, 2021p, UNESCO UIL, 2021o).

Güvenli şehirler projesi ebeveynlik desteği sağlayarak kişisel refahın ve iyi bir aile ilişkisini inşasında önemli rol almıştır. Psikoloji konularında özel oturumlar düzenlenmesinin yanında birebir uzman desteği sağlanmıştır (UNESCO UIL, 2021p, UNESCO UIL, 2021o).

Örgün ve yaygın eğitim için alanları yaratılarak HBÖ fırsatları daha erişilebilir hale getirilmiştir. Müzeler, bilgi ve eğitim merkezleri, kültür sarayı, Teknoloji Bilgi

Merkezi ve Üstün Zekalılar Merkezi kullanıma dâhil edilmiştir. Kentin dış bölgelerinde bulunan sakinlerine mobil kütüphaneyle okuma olanağı sağlanmıştır (UNESCO UIL, 2021p, UNESCO UIL, 2021o).

Kent, ÖK olarak birtakım iş birliklerine dâhil olmuştur. Halkın sürdürülebilirlik ve doğal kaynakların korunması konusunda farkındalık yaratacak eğitim programlarını uygulamaya koyulmuştur. Özellikle kentsel kirlilik ve suyun sürdürülebilir kullanımı için üniversiteler, gençler ve öğretmenlerle iş birlikleri kurulmuştur. Öğrencilerin yenilikçi öğrenme fırsatlarına katılımı teşvik edilmiş ve bu alanda birtakım uluslararası iş birliklerine katılım sağlanmıştır (UNESCO UIL, 2021p, UNESCO UIL, 2021o).

Dublin (İrlanda): 2019 yılından beri ÖK olan Dublin’de başta altı yerel kolej ve enstitü ile diğer ortakların koordinesiyile iş, yaşam ve eğlence amacıyla öğrenme olanakları artırılmıştır. Özellikle Kentin her alanını ve tüm kesimini kapsayacak şekilde HBÖ stratejisi geliştirilmiştir. “Yeriniz Burada” kampanyasıyla eğitim geçmişine, yaşına, kişisel koşuluna bakılmaksızın her bireyin yüksek öğrenimi teşvik edilmektedir. Potansiyeline göre öğrencilerin hangi yüksek öğrenim tercih etmesi konusunda bir dizi uzman desteği sağlanmıştır (UNESCO UIL, 2021u, UNESCO UIL, 2021o).

Her bir bireyin öğrenme ihtiyacı farklıdır. Kimi yeni başlamakta, kimi kariyer amacıyla, kimi de doyum noktasına ulaşma noktasındadır. “Açık Öğrenme” programı her bir bireyin ihtiyacını karşılamak üzere geniş bir yelpaze sunmaktadır. Ayrıca esnek öğrenme imkânı sunması ve katılımcının günlük programına uyarlanabilir olması, devam mecburiyeti nedeniyle öğrenimine devam edemeyenler için avantaj sağlamıştır. Herkese ulaşma hedefinde olan Kent, okul, kolej ve eğitim merkezlerini kullanmanın yanında hapisaneler için de bir dizi eğitim hizmeti sunmaktadır. 7.000 mahkûma temel eğitimden ileri derece eğitim programı uygulanmıştır. Okuryazarlık, sanat, müzik, drama ve yazma sanatı gibi programlar başı çekmektedir (UNESCO UIL, 2021u, UNESCO UIL, 2021o).

ÖK olarak Dublin deneyimlerini dünyanın birçok kentle paylaşmakta ve onlardan da iyi örnekleri almaktadır. Başta Barselona, San Jose, Liverpool, Pekin ve St. Petersburg olmak üzere birçok kentle güven ve anlayışa dayalı bir bağ kurulmuştur. Her yıl üç gün boyunca düzenlenen ÖK Festivali, eğlenceli aktiviteler, yaratıcı atölye çalışmaları, sergiler gibi birtakım etkinlik dizisi sunmaktadır. Pandemi döneminde de

100'den fazla kuruluşun etkinlikleri sanal âleme taşınarak 200'de fazla çevrimiçi etkinlik gerçekleştirilmiştir (UNESCO UIL, 2021u, UNESCO UIL, 2021o).

Huejotzingo (Meksika): Gelişim için HBÖ odaklanan Kent, geleneksel tarım topluluğundan ileri dönük bir yapıya dönüşümü başarmıştır. Eşitlik, kapsayıcılık, girişimcilik ve sürdürülebilir kalkınmaya öncelik veren öğrenme stratejisi uygulayarak son 10 yılda 140 öğrenme projesini hayata geçirmeyi başarmıştır. Projelerle, cehalet %50 oranında azaltılmış, internet ve yeni teknolojiye olan erişim genişlemiş, 1.000 kadın girişimci desteklenmiş ve öğrenme festivaline halkın %25'inden fazlasının katılımı sağlanmıştır (UNESCO UIL, 2021v, UNESCO UIL, 2021o).

Huejotzingo, tarım kurslarından girişimciliğe, aile eğitiminden mobil kütüphane hizmetleriyle her bireyin öğrenmeye katılımını sağlamıştır. “Escuela Campesina” projesi kırsal çiftçilerin, üreticilerin, öğrencilerin ve ailelerinin bir araya geldikleri ve bilgi paylaşımında buldukları bir okul projesi olarak göze çarpmaktadır. Okul, özellikle avokado olmak üzere aile tarımını, meyve bahçeciliğini, hayvan yetiştiriciliğini ve organik gübre üretimini desteklemiştir. Geleneksel bilgiyle yenilikçi yaklaşımlar birleştirilerek sürdürülebilir mal üretimi öğretilmiştir. Yeşil Çocuk Merkezleri aracılığıyla yürütülen atölye çalışmalarıyla tarım ve yetiştirme teknikleri geliştirilmiştir. Çalışmayla aile üyeleri arasındaki bağların güçlendirilmesi için çocuklar ve ebeveynleri bir araya getirilmiştir (UNESCO UIL, 2021v, UNESCO UIL, 2021o).

Her bölgeden seçilen kız ve erkek çocukların katılımıyla çocuk katılım konseyi oluşturulmuştur. Belediye, konsey aracılığıyla çocukların istekleri dikkate alarak karar alma süreçlerine dâhil etmektedir. Eğitime destek manasında “Öğrenmek için Paylaş” stratejisi ve mobil kütüphane girişimi geliştirilmiştir. Stratejiyle eğitim materyali, kitap ve yardımcı programların bağışlanması ve gönüllü iş birliklerinin kurulması hedeflenmiştir. Kültür merkezinde binden fazla kitap toplanabilmiş ve ilk ve orta dereceli okullara 400'den fazla bilgisayar sağlanmıştır. Mobil kütüphane girişimiyle kitaplar uzak mahallede yaşayan çocukların kullanımına sunulmuştur (UNESCO UIL, 2021v, UNESCO UIL, 2021o).

Jubail (Suudi Arabistan): Dünyanın en büyük petrokimya sanayi kentlerinden biri olan Jubail, sürdürülebilir sanayi üretimini teşvik amacıyla bireylerin bilgi ve becerilerinin gelişimine öncelik vermiştir. Düzenlenen akşam dersleriyle 168.000'den fazla kişinin yetiştirilmesi başarılmıştır. Ayrıca 5.000 kişiden fazla bireyin okuma

yazma öğrenmesini, bireylerin (özellikle kadınların) küçük ve orta ölçekli işletmeler kurmalarına destek olunmuştur (UNESCO UIL, 2021c, UNESCO UIL, 2021o).

Geleceğin bilgi toplumunu oluşturma vizyonuyla güvenli ve teşvik edici öğrenme ortamları yaratılmaya çalışılmıştır. Bunlardan ilki 45 işletmenin dâhil edildiği endüstriyel gelişim merkezinin kurulmasıdır. Bireylerin yetenek ve kapasitelerini geliştirmeleri için akşam derslikleri oluşturulmuştur. Çocukların ve gençlerin oyun yoluyla öğrenmelerini sağlayan, çeşitli etkinliklerle bilimsel farkındalık artırmayı amaçlayan bir gençlik merkezi de yaratılan bir diğer alandır. Al Thunayan Araştırma ve Eğitim Merkezi bilimsel çalışmalara hız vermiş ve 40'tan fazla bilimsel makale yayınlanmıştır. Özellikle binalarda enerji tüketiminin azaltılması için yapay zekânın kullanım patentini tescil ettirilmiştir (UNESCO UIL, 2021c, UNESCO UIL, 2021o).

Kentin engelli ve düşük gelirli bireylerinin öğrenmeye erişimini sağlamak üzere faaliyetler ağırlık verilmiştir. 3 okul, 18'den fazla dernek ve bir uzmanlık merkezinin koordinesinde bireylerin HBÖ desteklenmiştir. "Jubail Okuyor" programıyla halkın okuması teşvik edilmiştir. Kaliteli sağlık hizmetinin sunumunu sağlamak, bireylerin sağlıklı bir hayat sürmelerin için bir dizi sağlık eğitim kampanyaları (okul programları, halk etkinlikleri gibi) düzenlenmiştir (UNESCO UIL, 2021c, UNESCO UIL, 2021o).

Şanghay (Çin Halk Cumhuriyeti): Çin Halk Cumhuriyeti'nin en büyük ticaret merkezi olan Şanghay'da özellikle yaşlı nüfus hedef alınarak sağlık, sürdürülebilir kalkınma ile teknik ve mesleki eğitimler bütünsel bir HBÖ yaklaşımı uygulanmaktadır. Bunun için yirmi bir yerel yönetim kurumu koordineli bir çalışma içinde olmuştur (UNESCO UIL, 2021i, UNESCO UIL, 2021o).

Ortalama yaşam beklentisinin 83,64 yıl ve kent nüfusunun beşte birinin 60 yaş üstü olan Şanghay'da, yaşlılar için öğrenme fırsatlarının yaratılmasına çabalanmıştır. Belediye bünyesindeki Üçüncü Yaş Üniversitesi (U3A) ve bağlı okul, 18 U3A bölge üniversitesi, 221 alt bölge ve alt düzey okulu, 5.589 mahalle ve köy öğrenme istasyonuna sahiptir. Şanghay'ın TV kanalında da "Golden School" yayını ile 50 yaş üstü insanlara yönelik kurs programı yayınlanmıştır. Ülkede işletmelerin, kanunen çalışanlarına eğitim sağlamak ve gerekli finansmanı ayırma zorunluluğu bulunmaktadır. Bu kapsamda Şanghay'da mesleki eğitimler, kamu eğitim merkezleri, meslek okulları ve mesleki eğitim enstitülerinin desteğiyle yerel işletmeler tarafından yönetilmektedir.

Amaç çalışanların niteliklerini geliştirmektir. Çalışanların %80'inden fazlası öğrenme sınıflarına kayıtlıdır (UNESCO UIL, 2021i, UNESCO UIL, 2021o).

ESD, iklim değişikliği, çevresel etkiler, biyolojik çeşitlilik, yoksulluk ve eşitsizlik dâhil küresel zorlukları ele almaktadır. Şanghay'ın 2020/21 ESD stratejisi, gençlere ve yaşlılara kentlerde sürdürülebilir kalkınmaya aktif katkı sağlamaları yönünde ihtiyaç duydukları beceriler üzerinde yoğunlaşmıştır (UNESCO UIL, 2021i, UNESCO UIL, 2021o).

Kent birçok yönüyle öğrenmeye katkı sağlamıştır. Özellikle Pandemi sürecinde 5,2 milyondan fazla kişi, 30.000'den fazla çevrimiçi kursa katılım sağlamış, 70.000 e-kitap ve 6.000'den fazla sesli kitaba ulaşım sağlamak üzere alt yapı geliştirilmiştir. Öğretmenler, üniversite öğrencileri, tıp pratisyenleri, bilim insanları ve emekli yetkililer halkın eğitiminde gönüllü olmuş, 220'den fazla öğrenme istasyonunda mesleki bilgilerini paylaşmışlardır. Buna ek olarak, okullar, kütüphaneler, müzeler, anıtlar ve kamuya ait diğer kültür kurumları ücretsiz olarak halkın kullanımına açılmıştır (UNESCO UIL, 2021i, UNESCO UIL, 2021o).

Wyndham (Avustralya): Avustralya'nın en hızlı büyüyen bölgelerinden biri özelliği taşıyan Wyndham'da yaşayan sakinlerin yarısından fazlası dışarıdan gelenlerden oluşmaktadır. İkinci dil olarak İngilizce konuşanların oranı %41'dir. Kaydedilen işsizlik oranı ulusal ortalamanın üstündedir. Wyndham karşı karşıya kaldığı zorluklarla başa çıkmak ve iyi bir geleceğin inşası için yüksek istihdam sağlayacak bir vizyon geliştirmiştir. Vizyonun anahtarı da HBÖ fırsatlarını geliştirmektir (UNESCO UIL, 2021w, UNESCO UIL, 2021o).

HBÖ için yerel yönetim, eğitim kurumları, özel sektör, STK ve halkın dahil olduğu güçlü ortaklıklar kurulmuştur. Sürdürülebilir kalkınma için eğitim, vatandaşlık eğitimi, girişimcilik, fırsat eşitliği, planlama, okuryazarlık gibi temel konular ele alınmıştır. Habitat Kahramanları Programı, Okullara Ağaç Programı, Çevre ve Gençlik Zirvesi gibi girişimler her yaştan kent sakinini doğaya yaklaştırmaktadır. Amaç, kentlinin öğrenmeyle daha iyi bir dünya ve geleceğin inşası için katılım sağlamasıdır (UNESCO UIL, 2021w, UNESCO UIL, 2021o).

Diğer bir program da emniyet güçleri hakkında daha fazla bilgi sahibi olunan Vatandaş Akademisidir. Program özellikle farklı dil ve kültür sahibi bireyler için

tasarlanmıştır. Katılımcıların adalet sistemini anlamalarına yardımcı olurken aynı zamanda emniyet güçleri ile güçlü bağların kurulmasını sağlamıştır (UNESCO UIL, 2021w, UNESCO UIL, 2021o).

Öğrenme odaklı düzenlenen “Kazanmak için Öğren” festivali, bireylerin kariyer planlaması ve yolları, istihdam, sanayi, girişimcilik konularında gelişmelerine yardımcı olmaktadır. Bireyler sadece kariyerlerine nasıl başlayacaklarını ve nasıl geliştireceklerini öğrenmemektedirler. Aynı zamanda gelişen endüstri hakkında bilgi edinmeyi ve yeni fırsatlar yakalamayı öğrenmektedirler (UNESCO UIL, 2021w, UNESCO UIL, 2021o).

Yaratıcı ve yenilikçi bir öğrenmeye tüm kesimlerin katılımını sağlayacak alanlar yaratılmaya çalışılmıştır. Özellikle Aborjin öğrencilerinin ve Torres Adaları yerlilerinin öğrenme kalitesinin artırılması hedeflenmiştir. Kütüphaneler ve Topluluk Öğrenimi Departmanı ortaklığında çocuk ve genç okuryazarlık programları uygulamaya koyulmuştur (UNESCO UIL, 2021w, UNESCO UIL, 2021o).

Wyndham’da öğrenme odaklı birtakım festivaller düzenlenmiştir. Bunlardan biri olan “Wyndham Öğrenme Festivali” kent konseyi ile Toplum ve Eğitim Merkezi ortaklığında düzenlenerek gençten yaşlısına toplumun tüm kesiminin öğrenmek amaçlı bir araya getirmiştir. Diğer festival olan “Küresel Öğrenme Festivali” Wyndham ve Melton iş birliğinde gerçekleştirilmiştir. Festivale dünya çapında 20’den fazla öğrenme kurumları katılım sağlamıştır. Festivaller, sadece yerel yönetimlerin öncülük ettiği uluslararası iş birliği ve eğitim politikaları olmayıp öğretmeninden öğrencisine, özel sektöründen STK kadar geniş bir katılımın sağlandığı organizasyonlardır (UNESCO UIL, 2021w, UNESCO UIL, 2021o).

Osan (Kore Cumhuriyeti): 2016 yılında ÖKA dahil olan kent, sanat ve kültür alanında kentliye kampüs görevi görmektedir. Bir bütün olarak HBÖ vizyonunun halka nasıl fayda sağlayacağını en mükemmel örneğidir. Osan 240.000’den fazla bireye HBÖ fırsatları sağlamadaki üstün çabaları nedeniyle 2021’de UNESCO Ödüllü Kent olmayı hak kazanmıştır (UNESCO UIL, 2021d).

Kent vizyonu olarak genç ve yaşlı bireyleri kapsayan girişimcilik, sağlık ve esenlik, eşitlik ve kapsayıcılık, okuryazarlık, evrensel vatandaşlık ve sürdürülebilir kalkınma odaklı öğrenme fırsatlarının sunulması üzerine kurmuştur. Özellikle pandemi

sürecinde sağlık ve esenlik alanında öğrenmeye odaklanması diğer birçok kentlere örnek teşkil etmiştir. Pandemi döneminde HBÖ stratejisi geliştirilerek kentin maske ihtiyacını karşılamak için maske imalatı ve dağıtımı yapılmıştır (UNESCO UIL, 2021d).

“Stepping Stone” girişimi, kentin HBÖ stratejisinin merkezinde yer almaktadır. Mesai saatleri dışında ofisler, kiliseler ve üniversiteler öğrenme mekanlarına dönüştürülerek halkın evlerinden 10 dakikalık yürüme mesafesine çekilmiştir. 216 farklı bölgede düzenlenen HBÖ programları sayesinde Pandemi öncesi yılda kırk binden fazla birey bu girişimden yararlandırılmıştır. Osan Belediyesinin özel sektör, kamu, sanayi ve akademik çevrelerle yürütmüş olduğu iş birliği sayesinde halkın günlük hayatlarıyla yakından ilgili öğrenmeye ilişkin alanlar tespit edilebilmiştir. Osan, HBÖ teşvik etmek için, bağlantıları destekleyen festivaller ve forumlar aracılığıyla bir öğrenme kültürü oluşturmuştur. Yıl boyunca çeşitli festivaller düzenlenmektedir. En önemlisi, 1500 yıllık tarihi değeri olan Doksanseong Kalesi Kültür Festivalidir (UNESCO UIL, 2021d).

Osan, herkesin hayatları boyunca erişebilecekleri çevrimiçi ve çevrimdışı platform ve programlar planlayarak halkın öğrenmesine destek sağlamıştır. Örneğin, çevrimdışı platform olan “100 Yıllık Vatandaş Üniversitesi” özellikle sivil aktivistler, yaşlılar ve marjinal gruplara odaklanarak, herkes tarafından erişilebilir programlar sunmaktadır. Yine çevrimiçi platformu olan “Kentın Eğitim Portalı” öğrenme yoluyla insan ve mekânı kavuşturmayı başarmıştır (UNESCO UIL, 2021d).

Ek 4: Pandemi ile ilgili tanımlamalar (Sağlık Bakanlığı, 2017: 3-6)

Bildirim	Sağlık otoritesi tarafından belirlenen formlar veya sistemler yardımı ile tanı koyan hekimler tarafından vaka tanımlarına uyan şüpheli, olası veya kesin tanı konulan vakaların 24 saat süre içinde bildirilmesi işlemidir
Bulaşma	Doğrudan veya dolaylı olarak bir enfeksiyöz etkenin herhangi bir mekanizma ile başka bir konağa ulaşmasıdır
Bulaşıcı Hastalık	Bir mikroorganizma veya onun toksik ürünlerine bağlı olarak ortaya çıkan hastalıktır.
Bulaşma Yolları	Enfeksiyon etkeninin bir kaynaktan duyarlı konağa bulaşma yoludur.
Duyarlı Kişi	Bir mikroorganizma ile enfekte olma olasılığı olan kişidir
Eliminasyon	Bir hastalığın bölgesel olarak (yerli) bulaşmasının sona ermesidir
Endemi	Bir enfeksiyon etkeninin veya hastalığın belirli bir coğrafyada veya toplulukta sürekli görülmesi durumudur
Enfeksiyon	Bir organizmanın bir konakçıda (insan, hayvan, artropod) yerleşmesi, çoğalması ve genellikle bir immün yanıt oluşturmalarıdır
Eradikasyon	Bir enfeksiyon etkeninin dünya genelinde tamamen kalıcı olarak sona ermesidir
İhbar	Bazı vakaların şüpheli, olası veya kesin tanı konulması durumunda normal bildirim beklemekten telefon ile ilgili sağlık birimlerine bildirim yapılması olayıdır
Kaynak	Bir enfeksiyon etkenini konakçıya ileten gıda, nesne, hayvan veya insandır
Patojenite	Bir enfeksiyöz etkenin duyarlı bir konakta hastalık oluşturma yeteneğidir
Saha İncelemesi/Filyasyon	Kaynağın ve etkenin belirlenmesine yönelik çalışma yapılması ve/veya temaslılar dahil koruma ve kontrol önlemlerinin alınmasıdır
Salgın	Belirli bir alanda, belirli bir grup insan arasında, belirli bir süre boyunca beklenenden daha fazla vaka görülmesidir
Temaslı Kişi	Enfekte bir kişi, hayvan veya çevreyle, o enfeksiyonu edinme olasılığına yol açan bir epidemiyolojik ilişkisi olmuş kişidir
Vaka	Bildirim, sürveyans amaçları veya salgın için yapılmış bir vaka tanımı ile uyumlu bir hastalığa ya da sağlık sorununa sahip kişidir
Vaka Fatalite Hızı	Belirli bir dönemde belirli bir hastalığa yakalananlar içinden ne kadarında ölüm meydana geldiğini gösteren bir ölçüttür
Vaka İnceleme	Kümelenme veya salgın özelliği göstermeyen durumlarda hastaya sağlık kurumunda tanı konulduktan sonra vaka inceleme formunda yer alan bilgilerin doldurularak gönderilmesi ve tanı kesinleştirmeye yönelik diğer çalışmaların yapılmasıdır
Vaka İnceleme Formu	Vakanın bazı demografik, epidemiyolojik, klinik ve diğer özelliklerini saptamak için hazırlanıp yapılandırılmış veri toplama formudur
Virülans	Bir enfeksiyöz etkenin, konağın dokularını invaze etme yeteneğine göre ve/veya neden olduğu hastalığın şiddetine göre; hastalık oluşturma yeteneğinin ölçüm değeridir
Zoonoz	Hayvanlardan insanlara doğal koşullar altında geçebilen enfeksiyon hastalığıdır

Ek 5: Ham Veri Tablosu

BOYUT	ANAHTAR KELİME	BOYUT	ANAHTAR KELİME
1.1 Bireyi güçlendirmek sosyal bütünleşmeyi teşvik etmek	Okuryazar	2.4 Modern öğrenme teknoloji kullanımı artırma	Teknoloji
	Okuma		Öğrenen Kent
	Katılım		Teknoloji öğretmek/eğitmek
	Sosyal Uyum / Uyum		T. Öğretmen/eğitmen
	Cinsiyet Eşitliği		BİT / Bilgi ve İletişim Teknolojileri
	Güvenlik		e-Hizmet / Online Hizmet /e- /mobil
	Eşitlik		İnternet
	Eşitsizlik		Kültürel Değerler
	Fırsat		Eğitime katılım
Kapsam-Kapsayıcı	Beceri kazanım		
1.2 Ekonomik kalkınmayı ve kültürel refahı arttırmak	Ekonomik Kalkınma	2.5 Öğrenim kalite artırma	Kültür çatışması
	Ekonomik Gelişim / Büyüme		Paylaşım
	Yoksulluk Azaltma		Tutumlar ve değerler
	İstihdam		Farkındalık yaratma/arttırma
	Kültürel Refah /Zenginlik		Hoşgörü
	Kültürel Faaliyet/Etkinlik		Vizyon/Vizyonlu yönetici
	Teknolojik /T. gelişme		Öğretmen eğitici istihdamı
	Sportif Aktivite		Kültürel Farklılıklar
	Yaşam Standartı / Kalitesi		Sosyal Farklılıklar
1.3 Sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek	Sürdürülebilir Kalkınma / Sürdürülebilirlik	2.6 Yaşam boyu öğrenme kültürünün teşvik edilmesi	Etik İlke
	Sürdürülebilir Çevre		Öğrenci Dostu Ortam
	Sürdürülebilir Kalkınma hedefleri		Öğretim Kalitesi
	İklim Değişikliği		Öğrenim Desteği
	Yenilenebilir Enerji		Hayat Boyu Öğrenme
	Doğal Kaynak		Etkinlik
	Çevreye Etki		Ödül/Kutlama/Motivasyon
	Çevreye Duyarlı		Medya
	Yaşanabilirlik		Kütüphane
Çevre Duyarlı / Doğa Koruma	Opera/Tiyatro		
2.1 Eğitim sisteminde kapsayıcı öğrenmeyi teşvik etmek	Cinsiyet/Dil/Din/Irk Farklılık	3.1 Siyasi irade ve bağlılığın güçlendirilmesi	Park
	Sosyal Çevre		Müze
	Eğitime Erişim		Spor Merkezi
	Fırsat Eşitliği		Kültür/Toplum Merkezi
	Kapsayıcı Öğrenme		Öğrenme/ Öğrenme kültürü
	Sosyal Aktivite / Etkinlik		Kültürel Alan
	Yetişkin Eğitimi		Siyasi İrade
	Teknik Eğitim		Liderlik
	Yaşam / Hayat boyu eğitim		Kararlılık
Mesleki Eğitim	Yönetişim		
2.2 Aile-topluluklarda öğrenmeyi canlandırmak	Ailede / toplumda Öğrenme	3.2 Yönetişimin geliştirilmesi ve tüm paydaşların katılımı	Kararlara katılım
	Aile Merkezi		Karar Alma Süreci
	Sosyalleşme/Sosyal Gelişim		Çoklu Ortaklık
	Yaşam Kalitesi		Koordinasyon
	Dezavantajlı Eğitimi		Kamu İş birliği
	Gençlik Merkezi		Özel İş birliği
Toplum Temelli Öğrenme	Diğer İş birlikler ****		
2.3 İş yerinde öğrenmeyi kolaylaştırmak	İşyerinde Kurumsal Öğrenme	3.3 Kaynak seferberliğini ve kullanımını artırma	STK /STK İş birliği
	Bilgi tabanlı gelişimi		Etkin Kaynak Kullanımı
	İşgücü		Suç Oranı/ Suç azalması
	Öğrenme kültürü		Demokratik katılım
	İşyerinde öğrenme		Yatırım artışı
	İşsizlik		Teşvik
	Bilgi / Beceri Geliştirme		Dezavantajlılara Destek
İstihdam Eğitimi	Mülteci -Göçmenlere Destek		

Ek 6: Net Veri Tablosu

1.1 Bireyi güçlendirmek sosyal bütünleşmeyi teşvik etmek	Eşitlik + Eşitsizlik
	Farklılık + Çatışma + (Cinsiyet/Dil/Din/Irk/Kültür)
	Sosyalleşme + Sosyal Uyum + Hoşgörü
	Güvenlik + Suçla Mücadele
1.2 Ekonomik kalkınmayı ve kültürel refahı arttırmak	Ekonomik + Kalkınma + Gelişme
	İstihdam + İşsizlik
	Opera + Müze + Tiyatro + Kültür Merkezi
	Tutumlar + Kültürel Değerler
1.3 Sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek	Sürdürülebilirlik
	İklim Değişikliği + Yenilenebilir Enerji
	Yaşam Kalitesi + Yaşanabilirlik
	Doğal Kaynak + Çevre + Doğa Koruma
2.1 Eğitim sisteminde kapsayıcı öğrenmeyi teşvik etmek	Okuryazar + Okuma
	Kapsayıcılık + Fırsat + Erişim
	Yetişkin Eğitim + ÖK
2.2 Aile- topluluklarda öğrenmeyi canlandırmak	Aile, Toplum ve Gençlik Merkezi
	Sosyal Gelişim + Aktivite
	Spor Merkezi + Aktivite
2.3 İş yerinde öğrenmeyi kolaylaştırmak	İşyeri + İşgücü Eğitimi
	Bilgi + Beceri Geliştirme
	Mesleki + Teknik Eğitim
2.4 Modern öğrenme teknoloji kullanımı artırma	Teknoloji
	Medya + İletişim
	İnternet + web + mobil
2.5 Öğrenim kalite artırma	Paylaşım
	Farkındalık
	Kütüphane
	Öğrenim Desteği + Öğretim Kalitesi
2.6 Yaşam boyu öğrenme kültürünün teşvik edilmesi	HBÖ + Sergi + Kurs
	Etkinlik
	Ödül + Kutlama + Motivasyon
	Park
3.1 Siyasi irade ve bağlılığın güçlendirilmesi	Siyaset + Vizyon
	Liderlik + Kararlılık
	Etik
3.2 Yönetişimin geliştirilmesi ve tüm paydaşların katılımı	Katılım + Yönetişim + Karar Alma Süreci
	Koordinasyon
	İş birliği + Ortaklık
3.3 Kaynak seferberliğini ve kullanımını artırma	Etkin Kaynak Kullanımı
	Teşvik + Destek + Fon
	Dezavantajlı + Mülteci + Göçmen + Yoksulluk

Ek 7: Öğrenen Kent Sorumlusu Görüşme Formu

Görüşülen kişi:			Statüsü:	
Görüşme Tarih -Yeri:			Şekli:	
1	Diğer ÖK belediyeleri ile iş birlikleriniz nelerdir?			
2	Halkın ÖK ilgisi nasıl?			
3	ÖK olunca kurs faaliyetlerinde değişiklikler oldu mu?			
4	Meslek edindirme kursları iş bulmada yararlı mı?			
5	En fazla ilgi gören kurs-etkinlik nedir?			
6	Kentiniz öğrenci dostu mu?			
7	ÖK olarak olanaklarınız (etkinlik, mekân, teknik, mali) yeterli mi?			
8	Öğrencilere ne tür destekler sağlanıyor? İnternet, tablet, barınma, yemek, ekonomik			
9	Pandemilere hazır mısınız? Neler yapılmalı			
10	Eklemek istedikleriniz			

Kriterlere göre kentinizi değerlendirir misiniz?					
	Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok İyi
Katılımcı Kent					
Girişimci ve Yaratıcı Kent					
Sürdürülebilir Kent					
Kentsel Ağlarda Etkin Kent					
Fırsat Sunan Kent					
Dirençli Kent					
Kültürel Kent					
Eğitim Kenti					
Ekonomisi Kalkınmış Kent					
Sosyal Kent					
Bilgili ve Teknolojik Kent					
Aile Dostu Kent					

Ek 8: Öğrenen Kentte Çalışan Öğretim Görevlisi Görüşme Formu

Görüşülen kişi:			Statüsü:	
Görüşme Tarih -Yeri:			Şekli:	
1	Kentinizin UNESCO ÖK ağına katılımına ilişkin bilgi sahibi misiniz?			
2	Üniversite olarak yerel yönetim iş birliğinde kentin öğrenmesine ilişkin yürütmüş olduğunuz faaliyetleriniz var mıdır?			
3	Eklemek istedikleriniz			
1				
2				

Kriterlere göre kentinizi değerlendirir misiniz?					
	Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok İyi
Katılımcı Kent					
Girişimci ve Yaratıcı Kent					
Sürdürülebilir Kent					
Kentsel Ağlarda Etkin Kent					
Fırsat Sunan Kent					
Dirençli Kent					
Kültürel Kent					
Eğitim Kenti					
Ekonomisi Kalkınmış Kent					
Sosyal Kent					
Bilgili ve Teknolojik Kent					
Aile Dostu Kent					